

Génesis

A'ti pūrĩ a'tiro weero ojanopã nise ni'i

Génesis Ō'acũ cũ ucũse ojamũ'tāca pūrĩ ni'i. Ne waro bajua, ninũ'cã'que cjasere wereri pūrĩ ni'i. Génesis pũaro dũcawati'i. Nimũ'tārō Ō'acũ a'ti nucũcã, ʉ'mũse bajurẽnũ'cã'que, tojo nicã masārẽ cũ bajurẽnũ'cã'que cjasere were'e. (Capítulos 1–11)

Ō'acũ Abrahãrẽ “Mũ'ʉ macũ, mũ'ʉ pō'rã, mũ'ʉ pãrãmerã nituriarã dia pajiri maa sumuto cjase nucũpori weronojō pãjãrã nirãsama. Mũ'ʉ me'rã nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrãrẽ añurō wa'acã weegati”, nicũ niwĩ. Cũ “Tojo wa'arosa'a” ní'caronojō wa'a, Abrahã pãrãmi nituriagũpũ Jesucristo nimi.

Abrahã, Isaa, Jacob, José na catiri ʉmũco na weeseti'quere were'e. Na nima ʉpũtũ ucũno'rã Génesipãre. (Capítulos 12–50)

Ō'acũ Jacob wãmerẽ Israe dũcayucũ niwĩ. Jacob cũ wãmerẽ dũcayu, cũ pō'rã me'rã Israe curuacjãrã nũ'cãcãrã niwã. Ti curua nidecoti'i yujupũ.

A'ti pūrĩ Génesire Moisé ojacũ niwĩ.

ʉ'mũse, a'ti di'tare ne waro Ō'acũ cũ weenũ'cã'que ni'i

¹ Ne waro Ō'acũ ʉ'mũse, tojo nicã di'tare bajurẽcũ niwĩ. ² Titare di'ta ne bajuticaro niwũ. Tojo weero ne apeyenojō marĩcaro niwũ.

Aco dia'cũ nipe'tiropu nicaro niwũ. Tojo nicã na'itĩ'arõ nicaro niwũ. Espíritu Santu aco bu'ipũ wũucusiacu niwĩ.

³ Õ'acũ tere ã'agũ, a'tiro nicu niwĩ: “Bo'reyuse niato”, nicu niwĩ. Cũ tojo nicãta, bo'reyua wa'acaro niwũ. ⁴ Te bo'reyuse añuse nicã ã'agũ, “Añu'u”, nicu niwĩ. To be'ro bo'reyusere ducawaacu niwĩ. ⁵ Tere ducawaagu, a'tiro wãmeyecu niwĩ. Bo'reyusere “ũmũco”, na'itĩ'asere “ñami” wãmeyecu niwĩ. Cũ tojo níca be'ro mũco, ñami nũ'cãcaro niwũ. Ticuseta weecu niwĩ Õ'acũ ne nũ'cãrĩ nũmũrẽ.

⁶ Tere wéeca be'ro ape nũmũ pe'e, te acore ã'agũ, Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Acore ducawaarũa'a. Apeye mũmũserũ, apeye nucũcãpu tojato”, nicu niwĩ. ⁷ Cũ ní'caronojõta acore ducawaacu niwĩ. Apeye mũmũserũ, apeye nucũcãpu tojacaro niwũ. ⁸ Æ'mũarõpu o'mecurari nirõpũre “mũmũse” wãmeyecu niwĩ. A'tere weecu niwĩ Õ'acũ, ni'cã nũmũ be'ro cja nũmũrẽ.

⁹ Ape nũmũrẽ Õ'acũ “Di'ta boposãjã bajuato nígũ, aco mũmũse docapu nise ni'cãrõpũta nerẽato”, nicu niwĩ. Cũ ní'caronojõta wa'acaro niwũ. ¹⁰ Te boposãjã'quere ã'agũ, “di'ta” wãmeyecu niwĩ. Aco ni'cãrõ me'rã nerẽ'quere “dia pajiri maajo” wãmeyecu niwĩ. Õ'acũ te cũ wee'quere ã'agũ, “Añu'u”, nicu niwĩ. ¹¹ Te nipe'tise añurõ bajucã ã'agũ, “Di'tapũre no'o nise pĩ'rĩato. No'o nipe'tise otese cape o'osenojõ, tojo nicã yucũpagũ nipe'tise ducatisẽ cape o'osenojõ pĩ'rĩato. Tojo weero te ducata

pĩ'rĩturiarosa'a", nicu niwĩ Õ'acũ. Cũ tojo ní'caronojõta wa'acaro niwũ. ¹² Di'tapure no'o otese cape cuosenojõ pĩ'rĩ, ducaticaro niwũ. Tojo nicã pacase yucupagu quẽ'rã pĩ'rĩ, ducaticaro niwũ. A'te cũ wee'quere ã'agũ, "Añu'u", nicu niwĩ. ¹³ A'tere weecu niwĩ Õ'acũ pua nũmũ be'ro cja nũmũrẽ.

¹⁴ I'tia nũmũ be'ro Õ'acũ nicu niwĩ tja: "U'mũsepure sĩ'ose cũurõua'a. Tojo weecã, uũmũcore, ñamirẽ ducawaarosa'a. Te me'rã ã'amasĩno'rõsa'a uũmũcori, ñamirĩ, cũ'marĩ, pu'ecuri wa'asere. ¹⁵ A'te di'tare sĩ'oatje u'mũsepu nirõsa'a", nicu niwĩ Õ'acũ. Cũ ní'caronojõta tojacaro niwũ. ¹⁶ Tojo weegu Õ'acũ puarã mujĩpũa weecu niwĩ. Ni'cũ mujĩpũ pajigu uũmũcore sĩ'oacjũre, apĩ cã'gũacã ñamirẽ sĩ'oacjũre weecu niwĩ. Ñocõa quẽ'rãrẽ weecu niwĩ. ¹⁷⁻¹⁸ Cũ a'ti di'tare sĩ'oato ní'gũ, narẽ u'mũsepu cũucu niwĩ. Bo'reyusere, na'itĩ'asere ducawaagu, tojo weecu niwĩ. Te sĩ'ose añuse nicã ã'agũ, "Añu'u", nicu niwĩ. ¹⁹ A'tere weecu niwĩ Õ'acũ i'tia nũmũ be'ro cja nũmũrẽ.

²⁰ Ba'paritise nũmũrĩ be'rore Õ'acũ apeye bajurẽnemocu niwĩ tja. A'tiro nicu niwĩ: "Diapure wa'i, no'o nirãnojõ nirãsama. Na pãjãrã masãputirãsama. Tojo nicã u'mũarõpũre mirĩcũa wũurã nirãsama", nicu niwĩ. ²¹ Cũ ní'caronojõta wa'acaro niwũ. Pacarã dia pajiri maapu nirã, tojo nicã wa'i, ãpẽrã nipe'tirã diapũ nirãnojõrẽ, nipe'tirã wa'icurã wũurãrẽ bajurẽcu niwĩ. Tu'ajatojanu'cõ, "Añu'u", ni ã'acu niwĩ.

²² Narẽ añurõ wa'ato ní'gũ, a'tiro nicu niwĩ:

“Põ'rāti weetjārā, nipe'tiropu u'muarõpu, tojo nicā maarĩpure tuuse'sanu'cārā wa'aya”, nicu niwĩ.

²³ A'tere weecu niwĩ Õ'acũ ba'paritise numurĩ be'ro cja numurẽ.

²⁴ Ni'cãmocuse numurĩ be'rore Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ tja: “Di'tapure wa'icurārẽ cūguĩti. Na nucũcjārā, ecarā, buarā, nucũcāpu sī'cõsijarā nirāsama”, nicu niwĩ. Cũ ní'caronojõta wa'acaro niwũ. ²⁵ Tojo weegu wa'icurā nucũcjārā, ecarā, buarā, nucũcāpu sī'cõsijarārẽ da'recu niwĩ. Narẽ ĩ'agũ, “Añu'u”, nicu niwĩ.

²⁶ Cũ nipe'tise wéeca be'ro a'tiro nicu niwĩ: “Ni'cũ masũ marĩ weronojõ niseti, bajugure da'rerā. Tu'omasise cuogu nigũsami. Cũ wa'i, mirĩcũa, wa'icurā ecarā, nucũcjārā, buarā, nucũcāpu sī'cõsijarā, nipe'tirā a'ti nucũcāpu nirā bu'ipũ dutigu nigũsami”, nicu niwĩ.

²⁷ Õ'acũ masũrẽ da'regu, cũ weronojõ niseti, bajugure weecu niwĩ.

Umũ, numio da'recu niwĩ majā.

²⁸ Narẽ a'tiro nicu niwĩ:

“Musārẽ añurõ wa'ato.

Pājārā põ'rāti masāputiya.

Nipe'tiropure tuuse'sanu'cāña.

Musā a'ti di'ta wiorā nirāsa'a.

Wa'ire, mirĩcũarẽ, nipe'tirā wa'icurārẽ dutirāsa'a.”

²⁹ Be'ro narẽ ninemocu niwĩ: “No'o ba'ase otese peri cuosenojõrẽ, yucũduca ducatisenojõrẽ musārẽ o'o'o. Te musā ba'ase nirõsa'a. ³⁰ Apeye quẽ'rārẽ, nipe'tirā wa'icurā, wũurā, nucũcāpu sī'cõsijarā, nipe'tirā catise cuorānojõ tá, tojo nicā

pūrī ya'sasere ba'arāsama. Narē tere cū'u", nicu niwī Ō'acū. Cū ní'caronojōta wa'acaro niwū.

³¹ Te nipe'tise cū wee'quere weetu'ajanu'cō, "Añubutia'a", ni ĩ'acu niwī. Tocā'rōta weecu niwī Ō'acū ni'cāmocuse nūmūrī be'ro cja nūmūrē.

2

¹ Ū'mūse, tojo nicā a'ti di'tare Ō'acū nipe'tise cū wee'quere tu'ajanu'cōcu niwī. ² Nituori nūmūrē, cū nipe'tise wéeca be'ro soocu niwī majā. ³ Tojo weegu Ō'acū a'tiro nicu niwī: "Nituori nūmu yu'u weemu'tā'que nūmūrī weronojō nisome. Ya nūmu, yu'u soodutiri nūmu nirōsa'a. Ti nūmu añurī nūmu nirōsa'a", ni cūucu niwī Ō'acū.

⁴ Ū'mūse, di'ta nipe'tise Ō'acū cū wee'que a'tiro weeno'caro niwū.

Ō'acū umūrē, tojo nicā numiorē bajurē'que ni'i

Ne waro Ō'acū a'ti di'ta, ū'mūserē wéégū, ⁵ maata acoro pejacā weeticu niwī. Tojo weero ne no'o nisenojō pī'rīticaro niwū. Di'tare da'ragu quē'rā marīcu niwī. ⁶ Tojo nimicā, aco di'tapu nise wijati, di'tare puocaro niwū. ⁷ Ō'acū masūrē bajurēgū, di'ta me'rā da'recu niwī. Tojo weegu cūrē catise o'ogu, ē'quēapu putisāacu niwī. Cū tojo weecāta, catinu'cācu niwī.

⁸ Cūrē tojo wéeca be'ro Edē wāmetiropu, Ō'acū ni'cā wese cūrē da'rebosacu niwī. Mujīpū mujātiro pe'e nicaro niwū. Topu cū umūrē, cū da're'care cūucu niwī. ⁹ Tī wesepu peje

yucupagu añuse ba'ase ducatisepagure pĩ'rĩcã weecu niwĩ. Tepagu añusepagu bajucaro niwũ. Ti wese decopure puagu nicaro niwũ. Ni'cãgũ catinu'cũse o'ocju nicaro niwũ. Apegu pe'e tu'omasĩsere o'ocju nicaro niwũ. Tigu ducare ba'arã, “A'tiro weese añu ni'i, a'te ña'a ni'i”, ni tu'omasĩse o'ocju nicaro niwũ.

10 Edẽpure ni'cã maa nicaro niwũ. Ti wese deco yu'rutẽrĩwã'cã, ba'paritise maarĩ ducawaticaro niwũ. 11 Nimu'tãrĩ maa Pisón wãmeticaro niwũ. Ti maa nipe'tiro Havila wãmetiropure o'maburocaro niwũ. Topu peje uru 12 añuse nicaro niwũ. Topure añuse yucu u'mutisepagu, tojo nicã ùtãperi wapabujuse peri ónice wãmetise peri nicaro niwũ. 13 Ape maa pe'e Gihón wãmeticaro niwũ. Ti maa nipe'tiro Cus wãmetiri di'tare yu'rutẽrĩcaro niwũ. 14 Ape maa Tigris wãmeticaro niwũ. Ti maa Asiria wãmetiro mujĩpũ mujãtiro pe'e o'maburocaro niwũ. Ape maa Éufrates wãmeticaro niwũ.

15 Õ'acũ masũrẽ ti wesere cũúgũ, te otesere co'tedutigu, a'tiro ni werecu niwĩ: 16 “A'ti wese cjase nipe'tise yucuducare ba'agusa'a, ba'agu pe'e. 17 Tepagu wa'teropure ni'cãgũ ni'i. Tigu ducare ba'aticã'ña. Tigu añuse, ña'asere masĩse o'ocju ni'i. Tigu ducare ba'agu, ti numuta wẽrĩgũsa'a”, nicu niwĩ.

18 Be'ro Õ'acũ nicu niwĩ: “Masũ ni'cũta nicã, añuwe'e. Cũrẽ ba'pati, weetamuacjore weeguti”, nicu niwĩ. 19-20 Õ'acũ ne waropure wa'icũrãrẽ, mirĩcũarẽ di'ta me'rã da'recu niwĩ. Be'ro narẽ wãme õ'oato nígũ, masũ tiropu miacu niwĩ.

Õ'acũ cũ duti'caronojõta weecu niwĩ. Nipe'tirã ecarã, mirĩcũa, wa'icũrã nũcũcjãrãrẽ wãme õ'ocu niwĩ. Tojo weerã cũ õ'o'que wãme me'rã tojacãrã niwã. Ã'rã pãjãrã nimicã, ne ni'cõ cũrẽ ba'pati weetamuacjo marĩco niwõ. ²¹ Tojo weegu Õ'acũ cũrẽ cãrĩyũ'rucã weecu niwĩ. Cũ cãrĩrĩ cura, ni'cã paatipa'maca õ'arẽ miicũ niwĩ. Miitoja, ti õ'a cũ mi'carore añurõ bi'acã'cũ niwĩ. ²² Ti õ'a me'rã cũrẽ weetamuacjore da'recũ niwĩ majã. Co numiorẽ da'retojanũ'cõ, miiti, cũrẽ ï'ocu niwĩ. ²³ Cũ core ï'agũ, pũrõ e'catise me'rã ï'acu niwĩ. Tojo weegu a'tiro nicũ niwĩ:

“A'tigo pũrĩcã, ye di'i, ya õ'a me'rã da'reno'co nimo. Co ɯmɯpɯre miino'co niyugo, ‘numio’ pisuno'gõsamo”, nicũ niwĩ.

²⁴ Tojo weegu ɯmɯ cũ pacure, cũ pacore wijagusami. Cũ nũmo me'rã nigũsami. Na pũarã ni'cã upũ weronojõ nirãsama.*

²⁵ Titapure na pũarã su'ti marĩrã nicũcãrã niwã. Tojo nimirã, ne bopoyase moocãrã niwã.

3

*ɯmɯ, numio nimũ'tã'cãrã Õ'acũrẽ
yũ'rũnũ'cã'que ni'i*

¹ ɯmɯ, numio Õ'acũ cũ narẽ weebosãca we-sepũ nicãrã niwã. Topũ na niseti, na pũarã nirĩ curare, ni'cã pĩrõ* numio tiropũ etacũ niwĩ. Cũ nipe'tirã wa'icũrã yũ'rũoro nisoome'rĩgũ nicũ niwĩ. Co tiro etagũ, core sãrĩtiña'cũ niwĩ:

* **2:24** 2.24 Mt 19.5; Mr 10.7-8; 1Co 6.16; Ef 5.31 * **3:1** 3.1 Jn 8.44; Ap 12.9

—¿Nirōta Ō'acũ musārē a'tepagu ducare ba'adutitiati? nicu niwĩ.

² Cũ tojo nicã tu'ogo, cūrē yu'tico niwō:

—Nipe'tise a'to nisere ba'adutiami. ³ Tojo nimigũta, ni'cãgũ tepagu wa'tero nicju ducare ba'adutiami. “Musã tigu ducare ba'arã, ñe'eña'rã, wērĩrãsa'a”, niami Ō'acũ, ni yu'tico niwō pĩrōrē.

⁴ Co tojo nicã tu'ogu, añurō nisoome'rĩse me'rã core nicu niwĩ:

—Wērĩsome. ⁵ Ō'acũ añurō masĩsami. Musã te ducare ba'arã, cũ weronojō nirãsa'a; ña'asere, añusere masĩrãsa'a, nicu niwĩ.

⁶ Cũ tojo nisere tu'ogo, co numio pe'e, tigu ducare ĩ'amorō weeco niwō. Co ĩ'acã, tigu ducã añuse waro bajucaro niwũ. “Añurō u'suasenojō ni'i” nĩgō, ba'asĩ'rĩyu'rũaco niwō. Tojo nicã, “Tu'omasĩse cugoti”, ni wãcũgō, tigu ducare téé, ba'aco niwō. Ba'atojanu'cō, co marãpure o'oco niwō. Cũ quẽ'rã ba'acu niwĩ. ⁷ Na tere ba'áca be'ro narē tu'omasĩse ejacaro niwũ. Tere ba'atjĩarã, na su'ti marĩrã nisere tu'omasĩcãrã niwã. Tojo weetjĩarã, higuera wãmeticju pũrĩ me'rã mii, dero, cã'mota'asĩ'rĩmicãrã niwã.

⁸ Be'ro na tojo wéeca be'ro ñamica'a mujĩpũ sãjãrĩ cura, Ō'acũ ti wesepu sijawã'cãticã tu'ocãrã niwã. Cūrē uirã, yucupagu wa'teropu du'ticãrã niwã. ⁹ Tojo weegu Ō'acũ pe'e umurē pisucu niwĩ:

—¿No'opu niti mu'u?

¹⁰ Cũ pe'e Ō'acũrē yu'ticu niwĩ:

—Mũ'u wesepũ sijawã'cãticã tu'opũ. Yũ'u pe'e su'ti marĩgũ niasũ. Tojo weegũ uigu du'tiasũ, ni yũ'ticũ niwĩ.

¹¹ Cũ tojo nisere tuogũ, Ō'acũ cũrẽ sērĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Noa mũ'urẽ “Su'ti marĩgũ ni'i”, niati? ¿Mũ'u yucũdũca yũ'u “Ba'aticã'ña” ní'cũ dũcare ba'ati? Tere ba'atigu, mũ'u masĩtiboapã, nicũ niwĩ Ō'acũ cũrẽ.

¹² Cũ tojo nicã tu'ogũ, umũ cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Mũ'u yũ'ure ba'pada're'co yũ'ure tigu dũcare ecamo. Tojo weegũ ba'asũ, ni yũ'ticũ niwĩ.

¹³ Cũ tojo nicã tu'ogũ, co numiorẽ sērĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Mũ'u de'ro weego tojo weeati?

Co cũrẽ yũ'tico niwõ:

—Pĩrõ yũ'ure nisoami. Yũ'u tojo weego ba'asũ, ni yũ'tico niwõ.

¹⁴ Ō'acũ co tojo nicã tu'ogũ, pĩrõrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'u niso'o'que wapa nipe'tirã ãpẽrã wa'icũrã nemorõ ña'arõ wa'agũsa'a. Ni'cãrõacã me'rãta téé no'o mũ'u catiro põtẽorõ di'tapũ sĩ'cõsijagũsa'a. Tojo sĩ'cõsijagũ, di'tare ba'agũsa'a. ¹⁵ Numio mũ'urẽ ne ĩ'asĩ'rĩtigosamo. Co põ'rã, co pãrãmerã nituriarã quẽ'rã mejãrõta weerãsama. Ni'cãcã me'rã a'merĩ ĩ'atu'tinũ'cãrãsa'a. Mũ'u, co macũ ya dũ'podiare cũ'rĩgũsa'a. Cũ pe'e mũ'u dũpoare u'tamũtõgũsami, ni werecũ niwĩ.

¹⁶ Cũrẽ tojo nitoja, numio pe'ere a'tiro nicũ niwĩ:

—Mu'u yu'rɛnu'cã'que bu'iri wĩ'magũrẽ ñe'egõtigo, pũrõ pi'etigosa'a. Tojo põ'rãti, pũrĩno'migõ, mu'u marãpu me'rã nisĩ'rĩgõsa'a. Cũ pe'e mu'u wiogu weronojõ nigũsami, nicu niwĩ.

¹⁷⁻¹⁸ Core tojo nitu'ajanu'cõ, co marãpu pe'ere a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u numo co ucũsere tu'o êjõpeotjĩagũ, yu'u ba'adutiti'quere ba'a'que bu'iri, mu'u pũrõ pi'etise me'rã da'ra, ba'asere bocagusa'a. Ni'cãcã me'rãta uputu da'ratjĩagũ, pi'etinu'cãgũsa'a. Téé wẽrĩgũpu tojo weetuogusa'a. Mu'u yu'ure yu'rɛnu'cã'que bu'iri nipe'tiro di'tapure ña'ase pĩ'rĩrõsa'a. Pota, tá, apeye peje ña'ase pĩ'rĩnemorõsa'a. Tojo nicã nucũ cjase ote-tisenojõrẽ ba'arãsa'a. ¹⁹ Ba'asere a'magũ, mu'u pũrõ asituuase me'rã da'ragusa'a. Téé wẽrĩgũpu soogusa'a. Mu'u di'ta me'rã weeno'cu ni'i. Tojo weegu mu'u wẽrĩgũ, di'tata apaturi dojogusa'a, ni werecu niwĩ Õ'acũ cũrẽ.

²⁰ Adã cũ numorẽ Eva wãme õ'ocu niwĩ. “Co nipe'tirã paco nigõsamo,” nígũ, tojo wãme õ'ocu niwĩ.

²¹ Be'ro Õ'acũ narẽ na su'ti sãñatjere weebosacu niwĩ. Wa'icũrã caseri me'rã weecu niwĩ. ²² Tojo wee, Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Ã'rĩ yu'u dutisere yu'rɛnu'cãtjĩagũ, marĩ weronojõ añuse, ña'asere tu'omasĩgũ wa'ami. Cũ apegu catinu'cũsere o'ocju dũcare ba'acã, ña'a nibosa'a. Cũ tere ba'agu pũrĩcã, catinu'cũcã'bosami”, nicu niwĩ.

²³ Tojo weegu cũrẽ apesepu wĩorẽcu niwĩ. Cũ, cũrẽ cũumi'carore nidutiticu niwĩ majã. Ne

waro añurõpũ Edẽpũ nimi'cũre cõ'awĩrõcã'cũ niwĩ. Cũ di'ta me'rã da'reno'cũre ba'asere a'magũ, di'tareta da'raduticũ niwĩ.

²⁴ Õ'acũ Adã, Evare cõ'awĩrõca be'ro na catinu'cũsere o'ocjũ dũcare ba'abosama nígũ, ʉ'mũsecjãrã Õ'acũrẽ wereco'terãrẽ Edẽ mujĩpũ mujãtiro pe'ere co'tedutigũ cũucũ niwĩ. Tojo nicã cũ di'pjĩ pajiri pjĩ pecame'e weronojõ ʉjũ, sũtuanu'cũrĩ pjĩrẽ cũucũ niwĩ. Ne ni'cũ catinu'cũse cũocjũ tiropũ ejaticã'to nígũ, tojo weecũ niwĩ.

4

Caĩ, tojo nicã cũ acabiji Abel ye cjase ni'i

¹ Be'ro Adã, Eva añurĩ wese Edẽpũ ní'cãrã na wijãca be'ro aperopũ wa'acãrã niwã. Topũ Adã cũ nũmo me'rã nicũ niwĩ. Tojo weego nijĩpaco tojaco niwõ. Be'ro ni'cũ wĩ'magũ wũaco niwõ. Cũrẽ Caĩ wãme õ'ocãrã niwã. Cũ bajuacã ĩ'agõ, Eva, “Õ'acũ weetamuse me'rã yũ'ũ wĩ'magũrẽ wũapũ”, nico niwõ. ² Be'ro apaturi Eva apĩ wĩ'magũ wũaco niwõ. Cũ wãmeticũ niwĩ Abel. Cũ Abel, Caĩ acabiji nicũ niwĩ. Na pũarã bũcũa weetjãrã, nanũcũ da'rãse cũocãrã niwã. Abel oveja co'tegũ nicũ niwĩ. Cũ ma'mi Caĩ pe'e otesere oteri masũ nicũ niwĩ.

³ Yoãca be'ro Caĩ ní'cã nũmũ cũ da'rãse cjasere Õ'acũrẽ o'ogũ wa'acũ niwĩ. ⁴ Cũ acabiji Abel quẽ'rã cũ da'rasere miacũ niwĩ. Cũ yarã oveja ne põ'rãti'cãrã añurãrẽ miacũ niwĩ. Õ'acũ Abere, cũ mia'quere añurõ e'catise me'rã ĩ'acũ niwĩ. ⁵ Cũ ma'mi Caĩ pe'ere, cũ mia'quere Õ'acũ

tɔ'saticɔ niwĩ. Tojo weegɔ Caĩ ua wa'acɔ niwĩ.
 6 Cũ tojo uacã ĩ'agũ, Õ'acũ Caĩrẽ a'tiro nicɔ niwĩ: “¿De'ro weegɔ mɔ'u uati? 7 Mɔ'u añurõ weecã, e'catise me'rã mɔ'urẽ ĩ'agũsa'a. Añurõ weetigɔ pũrĩcã, ña'arõ nisetinu'cũgũsa'a. Tojo weegɔ mɔ'u ña'arõ weesĩ'rĩsere tojo tɔ'oña'a, wãcũtutuaya”, ni werecɔ niwĩ Õ'acũ Caĩrẽ.

8 Be'ro ni'cã numɔ Caĩ cũ acabiji Abere, “Te'a cãpũpɔ sijasã”, nicɔ niwĩ. To cãpũpɔ na pɔarã nĩrã, Caĩ pe'e cũ acabijire wẽjẽcã'cɔ niwĩ.
 9 Õ'acũ cũ tojo weecã ĩ'agũ, Caĩrẽ a'tiro nicɔ niwĩ:

—¿Mɔ'u acabiji Abel no'opɔ niti? nicɔ niwĩ.

Caĩ cãrẽ yɔ'ticɔ niwĩ:

—Masĩtisa'a. Cãrẽ co'tegɔ mejẽta ni'i, ni yɔ'ticɔ niwĩ.

10 Cũ tojo yɔ'ticã tɔ'ogɔ, Õ'acũ cãrẽ nicɔ niwĩ:

—¿De'ro weegɔ mɔ'u acabijire wẽjẽati? Mɔ'u acabiji ye dí di'tapɔ yɔ'ure pisu caricũcũñarõ weronojõ ni'i. 11 Tojo weegɔ mɔ'u acabijire wẽjẽ'que bu'iri mɔ'urẽ ña'arõ wa'arosa'a. Pi'eti, bajaque'atinu'cũgũsa'a. Cãrẽ wẽjẽcã, cũ ye dí di'tapɔ si'bisãjã wa'apɔ. Tojo weegɔ ni'cãrõacãrẽ a'ti di'tare cõ'awĩrõno'gũsa'a. 12 Mɔ'u otecã, ne dɔca marĩrõsa'a. Sooro marĩrõ nipe'tiropɔ sijabajaque'atigɔ nigũsa'a, nicɔ niwĩ Õ'acũ Caĩrẽ.

13 Caĩ cãrẽ yɔ'ticɔ niwĩ:

—Mɔ'u yɔ'ure to cã'rõjo bu'iri da'recã, ne põtẽosome. 14 Ni'cãcã yɔ'ure a'ti di'ta nimi'cure

cõ'abutia'a. Tojo weegu mæ'u ĩ'orõpüre nissime. Sooro marĩrõ nipe'tiropüre sijabajaque'atigusa'a. Tojo weecãma, no'o yu'ure bocaajagu wějĕgũsami, ni yu'ticu niwĩ Caĩ Õ'acũrẽ.

¹⁵ Cũ tojo nicã tu'ogu, Õ'acũ yu'ticu niwĩ:

—No'o mæ'urẽ bocaaja wějĕgũnojõ sietetiri mæ'urẽ bu'iri da'rero nemorõ da'reno'gũsami, nicu niwĩ. Tojo weegu Õ'acũ Caĩrẽ wějĕticã'to nígũ, cũ upupure apeyenojõ ojaõ'ocu niwĩ. Cũrẽ ĩ'amasĩ, wějĕticã'to nígũ, tojo weecu niwĩ.

¹⁶ Tojo weegu, Caĩ Õ'acũ ĩ'orõpu nimi'cu wija wa'acu niwĩ. Nod* wãmetiropu, Edẽ mujĩpũ mujãtiro pe'e nirõpu niseticu niwĩ majã.

Caĩ pārãmerã nituriarã nise ni'i

¹⁷ Caĩ yoáca be'ro numotia wa'acu niwĩ. Cũ numo me'rã nicu niwĩ. Tojo weego co nijĩpaco tojaco niwõ. Be'ro ni'cũ wĩ'magũ wuaco niwõ. Cũ wãmeticu niwĩ Enoc. Titare Caĩ ni'cã macã da'recu niwĩ. Ti macãrẽ Enoc wãmeyecu niwĩ. Cũ macũ nimu'tãgũ ye wãme weronojõ õ'ocu niwĩ.

¹⁸ Enoc, Irad pacu nicu niwĩ. Irata Mehujael pacu nicu niwĩ. Mehujaeta Metusael pacu nicu niwĩ. Metusael Lamec pacu nicu niwĩ.

¹⁹ Cũ, Lamec puarã numia numoticu niwĩ. Ni'cõ Ada wãmetico niwõ, apego Zila.

²⁰ Ada ni'cũ põ'rãtico niwõ. Cũ Jabal wãmeticu niwĩ. Cũ pārãmerã nituriarã wecuã cuorã nicãrã niwã. Na sijari masã nitjãrã, su'ti caseri me'rã wee'que wi'serire cuocũcãrã niwã.

²¹ Jabal acabiji Jubal wãmeticu niwĩ. Cũ Jubal

* **4:16** 4.16 Nod “sijabajaque'atise” nisĩ'rĩrõ wee'e.

pārāmerā nituriarā wēopawu putirā, buapūtērī masā nicūcārā niwā. ²² Apego Lamec nūmo Zila wāmetigo ni'cū pō'rātico niwō. Tubalcaī wāmetigu cōme, tojo nicā bronze wāmetise me'rā apeyenojō da'recūcu niwī. Cū ni'cō acabijoticu niwī. Co Naama wāmetico niwō.

²³ Ni'cā nūmu Lamec cū nūmosānumiarē, Ada, Zilare a'tiro nicu niwī:

“Yū'u ucūserē añurō tū'oja.

Yū'ure cāmidarese wapa ni'cū umurē wējēcā'pu.

Ni'cū ma'murē yū'ure paase wapa mejārōta weepu.

²⁴ ‘Caīrē wējēgūnojō sietetiri cūrē a'meno'gūsami’, nicu niwī Ō'acū.

Yū'u pe'ema setenta y sietetiri a'meno'rōsa'a”, nicu niwī.

Set, tojo nicā cū macē Enós ye cjase ni'i

²⁵ Adā apaturi cū nūmo me'rā nicu niwī tja. Tojo weego co ni'cū wī'magū wuaco niwō. Cū bajuacā ī'agō, cūrē Set wāme ō'oco niwō. “Ō'acū yū'ure o'omi” nīgō, tojo weeco niwō. “Ō'acū ā'rī, Caī wējē'cu Abere ducayugure yū'ure o'omi”, nico niwō.

²⁶ Be'ro cū Set quē'rā bucuca, nūmoticu niwī. Cū nūmo ni'cū pō'rātico niwō. Cūrē Enós wāme ō'ocu niwī. Cū bajuaca be'ro masā Ō'acūrē “Ūsā wiogu ni'i” ni ējōpeo, sērīnu'cācārā niwā.

5

Adā pō'rā nituriarā ye cjase ni'i

¹ A'te Adā pō'rā nituriarā ye queti oja'que ni'i.

Ne waro Ō'acũ masũrẽ wéégũ, cũ weronojõ bajugũta weecũ niwĩ. ² Ʋmũ, numio weecũ niwĩ. Narẽ bajurẽgũ, “Ă'rã masã nima; narẽ añurõ wa'ato” ni, cũucũ niwĩ.✧

³ Adã ciento treinta cũ'marĩ cũogũ, ni'cũ cũ weronojõ bajugũ macũticũ niwĩ. Cũ wĩ'magũrẽ Set wãme õ'ocũ niwĩ. ⁴ Set bajuáca be'rore Adã ochocientos cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Tojo weegũ pãjãrã Ʋmũ, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ⁵ Nipe'tise cũ'marĩ catigũ, novecientos treinta cũ'marĩ caticũ niwĩ. Ticũse cũ'marĩ cũogũ, Adã wẽrĩcũ niwĩ.

⁶ Adã macũ Set ni'cũ macũticũ niwĩ. Cũ wĩ'magũrẽ Enós wãme õ'ocũ niwĩ. Cũ macũ Enós bajuácaterore ciento cinco cũ'marĩ cũocũ niwĩ. ⁷ Cũ bajuáca be'rore Set ochocientos siete cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Cũ Ʋmũ, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ⁸ Set novecientos doce cũ'marĩ cũogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

⁹ Cũ macũ Enós, Cainán wãmetigure macũticũ niwĩ. Cainán bajuácaterore Enós noventa cũ'marĩ cũocũ niwĩ. ¹⁰ Be'ro Enós ochocientos quince cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Te cũ'marĩrẽ Ʋmũ, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ¹¹ Enós novecientos cinco cũ'marĩ cũogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

¹² Enós macũ Cainán Mahalaleel wãmetigure macũticũ niwĩ. Mahalaleel bajuácaterore Cainán setenta cũ'marĩ cũocũ niwĩ. ¹³ Cainán ochocientos cuarenta cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Ticũse cũ'marĩ cũogũ, Ʋmũ, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ¹⁴ Cainán novecientos diez cũ'marĩ cũogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

✧ 5:2 5.2 Mt 19.4; Mr 10.6

¹⁵ Cainán macũ Mahalaleel Jared wãmetigũre macũticũ niwĩ. Jared bajuácaterore Mahalaleel sesenta y cinco cũ'marĩ cƨocũ niwĩ.

¹⁶ Be'ro te cũ'marĩ be'rore ochocientos treinta cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Pãjãrã ƨmũa, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ¹⁷ Mahalaleel ochocientos noventa y cinco cũ'marĩ cƨogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

¹⁸ Jared quẽ'rã Enoc wãmetigũre macũticũ niwĩ. Enoc bajuácaterore Jared ciento sesenta y dos cũ'marĩ cƨocũ niwĩ. ¹⁹ Be'ro pãjãrã ƨmũa, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. Ochocientos cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. ²⁰ Jared novecientos sesenta y dos cũ'marĩ cƨogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

²¹ Be'ro Jared macũ Enoc, Matusalén wãmetigũre macũticũ niwĩ. Cũ macũ Matusalén bajuácaterore sesenta y cinco cũ'marĩ cƨocũ niwĩ. ²² Enoc Õ'acũ me'rã añurõ niseti, cũ ƨaro weecũ niwĩ. Cũ macũ Matusalén bajuáca be'rore Enoc trescientos cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Apẽrã ƨmũa, numia põ'rãtinemocũ niwĩ.

²³ Enoc trescientos sesenta y cinco cũ'marĩ caticũ niwĩ. ²⁴ Cũ Õ'acũ dutise weegũ nitjãgũ, wẽrĩticũ niwĩ. Ni'cã nũmũ bajudutia wa'acũ niwĩ. Õ'acũ cãrẽ mia wa'acũ niwĩ.

²⁵ Enoc macũ Matusalén Lamec wãmetigũre macũticũ niwĩ. Lamec bajuácaterore Matusalén ciento ochenta y siete cũ'marĩ cƨocũ niwĩ.

²⁶ Be'ro setecientos ochenta y siete cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Te cũ'marĩrẽ ƨmũa, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ²⁷ Matusalén cũ novecientos sesenta y nueve cũ'marĩ cƨogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

²⁸ Be'ro Matusalén macũ Lamec ciento ochenta y dos cũ'marĩ cƨogũ, macũticũ niwĩ.

29 Cũ macũrẽ Noé* wãme õ'ogũ, a'tiro nicu niwĩ: “Õ'acũ, ‘Di'tapure peje ña'ase, tá, pota pĩ'rĩrõsa'a', nicu niwĩ. Tojo weerã marĩ ba'asere a'marã, pũrõ pi'etise me'rã di'tare da'ra'a. Ñrĩ yu'u macũ me'rã marĩ soose bocarãsa'a”, nicu niwĩ Lamec. 30-31 Noé bajuáca be'rore Lamec quinientos noventa y cinco cũ'marĩ catinemocu niwĩ. Te cũ'marĩrẽ ãpẽrã umua, numia põ'rãtinemocu niwĩ. Lamec setecientos setenta y siete cũ'marĩ cuogu, wẽrĩcu niwĩ.

32 Be'ro cũ macũ Noé quinientos cũ'marĩ cuóca be'ro, cũ põ'rã Sẽ, Cã, Jafet bajuacãrã niwã.

6

Masã a'ti umucocjãrã na ña'arõ weeseti'que ni'i

1 Titare masã a'ti di'tapure pãjãrã waro masãputicãrã niwã. Na põ'rã numia añubutiarã numia nicãrã niwã. 2 Õ'acũ yarã nimi'cãrã na numiarẽ ñ'arã, “Añubutiarã numia nima”, ni ñ'acãrã niwã. Tojo weerã nanucũ no'o na uagore, na tu'sagore numoticũcãrã niwã. 3 Õ'acũ pe'e a'tiro nicu niwĩ: “Yu'u masãrẽ a'ti nucũcãpu catinu'cũcã weesome. Na boacjãrã dia'cũ nima. Ciento veinte cũ'marĩta catirãsama”, nicu niwĩ Õ'acũ.

4 Titare Õ'acũ yarã nimi'cãrã, na masã põ'rã numia me'rã numoticã, na põ'rã pacarã waro, tutuarã nicãrã niwã. Be'ropu quẽ'rãrẽ na pãrãmerã nituriarã pacarã nicãrã niwã.

* 5:29 5.29 Hebreo ye me'rã “Noé” nĩrõ, “soose” nisĩ'rĩrõ weronjõ bususa'a.

Duporocjārā narē ucūrā, “Nipe'tirā āpērā masā yu'ruro tutuarā, tu'omasīrā nima”, nicārā niwā.

⁵⁻⁷ Titare masā ña'abutiario weeseticārā niwā. Ña'arō weese dia'cūrē wācūcārā niwā. Ō'acū na tojo weeseticā ī'agū, narē ne tu'saticu niwī. “Yu'u masārē weeticā, añubopā”, ni wācūcu niwī. Tojo ni, pūrō bujawetise me'rā a'tiro nicu niwī: “Masā yu'u weemi'cārārē cō'ape'ocūti. Tojo nicā wa'icūrā, nucūcāpu nirā, wūrā, nipe'tirārē cō'ape'ocūti. Yu'u pūrō bujaweti'i. Yu'u narē weeticā, añubopā”, nicu niwī.

⁸ Tojo nimigū, Noé cū añurō weesetisere ī'agū, cū me'rā pūrō e'caticu niwī.

Ō'acū Noerē yucusu pajipju cū weeduti'que ni'i

⁹ A'te Noé ye queti ni'i.

Noé añugū nicu niwī. Ō'acū cū dutí'caronojōta weeseticu niwī. Masā nipe'tirā wa'teropure cū dia'cū Ō'acū uaronojō niseticu niwī. ¹⁰ Noé i'tiarā pō'rāticu niwī. Sē, Cā, Jafet wāmeticārā niwā.

¹¹ Āpērā masā pe'e Ō'acū ī'acā pe'ema, ña'ase dia'cū weecārā niwā. A'mewējēse yu'rua wa'acaro niwū. ¹² Masā nipe'tirā ña'arō weese-tirā dia'cū nicārā niwā. Na tojo weesetisere ī'agū, ¹³ Ō'acū Noerē a'tiro nicu niwī: “Yu'u nipe'tirā masārē cō'ape'ocūti. Na basu ña'arō weecā, a'ti umucopure a'mewējēse yu'rūmajā wa'a'a. Tojo weegu masā, di'tare miope'ocūti. ¹⁴ Tojo weegu mu'u a'tiro weeya. Yucusu pajipjujo weeya. Yucugu añucju cjasere mii, a'medo'oya. Tiwu po'peapure peje tucūrī weeya.

Aco sājārī nígũ, bu'ire, po'peapɯ quẽ'rārẽ ope me'rã añurõ bi'aya. ¹⁵ A'tocã'rõ pajipjɯ weeya. Ciento treinta y cinco metro yoapjɯ nirõsa'a. E'saro pe'e veintidos metro, ape metro deco nirõsa'a. U'muarõ pe'ema trece metro, ape metro deco u'muapjɯ nirõsa'a. ¹⁶ I'tia casatipjɯ weeya. Tiwɯ du'posãrĩpɯre añurõ mo'aña. To mo'a'caro docare bo'reyuse sājãtjore du'aya. Ni'cã metro deco du'abaque'aya. Tojo nicã ni'cã sope sājãtji sopere weeya. ¹⁷ Yu'u a'ti di'tare miogũtigɯ wee'e. Nipe'tirã a'ti di'tacjãrã catise cuorãnojõ mirĩ, wẽrĩpe'tia wa'arãsama. ¹⁸ Yu'u mu'u me'rã pũrĩcãrẽ añurõ wee, apoguti. Mu'u, mu'u numo, mu'u põ'rã umua, na numosãnumia me'rã tiwɯpɯre sãjãárãsa'a. ¹⁹ Tojo nicã, mu'u tiwɯpɯre a'ticurã wa'icurãrẽ miisãagũsa'a. Nipe'tirã wa'icurã a'ti di'tapɯ nirãnucũ ni'cũ umɯ, ni'cõ numio miisãagũsa'a. Na, musã me'rã nirãsama. Tojo weerã mu'u me'rã wa'icurã yu'rɯwetirãsama. ²⁰ Mu'u me'rã puarẽrã sãjãárãsama. Wa'icurãnucũ, wuurrã, buurrã, di'tapɯ si'cõsijarã quẽ'rã sãjãárãsama. Mu'u weronojõta na quẽ'rã yu'rɯwetirãsama. ²¹ Tojo nicã mu'u tiwɯpɯ nígũ ba'atjere miaña. Na wa'icurã ba'atje quẽ'rãrẽ miaña”, nicɯ niwĩ Õ'acũ.

²² Noé nipe'tisere Õ'acũ weeduti'caronojõta weecu niwĩ.

7

A'ti di'tare Õ'acũ mio'que ni'i

1-2 Be'ro Noerẽ Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Nipe'tirã a'tocaterocjãrã masã ña'arã nima. Mu'u ni'cãta yu'u dutisere queoro weegú ni'i. Tojo weegu mu'u acawererã me'rã yucusupu sãjãña. Wa'icurã yu'ure ñjũamorõpeojãrẽ siete umua, siete numia tiwupure miisãaña. Æpẽrã wa'icurã ba'atirãnojõ pe'ema nanucũ umu, numio miisãaña. ³ Mirĩcũa quẽ'rãrẽ na ye cururinucũ siete umua, siete numia miisãaña. Mu'u tojo weecã, a'ti nucũcãpũre bajudutisome. ⁴ Siete numurĩ be'ro acoro pejanu'cãcã weeguti. Cuarenta umucori, cuarenta ñamirĩ* pejarosa'a. Nipe'tirã catirã yu'u weemi'cãrãrẽ miocõ'ape'ocũti”, nicu niwĩ.

⁵ Noé nipe'tisere Õ'acũ cũ weeduti'caronojõta weecu niwĩ.

⁶ Titare di'ta mirĩcaterore Noé seisciento cũ'marĩ cuocu niwĩ. ⁷ Dia mirĩsere yu'rãwetirãti nĩrã, Noé, cũ numo, cũ põ'rã umua, na numosãnumia me'rã tiwu yucusujopure sãjãacãrã niwã. ⁸ Na wa'icurã nipe'tirã Õ'acũrẽ ñjũamorõpeojã, ba'atirãnojõ, wũurã, buarã, di'tapũ sĩ'cõsijarã ⁹ Noé me'rã sãjãacãrã niwã. Õ'acũ cũ duti'caronojõta wa'icurã curarinucũ umu, numio sãjãacãrã niwã.

¹⁰ Õ'acũ cũ ní'caronojõta siete numurĩ be'ro acoro pejanu'cãcaro niwũ. ¹¹ Titare Noé seiscientos cũ'marĩ cuori curare ma'ma cũ'ma nu'cãrĩ mujĩpũ be'ro cja mujĩpũ diecisiete numurĩ ejari cura pejanu'cãcaro niwũ. Dia

* **7:4** 7.4 “Cuarenta umucori, cuarenta ñamirĩ” hebreo ye me'rã cuarenta numurĩ nirõ wee'e.

pajiri maa po'peapɔ aco wijase peri pãrĩpe'tia wa'acaro niwũ. Aco ɯ'mɯarõpɔ nise quẽ'rã pajibutiario pejacaro niwũ. ¹² Cuarenta ɯmɯcori, cuarenta ñamirĩ a'ti di'tapɔre pejacaro niwũ. ¹³ Aco pejanɯ'cãrĩ numurẽ Noé tiwɯjopɔre cũ numo, cũ põ'rã Sẽ, Cã, Jafet, na numosãnumia sãjãacãrã niwã. ¹⁴ Na me'rã nipe'tirã wa'icurã, ecarã, buarã, di'tapɔ sĩ'cõsijarã, mirĩcũa, nipe'tirã wɯurã, te curarinɯcũ sãjãacãrã niwã. ¹⁵ Na wa'icurã pɯarẽrã Noé me'rã tiwɯpɔre sãjãacãrã niwã. ¹⁶ Õ'acũ Noerẽ duti'caronojõta na wa'icurã curarinɯcũ ɯmɯ, numio sãjãacãrã niwã. Be'ro na nipe'tirã sãjãca be'ro Õ'acũ sopere bi'acã'cɯ niwĩ.

¹⁷ Cuarenta numurĩ acoro pejacaro niwũ. Siape'e me'rã di'ta mirĩa wa'acaro niwũ. Tojo weero tiwɯ yucɯɯ wã'cãpa'a wa'acaro niwũ. ¹⁸ Aco a'ti di'tapɔre mirĩyɯ'rua wa'acaro niwũ. Tiwɯ acopɔ pa'sacusiaco niwũ. ¹⁹ Te aco nipe'tise ɯrũpagɯ ɯ'mɯasepagure yɯ'rɯmɯjã wa'a'caro niwũ. ²⁰ Te aco ɯrũpagure siete metros yɯ'rɯmɯjãnemocarõ niwũ. ²¹ Tojo wa'acã, masã a'ti ɯmɯcopɔ nimi'cãrã mirĩpe'tia wa'acãrã niwã. Mirĩcũa, wa'icurã, ecarã, buarã, di'tapɔ sĩ'cõsijarã mirĩpe'tia wa'acãrã niwã. ²² Nipe'tirã di'tapɔ nirã, catise cɯomi'cãrã wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã. ²³ Noé, tojo nicã cũ me'rã tiwɯpɔ sãjãa'cãrã dia'cũ yɯ'rɯcãrã niwã. ãpẽrã tiwɯpɔ sãjãati'cãrãpɯa masã, wa'icurã, ecarã, mirĩcũa, buarã, di'tapɔ sĩ'cõsijarã mirĩ, wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã.

²⁴ Te aco ciento cincuenta numurĩ di'tapɔre

wetiro marĩrõ nicaro niwũ.

8

A'ti di'ta mirĩdu'u'que ni'i

¹ Na tiwɔpɔ niĩ cura, Õ'acũ Noerẽ, wa'icurã, cũ me'rã nirãrẽ wãcũcɔ niwĩ. Tojo weegu te acore wetidijato nígu, wĩ'rõ wëecã weecu niwĩ. Cũ tojo weese me'rã dia wetidijanɔ'cãcaro niwũ. ² Aco, dia pajiri maa po'peapɔ wijase peri bi'a wa'acaro niwũ. Tojo nicã, ɔ'muarõpɔ peja'que quẽ'rã pejadu'ucaro niwũ. ³ Tojo weero dia pajiri maa wetidijaro weecaro niwũ majã. Ciento cincuenta nɔmɔrĩ aco pejanɔ'cãca be'ro dia wetidijacaro niwũ. ⁴ Ti cũ'marẽta seis mujĩpũrĩ be'ro cja mujĩpũ diecisiete niĩ nɔmɔ tiwɔ yucɔsujõ ɔrãpagɔ Ararat wãmetisepagɔ bu'ipɔ wetiweepejacaro niwũ. ⁵ Dia wetidijanu'cũcaro niwũ. Nueve mujĩpũrĩ be'ro cja mujĩpũ nimã'tãrĩ nɔmɔ nicã, ɔrãpagɔ yapari bajuanɔ'cãcaro niwũ.

⁶ Cuarenta nɔmɔrĩ be'rore Noé sope cũ wéeca sopere pãocɔ niwĩ. ⁷ Pãotojanɔ'cõ, ni'cũ yuca weronojõ bajugɔ ñigũ, cuervo wãmetigɔre ti sopepɔ du'uwĩrõcɔ niwĩ. Cũ nipe'tiropɔ wɔucusiacy niwĩ. Téé di'ta bajucãpɔ wɔucusiacy niwĩ. ⁸ Be'ro, di'ta bajutojati nígu, bujare du'uo'ócɔ niwĩ. ⁹ Buja pe'e ne cũ ejapejacjare bocaticɔ niwĩ. Dia ne wetidijape'titicaro niwũ yujupɔ. Tojo weegu buja Noé tiropɔ dajacã'cɔ niwĩ. Noé cũ omocãrẽ sĩowĩrõ, bujare ñe'e, tiwɔpɔta apaturi miisõrõcã'cɔ niwĩ.

10 Cũ siete nũmũrĩ yucuecũ niwĩ. Be'ro apaturi bujare du'uo'ócũ niwĩ tja. 11 Na'ique'arĩ cura buja cũ ě'quĕapũ ni'cã pũrĩ olivo wãmeticjũ pũrĩ cũo'cũ, Noé tiropũ dajacũ niwĩ. Tojo weegũ Noé “Dia wetidijarota weesa'a”, ni masĩcũ niwĩ. 12 Tojo nimigũ, siete nũmũrĩ yucuenemocũ niwĩ. Apaturi bujare o'ócũ niwĩ tja. Ti nũmũ wa'a'cũpũta buja ne dajaticũ niwĩ majã.

13 Titare Noé seiscientos uno cũ'marĩ cũogũ nicã, dia añurõ wetipe'ticaro niwũ majã. Ma'ma cũ'ma nimũ'tãrĩ nũmũ nicã Noé tiwũ yucũsũjo mo'a'carore pãacũ niwĩ. Tore pãa, di'tare ĩ'acũ niwĩ. Di'ta boporo weecaro niwũ. 14 Ape mujĩpũ veintisiete nirĩ nũmũ nicã, di'ta añurõ bopoa tojacaro niwũ. 15 Tojo weegũ Ő'acũ Noerĕ a'tiro nicũ niwĩ: 16 “Mu'ũ, mu'ũ nũmo, mu'ũ põ'rã, na nũmosãnumia me'rã wijaaya. 17 Mu'ũ me'rã ní'cãrã wa'icũrã, mirĩcũa, ecarã, buarã, di'tapũ sĩ'cõsijarã, nipe'tirãrĕ wĩorĕpe'ocã'ña. Mu'ũ tojo weecã, na a'ti di'ta nipe'tiropũ wa'arãsama. Na pãjãrã põ'rãti, a'ti di'tare tuuse'sanũ'cãrãsama”, nicũ niwĩ.

18 Cũ tojo nicã tu'ogũ, Noé Ő'acũ duti'caronojõta weecũ niwĩ. Noé, cũ nũmo, cũ põ'rã, na nũmosãnumia tiwũ yucũsupũ ní'cãrã wijaacãrã niwã majã. 19 Nipe'tirã wa'icũrã, buarã, di'tapũ sĩ'cõsijarã, mirĩcũa, tiwũpũ ní'cãrã wijaape'tia wa'acãrã niwã. Te curarinũcũ morĕrõ marĩrõ wijaacãrã niwã.

20 Be'ro Noé Ő'acũrĕ wa'icũrãrĕ ũjũamorõpeoguti ní'gũ, ni'cã mesã ũtã me'rã seeneocũucũ niwĩ. Tore apope'otoja, Ő'acũrĕ

ējōpeogu wa'icūrā, mirīcūa añurānojōrē wējē
 ūjūamorōpeocu niwī. ²¹ Ō'acū Noé tojo
 weecā ī'agū, cū wa'icūrārē ūjūamorōpeocā
 ũ'mūtisere wījīgū, e'aticu niwī. Tojo weegu
 a'tiro wācūcu niwī: “Ne apaturi di'tare ña'arō
 weesome. Masā na ña'arō weese bu'iri tojo
 weewu. Masā maata wī'marā nírāpūta ña'arō
 weesere masītojasama. Nipe'tirā catise cūorārē
 ne apaturi yu'u narē mio'caro weronojō
 weenemosome majā”, nicu niwī Ō'acū.

²² Apeye a'tiro nicu niwī:

“A'ti ũmūco nirī curare masā ote, te dūcare mii,
 ba'anu'cūrāsama.

A'ti nucūcāpūre asise, yusūase ninu'cūcā'rōsa'a.

Cū'ma, pu'ecu quē'rā ninu'cūcā'rōsa'a.

Ūmūcori, ñamirī quē'rā ne pe'tisome.

Tojo ninu'cūcā'rosa'a téé a'ti ũmūco pe'ticāpu”,
 nicu niwī Ō'acū.

9

*Ō'acū Noé me'rā “A'tiro weeguti” ni apo'que
 ni'i*

¹ Ō'acū Noerē, cū pō'rārē “Añurō wa'ato”
 nígū, a'tiro nicu niwī: “Pājārā pō'rāti
 masāputiya. Nipe'tiopūre tuuse'sanū'cāña.

² Ni'cārōacā me'rā nipe'tirā wa'icūrā a'ti
 nucūcācjārā mūsārē uirāsama. Ū'muarōpu
 wūrā, di'tapu sī'cōsijarā, buarā, dia pajiri
 maapu nirā nipe'tirā uirāsama. Mūsā na wiorā
 nirāsa'a. ³ Todūporo mūsā otese, yucūduca
 no'o nisenojōrē ba'aduti'caronojōta na quē'rārē
 mūsā ba'arāsa'a. ⁴ Wa'icu di'i ba'arā, dí me'rā

ba'aticã'ña. A'tiro ni'i. Te dípureta catise ni'i.
⁵ Tojo weegu no'o ni'cũ masãrẽ wějẽgũnojõrẽ
 bu'iri da'redutiguti. No'o wa'icũ quẽ'rã, masãrẽ
 wějẽgũnojõrẽ wějẽdutiguti.

⁶ "A'tiro ni'i.

Masã yu'u weronojõ bajurã weeno'cãrã nima.

Tojo weegu masãrẽ wějẽgũnojõ cũ quẽ'rã
 wějẽno'gũsami.

⁷ Musã pe'e pãjãrã põ'rãtiya.

A'ti nucũcã nipe'tiropure tuuse'saya", nicũ niwĩ
 Õ'acũ.

⁸ Apeyere Õ'acũ Noerẽ, cũ põ'rãrẽ ninemocu
 niwĩ: ⁹ "Ni'cãrõacã musã me'rã a'tiro apoguti.
 Musã pãrãmerã nituriarã quẽ'rãrẽ tojota
 weeguti. ¹⁰ Tojo nicã nipe'tirã wa'icũrã musã
 me'rã nirãrẽ apoguti. Na musã me'rã yucũsũpũ
 ní'cãrã mirĩcũa, wa'icũrã, ecarã, nucũcãrã
 nipe'tirã me'rã apoguti. ¹¹ Yu'u musã me'rã
 apo'que ne ducayusome. A'tiro ni'i. Masãrẽ,
 wa'icũrãrẽ ne apaturi aco me'rã miosome. Ne
 a'ti di'tare tojo weenemosome. ¹² Yu'u musãrẽ,
 musã pãrãmerã nituriarãrẽ, wa'icũrãrẽ ne
 apaturi tojo weesome majã nisere ï'ogũ, a'tiro
 weeguti. ¹³ O'mecuraripũ bu'edare cũugũti. Ti
 da me'rã yu'u a'ti nucũcãpũ nirã me'rã yu'u
 apo'quere ï'ogũsa'a. ¹⁴ Tojo weero yu'u acoro
 ñiacã weecã, bu'eda bajarosa'a. ¹⁵ Ti dare ï'agũ,
 musã me'rã, tojo nicã nipe'tirã a'ti nucũcãpũ
 nirã me'rã yu'u apo'quere wãcũgũsa'a. Ne
 apaturi aco me'rã musãrẽ miocõ'asome. ¹⁶ Ti da
 o'mecuraripũ bajuacã, yu'u ï'agũsa'a. ï'agũ, yu'u
 nipe'tirã masã me'rã, a'ti nucũcãpũ nirã me'rã

Yũ'u apo'que ne pe'tisome' ní'quere wãcũgũti.
 17 Ti da yũ'u masã, wa'icurã, nipe'tirã a'ti
 nucũcãpũ nirã me'rã yũ'u apo'quere ï'orĩ da
 nirõsa'a", nicũ niwĩ Õ'acũ Noerẽ.

Noé, cũ põ'rã me'rã niseti'que ni'i

18 Noé põ'rã cũ me'rã yucũsupũ ní'cãrã a'ticurã
 nicãrã niwã: Sẽ, Cã, tojo nicã Jafet. Cã, Canaá
 pacũ nicũ niwĩ. 19 Na i'tiarã Noé põ'rã nicãrã
 niwã. Na nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã ñecũsumũa
 nicãrã niwã. Be'ro na pãrãmerã nituriarã
 nipe'tiropũ se'sa wa'acãrã niwã.

20 Noé di'tare se'e apocũu, u'sere otecũ niwĩ.
 21 Be'ro, u'sedũcaco me'rã vino da're, sĩ'rĩcũ
 niwĩ. Tere sĩ'rĩgũ, que'a wa'acũ niwĩ. Tojo
 que'agũ, cũ ya wi'i su'ti caseri me'rã wéeca
 wi'ipũ sãjãa, ejapeja, su'ti marĩgũ pesacũ niwĩ.
 22 Cũ tojo pesari cura cũ macũ Cã sãjãa, ï'acũ
 niwĩ. Cã, Canaá pacũ nicũ niwĩ. Cã, cũ
 pacũ Noerẽ su'ti marĩcã ï'agũ, cũ ma'misũmarẽ
 weregũ wa'acũ niwĩ. 23 Cũ tojo werecã tũ'orã, Sẽ,
 Jafet ni'cã casero, su'ti caserojore paapeowã'cã,
 aperopũ ï'a, dustisãjãa, mo'acãrã niwã. Na pacũ
 su'ti marĩgũ nicã ï'asĩ'rĩtirã, tojo weecãrã niwã.

24 Be'ro Noé cũ que'ase pe'ticã, wã'cãcũ
 niwĩ. Wã'cãgũ, cũ macũ dũ'sagupũ cũrẽ tojo
 wee'quere masĩgũ, 25 a'tiro nicũ niwĩ:

“Cã macũ Canaãrẽ ña'arõ wa'arosa'a.
 Cũ ma'misũmarẽ da'raco'tegũ nigũsami.”

26 Noé a'tiro ninemocũ niwĩ:

“Sẽ wiogũ Õ'acũrẽ ‘Añuyũ'rũami’, ni
 e'catipeoato.

Canaá Sẽrẽ da'raco'tegũ niato.

27 Ō'acũ Jafere pajiri di'ta o'oato.

Cũ Sē me'rã añurõ nisetiato.

Canaá pe'e cūrē da'raco'tegu niato,” nicu niwĩ
Noé.

28 A'ti di'ta mírĩca be'ro Noé trescientos cincuenta cũ'marĩ catinemocu niwĩ. 29 Cũ novecientos cincuenta cũ'marĩ cuogu, wěrĩcu niwĩ.

10

Noé pō'rã nituriarã ye cjase ni'i

1 A'te Sē, Cã, Jafet ye queti ni'i. A'ti di'ta mírĩca be'rore Noé pō'rã, Sē, Cã, Jafet na namosãnumia me'rã pō'rãticãrã niwã.

2 Jafet pō'rã a'ticũrã nicãrã niwã: Nimũ'tãgũ Gomer wãmeticu niwĩ. Cũ be'rocjãrã Magog, Madai, Javán, Tubal, Mesec nicãrã niwã. Nitũogu Tiras wãmeticu niwĩ.

3 Gomer, masã ma'mi pō'rã a'ticũrã nicãrã niwã: Cũ pō'rãtimũ'tã'cu Askenaz wãmeticu niwĩ. Cũ be'rocjũ Rifat nicu niwĩ. Cũ be'rocjũ Togarma wãmeticu niwĩ.

4 Jafet macũ decocjũ Javán wãmetigu pō'rã a'ticũrã nicãrã niwã: Elisa, Tarsis, Quitim, Dodanim wãmetirã nicãrã niwã.

5 Ā'rã nipe'tirã Jafet pō'rã cũ ya curuacjãrã nicãrã niwã. Na dia pajiri maa sumutocjãrã nicãrã niwã. Na niatje di'tapu wa'astea wa'acãrã niwã. Te di'tapu nírã, te curarinucũ na ucũse me'rã nicãrã niwã.

6 Noé macũ dũ'sagupu Cã wãmetigu pō'rã a'ticũrã nicãrã niwã: Nimũ'tãgũ Cus wãmeticu niwĩ. Cũ be'rocjãrã Misraim, Fut, tojo nicã Canaá nicãrã niwã.

7 Cã macũ nimu'tãgũ Cus a'ticurã põ'rãticu niwĩ: Seba, Havila, Sabta, Raama, tojo nicã Sabteca nicãrã niwã. Raama põ'rã Seba, Dedán wãmetirã nicãrã niwã.

8 Cus wãmetigu Nimrod pacu nicu niwĩ. Cũ Nimrod nipe'tiropure a'mewějētutuagu wa'acu niwĩ. 9 Õ'acũ ĩ'orõpũre cũ wa'icurã wějẽmu'sĩgũ nicu niwĩ. Tojo weero wa'icurã wějẽmu'sĩgũnojõrẽ a'tiro ucũwũase nicaro niwũ: “Õ'acũ ĩ'orõpũre Nimrod weronojõ wa'icurãrẽ wějẽmu'sĩgũ nimi”, nicũcãrã niwã. 10 Cũ peje macãrĩ wiogu nicũcu niwĩ. Cũ ne waro duti'que macãrĩ a'ticuse macãrĩ nicaro niwũ: Babel, Erec, Acad, tojo nicã Calne nicaro niwũ. Te macãrĩ Sinar wãmetiri di'tapũ nicaro niwũ. 11 Sinar wãmetiropũ ní'cu Asiria wãmetiri di'tapũ wa'acu niwĩ. Topũre Nínive, Rehobot Ir, Cala wãmetise macãrĩ da'recu niwĩ. 12 Tojo nicã Resén wãmetiri macãrẽ da'recu niwĩ. Ti macã, Nínive, Cala wãmetise macãrĩ wa'teropũ tojacaro niwũ. Pajiri macã nicaro niwũ.

13 Cã macũ Misraim wãmetigu a'ticuse cururi ñecũ nicu niwĩ: ludeo masã, anameo masã, leabita masã, naftuita masã, 14 patruseo masã, casluhita masã, tojo nicã caftorita masã nicãrã niwã. Caftorita masã, filisteo masã ñecũsumũa nicãrã niwã.

15 Cã macũ Canaá wãmetigu Sidõ pacu nicu niwĩ. Sidõ masã ma'mi nicu niwĩ. Cũ docacjũ Het wãmeticu niwĩ. 16 Canaá pãrãmerã nituriarã a'ticurã nicãrã niwã: jebuseo masã, amorreo masã, gergeseo masã, 17 heveo masã, araceo

masã, sineo masã, ¹⁸ arvadeo masã, zemareo masã, tojo nicã hamateo masã nicãrã niwã.

Be'ropure nipe'tirã Canaá ye cururicjãrã nipe'tiro na ya di'tapure se'sa wa'acãrã niwã.

¹⁹ Na ya di'ta Sidõ wãmetiri macã me'rã ninu'cãcaro niwã. Téé Gerar wãmetiri macãpũ, tojo nicã Gazapũ nituocaró niwã. Mujĩpũ mujãtiro pe'e na ya di'ta Sodoma, Gomorra, Adma, Zeboim, tojo nicã Lasapũ nituocaró niwã.

²⁰ ã'rã nipe'tirã Cã põ'rã, cũ ya curuacjãrã nicãrã niwã. Na ye di'tapũ nírã, te cururinucũ na ye ucũse me'rã niseticãrã niwã.

²¹ Apĩ Noé macũ Sē quẽ'rã põ'rãticũ niwĩ. Cũ Jafet ma'mi nicũ niwĩ. Sē nipe'tirã Heber põ'rã nituriarã ñecũ nicũ niwĩ.

²² Sē põ'rã a'ticũrã nicãrã niwã: Elam, Asur, Arfaxad, Lud, tojo nicã Aram nicãrã niwã.

²³ Aram põ'rã a'ticũrã nicãrã niwã: Uz, Hul, Geter, tojo nicã Mas wãmetirã nicãrã niwã.

²⁴ Sē macũ Arfaxad Sala pacũ nicũ niwĩ. Salata Heber pacũ nicũ niwĩ.

²⁵ Sala macũ Heber wãmetigu pũarã põ'rãticũ niwĩ. Nimũ'tãgũ Peleg wãmeticũ niwĩ. Peleg “dũcawatise” nisĩ'rĩrõ wee'e. Cũ nícateropure masã a'ti di'tacjãrã dũcawatinu'cã wa'acãrã niwã. Tojo weegu tojo wãmeticũ niwĩ. Peleg acabiji Joctán wãmeticũ niwĩ.

²⁶ Cũ Joctán pãjãrã põ'rãticũ niwĩ. A'tiro wãmeticãrã niwã. Na masã ma'mi Almodad nicũ niwĩ. Cũ be'rore Selef, Hazar-mavet, Jera, ²⁷ Adoram, Uzal, Dicla, ²⁸ Obal, Abimael, Seba, ²⁹ Ofir, Havila, tojo nicã Jobab nicãrã

niwã. ã'rã nipe'tirã Joctán põ'rã nicãrã niwã. ³⁰ Na Joctán põ'rã na ya di'ta Mesa wãmetiro me'rã ninũ'cãcaro niwũ. Téé Sefar wãmetiro, ũrũpagũ mujĩpũ mujãtiro pe'e nirõpũ nituocaró niwũ.

³¹ ã'rã nipe'tirã, Sẽ põ'rã, cũ ya curuacjãrã nicãrã niwã. Na ye di'tapũ nírá, te cururinũcũ na ye ucũse me'rã nicãrã niwã.

³² Noé põ'rã nanũcũ na pãrãmerã nituriarã me'rã nicũcãrã niwã. Te curarinũcũ na ya di'tapũre wa'acãrã niwã. Tojo weerã a'ti di'ta mĩrĩca be'ro na nipe'tiropũ wa'astea wa'acãrã niwã.

11

Masã ñ'muarĩ wi'i na weesĩ'rĩmi'que cjase ni'i

¹ Noé põ'rã nituriarã nipe'tirã ni'cãrõnojõ ucũseticãrã niwã.

² Be'ro majã masã mujĩpũ mujãtiro pe'e wa'a, Sinar wãmetiropũ etacãrã niwã. Ti di'tapũre añurĩ pa bocacãrã niwã. Topũ na niseticãrã niwã.

³ Topũ nírá, ni'cã nũmũ a'merĩ ucũcãrã niwã: “Marĩ di'ta kujirire da'rerã. Be'ro te kujirire, añurõ bũtiato nírá, pecame'epũ ũjũarã”, nicãrã niwã. Na da're'que kujirĩ me'rã wi'serire yeecãrã niwã. Ætãpaga me'rã weeticãrã niwã. Tojo nicã ope me'rã yeemujãcãrã niwã. ⁴ Be'ro a'tiro nicãrã niwã: “Má, pajiri macã weerã. Tojo nicã, ni'cã wi'i téé ñ'musepũ ejari wi'i yeerã. Tojo weerã marĩ be'ropũre ãpẽrãrẽ añurõ ucũno'rãsa'a. Marĩ tojo weerã a'ti macãpũre

añurõ nisetirāsa'a. Ne aperopu wa'astea wa'a weesome”, nicārā nimiwā.

⁵ Na tojo weeri cura Ō'acū pe'e na tiropu dijati, na ya macā, tojo nicā na u'muarī wi'i na yeeri wi'ijore ī'agū ejacu niwī. ⁶ Na tojo weesere ī'agū, a'tiro nicu niwī: “Na ni'cā curuacjārā nima. Ni'cārōnojō ucūma. Tojo weerā a'tere da'ranu'cātojama. Na tojo da'ranu'cāse ne nu'cāse ni'i. A'te be'ro no'o na weesī'rīsere weerāsama. ⁷ Tojo weerā na tiro dija, na ucūse pe'ere ducayurā. Tojo weecā, na a'merī ucūmasīti, a'merī tu'osome”, nicu niwī Ō'acū.

⁸ Tojo weegu Ō'acū masā ucūsere ducayucu niwī. Na a'merī tu'otiyurā, ti macārē weedu'ucā'cārā niwā. Nipe'tiro a'ti di'tapu wa'astea wa'acā weecu niwī. ⁹ Titare ti macāpūre Ō'acū nipe'tirā masārē ucūsu'riacā weecu niwī. Tojo weero ti macā Babel wāmeticaro niwū. Ō'acū tojo weegu narē nipe'tiropu wa'acā weecu niwī.

Sē pārāmerā nituriarā ye cjase ni'i

¹⁰ A'te Sē ye queti ni'i. Pua cū'ma dia mīrīca be'ro Sē cien cū'marī cuocu niwī. Ticuse cū'marī cuocā, cū'numo ni'cū wī'magū wuaco niwō. Cū Arfaxad wāmeticu niwī. ¹¹ Be'ro Sē cien cū'marī cuóca be'rore quinientos cū'marī catinemocu niwī. Te cū'marīrē unua, numia pō'rātinemocu niwī.

¹² Cū pō'rātimu'tā'cu Arfaxad numoti, ni'cū pō'rāticu niwī. Cū macū bajuácatere treinta y cinco cū'marī cuocu niwī. Cū macū Sala wāmeticu niwī. ¹³ Be'ro Arfaxad cuatrocientos

tres cǔ'marĩ catinemocǔ niwĩ. Pǎjǎrǎ ģpĕrǎ
 ǔmǔa, numia pǔ'rǎticǔ niwĩ.

14 Cǔ macǔ Sala nǔmoticǔ niwĩ. Cǔ nǔmo
 ni'cǔ pǔ'rǎtico niwǔ. Cǔ wĩ'magǔ bajuácaterore
 Sala treinta cǔ'marĩ cǔocǔ niwĩ. Cǔ macǔ Heber
 wǎmeticǔ niwĩ. 15 Be'ro Sala cuatrocientos tres
 cǔ'marĩ catinemocǔ niwĩ. Te cǔ'marĩrĕ ǔmǔa,
 numia pǔ'rǎtinemocǔ niwĩ.

16 Sala macǔ Heber treinta y cuatro cǔ'marĩ
 cǔocǎ, cǔ nǔmo ni'cǔ wĩ'magǔrĕ pǔ'rǎtico niwǔ.
 Cǔ Peleg wǎmeticǔ niwĩ. 17 Peleg bajuáca
 be'rore Heber cuatrocientos treinta cǔ'marĩ
 catinemocǔ niwĩ. Te cǔ'marĩrĕ ǔmǔa, numia
 pǔ'rǎtinemocǔ niwĩ.

18 Heber macǔ Peleg nǔmoticǔ niwĩ. Nǔmoti,
 ni'cǔ wĩ'magǔ pǔ'rǎticǔ niwĩ. Cǔ Reu wǎmeticǔ
 niwĩ. Reu bajuácaterore Peleg treinta cǔ'marĩ
 cǔocǔ niwĩ. 19 Te be'ro Peleg doscientos nueve
 cǔ'marĩ catinemocǔ niwĩ. Te cǔ'marĩrĕ ǔmǔa,
 numia pǔ'rǎtinemocǔ niwĩ.

20 Peleg macǔ Reu nǔmoti, ni'cǔ pǔ'rǎticǔ
 niwĩ. Cǔ Serug wǎmeticǔ niwĩ. Cǔ ba-
 juácaterore Reu treinta y dos cǔ'marĩ cǔocǔ
 niwĩ. 21 Be'ro Reu doscientos siete cǔ'marĩ
 catinemocǔ niwĩ. Te cǔ'marĩrĕ ǔmǔa, numia
 pǔ'rǎtinemocǔ niwĩ.

22 Reu macǔ Serug nǔmoti, ni'cǔ macǔticǔ
 niwĩ. Cǔ wĩ'magǔ Nacor wǎmeticǔ niwĩ. Cǔ
 bajuácaterore Serug treinta cǔ'marĩ cǔocǔ niwĩ.
 23 Cǔ bajuáca be'ro Serug doscientos cǔ'marĩ
 catinemocǔ niwĩ. ģpĕrǎ pǎjǎrǎ ǔmǔa, numia
 pǔ'rǎtinemocǔ niwĩ.

24 Serug macũ Nacor ni'cũ macũticu niwĩ. Cũ Taré wãmeticu niwĩ. Cũ macũ bajuácaterore Nacor veintinueve cũ'marĩ cuocu niwĩ. 25 Be'ro Taré bajuáca be'ro Nacor ciento diecinueve cũ'marĩ catinemocu niwĩ. Te cũ'marĩrẽ umua, numia põ'rãtinemocu niwĩ.

26 Nacor macũ Taré setenta cũ'marĩ cuogu, ni'cũ Abrã wãmetigure põ'rãticu niwĩ. Be'ro puarã põ'rãtinemocu niwĩ. Nacor, Harã wãmeticãrã niwã.

Taré põ'rã ye cjase ni'i

27 A'te Taré ye queti ni'i. Taré i'tiarã umua põ'rãticu niwĩ. Na Abrã,* Nacor, Harã nicãrã niwã. Harã macũ Lot nicu niwĩ. 28 Harã cũ pacu Taré duporo wẽricu niwĩ. Ur wãmetiri macãpu wẽricu niwĩ. Ti macã caldeo masã nirĩ di'tapu tojacaro niwũ. Harã cũ bajua, masã'caroputa wẽricu niwĩ.

29 Abrã, tojo nicã Nacor nanucũ numoticãrã niwã. Abrã numo Sarai† wãmetico niwõ. Nacor numo Milca nico niwõ. Milca Harã miji macõ nico niwõ. Apego Isca wãmetigure põ'rãticu niwĩ. 30 Co Sarai Abrã numo põ'rãmarĩgõnojõ nico niwõ.

31 Be'ro majã Taré Ur wãmetiri macã caldeo masã nirĩ di'tapu ni'cu Canaá wãmetiri di'tapu wa'acu niwĩ. Topu wa'acã, cũ macũ Abrã, cũ pãrãmi Lot Harã mijĩ macũ, tojo nicã Abrã numo Sarai cũ me'rã wa'acãrã niwã. Canaá di'tapu

* **11:27** 11.27 Abrã nĩrõ, “pacu añurõ ucũ ãjõpeono'gũ” nisĩ'rĩrõ wee'e. Gn 17.5 † **11:29** 11.29 Sarai nĩrõ, “wiogo docacjõ” nisĩ'rĩrõ wee'e. Gn 17.15

wa'amirã, na Harã wãmetiri macãpu eta, topu nicãrã niwã. ³² To Harãpũre Taré doscientos cinco cũ'marĩ cuogu, wẽria wa'acu niwĩ.

12

Õ'acũ Abrãrẽ piji'que ni'i

¹ Ni'cã nũmu Õ'acũ Abrãrẽ pijio weetjãgũ, a'tiro nicu niwĩ: “Mu'u ya di'tare, mu'u acawerãrẽ, mu'u pacu ya wi'ire wijayá. Ape di'tapu mu'u wa'agusa'a. Yu'u mu'urẽ ti di'tare i'ogũti.

² Mu'u pãrãmerã nituriarã pãjãrã masãputicã weeguti. Mu'urẽ añurõ weeguti. Nipe'tirã masã mu'urẽ añurõ wãcũrãsama. Mu'u me'rã ãpẽrã quẽ'rãrẽ añurõ wa'arosa'a. ³ Masã mu'urẽ añurõ nirãrẽ añurõ wa'acã weeguti. No'o mu'urẽ ña'arõ wa'acã weerã pe'ere yu'u narẽ ña'arõ wa'acã weeguti. Mu'u me'rã nipe'tirã a'ti turicjãrãrẽ añurõ wa'acã weeguti”, nicu niwĩ Õ'acũ.

⁴ Tojo weegu Abrã Õ'acũ duti'caronojõta Harãrẽ wijawã'cãcu niwĩ. Titare cũ setenta y cinco cũ'marĩ cuocu niwĩ. Topu wija, Canaá di'tapu wa'acu niwĩ. ⁵ Cũ wa'agu, a'ticurãrẽ miacu niwĩ. Cũ nũmo Sarai, cũ acabiji macũ Lot, apeyenojõ cũ cuo'que, tojo nicã cũrẽ Harãpu da'raco'te'cãrãrẽ miacu niwĩ. Na wa'a, Canaá di'tare etacãrã niwã. ⁶ Eta, Abrã Siquem wãmetiri macãpu yu'ruwã'cãcu niwĩ. Ti macã pu'to ni'cũ yucugu pajicju More wãmeticju nicaro niwũ. Tigu pu'to Abrã tojaque'acu niwũ. Tocjãrã tigu pu'to na ëjõpeorãnojõrẽ ëjõpeoseticãrã niwã. Ti di'tapũre cananeo masã

nicũcārā niwā. ⁷ Cũ topu nicā, Ō'acũ cūrē bajuacu niwĩ. Abrārē a'tiro nicu niwĩ: “A'ti di'ta yu'u mu'u pāramerā nituriarārē o'otji di'ta ni'i”, nicu niwĩ.

Cũ tojo nicā tu'ogu, Abrā to cūrē baja'caroputa wa'icurārē ũjũamorõpeorore ni'cā mesā ũtā me'rā seeneocũucu niwĩ. Ō'acūrē ējõpeogu, tojo weecu niwĩ. ⁸ Topu ní'cu, ũrũpagu nirõ Betel wāmetiri macā mujĩpũ mujātiro pe'e wa'acu niwĩ. Topu na cārĩatje wi'serire nu'cõcu niwĩ. Betel mujĩpũ sājārõ pe'e tojacaro niwũ. Ape macā Hai wāmetiri macā mujĩpũ mujātiro pe'e nicaro niwũ. Topu quē'rārē wa'icurārē ũjũamorõpeorore ni'cā mesā ũtā me'rā seeneocũucu niwĩ. Seeneocũutojanu'cõ, Ō'acūrē e'catise o'ocu niwĩ. ⁹ Be'ro Abrā Betel pu'to ní'cu wijawā'cācu niwĩ. Cũ sojaro marĩrõ wa'a, téé Neguev wāmetiropu etacu niwĩ.

Abrā cũ Egiptopu ní'que ni'i

¹⁰ Abrā Neguepu nirĩ cura ba'ase marĩcaro niwũ. Pũrõ ujuaboase wa'acā ĩ'agũ, Abrā Egiptopu wa'a wa'acu niwĩ. “Topu ba'ase niaporõ” nicā tu'otjĩagũ, wa'acu niwĩ. ¹¹ Be'ro Egipto di'tapu etarā, Abrā cũ numo Saraire a'tiro nicu niwĩ: “Yu'u ĩ'acā, mu'u numio añugõ ni'i. ¹² Egiptocjārā mu'urē ĩ'arā, 'A'tigo ā'rĩ numo nimo', nirāsama. Mu'urē ē'masĩ'rĩrā, yu'ure wējērāsama. Mu'u me'rā nisĩ'rĩrā, mu'urē wējēsoma. ¹³ Tojo weego mu'u, 'Cũ numo ni'i', niticā'ña. 'Yu'u cũ acabijo ni'i', niña. Mu'u tojo

weecã, mʉ'urẽ ɯarã, yʉ'ure añurõ weerãsama. Tojo nicã yʉ'ure wẽjẽsome”, nicʉ niwĩ.

¹⁴ Cũ ní'caronojõ Abrã, Sarai Egiptopɯ etacã, tocjãrã Saraire ĩ'arã, “Añugõ nimo”, ni ĩ'acãrã niwã. ¹⁵ Ti macã wiogɯ faraõ cũ docacjãrã core ĩ'arã, faraõrẽ, “Co numio añubutiago niamo”, ni werecãrã niwã. Tojo weerã core faraõ tiropɯ miacãrã niwã.

¹⁶ “Sarai ma'mi nisami” ni wãcũgũ, faraõ Abrãrẽ añurõ weecɯ niwĩ. Cũrẽ pãjãrã ecarã, ovejare, wecɯare, burroare, cameyoare tojo o'ocã'cɯ niwĩ. Tojo nicã da'raco'teri masã, ɯmɯarẽ, numiarẽ cũrẽ o'ocɯ niwĩ. ¹⁷ Saraire faraõ tiropɯ mia'que bu'iri Ô'acũ faraõrẽ, cũ ya wi'icjãrãrẽ dutitícã weecɯ niwĩ. ¹⁸ Tojo wa'acã ĩ'agũ, faraõ Abrãrẽ pijio, cũrẽ nicʉ niwĩ: “¿De'ro weegɯ mʉ'ɯ tojo weeati yʉ'ure? ¿De'ro weegɯ ‘A'tigo yʉ'ɯ nɯmo nimo’, nitiati? ¹⁹ ‘Yʉ'ɯ acabijo nimo’, nimiapɯba. Tere tɯ'ogɯ, yʉ'ɯ core cã'rõ nɯmotimiasɯ. ¡Ma! A'tigo nimo. Core miaña. Mʉ'ɯ quẽ'rã wa'aya”, nicʉ niwĩ. ²⁰ Faraõ cũ yarã surarare Abrãrẽ, cũ nɯmorẽ, tojo nicã nipe'tise cũ cɯose me'rã Egiptopɯre wĩorẽdutigɯ o'ócɯ niwĩ.

13

Abrã Lot me'rã na dɯcawati'que ni'i

¹ Abrã, cũ nɯmo, nipe'tirã cũ cɯose me'rã Egiptopɯ wijagɯ, na todɯporopɯ ní'caropɯta Neguev wãmetiropɯ dajacɯ niwĩ. Cũ acabiji macũ Lot na me'rã wa'acɯ niwĩ. ² Abrã peje waro cɯocɯ niwĩ. Cũ uru, plata, tojo nicã pãjãrã ecarã

сuocu niwĩ. ³ Neguepũ ní'cārã sojaro marĩrõ dajatojaa wa'acārã niwã téé Betel wãmetiri macãpũ. Betere yu'rua, ne waro a'tigu cũ cãrĩ'caropure ejacu niwĩ. To Betel, Hai decopũ nicaro niwũ. ⁴ Toduporopure Õ'acũrẽ e'catise o'oguti nígu, wa'icũrãrẽ ñjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã seeneocũucũ niwĩ. Topũta Abrã Õ'acũrẽ apaturi e'catise o'ocu niwĩ tja.

⁵ Cũ acabiji macũ Lot quẽ'rã Abrã weronojõta peje сuocu niwĩ. Pãjãrã ecarã oveja, wecua tojo nicã pãjãrã da'raco'terã сuocu niwĩ. ⁶ Na nirõ pajiro di'ta niticaro niwũ. Tojo weero na pãjãrãrẽ ba'ase ne ejatu'ajaticaro niwũ. Na ni'cãrõ me'rã nímasĩticãrã niwã majã. ⁷ Abrã yarã ecarã co'terã, Lot yarã ecarã co'terã me'rã a'metu'ticũcãrã niwã. Apeyema tja, titare cananeo masã, tojo nicã ferezeo masã topure nicãrã niwã. ⁸ Tojo weegu Abrã cũ acabiji macũ Lot me'rã a'tiro ni ucũcũ niwĩ: “Marĩ ni'cũ põ'rã ni'i. Tojo weerã marĩ cumuca marĩrõ nirõua'a. Marĩ yarã ecarã co'terã quẽ'rã mejãrõta nirãsama. ⁹ Tojo weerã marĩrẽ ducawaarõua'a. Nipe'tiro a'ti di'tare ï'aña. Mũ'u tu'sarore 'A'tota nigũti' ni, beseya. Mũ'u mujĩpũ mujãtiro nirĩ di'ta pe'e wa'acã, yu'u mujĩpũ sãjãrõ nirĩ di'ta pe'ere wa'aguti. Mũ'u mujĩpũ sãjãrõ pe'e wa'acã pũrĩcãrẽ, yu'u mujĩpũ mujãtiro pe'e wa'aguti”, nicũ niwĩ Abrã.

¹⁰ Cũ tojo nicã tu'ogu, Lot nipe'tiro dia Jordã wãmetiri maa sumuto nirĩ di'tare ï'acu niwĩ. Téé Zoar wãmetiri macãpũ opa pa'tiro añurõ acotiro nicã ï'acu niwĩ. Añurĩ di'ta Õ'acũ ne waro wéeca wese weronojõ nicaro niwũ. Egipto

di'ta weronojō bajume'ricā'caro niwã. Õ'acũ Sodoma, Gomorrare ũjũacõ'atjo dũporo añurõ bajucaro niwã. ¹¹ Lot ti di'ta añurĩ di'ta nicã ï'agũ, nipe'tiro Jordã sumuto nirĩ di'tare besecu niwĩ. Abrãrẽ, “Mujĩpũ mujãtiro pe'e wa'aguti”, nicu niwĩ. Na pũarã ni'cãrõ me'rã nimi'cãrã a'merĩ dũcawatia wa'acãrã niwã. ¹² Abrã Canaãpũ tojacu niwĩ. Lot pe'e macãrĩ pũ'to añurĩ pa nirõpũ tojacu niwĩ. Cũ ye wi'serĩ su'ti caserĩ me'rã wee'que wi'serire Sodoma pũ'topũ nu'cõcu niwĩ. ¹³ Ti macãcjãrã masã ña'abutiãrã Õ'acũ cũ dutítisenojõrẽ weeseticãrã niwã.

¹⁴ Be'ro Lot wa'áca be'ro Õ'acũ Abrãrẽ a'tiro nicu niwĩ: “Mũ'u nirõ me'rã nipe'tiropũre ï'aña. Mujĩpũ mujãtiro pe'e, mujĩpũ sãjãrõ pe'e, di-acjũ pe'e, cũpe pe'e añurõ ï'aña. ¹⁵ Nipe'tiro mũ'u ï'áca di'tare mũ'urẽ o'oguti. Mũ'urẽ, mũ'u pãrãmerã nituriãrãrẽ o'oguti. Mũsã ye di'ta ninu'cũrõsa'a. ¹⁶ Mũ'u pãrãmerã nituriãrã pãjãrã waro nirãsama. Nucũpori queota basio-tise weronojõ mũ'u pãrãmerã nituriãrã quẽ'rãrẽ ne queopõtẽota basiotirãsama. ¹⁷ Nipe'tiro a'ti di'tare sijawã'cãña'rẽ. ¿No'ocã'rõ yoati, no'ocã'rõ e'sati? ni ï'aña'rẽ. A'ti di'tare mũ'urẽ o'ogu wee'e. Tojo weegu nipe'tiro ï'agũ wa'aya”, nicu niwĩ Õ'acũ.

¹⁸ Tojo weegu Abrã ni'cũ masũ Mamre wãmetigu pũ'to wa'acu niwĩ. Yucu pacasepagu nirõ tojaque'acu niwĩ. Topũ cũ ye wi'serĩ su'ti caserĩ me'rã wee'que wi'serire nu'cõcu niwĩ. To Hebrõ wãmetiri macã pũ'topũ nicaro niwã. Topũ Õ'acũrẽ ãjõpeoguti nígu, wa'icũrãrẽ

ũjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã see-
neocũucũ niwĩ.

14

*Abrã Lore cũ wẽrĩbo'cũre yũ'rũweticã wee'que
ni'i*

¹ Titare Amrafel Sinar wãmetiri di'tare dutigu
nicũ niwĩ. Tojo nicã Arioc wãmetigu Elasar
wãmetirore duticũ niwĩ. Apĩ Quedorlaomer
Elam wãmetiri di'tare duticũ niwĩ. Apĩ
wiogu Tidal wãmetigu Goim wãmetirore dutigu
nicũ niwĩ.

² ã'rã ba'paritirã wiorã ape
di'tacjãrã me'rã a'mewějẽrã wa'acãrã niwã.
Na me'rã a'mewějẽajã a'ticũrã nicãrã niwã:
Bera wãmetigu Sodomacjãrã wiogu, apĩ Birsã
wãmetigu Gomorracjãrã wiogu, apĩ Sinab
wãmetigu Admacjãrã wiogu, apĩ Semeber
wãmetigu Zeboĩcjãrã wiogu, tojo nicã Bela
wãmetirocjãrã wiogu nicãrã niwã. Apeterore
Bela wãmetiri macã Zoar pisuno'caro niwũ.

³ ã'rã ni'cãmocũse macãrĩcjãrã na yarã surarare
Sidim wãmetiropũ neonũ'cõcãrã niwã. Sidim
diacjũca pa, ditara O'mabũrotiri ditara sumu-
topũ tojacaro niwũ.

⁴ Todũporo na yoacã
doce cũ'marĩ Quedorlaomer wãmetigu Elãcjãrã
wiogu dutise doca nicãrã niwã. Be'ro majã
trece cũ'marĩ wa'aboronojõ cũ dutisere ween-
emosĩ'rĩtirã, cũ me'rã a'mewějẽrãtirã, na basu
apocãrã niwã.

⁵ Ape cũ'ma Quedorlaomer cũ me'rã nirã
wiorã Astarot Karnaim wãmetiropũ wa'acãrã
niwã. Topũre wa'a, refaíta masãrẽ a'mewějẽ

wapata'acārā niwā. Be'ro, Ham wāmetiropure zuzita masārē a'mewējē wapata'acārā niwā. Tojo nicā emita masā quē'rārē Save-quiriataim wāmetiropure a'mewējē wapata'acārā niwā. ⁶ Be'rore horeo masārē ūrūpagu Seir wāmeticjuru wējēsirutuwā'cācārā niwā téé El-parán wāmetiri paru. Ti pa yucu marĩrõpu tojacarō niwũ.

⁷ Be'ro totá Quedorlaomer, tojo nicā cū me'rā wa'a'cārā majāmitojaticārā niwā. Tojatrā, En-mispat wāmetiropu etacārā niwā. Apeterore En-mispat Cades pisuno'caro niwũ. Tojo weerā, nipe'tirā na no'o bocaearārē amaleca masā na nirõpu wējēcō'ape'owā'cācārā niwā. Mejārõta amorreo masā quē'rārē wējēcārā niwā. Amorreo masā Hazon-tamar wāmetiropu nicārā niwā.

⁸ Be'ro na tojo weesere tu'orā, āpērā ni'cāmocurā wiorā Sodomacjũ, Gomorracjũ, Admacjũ, Zeboicjũ, Belacjũ na yarā surara me'rā Sidim wāmetiri paru wa'acārā niwā. ⁹ Topu na ba'paritirā wiorā me'rā a'mewējērātirā wa'acārā niwā. Na me'rā a'mewējējā pe'e, a'ticurā nicārā niwā: Quedorlaomer Elam wāmetirocjũ, Tidal Goim wāmetirocjũ, Amrafel Sinar wāmetirocjũ, tojo nicā Arioc, Elasar wāmetirocjũ. ¹⁰ Topu na a'mewējēatjopu Sidim wāmetiri paru ope coperi peje nicaro niwũ. Puarā wiorā Sodomacjũ, Gomorracjũ a'mewējērõpu omadu'timirā, te coperipu burusājādicārā niwā. Na me'rācjārā āpērā wiorā pe'e ūrūpaguru du'tia wa'acārā niwā.

11 Tojo weerã na du'tisteaca be'ro Que-dorlaomer quẽ'rã nipe'tise Sodoma, Gomor-rapũ nimi'que ba'ase, apeyenojõ wapabujuse nimi'quere miicãrã niwã. 12 Lot Abrã acabiji macũrẽ Sodomapũ nise bu'iri ñe'e, cũ ye nipe'tise me'rã miacãrã niwã.

13 Ni'cũ na a'mewẽjẽ'caropũ ni'cu Abrã tiropũ omadu'tiwã'cãcu niwĩ. Abrã hebreo masũ* nicu niwĩ. Abrãrẽ Lore na mia'quere werecu niwĩ. Abrã nirõ pũ'to ni'cũ Mamre wãmetigũ amorreo masũ nicu niwĩ. Cũ nirõ yucu pacasepagũ nirõ nicaro niwũ. Mamre acabijirã Escol, tojo nicã Aner nicãrã niwã. Na quẽ'rã Abrã me'rã añurõ nisetiãrã niwã.

14 Abrã cũ acabiji macũrẽ “Ñe'e, mia wa'ama” nisere tu'ogu, cũ tiro masã'cãrã, cũrẽ da'raco'terãrẽ neocũucu niwĩ. Tojo weetjãgũ, Lore mia'cãrãrẽ sirutucu niwĩ. Abrã me'rã wa'a'cãrã trescientos dieciocho umua nicãrã niwã. Na sirutuwa'cã, téé Dan wãmetiropũ wiorãrẽ bocaecãrã niwã. 15 Narẽ bocaēja, wiorã ne masĩtiri cura ñamipũ Abrã cũ masã me'rã a'mewẽjẽnũ'cãcãrã niwã. Na wiorã tojo weecã ĩ'arã, du'tia wa'acãrã niwã. Abrã quẽ'rã narẽ sirutuwa'cãcãrã niwã téé Hoba wãmetiropũ. Ti macã Damasco wãmetiri macã yu'rũropũ tojacaro niwũ. 16 Narẽ sirutu, nipe'tise na mia'quere ã'mape'ocã'cãrã niwã. A'tiro wee, Abrã Lot cũ acabiji macũrẽ, cũ ye nipe'tise me'rã wijata'acu niwĩ. Tojo nicã numia, ãpẽrã na mia'cãrãrẽ wijata'acu niwĩ.

* 14:13 14.13 Ĩ'aña glosariopũ “hebreo masã”.

*Ni'cũ pa'i Melquisedec wãmetigu Abrãrẽ,
“Mũ'urẽ añurõ wa'ato” ní'que ni'i*

¹⁷ Abrã Quedorlaomer quẽ'rãrẽ a'mewẽjẽ wapata'aca be'ro dajatojaacu niwĩ. Cũ dajari cura Save wãmetiri papũ Sodomacjũ wiogu cãrẽ põtẽrĩgũ ejacu niwĩ. Save wãmetiri pa, wiogu ya pa nisĩ'rĩrõ weecaro niwũ. ¹⁸ Apĩ Melquisedec, Salem wãmetiri macãcjũ wiogu nicu niwĩ. Tojo nicã cũ pa'i Õ'acũ nipe'tirã bu'ipũ nigũrẽ ãjõpeogu nicu niwĩ. Cũ pã, tojo nicã u'seducaco vinorẽ miiti, ¹⁹ Abrãrẽ o'ogu, a'tiro nicu niwĩ:

“Õ'acũ nipe'tirã bu'ipũ nigũ, u'muse, a'ti di'tare wee'cu mũ'urẽ añurõ weeato.

²⁰ Õ'acũ nipe'tirã bu'ipũ nigũrẽ 'Añu'u', nĩrã.

Mũ'urẽ ĩ'atu'ti'cãrãrẽ a'mewẽjẽ wapata'acã weecu niami.”

Cũ tojo níca be'ro Abrã cũ a'mewẽjẽ wapata'a'quere diez mesãrĩ ducawaacũucu niwĩ. Nĩ'cã mesãrẽ Melquisedere o'ocu niwĩ. ²¹ Tojo wéeca be'ro Sodomacjũ wiogu Abrãrẽ nicu niwĩ:

—Mũ'u wijata'a'que mũ'u yeta tojato. Masã dia'cãrẽ yu'ure wiaya. Ape'quema mũ'u miaña.

²² Abrã pe'e Melquisedere yu'ticu niwĩ:

—Õ'acũ nipe'tirã bu'ipũ nigũ u'musere, a'ti di'tare wee'cure cũ tu'oropũ mũ'u ye cjasere ucũtojarũ: ²³ “Ne cã'rõ mũ'u ye apeyenojõ me'rã tojasome. Ne ni'cã yuta da, ne ni'cã da sapatu dũ'teri danojõrẽ miasome. Yu'u miacãma, be'ropure mũ'u yu'ure a'tiro nibosa'a, 'Yu'u cãrẽ niyerubucu wa'acã weewũ’, nibosa'a.

²⁴ Tojo weegu yu'u pe'e ne apeyenojõ mũ'u yere

miasome. Yũ'u me'rã wa'a'cãrã na ba'a'quema ðucayuya. Tojo nicã, yũ'ure ba'pati'cãrã pũrĩcã Aner, Escol, Mamre na uasere miarãsama”, nicu niwĩ Abrã.

15

Õ'acũ Abrã me'rã “A'tiro weeguti” ni apo'que ni'i

¹ Be'ro nipe'tise tojo wa'aca be'ro Õ'acũ quẽ'erõpũ Abrãrẽ a'tiro ni ucũcũ niwĩ:

—Abrã, uiticã'ña. Yũ'u mu'urẽ co'teguti. Mu'urẽ peje añuse o'oguti, nicu niwĩ.

² Cũ tojo nicã tu'ogu, Abrã pe'e cãrẽ yũ'ticu niwĩ:

—Õ'acũ, yũ'u wioгу, ¿ñe'e me'rã yũ'ure añurõ weebosari? Mu'u mas'i; yũ'u põ'rã mar'i. Tojo weecã, yũ'u cõose Eliezer Damascocũ cõosirutugusami. ³ Mu'u yũ'ure põ'rã o'otise bu'iri yũ'ure da'raco'tegure yé ní'que tojarosa'a, nicu niwĩ Abrã.

⁴ Õ'acũ cãrẽ yũ'ticu niwĩ:

—Cũ mu'u yere ñe'esome. Mu'u macũ diácũ mu'u yere ñe'egũsami.

⁵ Cũ tojo nitojanũ'cõ, Abrãrẽ wijaaropũ pijiwi-jaacũ niwĩ. Cãrẽ nicu niwĩ:

—Ë'muarõpũ i'amorõña. Mu'u põtõorõ ñocõarẽ ba'paqueoya. Na ñocõa pãjãrã weronojõ mu'u pãrãmerã nituriarã nirãsama, nicu niwĩ Õ'acũ.

⁶ Abrã Õ'acũrẽ ëjõpeocũ niwĩ. Tojo weegu Õ'acũ cãrẽ “Añugũ, bu'iri marĩgũ nimi”, nicu niwĩ. ⁷ Cũ tojo ëjõpeocã i'agũ, cãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u mu'u wiogu ni'i. Yu'uta mu'u Ur caldeo masã ya macãpu nimi'care miijawu. A'ti di'ta mu'u ya di'ta niato nígu, tojo weewu.

⁸ Cũ tojo nicã tu'ogu, Abrã cãrẽ sãrĩtiña'cu niwĩ:

—Õ'acũ, yu'u wiogu, ¿de'ro wee a'ti di'ta ya di'ta nirõsa'a nisere masĩbosari? nicu niwĩ Abrã.

⁹ Cũ tojo nicã tu'ogu, Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'ure ni'cõ wecuo, ni'cõ cabra, ni'cũ oveja umu miitia. Nanucũ i'tiarẽ cã'marĩ cuorã niato. Tojo nicã ni'cũ buja, apĩ buja wĩ'magũacãrẽ miitia, nicu niwĩ Õ'acũ.

¹⁰ Abrã nipe'tirã Õ'acũ miitiduti'cãrãrẽ miiticu niwĩ. Miiti, nanucũrẽ deco me'rã dutesurecu niwĩ. Te sirinucũ ï'apõtëorõ peoburocu niwĩ. Na bujama ne dutesureticu niwĩ. ¹¹ Cũ tojo wéeca be'ro yuca wa'icũ di'ire ba'asĩ'rĩrã, te di'i bu'ipu ejapejamũacãrã niwã. Na tojo weecã, Abrã narẽ nurũmũacũ niwĩ. ¹² Nurũcũmĩ, mujĩpũ sãjãrĩ cura Abrã cãrĩyu'rua wa'acu niwĩ. Maata pũrõ na'itĩ'a wa'acaro niwũ. Tojo na'itĩ'a'cã ï'agũ, uise me'rã tu'oña'cu niwĩ. ¹³ Tojo wa'acã, Õ'acũ cãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u pãrãmerã nituriarãrẽ wa'atjere masicã uasa'a. Na ãpãrã ya di'tapu nirãsama. Topu na nicã, tocjãrã narẽ da'raco'terã cuorãsama. Topure ña'arõ weepeno'rãsama. Na cuatrocientos cã'marĩ pi'etirãsama. ✧ ¹⁴ Narẽ tojo weemicã, yu'u tocjãrã narẽ da'radutiperãrẽ bu'iri da'reguti. Be'ro na tojo pi'eti'cãrã nimirã, ti di'tapu nimi'cãrã wijarãsama.

✧ **15:13** 15.13 Ex 1.1-14; 12.40-41; Hch 7.6

Peje apeqwe me'rã wijarãsama. ¹⁵ Mu'u pũrĩcã bũcũ waro wa'agu, añurõ soose me'rã wẽrĩgũsa'a. ¹⁶ Ba'paritise curari mu'u pãrãmerã nituriarã masãbajuaca be'ro a'ti di'tapũre dajatojatirãsama. Maata a'tisome. A'tocaterore a'ti di'tacjãrã amorreo masã ña'arõ weesetima. Be'ropũre nemorõ ña'arõ weesetirãsama. Tojo wa'ari cura, mu'u pãrãmerã nituriarã tojatirãsama tja. Tojati, amorreo masãrẽ cõ'awĩrõrãsama, nicũ niwĩ Õ'acũ.

¹⁷ Be'ro ñamipũ ni'cãrũ o'me bue ãjũtju, tojo nicã ãjũrĩ tuturo wa'icũrã dũtesure'cãrã wa'teropũ yu'rũacaro niwũ. ¹⁸ Ti numũrẽta, Õ'acũ Abrã me'rã cũ “Mu'urẽ a'tiro weeguti” ní'quere apocũ niwĩ. Abrãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—A'ti di'tare mu'u pãrãmerã nituriarãrẽ o'oguti. Egipto cja dia me'rã nu'cã, téé dia pajiri maa Éufrates wãmetiri maapũ nitũorosa'a.

¹⁹ A'tiro nicã a'ti di'tacjãrã a'ticũrã nima: ceneo masã, cenezeo masã, cadmoneo masã, ²⁰ hitita masã, ferezeo masã, refaíta masã, ²¹ amorreo masã, cananeo masã, gergeseo masã, jebuseo masã nima, nicũ niwĩ Õ'acũ.

16

Agar macũ Ismae ye cjase ni'i

¹ Abrã numo Sarai ne põ'rã marĩco niwõ. Tojo nimigõta, ni'cõ core da'raco'tego Egiptocjõ, Agar wãmetigore cũoco niwõ. ² Tojo weego Sarai co marãpũ Abrãrẽ a'tiro nico niwõ:

—Õ'acũ yu'ure ne põ'rã marĩcã weemi. Tojo weego Agar yu'ure da'raco'tego me'rã mu'u nicã

uasa'a. Apetero weego m̄'u co me'rã p̄'rãticã, yu'u p̄'rã weronojõ tojarãsama, nico niwõ Sarai.

Co tojo nicã tu'ogu, Abrã “Jau”, nicu niwĩ. ³ Tojo weego cũ n̄mo Sarai core da'raco'tego Agare cũ n̄mo weronojõ niato nígõ, co marãpu Abrãrẽ o'oco niwõ. Titare Abrã diez cũ'marĩ Canaãpu nígũ weecu niwĩ.

⁴ Tojo wee Abrã Agar me'rã nicu niwĩ. Cũ me'rã ni, co nijĩpaco niwã'cãtico niwõ. Tojo wee majã, siape'e me'rã co nijĩpaco nisere masígõ, co wiogore tojo ã'acõ'aco niwõ. ⁵ Co tojo weecã ã'agõ, Sarai Abrãrẽ a'tiro nico niwõ:

—Agar yu'ure ã'acõ'ase m̄'u ye bu'iri ni'i. Yu'u basuta yu'ure da'raco'tegore m̄'u n̄mo weronojõ c̄oato nígõ, m̄'urẽ o'owu. Ni'cãrõacã co nijĩpaco nitjãgõ, “Yu'u co nemorõ wapati'i”, nisamo. Õ'acũ “¿Noa pe'e bu'iri c̄oti?” ni beseato, nico niwõ Sarai.

⁶ Abrã core yu'ticu niwĩ:

—M̄'urẽ da'raco'tego m̄'u yago nimo. M̄'u uaronojõ weeya core.

Tojo weego Sarai Agare ñ'arõ weenu'cãco niwõ. Co tojo weecã ã'agõ, Agar du'tia wa'aco niwõ. ⁷ Co tojo du'tiwã'cãrĩ cura Õ'acũ cũ basuta nimigũ, c̄urẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cã,* core yucu marĩrõpu bajuacu niwĩ. Core bocaaja'caro ni'cã pe aco waari pe ma'a sumuto nicaro niwũ. Ti ma'a co wa'aca

* **16:7** 16.7 Pecasã ye me'rã “el ángel del Señor” nírõ, “Õ'acũ cũ basuta nimigũ, c̄urẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cãpu”, nisĩ'rĩrõ wee'e. Jesucristo cũ a'ti turipu bajuaca be'ro Õ'acũ c̄urẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cãbajuanemotipu majã.

ma'a Shur wāmetiro wa'ari ma'a nicaro niwũ.
 8 Core topu bocaėjagu, a'tiro ni sērītiña'cu niwī:

—Agar, Saraire da'racotego, ¿no'opu ní'co a'tiati mu'u? Tojo nicā ¿no'opu wa'ago weeti? Cũ tojo nicā tu'ogo, cūrē yu'tico niwō:

—Yu'u wiogo Saraire du'tigo wee'e, nico niwō.

9 Co tojo nicā tu'ogu, a'tiro nicu niwī:

—Majāmitojaaya tja mu'u wiogo Sarai tiropu. Nipe'tise co weedutisere añurō yu'tiya, nicu niwī.

10 Ō'acũ cũ basuta nimigũ cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cā, apeye core ninemocu niwī tja:

“Yu'u mu'urē pājārā pō'rāticā weeguti.

Ne ni'cũ na pājārārē queo pōtēosome.

11 Mu'u ni'cārōacārē nijīpaco ni'i.

Mu'u wī'magũ wuagosa'a.

Cūrē Ismae† wāme ō'ogōsa'a.

Ō'acũ mu'u pi'etisere ī'ami.

Tojo weego mu'u macūrē tojo wāme ō'ogōsa'a.

12 Mu'u macũ ni'cũ burro nucūcjũ weronojō yucu marīrōpu sijabaque'atigusami.

Nipe'tirā me'rā a'mewējēsetigusami.

Na pe'e quē'rā cũ me'rā mejārōta nisetirāsama.

Nipe'tirā cũ acawererārē ī'atu'tiri masũ nigūsami”, ni werecu niwī.

13 Tojo weego majā Agar Ō'acũ me'rā ucũ weetjīagō, a'tiro cūrē wāme ō'oco niwō: “Ō'acũ yu'ure ī'agũ nimi”. Tojo ní'gō, a'tiro nisī'rīgō weeco niwō: “Ō'acũ yu'ure ī'a'cure ī'apu. Tojo

† 16:11 16.11 “Ismae” nīrō, “Ō'acũ tu'omi” nisī'rīrō wee'e.

weemigō, cati'i yujupū". ¹⁴ Tojo weero ti aco wijari pe "Catinu'cūgũ, yu'ure ĩ'agũ ya pe" wāmeyeno'caro niwũ. Ti pe Cades, Bered wāmetise macārĩ wa'tero nicaro niwũ.

¹⁵ Be'ro Agar Abrārē cū macūrē pō'rātibosaco niwō. Cū wĩ'magūrē Ismae wāme ō'ocū niwĩ.

¹⁶ Ismae bajuácaterore Abrā ochenta y seis cū'marĩ cūocū niwĩ.

17

Ō'acũ Abrā me'rā "A'tiro weeguti" ni aponemo'que ni'i

¹ Abrā noventa y nueve cū'marĩ cūori cura Ō'acũ cūrē apaturi bajuacū niwĩ. A'tiro nicū niwĩ:

—Yu'u Ō'acũ, tutuayū'rūnu'cāgũ ni'i. Yu'u ĩ'orōpūre añurō bu'iri marīgũ niña. ² Yu'u mu'u me'rā "A'tiro weeguti" ni ucū'quere ĩ'ogũti. Mu'u pārāmerā nituriarā pājārā waro nicā weeguti, nicū niwĩ Ō'acũ.

³ Cū tojo nicā tu'ogu, Abrā paamu'rĩque'acū niwĩ.

Ō'acũ cūrē ninemocū niwĩ:

⁴ —Yu'u mu'u me'rā apogu, a'tiro weeguti. Mu'u peje di'tacjārā ñecū tojagusa'a. ⁵ Abrā wāmetisome majā. Yu'u nírōnojōta mu'urē peje di'tacjārā ñecū tojacā weegusa'a. Tojo weegu ni'cācā me'rā Abrahā wāmetigusa'a. ⁶ Yu'u mu'u pārāmerā nituriarārē pājārā weeguti. Na peje macārĩcjārā nirāsama. Tojo nicā ni'cārērā mu'u pārāmerā nituriarā di'ta dutirā wiorā nirāsama. ⁷ Mu'u me'rā "A'tiro weeguti" nise ne pe'tisome. Yu'u mu'urē ní'caronjōta mu'u

pārāmerā quē'rārē añurō weeguti. Mu'u wiogu, tojo nicā mu'u pārāmerā nituriarā wiogu nigūti. Mu'u, tojo nicā na quē'rā yu'ure ējōpeorāsama. ⁸ Nipe'tise a'ti di'ta, mu'u ni'cārōacā nirōrē mu'urē o'ogusa'a. Na quē'rārē o'ogusa'a. Musā niatji di'ta ninu'cūcārōsa'a. Na wiogu nigūti, nicu niwī Ō'acū.

⁹ Apeyere ninemocu niwī tja:

—Mu'u pe'ema, a'tiro weecā ūa'a. Tojo nicā mu'u pō'rā, mu'u pārāmerā nituriarā yu'u weedutisere weerāsama. ¹⁰ Yu'u mu'u me'rā, tojo nicā mu'u pārāmerā nituriarā me'rā apo'que a'tiro ni'i. Musā tiropu nirā ūmua nipe'tirā ō'rēcju yapa caserore yejecō'ano'cārā niato. ¹¹ Musā ō'rēcju yapa caserore yejecō'ano'que me'rā yu'u musā me'rā “A'tiro weeguti” ni apo'quere ī'ono'o. ¹² Ni'cācā me'rā nipe'tirā wī'marā ūmua ocho numurī bajuāca be'ro ō'rēcju yapa caserore yejecō'ano'rāsama. No'o wī'magū mu'u ya wī'ipu bajua'cu, tojo nicā apesecjū cū duu'cu quē'rā mejārōta weeno'gūsami. ¹³ Mu'u ya wī'i bajua'cārā, tojo nicā mu'u duu'cārā quē'rā na ō'rēcju yapa caserore yejecō'ano'rāsama. Tojo weese me'rā yu'u musā me'rā “A'tiro weeguti” ni apo'que ī'ono'rōsa'a. ¹⁴ No'o ni'cū yejecō'ano'ña marīgūnojō musā wa'teropure cō'ano'gūsami. Musā me'rā nīmasīsome majā. Cū yu'u ucū'quere ējōpeotigū nimi. Tojo weegu cō'ano'gūsami.

¹⁵ Ō'acū tere nitojanu'cō, Abrahārē a'te quē'rārē nicu niwī:

—Mũ'u nũmo Sarai pe'e, Sarai wãmetisome majã. Co Sara wãmetigosamo. ¹⁶ Core añurõ weegusa'a. Co me'rã mũ'u macũrẽ o'oguti. Co peje macãrĩcjãrã ñecõ nigõsamo. Co pãrãmerã nituriarã di'ta dutirã wiorã nirãsama, nicu niwĩ Õ'acũ.

¹⁷ Cũ tojo nisere tu'ogu, Abrahã paamu'rĩque'acu niwĩ. Õ'acũ ucũsere wãcũgũ, buji, cũ basu a'tiro ni wãcũcu niwĩ: “¿Ni'cũ cien cũ'marĩ cuogupu põ'rãtibosari? ¿Sara quẽ'rã noventa cũ'marĩ cuomigõ, wĩ'magũrẽ wuamasĩbosari?” ¹⁸ Tojo weegu Õ'acũrẽ nicu niwĩ:

—Ismae mũ'u “Añurõ wa'ato” nise me'rã niato. Mũ'u cũrẽ añurõ weecã u'a, nicu niwĩ.

¹⁹ Õ'acũ cũrẽ a'tiro ni yu'ticu niwĩ:

—Tojota ni'i, nĩrõ pe'e. Mũ'u nũmo Sara ni'cũ wĩ'magũrẽ wuabosagosamo. Mũ'u cũrẽ Isaa* wãmeyegusa'a. Cũ me'rã yu'u “A'tiro weeguti” ni apo'quere añurõ weeguti. Cũ me'rãta, cũ põ'rã nituriarãpure mejãrõta añurõ weenu'cũgũti. ²⁰ Ismae pe'ere, cũ ye cjasere, mũ'u ní'quere tu'oapu. Cũ quẽ'rãrẽ añurõ wa'acã weeguti. Pãjãrã põ'rãticã weeguti. Cũ pãrãmerã nituriarã pãjãrã nirãsama. Cũ doce wiorã pacu nigũsami. Yu'u cũ me'rã pajibutiari curua weeguti. ²¹ Yu'u “Mũsã me'rã tojo weeguti” ní'que pe'ema Isaa, Sara macũ me'rã apoguti. Cũ ape cũ'ma a'tocateronojõta ba-juagusami, nicu niwĩ Õ'acũ. ²² Cũ Abrahã me'rã ucũtojanu'cõ, wa'a wa'acu niwĩ.

* **17:19** 17.19 “Isaa” nĩro, “Cũ bujimi” nisi'rĩrõ wee'e.

23 Ti n̄m̄uta Abrahã cū macū Ismaere cū ò'rēc̄j̄m̄ yapa caserore yejecō'acū niwī. Tojo nicã, nipe'tirã cūrē da'raco'terã, cū ya wi'ip̄m̄ bajua'cãrã, ãp̄ērã cū duu'cãrã, nipe'tirã m̄m̄ua cū me'rã nirãrē Ò'acū cūrē duti'caronojōta weecū niwī. 24 Titare Abrahã noventa y nueve cū'marī c̄uocū niwī. 25 Cū macū Ismae trece cū'marī c̄uocū niwī. 26 Abrahã cū macū me'rã ti n̄m̄uta yejecō'ano'cãrã niwã. 27 Nipe'tirã m̄m̄ua cū ya wi'ip̄m̄ bajua'cãrã, tojo nicã apesecjãrã cū duu'cãrã mejãrōta weeno'cãrã niwã.

18

*Õ'acū Abrahãrē “M̄m̄'u ni'cū macūtigusa'a”
ni'que ni'i*

1 Ni'cã n̄m̄m̄ Ò'acū Abrahãrē yuc̄upaḡm̄ pacasespaḡm̄ nirõ, Mamre wãmetirop̄m̄ bajuacū niwī. Dajaritero nicã m̄p̄m̄t̄m̄ asiri cura Abrahã cū ya wi'i su'ti caseri me'rã wéeca wi'i sope p̄m̄'top̄m̄ dujicū niwī. 2 To dujiḡm̄, ã'áoo, i'tiarã m̄m̄ua cū diacjũ nu'cūrãrē ã'acū niwī. Narē ã'a, sojaro me'rã wã'cãn̄'cã, narē p̄õ'tērīgũ wa'acū niwī. Na tiro eta, di'tap̄m̄ paamu'rĩque'acū niwī.

3 Narē a'tiro nicū niwī:

—Wioḡm̄, yu'ure yu'r̄uaticã'ña; co'teniña yu-jup̄m̄. 4 M̄usã du'pocãrĩrē coecã, yu'ũ aco miitidutiguti. Be'ro m̄usã yuc̄m̄ docap̄m̄ soorã wa'arãsa'a. 5 M̄usãrē da'raco'teḡm̄ tiro a'tiap̄m̄. Tojo weeḡm̄ m̄usã ba'atjere miigũ wa'aguti. M̄usã tere ba'áca be'ro wãcūtutua, yu'r̄uwã'cãrãsa'a, nicū niwī Abrahã.

Na “Jau”, ni yu'ticãrã niwã.

⁶ Na tojo nicã tu'ogu, Abrahã cũ ya wi'ipũ sãjãa, cũ nũmo Sarare nicũ niwĩ:

—Quero, veinte kilo harina añuse miitjãgõ, pã weebaque'oya.

⁷ Core tojo nitojanũ'cõ, Abrahã wecũa nirõpu omawã'cã, ni'cũ wecũ wĩ'magũ añugũrẽ ì'abese weetjãgũ, cũrẽ da'raco'tegure wẽjẽdutigu o'ocũ niwĩ. Tojo weegu maata cũrẽ wẽjẽ, na ba'atjere do'acũ niwĩ. ⁸ Tu'ajanũ'cõ, Abrahã narẽ wecũ di'ire, wecũ õpẽco, tojo nicã te õpẽco bu'a'quere ecacũ niwĩ. Na yucũpagũ doca ba'ari cura narẽ ì'anũ'cũ co'tecũ niwĩ.

⁹ Sijari masã ba'atu'ajanũ'cõ, Abrahãrẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—Mũ'ũ nũmo Sara, ¿no'opũ niati?

—Wi'ipũ niamo, nicũ niwĩ.

¹⁰ Cũ tojo yũ'ticã tu'ogu, ni'cũ na me'rãcjũ Abrahãrẽ nicũ niwĩ:

—Ape cũ'ma musãrẽ ì'agũ a'tiguti tja. Yũ'ũ tocã'rõ a'ticã, mũ'ũ nũmo ni'cũ wĩ'magũ põ'rãtigosamo.

Sara cũ tojo ucũrĩ cura wi'i sãjãrõ Abrahã sã'ema ejanũ'cã, na tojo ni ucũsere tu'ope'ocã'co niwõ. ¹¹ Abrahã, Sara bucurã waro nicãrã niwã. Sara co be'ti ì'ase pe'ti'copũ nico niwõ. ¹² Tojo weego Sara bujidi'ocũ põtẽotico niwõ. A'tiro ni wãcũco niwõ: “¿De'ro weerã ùsã bucurã nimirã, ùsã ùaripejase cõobosari?” ¹³ Õ'acũ pe'e Abrahãrẽ nicũ niwĩ:

—¿De'ro weego Sara bujiti? ¿Bucũo nimigõ, põ'rãtigosã'a, ni ãjõpeoweti? ¹⁴ Musã tu'oña'cã, ¿yu'ũre apeyenojõ weemasĩtise nibosari? Ape

cũ'ma mʉsãrẽ ĩ'agũ a'tiguti tja. Yũ'u tocã'rõ a'ticã, mũ'u nũmo wĩ'magũ põ'rãtigosamo.

¹⁵ A'tere tũ'ogo, Sara uigo, a'tiro nico niwõ:

—Yũ'u bujigo mejẽta weeapũ.

Õ'acũ core yũ'ticũ niwĩ:

—Yũ'u masĩ'i; mũ'u bujiapũ, nicũ niwĩ.

Sodoma cjasere Abrahã Õ'acũrẽ sãrĩ'que ni'i

¹⁶ Be'ro sijari masã wã'cãnu'cã, Sodoma wãmetiri macãpũ wa'acãrã niwã. Abrahã narẽ ĩ'atũogũ wa'agũ, na me'rã wa'acũ niwĩ.

¹⁷⁻¹⁸ Na tojo wa'ari cura Õ'acũ a'tiro wãcũcũ niwĩ: “Abrahã pãrãmerã nituriarã pãjãrã waro, tutuarã nirãsama. Cũ me'rã nipe'tirã a'ti ʉmũcocjãrãrẽ añurõ wa'acã weeguti. Tojo weegũ yũ'u Sodomacjãrãrẽ weeatjere cũrẽ wererouasa'a. ¹⁹ Yũ'u cũ põ'rãrẽ, cũ pãrãmerã nituriarãrẽ yũ'u bu'esere yũ'tidutigũ, tojo nicã añuse, diacjũ cjase weeato ní'gũ, cũrẽ besewũ. Na tojo weecã, nipe'tise yũ'u “Tojo weeguti' ní'que queoro wa'arosa'a”, ni wãcũcũ niwĩ.

²⁰ Tojo weegũ Õ'acũ Abrahãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Sodoma, Gomorracjãrã na ña'arõ weese-tisere tũ'oapũ. Na tojo weese ña'abutiasẽ ni'i. ²¹ Tojo weegũ ni'cãrõacã yũ'u basuta topũ ĩ'agũ wa'aguti. ¿Diacjũta yũ'u tũ'o'caronojõta ña'abutiario weerã weeti? Tere ĩ'atojagupũ, añurõ masĩ'gũsa'a majã, nicũ niwĩ.

²² Be'ro pũarã Sodomapũ wa'acãrã niwã. Abrahã pe'e Õ'acũ tiropũ tojánicũ niwĩ. ²³ Cũ pũ'tocure wa'a, sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Ña'arã me'rã añurã quẽ'rãrẽ cõ'agũsari?
²⁴ Apetero weerã ti macãpure cincuenta añurã nibosama. ¿Tojo nimicã, ti macãrẽ cõ'agũsari? Na cincuenta añurã nimicã, ¿de'ro weegu mu'u ti macãcjãrãrẽ acobojotibosari? ²⁵ Bu'iritirã, bu'iri marĩrã me'rã, narẽ ni'cãrõnojõ bu'iritirã weronjõ wẽjẽta basiowe'e. Tere weeticã'ña. Mu'u nipe'tirã a'ti turicjãrãrẽ besegu ¿queoro weetibosari? nicu niwĩ Abrahã. ²⁶ Tojo nicã tu'ogu, Õ'acũ yu'ticu niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ ti macã Sodomacjãrãrẽ cincuenta añurã bocaejagu, nipe'tirã to nirãrẽ acobojoguti, nicu niwĩ Õ'acũ. ²⁷ Abrahã ninemocu niwĩ tja:

—Mu'u Õ'acũ ni'i. Yu'u pũrĩcã masũ mejõ nigũ ni'i. Tojo nimigũ, no'o waro busuma'agũ weronjõ mu'urẽ ucũma'asa'a. ²⁸ ¿Apetero weegu na cincuenta ní'cãrã, cinco dijaro nicãrẽ, na cinco ye bu'iri ti macãcjãrãrẽ cõ'agũsari tja?

Õ'acũ a'tiro ni yu'ticu niwĩ:

—Na cuarenta y cinco añurã nicãrẽ cõ'asome.

²⁹ —¿Cuarenta añurã nicã warore, de'ro weegusari? nicu niwĩ Abrahã.

—Na cuarenta nicã quẽ'rãrẽ, ti macãcjãrãrẽ cõ'asome, nicu niwĩ Õ'acũ.

³⁰ Abrahã pe'e sãrĩtiña'nemocu niwĩ tja:

—Yu'u me'rã uaticã'ña. Mu'urẽ apaturi sãrĩtiña'nemogũti. ¿De'ro weegusari treinta añurãrẽ bocaejagu waro?

Õ'acũ apaturi nicu niwĩ:

—Treinta añurãrẽ bocaejagu, ti macãcjãrãrẽ acobojoguti.

31 Abrahã sērītiña'nemosājācū niwī tja:

—Yū'u wiogu, uiro marīrō mū'urē ucūmiapūba. Veinte añurā bocaejagu, ¿de'ro weegusari?

Ō'acū yū'ticū niwī tja:

—Na veinte añurā nicā quē'rārē ti macācjārārē cō'asome.

32 Abrahã sērītiña'tuocū niwī:

—Yū'u wiogu, yū'u me'rā uacupa. Mū'urē a'tota sērītiña'tuoguti majā. Ne caribonemosome. ¿De'ro weegusari mū'u, diez dia'cū añurārē bocaejagu?

Ō'acū nicū niwī:

—Diez añurā nicā, ti macācjārārē cō'asome.

33 Ō'acū Abrahã me'rā ucūtojanū'cō, wa'a wa'acū niwī. Abrahã quē'rā cū ya wi'ipū daja-tojaa wa'acū niwī.

19

Ō'acū Sodoma, Gomorrare cū ũjũacō'a'que ni'i

1 Na'ique'ari cura, Ō'acūrē wereco'terā Sodomapure etacārā niwā. Na topū etari cura Lot, Abrahã acabiji macū, macā sājārī sope tiro dujicū niwī. To cū dujiro nipe'tirā masā nerēwūaro nicaro niwū. Na etacā ĩ'agū, wā'cānū'cā, paamu'rīque'a, ² narē nicū niwī:

—Yū'u mūsārē da'raco'tegu ni'i. Tojo weerā ya wi'ipū cārīrā a'tia. Topū mūsā dū'pocārīrē coerāsa'a. Be'ro ñamiña'cūrō mūsā wa'aropū yū'rūwā'cārāsa'a.

Cū tojo nicā, yū'ticārā niwā:

—Niwe'e. A'to macā deco cārīrāsa'a.

³ Na tojo nimicã, Lot tutuaro me'rã, “Niwe'e; ya wi'i cãrĩrãsa'a,” nicu niwĩ. Cũ tojo nĩca be'ro, na “Jau” ni, cũ me'rã wa'acãrã niwã. Cũ ya wi'ipũ sãjãa, Lot narẽ ba'ase da'rebosacu niwĩ. Cũ pã bucuse morẽña marĩsere weebosacu niwĩ. Na tere ba'acãrã niwã.

⁴ Be'ro, na cãrĩatji duporo nipe'tirã Sodomacjãrã umua, ma'mapjia, bucũrã nipe'tirã Lot ya wi'i pu'tore sutuanũ'cãcãrã niwã. ⁵ Na to sutuanũ'cã, cãrẽ caricũcãrã niwã:

—¿Umua no'opũ niti ñamipũ mu'ũ tiro eta'cãrã? Narẽ o'owĩrõña. Numia me'rã weewuasenojõrẽ weesĩ'rĩsa'a na me'rã, nicãrã niwã.

⁶ Na tojo nicã tu'ogu, Lot cũ ya wi'i wijaa, na me'rã ucũgũtigũ, sopere añurõ bi'acã'cu niwĩ.

⁷ Narẽ nicu niwĩ:

—Yu'ũ me'rãcjãrã, narẽ tojo ña'arõ weeticã'ña. ⁸ A'tiro pe'e weeya. Yu'ũ põ'rã, puarã numia ne ni'cũ umu me'rã nitirã numia nima yujupũ. Narẽ wĩorẽgũti. Musã narẽ no'o weesĩ'rĩrõ weeya. ã'rã umua yu'ũ tiro eta'cãrã pe'ema, narẽ ña'arõ weeticã'ña. Na yu'ũ pijio'cãrã nima. Narẽ añurõ co'teguti.

⁹ Cũ tojo nicã tu'orã, a'tiro yu'ticãrã niwã:

—Siape'e wa'aya. Mu'ũ aperocjũ ni'i. Ũsã mu'ũ dutino'bo'cãrã niwe'e. To pũrĩcãrẽ ni'cãrõacã ũsã narẽ tojo weesĩ'rĩrõ nemorõ mu'urẽ ña'arõ weerãti, nicãrã niwã.

Na Lore pũrõ tuuquenu'cõcãrã niwã. Ti wi'i sopere tuupã'rẽsĩ'rĩmicãrã niwã. ¹⁰ Na tojo weenu'cãrĩ cura sijari masã Lore ñe'e, wi'i po'peapũ miisãjã wa'acãrã niwã. Tojo

weetoja, na sopere añurõ bi'acã'cãrã niwã.
 11 Tojo weetojanu'cõ, na nipe'tirã sope pu'topu
 ní'cãrã umuarẽ, ma'mapjiare, bucürãrẽ caperi
 bajuticã weecãrã niwã. Caperi bajutirã, ti
 wi'ipu sãjãasĩ'rĩrã, sopere a'masijarã, põtëotia
 wa'acãrã niwã. Ne bocaticãrã niwã.

12 Wi'i po'peapu sijari masã Lore sërĩtiña'cãrã
 niwã:

—¿A'tore ãpẽrã mu'u acawererã marĩti?
 Nipe'tirã mu'u põ'rã umua, numia, mu'u bu-
 jisumua, nipe'tirã mu'u acawererã a'ti macã
 nirãrẽ apero yoaropu miaña. 13 A'ti macãrẽ
 cõ'ape'ocã'rãsa'a. Õ'acũ a'ti macãcjãrã na peje
 ña'arõ weesetise queti tu'oami. Tojo weegu
 ùsãrẽ a'ti macãrẽ cõ'adutigu o'oãmi, nicãrã
 niwã.

14 Na tojo nicã tu'ogu, Lot cũ bujisumua niajãrẽ
 weregũ wa'amicu niwĩ. Narẽ nicu niwĩ:

—Wã'cãnu'cãña. A'ti macãrẽ wijayá. Õ'acũ
 a'ti macãrẽ cõ'agũtigu weemi, nicu niwĩ.

Cũ bujisumua niajã cũ tojo nisere, “Tojo
 nima'acũ weemi,” ni wãcũcãrã niwã. 15 Cũ na
 me'rã ucũrĩ cura bo'rearo weecaro niwã. Tojo
 weerã Õ'acũrẽ wereco'terã tutuaro me'rã cürẽ
 nicãrã niwã:

—¡Quero! Mu'u numo, mu'u põ'rã numiarẽ
 sojaro me'rã aperopu miaña. Wa'aya ùsã a'ti
 macãrẽ ùjũacõ'acã, wërĩsĩ'rĩtirã, nicãrã niwã.

16 Na tojo nimicã, Lot sojaticu niwĩ. Cũ
 umuñarõ wa'aticã ĩ'arã, na cũ omocãrẽ ñe'e,
 miacãrã niwã. Õ'acũ cürẽ pajaña'gũ, tojo wee-
 duticu niwĩ. Lot numo, cũ põ'rã numia quẽ'rãrẽ
 macã sumutopu miacãrã niwã. 17 Na macãpu

wijáca be'ro ni'cũ Õ'acũrẽ wereco'tegu narẽ nicu niwĩ:

—¡Omaña catisĩ'rĩrã! Ne majãmiĩ'atõrõticã'ña. Wẽrĩsĩ'rĩtirã, a'tore ne tojanũ'cãtirãta, ãrũpagũpũ wa'aya.

¹⁸ Lot pe'e narẽ nicu niwĩ:

—Yũ'u wiorã, ãrũgũpũre wa'adutiticã'ña.

¹⁹ Mũsã yũ'ũre añurõ weetamuapũ. Yũ'u wẽrĩbo'cũre mũsã yũ'rũoapũ. Yũ'u ãrũgũpũre ejatibosa'a. To wa'ari curata macãrẽ ãjũãse yũ'ũre ãmũejãbosa'a. Tojo weegu yũ'u ma'a deco wẽrĩbosa'a. ²⁰ Topũ wa'aronojõ o'ogu, ni'cã macã pũ'toacã nirĩ macãpũ wa'adutiya. Ti macã cã'macãcã ni'i. Topũ wa'agu, yũ'rũgũsa'a, nicu niwĩ.

²¹ Cũ tojo nicã tũ'ogu, Õ'acũrẽ wereco'tegu cãrẽ nicu niwĩ:

—Jau, mũ'u ní'caronojõta weeguti. Si macã, mũ'u níca macãrẽ ãjũãcõ'asome. ²² ¡Quero, si macãpũ omawã'cãña! Mũ'u etaticãma, ne apeye macãrĩrẽ ãjũãcõ'ano'ña marĩrõsa'a. Mũ'u etãca be'ropũ ãjũãcõ'ano'rõsa'a, nicu niwĩ.

Ti macã cã'macãcã niyuro, Zoar wãmeticarõ niwũ.

²³ Lot Zoapũ etacã, bo'rearo weecaro niwũ.

²⁴ Cũ topũ etãca be'ro Õ'acũ Sodoma, Gomorra bu'ipũre pecame'e, tojo nicã azufre acoro pe-jaro weronojõ ãjũãdijaticã weecu niwĩ. ²⁵ Cũ te macãrĩrẽ ãjũãcõ'acã, to nimi'que nipe'tise ãjũpe'tia wa'acaro niwũ. Ti macã nimi'cãrã wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã. Na otese nimi'que quẽ'rã ãjũpe'tia wa'acaro niwũ. ²⁶ Tojo wa'ari cura Lot nũmo cũ be'ro sirutuco nimiwõ. Tojo

sirutugo, majãmiĩ'atõrõco niwõ. Totá co moa tuturo dojonũ'cã wa'aco niwõ.

²⁷ Ape nũmũ te macãrĩ ãjũacõ'aca be'ro Abrahã cũ Ô'acũ me'rã ucũ'caropũ wa'acũ niwĩ. ²⁸ Topũ wa'agũ, Sodoma, Gomorra ní'caro nipe'tiro tí papũre ĩ'aquejocũ niwĩ. Yoaropũ cũ ĩ'acã, pã na ãjũarõ o'me mujãrõ weronojõ o'mepu'sumorõcaro niwũ. ²⁹ Ti pa'tiropũ nise macãrĩ Lot ní'carore ãjũacõ'agũ, Ô'acũ Abrahãrẽ wãcũcũ niwĩ. Tojo weegũ te macãrĩ ãjũacõ'ase duporo wẽrĩrĩ níguũ, Lore apesepũ miacũ niwĩ.

Moabita masã, tojo nicã amonita masã masãbajuanũ'cã'que ni'i

³⁰ Be'ro Lot uigu, Zoapũre tojanemosĩ'rĩticũ niwĩ. Tojo weegũ cũ põ'rã pũarã numia me'rã ãrũpagupũ wa'acũ niwĩ. Topũ wa'a, na i'tiarã ni'cã ãtã tutipũ niseticũcãrã niwã. ³¹ Ni'cã nũmũ masã ma'mio co acabijore nico niwõ:

—Marĩ pacũ bucũ nimi majã. Marĩ nirõpũre marĩrẽ nũmotigũnojõ ne ni'cũ marĩmi. Tojo weero nipe'tirã masã weewũasenojõrẽ weeta basiowe'e. ³² Tojo weerã marĩ pacũre que'acã weerã. Cũ que'aca be'ro cũ me'rã cãjĩrã. Tojo weerã marĩ cũ me'rã põ'rãtirãsa'a.

³³ Ti ñami na pacũre que'ato níã, ã'sedũcaco vino tĩacãrã niwã. Be'ro masã ma'mio cũ me'rã cãjĩco niwõ. Cũ pe'e co tojo weesere ne tũ'oña'ticũ niwĩ. Co dijaacã quẽ'rãrẽ, ne tũ'oña'ticũ niwĩ. ³⁴ Ape nũmũ masã ma'mio co acabijore nico niwõ:

—Ñamica'a ñami yũ'ũ marĩ pacũ me'rã cãjĩapũ. A'ti ñami quẽ'rãrẽ cũrẽ que'acã weerã.

Tojo weego mu'u cũ me'rã cãjĩgõ wa'apa. Tojo weerã marĩnucũ põ'rãtirãsa'a.

³⁵ Na ní'caronojõta weecãrã niwã. Na pacure que'adutirã, u'seducaco vino tĩacãrã niwã tja. Du'sago co pacu me'rã cãjĩco niwõ. Lot pe'e ne tu'oña'ticu niwĩ. Co dijaacã quẽ'rãrẽ, ne tu'oña'ticu niwĩ. ³⁶ Na tojo weetjĩarã, Lot põ'rã numia na pacu me'rã pũarãputa põ'rãticãrã niwã. ³⁷ Be'ro masã ma'mio ni'cũ wĩ'magũ wuaco niwõ. Cũrẽ Moab wãmeyeco niwõ. Cũ moabita masã ñecũ nicu niwĩ. ³⁸ Du'sago quẽ'rã macũtico niwõ. Cũrẽ Ben-ammi wãmeyeco niwõ. Cũ amonita masã ñecũ nicu niwĩ.

20

Abrahã, tojo nicã Abimelec ye cjase ni'i

¹ Abrahã cũ ní'caro cõ'awã'cãgũ, Neguev wãmetiropu wa'acu niwĩ. Cũ Cades, tojo nicã Shur wa'teropu tojacu niwĩ. Tita cũ Gerar wãmetiri macãpu wa'acu niwĩ. ² Cũ topu ní'gũ, cũ numo Sarare “Yu'u acabijo nimo”, ni werecu niwĩ. Cũ tojo nicã tu'o, Geracjũ wiogu Abimelec Sarare numotiguti ní'gũ, miidutigũ o'ócũ niwĩ. ³ Ti ñami Õ'acũ Abimelere quẽ'erõpu a'tiro nicu niwĩ: “Mu'u wẽrĩgũsa'a. Mu'u miidutigũ o'o'co marãputigo nimo”.

⁴ Abimelec pe'e Sara me'rã ne niticu niwĩ yujupu. Tojo weegu Õ'acũrẽ yu'ticu niwĩ: “Yu'u wiogu, yu'u ña'arõ weetimicã, ¿yu'ure, tojo nicã a'ti macãcjãrã quẽ'rãrẽ wẽjẽgũsari? ⁵ Abrahã basuta yu'ure, ‘Co yu'u acabijo nimo’, niami. Co quẽ'rã, ‘Yu'u ma'mi nimi’, niamo. Tojo weegu

‘Marāpū moogō nimo’, ni wācūgū, tojo weeasu. Ne ña'arō weetiapū”, nicu niwī.

⁶ Cū tojo nisere tu'o, Ō'acū Abimelere quē'erōpū yu'ticu niwī: “Yu'u masī'i. Mu'u añurō wācūse me'rā tojo weeapū. Tojo weegu mu'u co me'rā cājisī'ricā cā'mota'apū. Mu'u co me'rā nīgū, yu'ure ña'arō wéegu weronojō weeboapā. ⁷ Ni'cārōacā pūrīcārē co marāpūre wiaya tja. Cū Ō'acū ye queti weremu'tārī masū nimi. Mu'urē wērīticā'to nīgū, mu'u ye cjasere sērībosagusami. Mu'u cū nūmorē wiatigu pūrīcā, mu'u, mu'u yarā nipe'tirā me'rā wērīgūsa'a”, nicu niwī.

⁸ Ape nūmu bo'reacāpū Abimelec wā'cā, cūrē da'raco'terārē pijio, cū quē'erōpū ĩ'a'quere werecu niwī. Tere tu'orā, pūrō uicārā niwā. ⁹ Narē wérēca be'ro Abrahārē pijio, a'tiro nicu niwī:

—¿De'ro weeati mu'u ũsārē? ¿Ñe'enojō yu'u mu'urē ña'arō wee'que wapa to cā'rōjo yu'ure, tojo nicā yarārē ña'abutiario tojacā weemiati? Mu'u yu'ure tojo wee'que ne ni'cū tojo weeya marīserē weeapū. ¹⁰ ¿De'ro weegu tojo weeati? ¿Ñe'enojōrē wācūgū, tojo weeati? ni sērītiña'cu niwī.

¹¹ Abrahā cūrē yu'ticu niwī:

—Yu'u a'tiro wācūcāti. “A'topū Ō'acūrē ne ějōpeotisama”, nicāti. Yu'u, “Yu'u nūmo nimo” nicārē, “Yu'ure wējēbosama”, ni wācūasu. ¹² Diacjūta ni'i. Co yu'u acabijota nimo. Yu'u pacu macō nimo. Paco pe'e apego nimo. Tojo weegu core nūmotiwū. ¹³ Yu'u pacu tiropū ní'cu

Õ'acũ dutiro me'rã wijagu, core a'tiro niwũ: “No'o marĩ wa'aro etago, ãpẽrãrẽ, ‘Yũ'u ma'mi nimi’, niña”, niwũ.

¹⁴ Na tojo ucũca be'ro, Abimelec Abrahãrẽ oveja, wecua o'ocũ niwĩ. Tojo nicã da'raco'terã umua, numia o'ocũ niwĩ. Abrahãrẽ cã numo Sarare wiacũ niwĩ. ¹⁵ Abimelec Abrahãrẽ nicũ niwĩ:

—A'ti di'ta ya di'ta ni'i. No'o mũ'u tũ'saro mũ'u niatjore beseya.

¹⁶ Sarare a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'u ma'mirẽ mil niyeru kujiri wapabũjuse kujirire o'oapũ. Te me'rã mũ'u me'rã nirã mũ'urẽ ne mejẽcã wãcũsome. Tojo weego na ï'orõpũ bu'iri marĩgõ tojagosa'a, nicũ niwĩ.

¹⁷⁻¹⁸ Abimelec tojo nĩca be'ro, Abrahã Õ'acũrẽ sẽrĩbosacũ niwĩ. Abimelec Sarare mia'que bu'iri cã numorẽ, narẽ da'raco'terã numiarẽ, nipe'tirã cã ya wi'i nirãrẽ Õ'acũ põ'rãtimasĩticã weecu niwĩ. Abrahã narẽ sẽrĩbosáca be'ro Õ'acũ narẽ yũ'ruocũ niwĩ. Tojo weerã na põ'rãtimasĩcãrã niwã tja.

21

Abrahã macã Isaa baja'a'que ni'i

¹ Õ'acũ cã ní'caronojõta Sarare añurõ weecu niwĩ. Cũ, “Mũ'u wĩ'magũ cuogosa'a”, ní'que queoro wa'acã weecu niwĩ. ² Tojo weego nijipaco tojaco niwõ. Be'ro Abrahã cã bũcu waro nimicã, wĩ'magũrẽ wuabosaco niwõ. Õ'acũ cũrẽ “Ape cũ'ma musãrẽ ï'agũ a'tiguti tja; yũ'u tocã'rõ a'ticã, mũ'u numo ni'cũ wĩ'magũ

põ'rätigosamo” ní'quere queoro wa'acã weecu niwĩ. ³ Sara Abrahãrẽ põ'rätibosa'cure, Isaa wãme õ'ocũ niwĩ. ⁴ Be'ro Õ'acũ cūrẽ duti'caronojõta wĩ'magũ cũ ocho nũmũrĩ bajuáca be'ro Abrahã cũ õ'ręcju yapa caserore yejecõ'acũ niwĩ. ⁵ Cũ macũ Isaa bajuácaterore Abrahã cien cũ'marĩ cœocũ niwĩ. ⁶ Tojo weego Sara a'tiro wãcũco niwõ: “Õ'acũ yu'ure e'cati, bujicã weeami. Tojo weerã ‘Sara wĩ'magũ wũapo’ nise quetire tu'orã, nipe'tirã yu'ure e'catitamurãsama. ⁷ ¿Noa Abrahãrẽ, ‘Sara wĩ'magũ wũabosagosamo’ nibopari? Ne ni'cũ tojo nitimicã, cũ bũcũ waro nigũrẽ yu'ũ ni'cũ wĩ'magũ põ'rätibosawũ”, ni wãcũco niwõ.

Agar, Ismae Abrahã ya wi'i ními'cãrãrẽ cõ'awĩrõ'que ni'i

⁸ Isaa bũcũa, cũ mi'rĩdu'uri nũmũrẽ Abrahã pajiri bosenuũ weecu niwĩ. ⁹ Tojo weeri curare Sara Agar macũ Abrahãrẽ wũabosa'cũ Isaare bujicã'cã ĩ'aco niwõ. ¹⁰ Tojo weego co Abrahã tiro wa'a, a'tiro nico niwõ:

—Sico da'raco'tego macũ mu'ũ wẽrĩca be'ro, mu'ũ ye ní'quere ne ñe'esome. Yu'ũ macũ Isaa pe'e ñe'egũsami. Tojo weegu da'raco'tegore, co macũ me'rãta cõ'awĩrõcã'ña, nico niwõ.

¹¹ Co tojo nicã tu'ogu, Abrahã cũ macũ Ismaere ma'ígũ, pũrõ bujaweticũ niwĩ. ¹² Õ'acũ pe'e cūrẽ nicũ niwĩ: “Narẽ sõ'owaro wãcũque'titicã'ña. Sara duti'caronojõta weeya. Isaa me'rã mu'ũ pãrãmerã nituriarãsama. ¹³ Da'raco'tego macũ pe'ere a'tiro weeguti. Cũ quẽ'rãrẽ, pãjãrã cũ pãrãmerã nituriacã weegusa'a. Mu'ũ macũ

niyucã, pajiri di'tacjãrã nirãsama”, nicu niwĩ Õ'acũ.

¹⁴ Ape numu ñamiña'cũrõ Abrahã Agare pã, aco ajuro wa'icũ casero me'rã wéeca ajurore co sê'emapu miiõ'ocu niwĩ. Core, co macũ me'rã we'riti, narẽ wa'aduticũ niwĩ. Co wa'a, no'o haro yucu marĩrõ, masã marĩrõpu Beerseba wãmetiropu sijabaque'atico niwõ. ¹⁵ Aco pe'ticã ï'agõ, co macũrẽ yucusti docapu cũuco niwõ. ¹⁶ “Cũ wẽricã ï'asĩ'rõtisa'a” nígõ, yoacureropu wa'a, dujico niwõ. Co topu dujiri cura cũ utinu'cãcu niwĩ.

¹⁷ Õ'acũ co macũ uticã tu'ocu niwĩ. Cũ tojo weecã tu'ogu, cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cã,* u'musepu ucũdijocu niwĩ: “¿Agar, de'ro wa'ati? Uiticã'ña. Õ'acũ mu'ũ macũ uticã tuomi. ¹⁸ Wã'cãnu'cãña. Mu'ũ macũrẽ wejewã'cõnu'cõña. Cũ me'rã pajiri di'tacjãrã wa'acã weeguti”, nicu niwĩ.

¹⁹ Tojo níca be'ro Õ'acũ Agare ni'cã pe aco wijari pe ï'abocacã weecu niwĩ. Co wa'icũ casero me'rã wéeca ajuropu aco poseye, co macũrẽ tãaco niwõ. ²⁰ Õ'acũ co macũrẽ añurõ weetamucu niwĩ. Cũ bucuã, yucu marĩrõ, masã marĩrõpu nicã'cu niwĩ. Topu nígu, bucatjẽ me'rã buemu'sigũ wa'acu niwĩ. ²¹ Cũ yucu marĩrõ, masã marĩrõpu Parán wãmetiropu nirĩ cura, cũ paco, Egiptocjõrẽ cũ numo niacjore bocabosaco niwõ.

Abrahã Abimelec me'rã na apo'que ni'i

* **21:17** 21.17 Ì'aña Gn 16.7 docapu oja'quere.

²² Titare Abimelec Abrahã me'rã ucũgũ wa'acũ niwĩ. Tojo nicã cũ yarã surara wioḡu Ficol wãmetigũ me'rã wa'acũ niwĩ. Cũ Abrahãrẽ nicũ niwĩ:

—Nipe'tise mu'u weesere Õ'acũ mu'urẽ weetamusami. ²³ Tojo weegu Õ'acũ tu'oropu mu'u a'tiro weecã uasa'a. Yu'ure, yu'u põ'rãrẽ, yu'u pãrãmerãrẽ ne mejẽcã weeticã'ña. Yu'u mu'urẽ wéé'caronojõta yu'ure añurõ weeya. Mu'u apesecjũ nimigũ, ãsã ya di'tapu ni'i. A'ti di'tacjãrã quẽ'rãrẽ añurõ weeya. “Õ'acũ wãme me'rã tojota weeguti” niña, nicũ niwĩ Abimelec.

²⁴ Abrahã a'tiro ni yu'ticũ niwĩ:

—Õ'acũ tu'oropu mu'u tojo ní'caronojõta añurõ weeguti.

²⁵ Tojo níca be'ro Abrahã Abimelere a'tiro nicũ niwĩ:

—Mu'urẽ da'raco'terã yu'u aco waari pere ë'macãrã niama. ²⁶ Abimelec pe'e cũ tojo nicã tu'ogu, cũrẽ nicũ niwĩ:

—Ne masĩtasu, noa tojo weero weepã. Mu'u yu'ure ne weretiapu. Ni'cãcãputa ne tu'ogu wee'e, nicũ niwĩ Abimelec.

²⁷ Tojo níca be'ro Abrahã ovejare, wecuare mi, Abimelere o'ocu niwĩ. Cũ tojo o'óca be'ro, ti numuta “A'tiro weerãti”, ni a'merĩ apocãrã niwã.

²⁸ Na tojo wéeca be'ro Abrahã siete oveja numia wĩ'marãrẽ apesepu oveja marĩrõpu cũucũ niwĩ.

²⁹ Abimelec cũ tojo weecã ï'agũ, sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿De'ro weegu mu'u ã'rã siete ovejare apesepu cũuati?

³⁰ Abrahã cãrẽ yu'ticũ niwĩ:

—Ā'rã siete ovejare miiña. Narẽ miigũ, “A'ti pe aco waari pe Abrahã se'éca pe ni'i”, ni ĩ'agũsa'a.

³¹ Na p̄arã “A'tiro weerãti” ni apo'caro nitj̄arõ, na nirõp̄ Beerseba wãme õ'ono'caro niwĩ.

³² Na a'merĩ apóca be'ro Beerseba wãmetirop̄ ní'cãrã Abimelec, Ficol filisteo ya di'tap̄ dajatojaacãrã niwã. ³³ Beersebap̄ Abrahã ni'cãgũ yuc̄ḡ tamarisco wãmetic̄j̄ otec̄ niwĩ. Top̄ Õ'acũ catinu'cũgũrẽ s̄er̄ic̄ niwĩ. ³⁴ Abrahã yoacã filisteo ya di'tap̄ nic̄ niwĩ.

22

Abrahãrẽ Õ'acũ “¿Diacjũta yu'ure ějõpeomiti?” cũ ní'que ni'i

¹ Yoáca be'rop̄ Õ'acũ Abrahãrẽ “¿Diacjũta yu'ure ějõpeomiti?” ní'gũ, cãrẽ pisuc̄ niwĩ.

—¡Abrahã! nic̄ niwĩ.

Cũ tojo pisucã tã'oḡ, Abrahã, “A'to ni'i”, ni yu'tic̄ niwĩ.

² Cũ yu'tíca be'ro Õ'acũ cãrẽ nic̄ niwĩ:

—Mũ'u macũ, ni'cũ nigũrẽ, mũ'u up̄tu ma'igũ Isaare aperop̄ Moriah wãmetiri di'tap̄ miaña. Top̄ etaḡ, ũrũgũ, mũ'urẽ ĩ'oc̄j̄ap̄ m̄jãña. Tiḡ bu'ip̄ cãrẽ wa'icure wẽjẽ ũjãamorõpeoḡ weronojõ weeya, nic̄ niwĩ.

³ Ape n̄m̄ bo'reque'ari cura, Abrahã wã'cãn̄'cã, cũ burro bu'ip̄ dujiri caserore peoc̄ niwĩ. Tojo weetu'ajan̄'cõ, peca, cũ ũjãamorõpeoatjere paawa'ac̄ niwĩ. Cũ macũ, tojo nicã cãrẽ da'raco'terã p̄arã me'rã téé

Õ'acũ cŭrē were'caropu wa'acu niwĩ. ⁴ I'tia numu be'ro Abrahã Õ'acũ cŭrē wa'aduti'carore yoaropu i'acu niwĩ. ⁵ Tojo weegu cŭrē da'raco'terãrē nicu niwĩ:

—Musã burro me'rã a'to tojayá. Yu'u, yu'u macũ me'rã sŏ'opu Õ'acŭrē e'catipeorã wa'arã wee'e. Tojo weetoja, musã tiro tojatirãsa'a tja.

⁶ Abrahã Õ'acŭrē wa'icũ ũjũamorŏpeoatje pecare Isaare miaduticũ niwĩ. Cũ pe'e pecame'e, tojo nicã di'pjĩ miacũ niwĩ. Na puarã ni'cãrŏ me'rã wa'acãrã niwã. ⁷ To be'roacã Isaa cũ pacure nicu niwĩ:

—¡Pacu!

—¿Ñe'enojŏ uati, macũ? ni yu'ticũ niwĩ.

Isaa cŭrē sērĩtiña'cũ niwĩ:

—Marĩ peca, tojo nicã pecame'e cuo'o. ¿Oveja wĩ'magũ marĩ ũjũamorŏpeoacju no'opu niti?

⁸ Abrahã cŭrē yu'ticũ niwĩ:

—Macũ, Õ'acũ marĩrē ni'cũ oveja wĩ'magũrē o'ogusami, nicu niwĩ.

Tojo ni, na puarã sijawã'cãcãrã niwã.

⁹ Õ'acũ Abrahãrē were'caropure etarã, Abrahã wa'icũrãrē ũjũamorŏpeoatjore ni'cã mesã ũtã me'rã seeneocũucũ niwĩ. Tu'ajanu'cŏ, pecare to bu'ipu seepeocũ niwĩ. Seepeotoja, cũ macŭrē du'te, peca bu'ipu peocũ niwĩ. ¹⁰ Seepeotoja, cũ macŭrē wējēgũti nígũ, di'pjĩrē miicũ niwĩ. ¹¹ Cũ tojo weeri cura Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cŭrē wereco'tegu weronojŏ upusãjãnu'cã,* u'musepu cŭrē pisudijocũ niwĩ:

—¡Abrahã!

* 22:11 22.11 Īaña Gn 16.7 docapu oja'quere.

Abrahã cūrē yu'ticu niwĩ:

—A'tota ni'i, nicu niwĩ.

¹² —Mu'u macūrē ne mejēcã weeticã'ña. Ni'cārōacã yu'u masĩ'i. Mu'u yu'ure, “Yu'u macũ ni'cũ nigūrē mu'urē o'osome”, ne nitiapu. Tojo weegu yu'u masĩ'i mu'u yu'ure wiopesase me'rã ĩ'a'a, nicu niwĩ.

¹³ Cũ tojo nicã, Abrahã ĩ'ao, ni'cũ oveja umu ni'cã yucusti wa'teropu cã capesa'ripu su'rinu'cūgūrē ĩ'acu niwĩ. Tojo wee cūrē ñe'e, wējē Ō'acūrē e'catise o'ogu, ũjũamorōpeocu niwĩ. Cũ macūrē wējēbo'cu oveja pe'ere wējēcu niwĩ. ¹⁴ Be'ro Abrahã tojo wee'carore a'tiro wãme ō'ocu niwĩ: “Ō'acũ marĩrē du'sasenojōrē o'omi”. Tojo weero ni'cārōacã quē'rārē “Tigu Ō'acũ yagu ũrūgūrē marĩrē du'sasenojōrē o'ogusami”, nino'o.

¹⁵ Apaturi Ō'acũ cã basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu weronojō upusãjãnu'cã, u'musepu Abrahãrē pisudijocu niwĩ tja. ¹⁶ A'tiro nicu niwĩ:

—Ō'acũ a'tiro niami: “A'te mu'u wee'quere masĩ'i. Yu'ure, ‘Yu'u macũ ni'cũ nigūrē mu'urē o'osome’, ne nitiapu. Tojo weegu yu'u basu yu'u wãme me'rã mu'urē añurō wa'acã weeguti. ¹⁷ Mu'urē peje añuse weeguti. Mu'u pãrãmerã nituriarãrē ñocōa weronojō, tojo nicã pajiri maa sumuto nucūpori weronojō pãjãrã wa'acã weeguti. Apeyema narē ĩ'atu'tirãrē do-caque'acã weerãsama. ¹⁸ Mu'u yu'ure añurō ējōpeose wapa mu'u pãrãmerã me'rã nipe'tirã a'ti umucocjãrã añurō weeno'rãsama”, nicu niwĩ Ō'acũ.

19 Be'ro Abrahã cūrē da'raco'terã tiropu daja-tojaacu niwĩ. Nipe'tirã ni'cārõ me'rã Beerseba wãmetiropu wa'acãrã niwã. Topu Abrahã niset-icũcu niwĩ.

Nacor pō'rã ye cjase ni'i

20 Yoáca be'ropu Abrahã cū acabiji Nacor ye quetire tu'ocu niwĩ. Nacor nũmo Milca wĩ'marãrē cūrē pō'rãtibosaco niwõ. 21 Uz wãmetigu bajuamu'tã'cu niwĩ. Cū be'rore cū acabiji Buz bajuacu niwĩ. Buz be'rore Kemuel, Aram pacu nicu niwĩ. 22 Be'ro a'ticũrã bajuanemocãrã niwã: Quesed, Hazo, Pildas, Jidlaf, Betuel. 23 ã'rĩ Betuel Rebeca pacu nicu niwĩ. ã'rã ochore Abrahã acabiji Nacor, Milca me'rã pō'rãticãrã niwã.

24 ãpērã Nacor nũmo Milca pe'su Reúma pō'rã Teba, Gaham, Tahas, Maaca nicãrã niwã.

23

Sara wērĩ'que ni'i

1 Sara ciento veintisiete cū'marĩ catico niwõ. 2 Ticuse cū'marĩ cuogo, Quiriat-arba wãmetiropu Canaá di'ta nirĩ macãpu wērĩco niwõ. Quiriat-arba, apetero Hebrõ pisuno'caro niwũ. Abrahã Sara wērĩcã ĩ'agũ, uti, ðujasewã'acu niwĩ. 3 Tojo uti, co wērĩ'co tiropu ní'cu wija, hitita masã nirõpu na me'rã ucũgũ wa'acu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

4 —Yu'u musã wa'teropure apesecjũ nimicã, ni'cã ũtã tuti yu'u nũmorē yaatji tutire duaya.

5 Cū tojo nicã tu'orã, hitita masã cūrē yu'ticãrã niwã:

6 —Ĕsārē tɔ'oníña yujupɔ. Mɔ'u ɔsã wa'terore ni'cũ Ō'acũ bese'cɔ, wiogɔ macũ weronojõ ni'i. Tojo weegɔ mɔ'u nɔmorē ɔsã ye ɔtã tutiri wa'tero añurĩ tutipɔ yaaya. Ne ni'cũ ɔsã wa'teropɔ nigú, “Ya tuti ni'i, yaaticã'ña”, nisome.

7 Tojo weegɔ Abrahã wã'cãnɔ'cã, hitita masãrē paamu'rĩque'a, 8 narē nicɔ niwĩ:

—To pũrĩcãrē mɔsã yɔ'u nɔmorē a'to yaacã ɔarã, Efrõ, Zohar macũrē a'tiro ni sērĩbosaya. 9 Ni'cã ɔtã tuti Macpela wãmetiri tuti cũ ya di'ta nitɔoro nirĩ tutire yɔ'ure duato. Yɔ'u ti tuti wapatiro ejatuaro wapayeguti. Yɔ'u tore duugɔ, mɔsã wa'teropɔ yaari tuti ɔogɔsa'a.

10 Efrõ hitita masũ na wa'teropɔ dujicɔ niwĩ. Tojo weegɔ nipe'tirã cũ acawererã tɔ'oropɔ, tojo nicã nipe'tirã macã sãjãrĩ sope tiro yɔ'rɔarã tɔ'oro a'tiro nicɔ niwĩ:

11 —Niwe'e, yɔ'u wiogɔ. Añurõ tɔ'oya. Yɔ'u mɔ'urē ti di'tare, tojo nicã ti di'tapɔ nirĩ tutire wapamarĩrõ o'oguti. Yɔ'u acawererã tɔ'oropɔ mɔ'urē ti di'tare o'o'o. Mɔ'u nɔmorē yaaya majã.

12 Abrahã pe'e apaturi tocjãrã masãrē paamu'rĩque'acɔ niwĩ tja. 13 Tojo wee, masã to nirã tɔ'oro Efrõrē nicɔ niwĩ:

—Yɔ'ure tɔ'oya. Ti di'ta wapa queoro wapayeguti. Mɔ'u “Jau”, nicã, topɔ yɔ'u nɔmorē yaaguti majã.

14 Cũ tojo nicã, Efrõ yɔ'ticɔ niwĩ tja:

15 —Wiogɔ, yɔ'ure tɔ'oya. Ti di'ta cuatrocientos niyeru kujiri wapati'i. Ti di'ta wapatisere

ucũnemoticã'rã. Mũ'u nũmorẽ yaagu wa'aya, nicũ niwĩ.

¹⁶ Abrahã, “Jau” ni, Efrõ hitita masã ï'orõpũ tocã'rõ wapati'i ní'carore cuatrocientos niyeru cujirire wapayecũ niwĩ. Tocjãrã duari masã wapaye'caronojõta wapayecũ niwĩ. ¹⁷⁻¹⁸ Tojo weero nipe'tise Efrõ dua'que di'ta Abrahã ye tojacaro niwũ. Ëtãtuti, yucupagu nipe'tise cũ ye tojacaro niwũ. Ti di'ta Macpela wãmeticarõ niwũ. Mamre mujĩpũ mujãtiro pe'e tojacaro niwũ. Hitita masã, tojo nicã nipe'tirã ti macã sãjãrĩ sopere yũ'rũarã ï'orõpũ wapayecũ niwĩ.

¹⁹ Be'ro Abrahã cũ nũmo Sarare ùtã tutipũ yaacũ niwĩ. Ti tuti Macpela wãmetiropũ Mamre mujĩpũ mujãtiro pe'e nicaro niwũ. Totã tja apetero Hebrõ wãmeticarõ niwũ. Canaã wãmetiri di'tapũ tojacaro niwũ. ²⁰ Tojo weero ti di'ta, ùtã tuti topũ nirĩ tuti, hitita masã Abrahã cũ acawererãrẽ yaatjore duacãrã niwã.

24

Abrahã Isaa nũmo niacjore a'mabosa'que ni'i

¹ Abrahã bucũ waro nicũ niwĩ. Nipe'tise cũ weesetise me'rã Õ'acũ cũrẽ añurõ wa'acã weecũ niwĩ. ² Ni'cã nũmũ cũrẽ da'raco'tegũ ãpẽrã yũ'rũoro bucũ nigũrẽ pijicũ niwĩ. Cũ nipe'tise Abrahã cũosere ï'anũrũgũ nicũ niwĩ. Abrahã cũrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'u omocãrẽ ya usó docapũ cũuña. ³ Õ'acũ marĩ wioгу u'muse, di'ta wee'cũ wãme me'rã mũ'u “A'tiro weeguti” nicã uasa'a. Ne yũ'u macũ Isaare a'to Canaã yũ'u nirĩ di'tacjõ me'rã

numoticã weeticã'ña. ⁴ Tojo weetigũ, ya di'tapũ wa'a, yũ'u acawererã numia wa'teropũre cũ numo niacjore besegũ wa'aya.

⁵ Cũrẽ da'raco'tegũ yũ'ticũ niwĩ:

—Co numio yũ'u me'rã a'tisĩ'rĩticã, ¿de'ro weegũsari? ¿Tojo weecãma, yũ'u mũ'u macũrẽ mũ'u wijawã'cãtica di'tapũre miagũsari?

⁶ Abrahã cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Niwe'e. Topũ yũ'u macũrẽ miaticã'ña.

⁷ Yũ'u wiogũ Õ'acũ u'mũsecjũ, yũ'u pacũ ya wi'i ní'cũre, tojo nicã yũ'u acawererã ya di'tapũ ní'cũre miiwĩorẽwĩ. Miiwĩorẽ, a'ti di'tare “Mũ'u pãrãmerã nituriarãrẽ o'oguti”, niwĩ. Cũta mũ'u duporo cũrẽ wereco'tegũre o'oyugũsami. Tojo weegũ mũ'u yũ'u macũ numo niacjo tocjõrẽ boca, miitigũsa'a. ⁸ Co numio mũ'u me'rã a'tisĩ'rĩticã, yũ'u mũ'ũrẽ “Tojo weegũsa'a” ní'que tojo tojacã'rõsa'a. Mejõ yũ'u macũrẽ topũ ne miaticã'ña, nicũ niwĩ.

⁹ Tojo wee cũrẽ da'raco'tegũ cũ ya omocãrẽ cũ wiogũ Abrahã usó docapũ ñapeocũ niwĩ. Be'ro “Õ'acũ tu'oropũ diacjũta weeguti mũ'u duti'quere”, nicũ niwĩ.

¹⁰ Be'ro cũ wiogũ yarã cameyoa diez, tojo nicã apeye peje añuse Abrahã cũ o'ootjere miicũ niwĩ. Tere mii, Nacor wãmetiri macã, Mesopotamia di'tapũ wa'acũ niwĩ. ¹¹ Abrahãrẽ da'raco'tegũ ti macã sumuto ejari cura, na'ique'aro weecaro niwũ. Ti horata numia aco waarã wa'acãrã niwã. Cũ pe'e cameyoare aco waari pe tiro soodutigũ cũucũ niwĩ.

12 Tojo weetoja, Õ'acūrē a'tiro sērīcū niwī: “Õ'acū, yu'u wiogu Abrahā ējōpeogu, ni'cācārē yu'ure añurō wa'acā weeya. Yu'u wiogure mu'u ma'isere ī'oña. 13 A'to aco waari pe tiro tojánígūti yujupu. A'tocjārā numia aco waarā a'ticā, 14 yu'u ni'cōrē a'tiro nigūti: ‘Acoture mi-idijoya. Sī'rīgūtigu wee'e.’ Co ‘Sī'rīña. Mu'u yarā cameyoa quē'rārē tīagōti,’ tojo yu'tigo cōta mu'u bese'co mu'urē da'raco'tegu Isaa numo niacjo nigōsamo. Mu'u tojo weecā ī'agū, ‘Diacjūta yu'u wiogu Abrahārē añurō weemi’, nigūsa'a”, nicū niwī.

15 Cū Õ'acūrē sērītu'ajaticāta, ni'cō numio acotu wuawā'cātigore ī'acu niwī. Co Rebeca, Betuel macō nico niwō. Betuel Milca, Nacor macū nicū niwī. Nacor Abrahā acabiji nicū niwī. 16 Rebeca añugō nico niwō. Ne ni'cū umu me'rā niña'tico niwō. Aco waari pepu bu'a, acore waamii, majāgō weeco niwō. 17 Co majācā ī'agū, Abrahārē da'raco'tegu pe'e omasirutuwā'cā, core ēmūeja, nicū niwī:

—Mu'u yu'ure pajaña'cureya. Aco mu'u waa'quere cā'rō tīaña.

18 —Jau, sī'rīgū a'tia, nico niwō.

Tojo wee, acoture miidijo, cūrē tīaco niwō.

19 Cū sī'rītojáca be'ro, Rebeca cūrē nico niwō:

—Mu'u yarā cameyoa quē'rārē miibosago wa'agoti. Na sī'rīsī'rīrō pōtēorō sī'rīrāsama, nico niwō.

20 Nipe'tirā cameyoa sī'rīato nígō, pejetiri acore waa, umuñarō me'rā na sī'rīrī co'ropu piosāamujāco niwō. 21 Co tojo weesere ī'agū, Abrahārē da'raco'tegu “Yu'u a'topu a'ticā,

Õ'acũ cũ 'A'tiro weeguti' ní'quere ¿diacjũta weegusari?", ni tu'oña'gũ, tojo i'acã'cu niwĩ.
 22 Cameyoa sĩ'rĩtu'ajaca be'ro, Abrahãrẽ da'raco'tegu ã'quẽa yoosari be'to, uru me'rã wéeca be'to, seis gramo nũcũrĩ be'tore mii, ã'quẽapũ yoocu niwĩ. Tojo nicã pua be'to omocã tuusãase uru me'rã wee'que be'torire, cien gramo nemorõ nũcũsere o'ocu niwĩ.
 23 O'otojanũ'cõ, core nicu niwĩ:

—¿Noa macõ niti mũ'u? ¿Mũ'u pacu ya wi'ipure cãrĩrõ niati yũ'umasã me'rã cãrĩatjo?

24 Co yũ'tico niwõ:

—Yũ'u Betuel macõ ni'i. Cũ Milca, Nacor macũ nimi. 25 Æsã ya wi'ipure musã cãrĩatjo niapũ. Tojo nicã cameyoa na ba'ase tá peje niapũ.

26 Tojo nicã tu'ogu, Abrahãrẽ da'raco'tegu ejaque'a, Õ'acũrẽ e'catipeocu niwĩ. 27 A'tiro nicu niwĩ: “Õ'acũ, Abrahã yũ'u wiogu ãjõpeogu, mũ'u añuyũ'rua'a. Yũ'u wiogure añurõ wéegu, mũ'u 'A'tiro weeguti' ní'quere queoro weepũ. Yũ'u quẽ'rãrẽ cũ acawererã ya wi'ipũ miitiapũ”, nicu niwĩ.

28 Be'ro Rebeca nipe'tise core wa'a'quere werego wa'ago, co paco ya wi'ipũ omawã'cãco niwõ. 29 Co ma'mi Labán wãmeticu niwĩ. Co tojo nicã tu'ogu, Abrahãrẽ da'raco'tegure a'magũ wa'agu, aco waari pe tiro omawã'cãcu niwĩ. 30 Cũ acabijo ã'quẽapũ yoosari be'to, omocã tuusãase be'tori miiejacã i'atojacu niwĩ. Tojo nicã, Abrahãrẽ da'raco'tegu core were'quere tu'ope'ocã'cu niwĩ. Tojo weegu Labán cũrẽ a'magũ wa'acu niwĩ. Aco pe tiropũta, cũ yarã

cameyoa me'rã nigũrẽ bocaejacũ niwĩ. ³¹ Labán cãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—A'tia, Õ'acũ añurõ weeno'gũ. ¿De'ro weegu mũ'u a'to wijaropũ nu'cũti? Mũ'u cãrĩatjo, tojo nicã cameyoa niatjo apobosatojapũ, nicũ niwĩ.

³² Tojo weegu Abrahãrẽ da'raco'tegu wi'ipũ sãjãacũ niwĩ. Topũ Labán cameyoa na o'ma'quere miidijo, narẽ ba'ase ecacũ niwĩ. Tojo wéeca be'ro Abrahãrẽ da'raco'tegu, cũ me'rãcjãrãrẽ dũ'pocãrĩ coeato nígu, aco miacũ niwĩ.

³³ Na ba'ase etiri cura, Abrahãrẽ da'raco'tegu a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'u musãrẽ nigũti ní'quere weretimidũ, ba'atisa'a.

—To pũrĩcãrẽ ucũmũ'taña, nicũ niwĩ Labán.

³⁴ Abrahãrẽ da'raco'tegu narẽ nicũ niwĩ:

—Yũ'u Abrahãrẽ da'raco'tegu ni'i. ³⁵ Õ'acũ yũ'u wiogu Abrahãrẽ añurõ weemi. Peje cõogu wa'acã weemi. Cũrẽ oveja, wecua, uru, niyeru plata wãmetise, da'raco'terã umua, numia, cameyoa, tojo nicã burroa o'owĩ. ³⁶ Apeyema cũ nũmo Sara bũcũo nimigõ, ni'cũ põ'rãtiwõ. Yũ'u wiogu cũ macũrẽ nipe'tise cũ cõosere o'owĩ.

³⁷ Yũ'u wiogu yũ'ure, cũ macũrẽ ne ni'cõ ti di'ta Canaá cũ nirõcjõ me'rã omocã dũ'tedutitiwĩ. Tere nígu, yũ'ure cũ dutisere Õ'acũ wãme me'rã “Diacjũta mũ'u dutiro weeguti”, ni yũ'tidutiwĩ.

³⁸ Cũ yũ'ure ninemowĩ: “Yũ'u pacũ acawererã tiropũ wa'a, to nirã numia wa'terore ni'cõ cũ nũmo niacjore a'maña”, niwĩ. ³⁹ Yũ'u pe'e yũ'u wiogure niwũ: “Yũ'u wiogu, co numio yũ'u me'rã a'tisĩ'rĩticã warore, ¿de'ro weegũsari?”

40 Cũ yu'ure yu'tiwĩ: “Yu'u Õ'acũ ɥaronojõ nisetigu ni'i. Mu'u wa'aro añurõ wa'ato nígu, mu'u me'rã Õ'acũ cūrē wereco'tegure o'ógusami. Tojo weegu yu'u pacu acawererã põ'rã numia wa'terore ni'cõ yu'u macũ numo niacjore bocagusa'a. 41 Na yu'u acawererã core o'osí'ríticãma, mu'u ‘Tojo weeguti’ ní'que tojo tojacã'rõsa'a”, niwĩ yu'ure.

42 »Ni'cãcã aco waari pe tiropu ejagu, Õ'acũ, yu'u wiogu Abrahã ejõpeogure sērīaru: “Mu'u ɥaro yu'u a'topu a'tisere añurõ wa'acã weebosaya. 43 Mu'u a'tiro weecã ɥasa'a. Ni'cãrõacã yu'u aco waari pe tiro nirĩ cura a'tiro wa'ato. Ni'cõ numio aco waago a'ticã, yu'u a'tiro nigusa'a: ‘Mu'u aco waasere cã'rõ tīacureya.’

44 Co yu'ure ‘Sĩ'rĩña, mu'u yarã cameyoa quẽ'rãrẽ tīagõti,’ nigõ, cõta mu'u bese'co yu'u wiogu macũ numo niacjo nigõsamo”, ni sērīwũ.

45 Yu'u Õ'acũrẽ sērītu'ajatimigũ, Rebeca aco co waatjure wuawã'cãtigore ĩ'aru. Aco waari pepu bu'a, acore waamiamo. Core niaru: “Mu'u aco waa'quere yu'ure cã'rõ tīaña”, niaru. 46 Tojo weego acoture miidijo, yu'ure niamo: “Jaɥ, sĩ'rĩña. Mu'u yarã cameyoa quẽ'rãrẽ tīagõti.” Yu'ure aco tĩa, yarã cameyoa quẽ'rãrẽ tīamo.

47 »Be'ro core sērītiña'pu: “¿Noa macõ niti mu'u?” Co yu'ure yu'tiamo: “Yu'u Betuel macõ ni'i. Cũ Nacor, Milca macũ nimi”, niamo. Be'ro ẽ'quẽa yoosari be'tore ẽ'quẽaru yooaru. Tojo nicã pu be'to omocã tuusãase be'torire tuusãaru.

48 Tojo weetoja, yu'u ejaque'a, Õ'acũrẽ, Abrahã

yu'u wiogu ějōpeogure e'catise o'opu. Cũ yu'u wiogu acawererã tiropu wa'ari ma'arẽ queoro ĩ'oami. Cũ yu'u wiogu Abrahã macũ nũmo ni-acjore miidutigu, tojo weeami. ⁴⁹ Ni'cãrōacãma majã, yu'u wiogu uasere añurō e'catise me'rã yu'tisĩ'rĩrã, wereya. Tojo yu'tisĩ'rĩtirã quẽ'rã, wereya. Tojo weegu yu'u weeatjere masĩgũsa'a, nicu niwĩ.

⁵⁰ Cũ tojo nicã tu'orã, Labán, Betuel yu'ticãrã niwã:

—A'te nipe'tise Ō'acũ weese ni'i. Ūsã ne “Tojota wa'ato, tojo wa'aticã'to”, nĩmasĩtisa'a.

⁵¹ A'tigo nimo Rebeca. Core miaña majã. Ō'acũ uaronojōta mu'u wiogu macũ nũmo nigōsamo, nicãrã niwã.

⁵² Abrahãrẽ da'raco'tegu na tojo nicã tu'ogu, Ō'acũrẽ e'catipeogu ejaque'a, paamu'rĩque'acu niwĩ. ⁵³ Ō'acũrẽ e'catise o'óca be'ro, apeyenojō uru, plata me'rã wee'quenojōrẽ, tojo nicã su'tire Rebecare o'ocu niwĩ. Tojo nicã co ma'mirẽ, co pacore apeyenojō wapabujusenojōrẽ o'ocu niwĩ.

⁵⁴ Be'ro cũrẽ ba'pati'cãrã me'rã ba'a, sĩ'rĩ, topuata cãrĩcãrã niwã.

Ape nũmu wã'cã, Abrahãrẽ da'raco'tegu narẽ nicu niwĩ:

—Yu'u wiogu ya wi'ipu dajatojaacã, musã macõrẽ o'oya majã.

⁵⁵ Tojo nicã tu'orã, Rebeca ma'mi, co paco a'tiro nicãrã niwã:

—Co diez nũmurĩ ũsã me'rã tojáníato yujupu. Be'ro mu'u me'rã wa'agosamo majã.

⁵⁶ Abrahãrẽ da'raco'tegu pe'e a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u tojaacã, cã'mota'anemoticã'ña majã. Õ'acũ yu'u a'ti'quere añurõ wa'acã weetojami. Tojo weerã yu'u wiogu ya wi'ipu dajatojaadutiya.

⁵⁷ Cũ tojo nicã tu'orã, na yu'ticãrã niwã:

—Jau. Rebecare pijiña'rã marĩ, ¿de'ro ni yu'tigosari co?

⁵⁸ Tojo weerã Rebecare pijio, sērĩtiña'cãrã niwã:

—¿Mu'u ã'rĩ umu me'rã wa'asĩ'rĩsari?

—Ëu, wa'agoti, ni yu'tico niwõ.

⁵⁹ Co tojo nicã tu'orã, Rebecare, core masõ'co quẽ'rãrẽ o'ócãrã niwã. Tojo nicã, Abrahãrẽ da'raco'tegure, cūrẽ ba'pati'cãrã me'rã wa'aduticãrã niwã majã. ⁶⁰ Rebecare añurõ wa'ato nĩrã, a'tiro nicãrã niwã:

“Numiõ, Õ'acũ mu'urẽ pãjãrã paco nicã weeato. Mu'u pãrãmerã nituriarã narẽ ĩ'atu'tirã nise macãrĩcãrã me'rã a'mewẽjẽ wapata'ato.”

⁶¹ Na core tojo nĩca be'ro, Rebeca, core da'raco'terã numia me'rã cameyoa bu'ipu mujãpeja, Abrahãrẽ da'raco'tegure sirutuwa'cãcãrã niwã. Tojo wee, Abrahãrẽ da'raco'tegu Rebecare mia, to nĩ'cu wa'a wa'acu niwĩ.

⁶² Isaa pe'e aco waari pe, “Catinu'cũgũ, yu'ure ĩ'agũ ya pe” wãmetiropu nĩ'cu majãmitojaticu niwĩ. Cũ pe'e Neguev wãmetiropu niseticu niwĩ. ⁶³ Na'ique'awã'cãtiri cura sijagu wa'acu niwĩ. Tojo weegu cameyoa a'ticã ĩ'acu niwĩ.

⁶⁴ Rebeca quẽ'rã cūrẽ ĩ'aco niwõ. Isaare ĩ'agõta, cameyo bu'ipu pesa'co dijaco niwõ. ⁶⁵ Abrahãrẽ da'raco'tegure sērĩtiña'co niwõ:

—¿Noa niti sī'i marĩrẽ põtērĩgũ a'tigu? nico niwõ.

—Yũ'u wiogu nimi, nicu niwĩ. Tere tu'ogo, su'tiro casero me'rã co diapoare mo'aco niwõ.

⁶⁶ Abrahãrẽ da'raco'tegu Isaare nipe'tise cũ wee'quere werecu niwĩ. ⁶⁷ Be'ro Isaa Rebecare cũ paco Sara nica wi'i, wa'icu caseri me'rã wéeca wi'ipũ mia wa'acu niwĩ. Tojo wee cũ numo tojaco niwõ. Isaa Rebecare pũrõ ma'icu niwĩ. A'te me'rã cũ paco wěrĩ'quere wãcũtutuacu niwĩ.

25

Abrahã Cetura wãmetigo me'rã põ'rãti'que ni'i

¹ Abrahã apego nuorẽcu niwĩ. Co Cetura wãmetico niwõ. ² Co me'rã a'tiro wãmetirãrẽ põ'rãticu niwĩ. Zimram, Jocsán, Medán, Madiã, Isbac, Súa nicãrã niwã. ³ Jocsán põ'rã Seba, Dedán nicãrã niwã. Dedán pãrãmerã nituriarã asureo masã, letuseo masã, leumeo masã nicãrã niwã. ⁴ Madiã põ'rã Efa, Efer, Hanoc, Abida, Elda nicãrã niwã. ã'rã nipe'tirã Cetura põ'rã nituriarã pãjãrã nicãrã niwã. ⁵ Isaa Abrahã cũ pacu cuo'que nipe'tisere cuosirutucu niwĩ. ⁶ ãpẽrã cũ põ'rã, ãpẽrã numia me'rã põ'rãti'cãrã pe'ema cã'rõ apeyenojõacãrẽ o'ocu niwĩ. Abrahã cũ caticaterore cũ macũ Isaa tiropũ niticã'to nígũ, narẽ apero mujĩpũ mujãtiro nirĩ di'tapũ o'õcu niwĩ.

Abrahã cũ wěrĩcã na yaa'que ni'i

7 Abrahã ciento setenta y cinco cũ'marĩ caticu niwĩ. 8 Cũ mu'ñu me'rã wẽrĩcu niwĩ. Cũ ñecũsumua mejãrã wẽrĩ'caronojõta cũ quẽ'rã wẽrĩsirutudijacu niwĩ. 9 Cũ põ'rã Isaa, Ismae Macpela nirĩ tutipũ cãrẽ yaarã wa'acãrã niwã. To mujĩpũ mujãtiro Mamre wãmetiropũ tojasa'a. Ti tuti Efrõ Zohar macũ hitita masũ ya di'tapũ tojasa'a. 10 Ti di'tare Abrahã hitita masãrẽ duucu niwĩ. Topũ Abrahãrẽ yaacãrã niwã. Cũ nũmo Sarare yaa'caro pu'toputa yaacãrã niwã. 11 Abrahã wẽrĩca be'ro Õ'acũ cũ macũ Isaare añurõ wa'acã weecu niwĩ. Cũ ni'cã aco pe tiro niseticu niwĩ. Ti pere a'tiro pisucãrã niwã: “Catinu'cũgũ, yu'ure ï'agũ ya pe” pisucãrã niwã.

Ismae cũ põ'rãti'que ni'i

12 A'te Ismae, Abrahã macũ ye queti ni'i. Cũ Agar macũ nicu niwĩ. Agar Egiptocjõ, Abrahã nũmo Sarare da'raco'tego nico niwõ. Ismae põ'rã a'ticũrã nicãrã niwã. 13 Bajua mu'tã'cu me'rã werenu'cãno'rõsa'a. Masã ma'mi Nebaiot wãmeticu niwĩ. Be'rocjãrã Cedar, Adbeel, Mibsam, 14 Misma, Duma, Massa, 15 Hadar, Tema, Jetur, Nafis, Cedema wãmeticãrã niwã. 16 Na Ismae põ'rã doce nicãrã niwã. Na wãme me'rãta na ye di'ta wãmerẽ na nirõpure masĩno'caro niwũ. Nanũcũ curari na yarã masãrẽ wejepeori masã nicãrã niwã.

17 Ismae ciento treinta y siete cũ'marĩ cuogu, wẽrĩcu niwĩ. Tojo weegu cũ ñecũsumua mejãrã wẽrĩ'caronojõta wẽrĩsirutudijacu niwĩ. 18 Cũ põ'rã nituriarã pãjãrã Havila wãmetiro me'rã nu'cã, téé Shur wãmetiropũ niseticãrã niwã.

To Egipto pōtēorō Asiria wa'aropu nisa'a. To nirō nipe'tirā na acawererā uatimicā, niseticārā niwā.

Jacob, tojo nicā Esau na bajua'que ni'i

¹⁹ A'te Isaa, Abrahā macū ye queti ni'i. ²⁰ Isaa cuarenta cū'marī cuogu, Rebecare numoticu niwī. Co Betuel macō, Labán acabijo nico niwō. Na arameo masā Padan-arācjārā nicārā niwā.

²¹ Rebeca ne pō'rā marīco niwō. Tojo weegu Isaa Ō'acūrē sērībosacu niwī. Ō'acū cū sērīsere tuocu niwī. Tojo weego co nijīpaco tojaco niwō.

²² Wī'marā puarā paagapure a'mequēsāñacārā niwā. Tojo weego co a'tiro wācūco niwō: “Na tojo weenu'cūcāma, yu'cu mejō waro catima'abosa'a. Mejō pe'e wērīrōuasa'a”, ni wācūco niwō. Tojo weego Ō'acūrē “¿De'ro weero tojo nimitito?” ni sērītiña'co niwō.

²³ Ō'acū core yu'ticu niwī:

“Mu'cu paaga po'peapure puā di'ta, puā macācjārā sāñama.

Na bajuatji dūporo a'mequēsāñatojama.

Ni'cū apī nemorō tutuayū'ruagu nigūsami.

Masā ma'mi cū acabiji dutisere yu'tigusami”, nicu niwī Ō'acū.

²⁴ Be'ro Rebeca wī'marārē wuāri numu ejacaro niwū. Na puarā su'rua'cārā pāāpu nicārā niwā.

²⁵ Ne bajuamu'tāgū poari sō'agū nicu niwī. Tojo nicā, cū upupure poaripijagu nicu niwī. Cūrē Esau pisucārā niwā. ²⁶ Be'ro cū acabiji cū dū'podiapu ni'cā omocā me'rā ñe'etjīagū bajuacu niwī. Tojo weeyucā, cūrē Jacob pisucārā

niwã. Isaa sesenta cũ'marĩ cuori cura, Rebeca narẽ põ'rãtico niwõ.

Esau cũ masã ma'mi nisere dua'que ni'i

²⁷ Siape'e me'rã wĩ'marã bũcuacãrã niwã. Esau cũpũpũ sijasere tũ'sa, wa'icũrã mu'sĩgũ nicũ niwĩ. Jacob pe'e sũ'owaro niticũ niwĩ. Cũ wi'ipũ niseticã'cũ niwĩ. ²⁸ Isaa wa'icũrã nũcũcjãrãrẽ ba'atu'sayugũ, cũ macũ Esau pe'ere ma'iyũ'rũnũ'cãcũ niwĩ. Paco Rebeca pe'e Jacore ma'iyũ'rũnũ'cãco niwõ.

²⁹ Ni'cã nũmũ Jacob cũ ba'ase do'ari cura Esau nũcũpũ sijagũ eja'cũ ujuaboayũ'rũa'cũ dajacũ niwĩ. ³⁰ Tojo weegũ cũ acabijire nicũ niwĩ:

—Yũ'ure pajaña'ña. Sise ba'ase sũ'ase mũ'u cuosere yũ'ure o'ocureya. Yũ'u ujuaboa wẽrĩgũ weesa'a, nicũ niwĩ. (Tojo weerã ape wãme Esaũre Edom pisusama.)

³¹ Jacob cũrẽ nicũ niwĩ:

—Tojo nígũ pũrĩcã, mũ'u masã ma'mi nisere yũ'ure duamũ'tãña.

³² Tere tũ'ogũ, Esau nicũ niwĩ:

—¿Mũ'u yũ'ure ĩ'aweti? Yũ'u ujuaboa wẽrĩgũ weesa'a. Tojo weero yũ'u masã ma'mi nise yũ'ũma wapamarĩ'i, nicũ niwĩ.

³³ Jacob cũrẽ nicũ niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ Ô'acũrẽ wãmepeo, “Tojota weegũti”, nibaque'oya, nicũ niwĩ.

Tere tũ'ogũ, Esau “Ô'acũrẽ wãmepeo, diacjũta ni'i”, nicũ niwĩ. Tojo weegũ cũ acabijire cũ masã ma'mi nisere duacũ niwĩ.

³⁴ Be'ro Jacob, Esaũre, pã, tojo nicã cũ ba'ase do'a'quere ecacũ niwĩ. Esau ba'a, sĩ'rĩtojugũ,

wã'cãnu'cã, wa'a wa'acu niwĩ. Cũ masã ma'mi nisere “Tojo nisa'a”, ni wãcũticu niwĩ.

26

Isaa Gerar wãmetiropu wa'a'que ni'i

¹ Abrahã cũ caticũcateropu wa'a'caronojõta nipe'tiro ti di'tapure ba'ase marĩcaro niwã. Tojo weegu Isaa Gerar wãmetiropu wa'acu niwĩ. Topure filisteo masã wiogu Abimelec nicu niwĩ.

² Topu Ô'acũ cũrẽ bajua, ucũcu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ: “Egiptopure wa'aticã'ña. Yu'u mũ'urẽ tojadutirota tojapa. ³ Ni'cãrõacãrẽ a'ti di'tata toja, níni'ña yujupu. Yu'u mũ'u me'rã nigũti. Mũ'urẽ añurõ wa'acã weeguti. Mũ'urẽ, mũ'u pãrãmerã nituriarãrẽ a'ti di'tare o'oguti. A'tiro wéegu, mũ'u pacu Abrahãrẽ yu'u ‘Tojo weeguti’ ní'quere queoro wa'acã weeguti. ⁴ Mũ'u pãrãmerã nituriarã pãjãrã ñocõa weronojõ nicã weegusa'a. Nipe'tise a'te di'tare o'ogusa'a. Tojo nicã, nipe'tiri di'tacjãrã mũ'u pãrãmerã nituriarã me'rã añurõ wa'acã weeno'rõsa'a. ⁵ Abrahã yu'u duti'quere, yu'u ‘Tojo weeya’ ní'quere queoro yu'tiwĩ. Tojo weegu tojo weegusa'a”, nicu niwĩ Ô'acũ.

⁶ Tere tu'ogu, Isaa Gerapu tojacu niwĩ. ⁷ Topu nirã masã Isaare Rebecare “A'tigo waro ¿noanojõ niti?” ni sãrĩtiña'cãrã niwã. Isaa, “Yu'ure co ye bu'iri wẽjẽbosama” ni uigu, “Yu'u acabijo nimo”, nicu niwĩ. Co Rebeca añugõ niyucã, tojo nicu niwĩ.

⁸ Topu yoacã tojacu niwĩ. Ni'cã nũmu ti di'ta wiogu Abimelec ventanapu yu'uí'a'cu niwĩ. Tojo weeri cura Isaa cũ nũmo Rebecare paasu'su

e'caticã ã'acu niwĩ. ⁹ Be'ro Isaare pijio, a'tiro nicu niwĩ:

—Co mu'u nũmo nimiapõ. ¿De'ro weegu “Yu'u acabijo nimo” nisoati?

—Apetero weerã yu'ure co ye bu'iri wẽjẽbosama, ni wãcũasũ, ni yu'ticu niwĩ Isaa.

¹⁰ Tere tu'ogu, Abimelec nicu niwĩ:

—¿De'ro weegu ãsãrẽ tojo niati? “Cũ nũmo mejẽta nisamo”, ni wãcũgũ, ni'cũ a'ti macãcjũ core nũmotiboapĩ. Core tojo weecãma, mu'u ãsãrẽ Õ'acũrẽ yu'rũnu'cãcã weeboapã, nicu niwĩ.

¹¹ Tojo weegu Abimelec nipe'tirãrẽ ni'cã dutise cũucũ niwĩ. Te dutise a'tiro nicaro niwũ: “No'o ni'cũ Isaare o cã nũmorẽ caribogũnojõ wẽjẽno'gũsami”, nicaro niwũ.

¹² Topure Isaa otesere otecũ niwĩ. Õ'acũ cãrẽ añurõ wa'acã weecũ niwĩ. Tojo weero ti cã'marẽ cã ote'que peje waro ducaticaro niwũ.

¹³ Siape'e me'rã cã cuose bucuanemocarõ niwũ. Tojo weegu cã peje waro apeyenojõ cuogu tojacũ niwĩ. ¹⁴ Pãjãrã waro oveja, wecua cuocu niwĩ. Cãrẽ da'raco'terã quẽ'rãrẽ pãjãrã waro cuocu niwĩ. Tere ã'arã, filisteo masã cãrẽ uocãrã niwã.

¹⁵ Toduporopũ cũ pacũ Abrahã caticateropure cãrẽ da'raco'tecũ'cãrã aco pãri se'ecãrã niwã. Filisteo masã Isaare uorã, te perire di'ta me'rã yaabi'acãrã niwã.

¹⁶ Be'ro cã peje waro cuocã, ã'acũmĩ, Abimelec Isaare a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u a'tore wijayá. Peje waro ãsã yu'rũoro apeyenojõ cuoyu'rũnu'cã'a, nicu niwĩ.

¹⁷ Tojo weegu Isaa Gerapu nimi'cu wijacu niwĩ. Wija, to opa pa'tiro nirõpu wi'seriacã wee, tojacu niwĩ. ¹⁸ Topure cũ pacu catigu aco péri se'e'que perire cũ wẽrĩca be'ro filisteo masã di'ta me'rã yaacãrã niwã. Isaa na yaa'que perire apaturi se'ecu niwĩ. Cũ te perire se'eca be'ro cũ pacu catigu wãme õ'o'caronojõta õ'ocu niwĩ.

¹⁹ Ni'cã numu Isaare da'raco'teri masã opa pa'tiro nirõpu aco pére se'éra, pajiro o'mawĩrõrĩ pere bocacãrã niwã. ²⁰ Gerapu nirã ovejare co'teri masã ti pere ãpẽrã Isaa yarã ovejare co'terã me'rã du'sasoocãrã niwã. Na “Ûsã ya pe ni'i”, nicãrã niwã. Isaa yarã ovejare co'terã pe'e quẽ'rã “Ûsã ya pe pe'e ni'i”, ni a'merĩ du'sasoomujãcãrã niwã. Tojo weegu Isaa ti pere “cumuca pe” wãme õ'ocu niwĩ. Na du'sasooyucã, tojo wãme õ'ocu niwĩ. ²¹ Be'ro cãrẽ da'raco'terã ape pe se'ecãrã niwã. Ti pe quẽ'rãrẽ mejãrõta du'sasoocãrã niwã. Tojo weegu Isaa ti pere “a'merĩ ï'asĩ'rĩtiri pe” wãme õ'ocu niwĩ.

²² Be'ro Isaa yoaropu wa'a wa'acu niwĩ. Topure aco pé ape pe se'ecu niwĩ. Ti pema du'sasooticãrã niwã majã. Tojo weegu ti pere “añurĩ pjoaca pe, cumuca marĩrĩ pe” wãme õ'ocu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ: “Õ'acũ marĩrẽ ni'cãrõacãma añurĩ pjoa cõumi majã. Tojo weerã marĩ a'topure añurõ niseti, da'rasetirãsa'a”, nicu niwĩ.

²³ To ní'cuta Isaa Beerseba pu wa'acu niwĩ. ²⁴ Topu cũ etãca ñamirẽ Õ'acũ cãrẽ bajua, a'tiro nicu niwĩ: “Yũ'u, mũ'u pacu Abrahã ãjõpeogu ni'i.

Yũ'u mũ'u me'rã ni'i.
Tojo weegu uiticã ña.

Yũ'ure da'raco'tegu Abrahãrẽ ma'ígũ, mũ'urẽ
añurõ wa'acã weeguti.

Tojo nicã mũ'u pãrãmerãrẽ pãjãrã masãputicã
weeguti”, nicu niwĩ.

²⁵ Tere tu'ogu, Isaa ni'cãrõ wa'icũrãrẽ
ũjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã
seeneocũucu niwĩ. Topu Õ'acũrẽ e'catise o'ogu,
tojo weecu niwĩ. Topu wi'seri nu'cõ, niseticu
niwĩ. Cũrẽ da'raco'terã ni'cã aco pé se'ecãrã
niwã.

*Isaa, Abimelec na “A'tiro weerã” ni a'merĩ
apo'que ni'i*

²⁶ Ni'cã nũmu Abimelec Gerapu ní'cu Isaa
tiropu ucũgũ a'ticu niwĩ. Cũrẽ werecasagu
Ahuzat, tojo nicã Ficol surara wiogu cũrẽ
ba'paticãrã niwã. ²⁷ Narẽ ì'agũ, Isaa nicu niwĩ:

—¿De'ro weerã yũ'ure ì'arã a'tiati? Yũ'ure
uatiwu. Musã ya di'tapu nigũrẽ cõ'awĩrõwũ.

²⁸ Na cũrẽ yũ'ticãrã niwã:

—Ësã mũ'urẽ ì'acã, Õ'acũ mũ'u me'rã nimi.
Tojo weerã “Mũ'u ùsãrẽ ña'arõ weeri nĩrã,
mũ'u me'rã Õ'acũ tu'oropu a'merĩ aporoua'a”, ni
wãcũasu. ²⁹ Mũ'urẽ ne cã'rõ caribotiwu. Ësã
mũ'urẽ cariboronojõ o'orã, añurõ wejepeowu.
Añurõ me'rã mũ'urẽ we'riti o'ówu. Õ'acũ
mũ'urẽ ni'cãrõacãrẽ añurõ weetamugũ weemi,
nicãrã niwã.

³⁰ Tojo weegu Isaa narẽ pajiri bosenuwu weep-
eocu niwĩ. Ti nũmũrẽ na ba'a, sĩ'rĩ yapaticãrã
niwã. ³¹ Ape nũmu pe'e bo'reacã wã'cã, na Õ'acũ

wāme me'rā “A'tiro weerā” ni a'merī apocārā niwā. Be'ro Isaa narē we'riti, “Añurō wa'aya”, nicu niwī. Na ni'cārō me'rā tojacārā niwā.

³² Na tojo weeri nūmurēta Isaare da'raco'teri masā na se'eri pere “Aco bocapū” ni, cūrē queti wererā etacārā niwā. ³³ Isaa ti pere Seba wāme ō'ocu niwī. Tojo weero topū nirī macā ni'cārōacārē Beerseba wāmetisa'a.

³⁴ Esaú cuarenta cū'marī cuogu, Judit wāmetigore nūmoticu niwī. Co Beeri wāmetigu hitita masū macō nico niwō. Be'ro apego nūmotinemocu niwī tja. Co Basemat wāmetico niwō. Co Elón wāmetigu hitita masū macō nico niwō. ³⁵ Ā'rā puarā Esaú nūmosānumia Isaare, Rebecare pūrō waro bujaweticā weecārā niwā.

27

Isaa cū pō'rārē Jacore, Esaúre “Añurō wa'ato” ni, Ō'acūrē sērībosa'que ni'i

¹ Isaa bucu waro ējāgū, cū caperi añurō ĩ'aticu niwī. Tojo weegu ni'cā nūmū cū macū masā ma'mi Esaúre pijio, a'tiro nicu niwī:

—¡Macū!

Cū tojo nicā, Esaú “¿De'ro niti, pacu?”, ni yu'ticu niwī.

² —Mu'u ĩ'acāta, yu'u bucu waro ni'i. Tojo weegu a'te nūmurī no'o nirī nūmū yu'u wērīmasī'i. ³ Mu'u cāpūpu wa'a, mu'u ya buacatjē me'rā wa'icūrā buegu wa'aya. ⁴ Tu'ajanu'cō, yu'u tu'saranojōta ba'ase u'suase do'a, yu'ure ecaya. Mu'u tojo weecā, yu'u

wēriati dūporo mu'urē añurō wa'ato nígũ, Õ'acūrē sērībosaguti, nicu niwī.

⁵ Rebeca pe'e Isaa Esaúre tojo nisere tu'oco niwō. Tojo tu'o'co niyugo, Esaú cāpūpu cū pacure wa'icūrā wējēbosagu wa'áca be'ro, ⁶ co macū Jacore a'tiro nico niwō:

—Mu'u pacu, mu'u ma'mi Esaúre a'tiro nicā tu'oapu. A'tiro niami: ⁷ “Macū, cāpūpu wa'aya. Wa'a, wa'icu wējē, ba'ase u'suase do'a, yu'ure ecaya. Mu'u tojo weecā, mu'urē Õ'acū ĩ'orōpu 'Añurō weeya', ni sērībosaguti”, niami. ⁸ Macū, yu'u niatjere añurō tu'o, tere weepa. ⁹ Mu'u ni'cārōacā ecarā na nirōpu wa'a, puarā cabracārē miitia. Mu'u pacu cū ba'atu'sasenojōta añuse ba'ase do'abosagoti. ¹⁰ Mu'u cūrē ecagu wa'agusa'a. Mu'u tojo weecā, mu'urē cū wēriati dūporo Õ'acūrē “Añurō weeya”, ni sērībosagusami, nico niwō.

¹¹ Jacob pe'e cū pacore yu'ticu niwī:

—Yu'u ma'mi nipe'tiro cū upupu poaritigu nimi. Yu'u pe'e moo'o. ¹² Yu'u pacu yu'ure da'raña'a, “Cū mejēta nimi”, ni masīgũ, “Mu'u yu'ure bujicā'gũ wee'e”, nibosami. Yu'ure “Añurō wa'ato” ni sērībosaronojō o'ogu, “Ña'arō pe'e wa'abata'to mu'urē”, nibosami, nicu niwī.

¹³ Cū paco cūrē yu'tico niwō:

—Mu'urē ĩ'amasicāma, mu'urē “Ña'arō wa'ato” nise yu'u pe'ere tojato. Mu'u pe'e yu'u dutiro weeya. Sōjā cabracārē miigũ wa'aya, nico niwō.

¹⁴ Tojo nicā tu'o, Jacob cabracārē miigũ wa'a, pacore o'ocu niwī. Tojo weego Isaa

tu'sasenojōrēta ba'ase do'abosaco niwō. ¹⁵ Be'ro masã ma'mi Esaú ye su'ti añuyurũcãse co wi'ipũ nrō'quere mii, cũ acabiji Jacore sãaco niwō. ¹⁶ Be'ro na cabra caserĩ me'rã cũ omocãrĩrē omaco niwō. Tojo nicã wãmutare mo'aco niwō. ¹⁷ Tu'ajanũcō, te ba'ase u'suase do'a'quere, pãrē co macũ Jacore o'oco niwō.

¹⁸ Tojo weegũ Jacob cũ pacũ tiropũ sãjãa, a'tiro nicũ niwĩ:

—¡Pacũ!

—Åa, a'to ni'i. ¿Ni'inojō pe'e niti mu'ũ? ni sērĩtiña'cũ niwĩ Isaa.

¹⁹ —Yũ'ũ masã ma'mi Esaú ni'i. Mu'ũ yũ'ure duti'caronojōta weepũ. Wã'cãnujãña. Yũ'ũ wa'icũ wējē do'a'quere ba'aya. Ba'atoja, yũ'ure Ō'acũrē “Añurō weeya”, ni sērĩbosaya, nicũ niwĩ.

²⁰ Isaa cũrē sērĩtiña'cũ niwĩ:

—Macũ ¿de'ronojō maata waro wa'icure bocamiati?

—Mu'ũ wiogũ Ō'acũ yũ'ure maata bocacã weeami, nicũ niwĩ.

²¹ Isaa cũrē nicũ niwĩ:

—A'tocure a'tia. ¿Diacjũta yũ'ũ macũ Esaú niti mu'ũ? nígũ, mu'urē da'raña'gũtigũ wee'e.

²² Tojo weegũ Jacob cũ tiroacãpũ wa'acũ niwĩ. Cũrē da'raña'gũ, cũ pacũ nicũ niwĩ:

—Mejō mu'ũ ucũse pe'e Jacob ucũse weronojō nírōcoro. Tojo nimirō, omocãrĩ pe'e Esaú ye omocãrĩ nírōcoro. ²³ Esaú weronojō omocãrĩ poaritiyucã, Isaa “Apĩ nimi”, ni masĩticũ niwĩ. Cũ Ō'acũrē sērĩbosati duporoacã, ²⁴ apaturi sērĩtiña'apocũ niwĩ tja.

—¿Diacjũta Esaú niti mʉ'u?

—Esaúta ni'i, ni yu'ticu niwĩ Jacob.

²⁵ Tere tʉ'ogu, Isaa nicu niwĩ:

—Macũ, ba'ase mʉ'u boca'quere o'oya majã. Ba'agutigʉ wee'e. Ō'acũrẽ “Yu'u macũrẽ añurõ wa'ato”, ni s̄rĩbosacũugũti.

Jacob cũ pacure ba'ase eca, cũrẽ u'seducaco vinorẽ tíacu niwĩ. Cũ tere ba'a, s̄rĩricu niwĩ.

²⁶ Be'ro cũ pacu Isaa cũrẽ nicu niwĩ:

—Macũ, yu'u tiroacãpu a'ti, yu'ure mi'miña.

²⁷ Tojo weegu Jacob cũ pu'toacãpu wa'a, cũrẽ mi'micu niwĩ. Isaa cũ ye su'tire w̄jĩgũ, cũ ye niatjere Ō'acũrẽ a'tiro ni s̄rĩbosacu niwĩ:

“Ā'rĩ yu'u macũ cãpũ cjase o'ori Ō'acũ wee'que weronojõ añurõ u'mʉtime'rĩcã'mi.

²⁸ Ō'acũ mʉ'urẽ u'mʉarõ cjase aco pejasere o'oato.

Mʉ'u otesere di'tapure añurõ pĩ'rĩ, ducaticã weeato.

Peje trigo, tojo nicã u'seducaco vinorẽ o'oato.

²⁹ Pãjãrã masã mʉ'u dutise doca niato.

Peje di'tacjãrã mʉ'u dʉporo ejaque'a, mʉ'urẽ ẽjõpeoato.

Mʉ'u ni'cũ põ'rãpũreta dutigusa'a.

Mʉ'u paco põ'rã umua mʉ'urẽ ẽjõpeorã paamu'rĩque'ato.

Mʉ'urẽ ‘Ña'arõ wa'ato’ nirã nemorõ ‘Ña'abutiario wa'ato’, nino'rãsama.

Mʉ'urẽ ‘Añurõ wa'ato’ nirã pe'e ‘Añurõta wa'ato’ nino'rãsama”, nicu niwĩ Isaa.

³⁰ Cũ Jacore Ō'acũrẽ s̄rĩbosatu'ajãca be'roacã, cũ wijaari cura Esaú wa'icurã w̄jẽgũ eja'cu dajacu niwĩ. ³¹ Daja, cũ quẽ'rã ba'ase

añurõ u'suase do'a, cũ pacure ba'adutigu miacu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—Pacu, wã'cãnujãña. Yu'u wa'icu wějê'cure ba'aya. Ba'a, yu'ure ye niatjere Õ'acũrẽ sêribosaya.

³² Tere tu'ogu, Isaa sêrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Noanojõ niti mu'u?

—Yu'u Esau ni'i. Masã ma'mi ni'i, ni yu'ticu niwĩ.

³³ Tere tu'ogu, cũ pacu uputu narãsågũ, a'tiro nicu niwĩ:

—¿To pũricãrẽ noa pe'e niapari, yu'ure wa'icu wějê, do'a, mejêpu miiti'cu? Mu'u dajati duporoacã yu'u ba'atojapu. Ba'a, cãrẽ Õ'acũrẽ sêribosatojapu. Tojo weegu cũ Õ'acũrẽ sêribosano'cupu nimi.

³⁴ Tere tu'ogu, Esau uputu bujaweti ua, uticu niwĩ. A'tiro caricũcu niwĩ:

—Pacu, yu'u quẽ'rãrẽ Õ'acũrẽ sêribosacureya, nicu niwĩ.

³⁵ Cũ pacu cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Mu'u acabiji mu'u duporo eja, yu'ure nisooapĩ. Cũ mu'u ye nimi'quere Õ'acũrẽ yu'u sêribosabo'quere miatojami.

³⁶ Tere tu'ogu, Esau cũ pacure nicu niwĩ tja:

—Tu'omasĩrãta cãrẽ Jacob wãme õ'ocãrã niwũ. Cũ yu'ure puatipu ña'arõ weetojami. Ne waro, yu'u masã ma'mi nisere yu'ure ê'mawĩ. Ni'cãrõacãrẽ tja mejãrõta Õ'acũrẽ mu'u sêribosase, ye nĩbo'quere ê'mapĩ. ¿Yu'ure ne cã'rõ apeyenojõ du'satibutiati? nicu niwĩ.

³⁷ Isaa cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Yũ'u Jacore mũ'u wiogu wa'acã weeasu. Nipe'tirã cũ acawererã cũrẽ da'raco'teri masã nirāsama. Peje ba'ase trigo, u'seducaco vino cuogusa'a, niasu. Macũ, yũ'u ni'cãrõacãma de'ro weemasītisa'a majã, nicu niwĩ.

³⁸ Esaú cũ pacure ninemocu niwĩ:

—Pacu, ħni'cãtita Õ'acũrẽ añusere sērĩta ba-sioti? Yũ'u quẽ'rãrẽ cũrẽ añusere sērĩbosaya, nicu niwĩ. Be'ro apaturi caricũ, uticu niwĩ.

³⁹ Cũ tojo nicã tu'ogu, Isaa cũrẽ nicu niwĩ:

“Mũ'u di'ta añuse nitiropu nisetigusa'a. Ɖ'muarõ cjase aco pejase marĩrõpu nigũsa'a.

⁴⁰ Mũ'u, mũ'u ya di'pĩ me'rã wãmoti, mejẽcã wa'acã cã'mota'agusa'a.

Mũ'u acabijire da'raco'tegu nigũsa'a.

Be'ro mũ'u tutuagu wa'agu, cũ dutise doca nisome majã”, nicu niwĩ.

Jacob Esaúre uiwã'cã'que ni'i

⁴¹ Tojo wa'aca be'ro te me'rã Esaú cũ acabijire ĩ'asĩ'rĩti, uanu'cãcu niwĩ. Cũ pacu Jacob pe'ere Õ'acũrẽ sērĩbosa'que bu'iri tojo weecu niwĩ. “Yũ'u pacu cũ wẽriatjo cã'rõ du'sa'a. Cũ wẽrĩca be'ro yũ'u acabijire wẽjẽgũti”, ni wãcũcu niwĩ.

⁴² Esaú tojo weeguti nise quetire tu'ogo, Rebeca Jacore pijio, a'tiro nico niwõ:

—Mũ'u ma'mi Esaú mũ'urẽ a'megũ, “Wẽjẽgũti”, niapu. ⁴³ Tojo weegu, macũ, yũ'u dutiro weeya. Harãpu yũ'u ma'mi Labán ya wi'ipu du'tiabaque'oya. ⁴⁴ Topu tojánĩña. Téé mũ'u ma'mi cũ uase pe'tica be'ropu topure nituoya. ⁴⁵ Mũ'u cũrẽ wee'quere acobojóca be'ro mũ'urẽ “A'tia tja” ni, queti o'ógoti. Musãrẽ yũ'u

põ'rã puarãrẽ ni'cã nũmũta wẽrĩcã uawe'e, nico niwõ.

⁴⁶ Be'ro Rebeca co marãpũ Isaare nico niwõ:

—Ã'rã hitita masã numia Esaú nũmosãnumia me'rã yũ u caributiũ'rũa wa'asa'a. Jacob cũ a'ti di'ta Canaácjãrã ã'rã hitita masã numia weronojõ nigõrẽ cũ nũmoticãma, mejõ wẽrĩa wa'asĩ'rĩsa'a, nico niwõ.

28

¹ Tere tu'ogu, Isaa Jacore pijio, cõrẽ “Õ'acũ mũ'urẽ añurõ weeato”, nicũ niwĩ. Tojo nicã, cõrẽ a'tiro weeduticũ niwĩ:

—Mũ'u a'ti di'ta Canaácjãrã numiarẽ ne nũmotiticã'ña. ² Mũ'u ñecũ tiro Betuel Padan-arãpũ wa'aya. Topũ mũ'u pacopãnumũ Labán macõrẽ nũmotiya. ³ Õ'acũ tutuayũ'rũnũ'cãgũ mũ'urẽ añurõ weeato. Pãjãrã mũ'urẽ masãputi, pãrãmerãticã weeato. Cũ tojo weecã, peje curaricjãrã nirãsama. ⁴ Abrahãrẽ Õ'acũ “Añurõ weeguti” ní'quere mũ'urẽ, mũ'u pãrãmerãrẽ o'oato. A'ti di'ta mũsã ya di'ta waro tojato ní'gũ, tojo ni'i. Ni'cãrõacãrẽ a'ti di'tapũ ape di'tacjãrã weronojõ ni'i yujupũ, nicũ niwĩ.

⁵ Tojo wee Jacore Padan-arãpũ o'ócã'cũ niwĩ. Topũre Labán ya wi'ipũ etacũ niwĩ. Cũ Betuel, arameo masũ macũ, tojo nicã Rebeca ma'mi nicũ niwĩ. Rebeca, Jacob, Esaú paco nico niwõ.

Esaú cũ nũmotinemo'que ni'i

⁶ Esaú, cũ pacũ Isaa, Õ'acũrẽ “Jacore añurõ weeya”, ni sãrĩbosacã, tojo nicã cõrẽ Padan-arãpũ nũmotidutigũ o'ócã tu'ocũ niwĩ. Tojo

nicã cãrẽ Õ'acũrẽ añurõ weedutigũ, “A'tocjãrã Canaácjãrã numia me'rã ne nũmotiticã'ña” nicã tũ'ocũ niwĩ. ⁷ Apeyema Jacob cũ pacũsumũa weeduti'caronojõta Padan-arãpũ wa'acã ã'acũ niwĩ. ⁸ Tojo weegũ Esaú cũ pacũsumũa Canaá di'tacjãrã numiarẽ tũ'satisere masĩcũ niwĩ. ⁹ Tere masĩgũ, Abrahã macũ Ismae tiropũ ã'agũ wa'acũ niwĩ. Topũ cũ macõ Mahalat wãmetigore nũmoticũ niwĩ. Co Nebaiot acabijo nico niwõ. Cũ Esaú ãpẽrã pũarã numia Canaácjãrã numiarẽ nũmotitojacũ niwĩ.

Jacob Betepũ cũ quẽ'e'que ni'i

¹⁰ Jacob Beersebarũ ní'cũ wa'a, Harã wa'ari ma'apũ bu'acũ niwĩ. ¹¹ Wa'acũmĩ, ñamica'apũ niyucã, cũ no'o na'itõ'orõ cãrĩcũ niwĩ. Topũ cãrĩgũtigũ, ni'cãgã ãtãgã topũ cũñacjare mi-icũú, cũ dũpoare ãotuucũuocũ niwĩ. ¹² Topũ a'tiro quẽ'ecũ niwĩ. Ni'cãrõ mũjãrõjo nucũcãpũ téé ɯ'mũsepũ nimũjãnũ'cãcaro niwũ. To mũjãrõpũre Õ'acũrẽ wereco'terã mũjãmũjã, di-jatimũjãcãrã niwã. ¹³ Tojo nicã, Õ'acũrẽ cũ pũ'to nu'cũcã ã'acũ niwĩ. Cãrẽ a'tiro nicũ niwĩ: “Yũ'ũ mũ'ũ ñecũ Abrahã, mũ'ũ pacũ Isaa ãjõpeogũ Õ'acũ ni'i. Mũ'ũrẽ, mũ'ũ pãrãmerã nituriarãrẽ a'te mũ'ũ cũñase di'tare o'ogũsa'a. ¹⁴ Mũ'ũ pãrãmerã pãjãrã waro nucũpori weronojõ nirãsama. Nipe'tiropũ se'sanũ'cãrãsama. Mũjĩpũ cũ mũjãtiro pe'e, cũ sãjãrõ pe'e, tojo nicã norte, téé surpũ nirãsama. Nipe'tirã a'ti turicjãrãrẽ mũ'ũ me'rã, tojo nicã mũ'ũ pãrãmerã nituriarã me'rã añurõ wa'acã weeguti. ¹⁵ Yũ'ũ mũ'ũ me'rã ni'i.

Mu'urē, mu'u no'o wa'aro co'teguti. A'ti di'tare mu'urē apaturi dajanu'cācā weeguti. Yu'u 'Tojo weeguti' ní'quere weetimigū, ne cā'rō mu'urē cō'awā'cāsoma", nicu niwī Ō'acū.

¹⁶ Jacob cū quē'éca be'ro wā'cāgū, a'tiro wācūcu niwī: "Diacjūta Ō'acū a'to nimi. Yu'u ne masītasu", nicu niwī. ¹⁷ Cū uputu ui, a'tiro wācūcu niwī: "A'to wiobutia'a. Ō'acū cū nirō waro ni'i. Cū ya wi'i ni'i. Ū'muse sājārī sope pu'to ni'i", nicu niwī.

¹⁸ Ape nūmu pe'e maata wā'cā, ūtāgā cū dupoapu ēotuucūucagare añurō miinu'cōcu niwī. Tu'ajanu'cō, tigare Ō'acū yaga tojadutigu, u'sere piopeocu niwī. ¹⁹ Ne waropure tore ni'cā macā nicaro nimiwū. Ti macā Luz wāmetiçaro niwū. Jacob pe'e mejēcā wāme ducayucu niwī. Betel wāme ō'ocu niwī.

²⁰ Topu Jacob Ō'acūrē "Mu'u me'rā a'tiro weeguti", ni ucūcu niwī: "Ō'acū ni'cārōacā yu'u wa'arore ba'pati, co'te, yu'ure ba'ase, su'ti o'ogu, yu'u wiogu nigūsa'a. ²¹ Tojo nicā, ne cā'rō mejēcā wa'ati, apaturi yu'ure yu'u pacu ya wi'ipure majāmitojaacā wéégū, tojo nigūsa'a. ²² Mu'u tojo weecā, a'tiga ūtāgā yu'u miinu'cōcaga Ō'acū ya wi'i nirōsa'a. Mu'u nipe'tisetiri yu'ure apeyenojō diez o'ocā, mu'urē ni'cārō o'oguti", nicu niwī.

29

Jacob cū Harāpu eta'que ni'i

¹ Jacob wa'a, mujīpū mujātirocārā ya di'tapu etacu niwī.

² Topure etagu, cãpũpu i'tia curua oveja aco sĩ'rĩrĩ pe tiro soocũñarãrẽ ĩ'acu niwĩ. Na ti pe cjase acore sĩ'rĩcãrã niwã. Ti pe sope pu'topure pajiri pe ũtãpejo me'rã bi'ano'caro niwã. ³ Nipe'tirã oveja topure nerẽnu'cãca be'ro oveja co'terã ti pere pãa, ovejare aco tĩacãrã niwã. Na sĩ'rĩca be'ro oveja co'terã ti pere bi'acãrã niwã tja.

⁴ Jacob oveja co'terãrẽ sērĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ne, no'ocjãrã niti musã?

—Ũsã Harãcjãrã ni'i, ni yu'ticãrã niwã.

⁵ Narẽ sērĩtiña'nemocu niwĩ tja:

—¿Musã Labãrẽ Nacor pãramirẽ masĩti?

—Masĩ'i, ni yu'ticãrã niwã.

⁶ —¿Cũ dutimariãti? ni sērĩtiña'nemocu niwĩ.

—Ũu, duti mariãmi, ni yu'ticãrã niwã. Be'ro Jacore ninemocãrã niwã:

—Ĩ'aña. Sico Raquel, Labán macõ co yarã oveja me'rã a'timo, nicãrã niwã.

⁷ Jacob narẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Ũmucjo waro ni'i yujupu. Ovejare bi'asõrõrõ mejẽta ni'i. ¿De'ro weerã musã ovejare aco tĩa, be'ro tá ba'adutirã, cãpũpu mianu'cõweti?

⁸ Na cũrẽ yu'ticãrã niwã:

—Tojo weemasĩtisa'a. Nipe'tirã oveja nerẽpe'tiatio yujupu. Na nerẽpe'tica be'ro oveja co'terã ti pere bi'ácaga ũtãgãjore pãa, acore tĩano'rõsa'a.

⁹ Jacob na me'rã ucũrĩ cura Raquel co pacu yarã oveja me'rã ejaco niwõ. Co narẽ co'tego nico niwõ. ¹⁰ Topu Raquere, Labán macõrẽ, cũ pacopãnumu Labán yarã oveja me'rã ejacã ĩ'agũ,

maata ũtāgājore pāogũ wa'acũ niwĩ. Pãotoja, narẽ aco tĩacũ niwĩ. ¹¹ Be'ro Raquere añudutigũ mi'micũ niwĩ. Tojo weetoja, e'catigũ, uticũ niwĩ. ¹² Jacob, “Yũ'u Rebeca macũ ni'i, Labán páácjũ ni'i”, ni werecũ niwĩ. Tere tũ'ogo, co pacũpũre omawã'cã, werego wa'aco niwõ.

¹³ Labán, “Yũ'u acabijo macũ niapũ” nisere tũ'ogũ, cũrẽ põtērĩgũ wa'agũ, omawã'cãcũ niwĩ. Cũrẽ paabũ'a, wa'suporopũ mi'micũ niwĩ. Be'ro cã ya wi'ipũ miacũ niwĩ. Jacob nipe'tise cũrẽ wa'a'quere quetiwerepe'ocũ niwĩ. ¹⁴ Labán cũrẽ nicũ niwĩ: “Diacjũta mũ'u yũ'u acawerego macũ nígũ, ye dí warota ni'i”, nicũ niwĩ.

Jacob cã basucãrã numiarẽ da'ra wapata'a'que ni'i

Jacob Labán tiropũre ni'cã mujĩpũ tojacũ niwĩ. ¹⁵ Ti mujĩpũ be'ro Labán Jacore a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'u, yũ'u acawerego macũ nise wapa tojowaro da'ra, weesome. ¿Mũ'u no'ocã'rõ wapayecã uasari? nicũ niwĩ.

¹⁶ Labán pũarã numia põ'rãticũ niwĩ. Masã ma'mio Lea wãmetico niwõ. Dũ'sago pe'e Raquel wãmetico niwõ. ¹⁷ Lea caperi añuse cũoco niwõ. Raquel pe'e añugõ, añurõ upũtigo nico niwõ. ¹⁸ Jacob Raquere tũ'sayugũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'u macõ Raquere uagũ, siete cũ'marĩ mũ'urẽ da'ratamugũti.

¹⁹ Labán cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Jau, añurõsa'a. Aperocjãrã pe'ere o'oronojõ o'ógũ, mũ'urẽ numisogũti. Yũ'u me'rã tojayá, nicũ niwĩ.

²⁰ Tojo weegu Jacob Raquere wapata'agu, siete cǔ'marĩ da'racu niwĩ. Cǔ Raquere uayu'rúyucã, te cǔ'marĩ ne yoabajuticaró niwũ. ²¹ Te siete cǔ'marĩ yu'rúca be'ro Jacob Labãrẽ nicu niwĩ:

—Yu'u numo niacjore wiaya majã. Yu'u core numotigusa'a. Ticuse cǔ'marĩ da'raguti ní'que pe'tia wa'a'a. Core da'ra, wapata'atoja'a, nicu niwĩ.

²² Tojo weegu Labán nipe'tirã cǔ pu'tocjãrãrẽ omocã du'teri bosenumurẽ pijiocu niwĩ. ²³ Be'ro ñamipu Labán masã ma'mio Lea pe'ere mia, Jacore o'ocu niwĩ. Jacob co me'rã cãrĩcu niwĩ. ²⁴ Apeyema tja Leare Labán ni'cõ cǔrẽ da'racó'tegore weetamudutigu o'ocu niwĩ. Co Zilpa wãmetico niwõ. ²⁵ Ape numu bo'reacã Jacob “Apego Lea me'rã pe'e cãrĩapã”, ni ĩ'acu niwĩ. Tojo weegu Labãrẽ sãrĩtiña'gũ wa'acu niwĩ.

—¿De'ro weegu yu'ure tojo weeati? Yu'u Raquere wapata'agutigu mu'u me'rã da'rawu. ¿De'ro weegu yu'ure tojo weesoati? nicu niwĩ.

²⁶ Labán cǔrẽ yu'ticu niwĩ:

—A'ti di'tapu a'tiro weesetisa'a. Du'sago pe'e masã ma'mio duporo marãputitimo. ²⁷ Mu'u omocã du'teri bosenumu nirĩ semanarẽ Lea me'rãta níni'ña yujupu. Ti semana pe'tica be'ro co acabijore o'oguti. Mu'u core da'ra wapayegu, siete cǔ'marĩ da'ranemogusa'a, nicu niwĩ.

²⁸ Jacob “Añurõsa'a”, nicu niwĩ. Lea omocã du'teri bosenumu nirĩ semana pe'tica be'ro Raquel quẽ'rãrẽ numisocu niwĩ. ²⁹ Labán cǔrẽ da'racó'tegore Raquere weetamudutigu, co quẽ'rãrẽ Bilha wãmetigore o'ocu niwĩ. ³⁰ Jacob

Raquel me'rã quẽ'rãrẽ cãrĩcũ niwĩ. Lea nemorõ co pe'ere ma'iyũ'rũnũ'cãcũ niwĩ. Siete cũ'marĩ Labán me'rã da'ranemocũ niwĩ.

Jacob põ'rã ye cjase ni'i

³¹ Õ'acũ Jacob Leare ma'iticã ï'agũ, core wĩ'marã põ'rãticã weecũ niwĩ. Raquel pe'ema wĩ'marã bocamasĩticã weecũ niwĩ yujupũ. ³² Lea nijĩpaco wa'a, wĩ'magũ põ'rãtico niwõ. Cũrẽ Rubén wãme õ'oco niwõ. A'tiro nico niwõ: “Õ'acũ yũ'u bujaweticã ï'agũ, wĩ'magũ o'oami. Tojo weegũ ni'cãrõacãma yũ'u marãpũ yũ'ure ma'igũsami”, nico niwõ.

³³ Be'ro Lea apĩ põ'rãtico niwõ tja. Cũrẽ Simeó wãme õ'oco niwõ. Tojo weego a'tiro nico niwõ: “Õ'acũ yũ'u marãpũ yũ'ure tojo ï'acõ'acã ï'ami. Tojo weegũ apĩ yũ'ure o'onemoami”, nico niwõ.

³⁴ Apĩ cõonemoco niwõ tja. Cũrẽ Leví wãme õ'oco niwõ. “Yũ'u marãpũre i'tiarã wĩ'marã o'otoja'a. Tojo weegũ ni'cãrõacãma yũ'u pe'ere nemorõ ma'igũsami”, nico niwõ.

³⁵ Lea apĩ wũanemoco niwõ tja. “Ni'cãrõacãma Õ'acũrẽ e'catipeogoti”, nico niwõ. Tojo weego cũrẽ Judá wãme õ'oco niwõ. ãrĩ be'ro põ'rãtidu'unico niwõ yujupũ.

30

¹ Raquel yũ'u Jacore põ'rãtibosatisa'a nígõ, co ma'miorẽ uoco niwõ. Tojo tũ'oña'gõ, co marãpũre nico niwõ:

—Yũ'ure põ'rãticã weeya. Mu'u tojo weet-icãma, wẽrĩa wa'agoti, nico niwõ.

² Tere tũ'ogũ, Jacob ua wa'a, core nicũ niwĩ:

—¿To pūrĩcārē yu'u Ō'acũ niti? Cũta mu'urē wĩ'marã bocaticã weemi.

³ Be'ro cūrē nico niwō:

—A'tigo yu'ure da'raco'tego Bilhare miaña. Co me'rã ni, wĩ'magūrē pō'rãtiya. Co tojo pō'rãticã, yu'u quē'rã pō'rãti'co weronojō cʉogosa'a, nico niwō.

⁴ Tojo weego Raquel core da'raco'tego Bilhare cũ nũmo weronojō niato nígō, co marãpũre o'oco niwō. Jacob co me'rã cãrĩcũ niwĩ. ⁵ Co nijĩpaco toja, ni'cũ wĩ'magũ Jacore wũabosaco niwō. ⁶ Co tojo weecã ĩ'agō, Raquel nico niwō: “Āpērã ĩ'orõpũ Ō'acũ yu'ure queoro wa'acã weemi. Cũ yu'u sērĩsere tu'ogu, yu'ure wĩ'magũ o'oami. Tojo weegu ã'rĩ wĩ'magũ Dan wãmetigũsami”, nico niwō.

⁷ Be'ro apĩ Bilha pō'rãtinemoco niwō. ⁸ Raquel a'tiro nico niwō: “Yu'u ma'mio me'rã upũtu waro a'metu'tiapũ. Añu'u majã, yu'u core yu'rũwetitojapũ”, nico niwō. Tojo weego wĩ'magūrē Neftalí wãme õ'oco niwō.

⁹ Lea pe'e “Yu'u pō'rã bocamasĩtisa'a majã” nígō, core da'raco'tego Zilpare co marãpũ Jacore pe'suda'reco niwō. ¹⁰ Co Zilpa Jacob me'rã wĩ'magũ pō'rãtico niwō. ¹¹ Co tojo weecã ĩ'agō, Lea a'tiro nico niwō: “Añubutiaro wa'a'a. Tojo weegu wĩ'magũ Gad wãmetigũsami”, nico niwō.

¹² Be'ro Zilpa Jacore apĩ pō'rãtibosaco niwō. ¹³ Tere ĩ'agō, Lea a'tiro nico niwō: “E'catiyũ'ruasa'a. Numia ni'cãrõacãma yu'ure 'E'catiyũ'ruamo', nirãsama.” Tojo weego wĩ'magũ Aser wãme õ'oco niwō.

14 Ni'cã nũmu na trigo tũ'rẽrĩtero nicã, Rubén cãpũpũ wa'acu niwĩ. Topũ yucũdũca mandrãgora wãmetisere bocacu niwĩ. Boca, cũ paco Leare miacu niwĩ. Tere miidajacã ĩ'agõ, Raquel Leare nico niwõ:

—Yũ'u quẽ'rãrẽ mũ'u macũ miiti'que yucũdũcare o'oya.

15 Lea pe'e core yũ'tico niwõ:

—¿De'ro weego o'obosari? Mũ'u yũ'ure ña'abutiario weewũ. Yũ'u marãpũre ĩ'mawũ. ¿Ni'cãrõacãrẽ yũ'u macũ yucũdũca boca'quere ĩ'masĩ'rĩti tja?

Tere tũ'ogo, Raquel nico niwõ:

—To pũrĩcãrẽ a'tiro weegoti. Mũ'u macũ yucũdũca boca'quere mũ'u o'ocã, ni'cãcã ñamirẽ Jacob mũ'u me'rã cãrĩgũsami, nico niwõ.

16 Be'ro na'ique'ari cura Jacob cũ cãpũpũ ní'cu dajari cura Lea cũrẽ põtẽrĩgõ wa'a, a'tiro nico niwõ:

—Ni'cãcã ñamirẽ, mũ'u yũ'u me'rã cãrĩgũsa'a. Yũ'u macũ boca'que mandrãgora yucũdũca me'rã wapayearũ.

Tojo weegu ti ñamirẽ Jacob Lea me'rã cãrĩcu niwĩ. 17 Õ'acũ Lea sẽrĩsere yũ'ticu niwĩ. Tojo weego nijĩpaco wa'a, cũ me'rã ni'cãmocurã põ'rãtibosanemoco niwõ Jacore. 18 Tere ĩ'agõ, Lea nico niwõ: “Yũ'ure da'racotegore yũ'u marãpũre o'owũ. Tojo wee'que wapa Õ'acũ ni'cãrõacãrẽ yũ'ure aũurõ weemi majã. Tojo weegu ã'rĩ wĩ'magũ Isacar wãmetigũsami”, nico niwõ.

19 Be'ro Lea apĩ pō'rātinemoco niwō. Cũ me'rã seis pō'rātico niwō. 20 A'tiro nico niwō: “Õ'acũ yu'ure añubutiasse o'oami. Ni'cārōacārē yu'u marāpu nemorō ma'igũsami. Cũrē yu'u seis umua pō'rātibosatoja'a. Tojo weegu ã'rĩ wĩ'magũ Zabulō wāmetigũsami”, nico niwō.

21 Lea pō'rātituogo, numiorē wuaco niwō. Core Dina wāmeyeco niwō.

22 Be'ro Õ'acũ Raquel quē'rārē wācũcu niwĩ. Co sērĩsere tu'ogu, core pō'rāticā weecu niwĩ majã. 23 Tojo weego co pō'rātimu'tāgũrē wuago, a'tiro nico niwō: “Yu'u pō'rāmarĩgō nĩgō bopoya'quere Õ'acũ pe'ticā weeami. 24 Cũ yu'ure apĩ o'onemocã añuyu'ruabosa'a”, nico niwō. Tojo weego cũrē José wāmeyeco niwō.

Jacob, Labán na ecarã me'rã a'merĩ weesootũjã'que ni'i

25 Raquel Joseré wuáca be'ro Jacob mañecũ Labãrē nicu niwĩ:

—Yu'ure ya di'tapu dajatojaadutiya. 26 Yu'u numosānumiarē mu'urē da'rawapata'a'cārã numiarē, tojo nicã yu'u pō'rārē o'oya. Mu'u yu'ure yu'tica be'ro wa'aguti. Yu'u mu'u me'rã uputu da'rasere añurō masĩsa'a.

27 Labán cũrē yu'ticu niwĩ:

—Yu'u nisetisere tu'sagu, yu'u me'rã tojayá. Yu'u tu'oña'se me'rã a'tiro masĩ'i. Õ'acũ mu'u me'rã yu'ure añurō wa'acã weeami.

28 ¿No'ocã'rō wapata'asĩ'rĩsari mu'u? Mu'u werecã, yu'u tocã'rō wapayeguti, nicu niwĩ.

29 Jacob cũrē yu'ticu niwĩ:

—Mũ'u masĩsa'a. Yũ'u mũ'urẽ añurõ da'ratamuwũ. Mũ'u yarã wa'icũrãrẽ añurõ co'tebosawũ. ³⁰ Yũ'u etati dũporore mũ'u pejetirãcã cũocu niwũ. Ni'cãrõacãma pãjãrã waro nima. Yũ'u etanũ'cã'caro me'rã Õ'acũ mũ'urẽ añurõ weemi. Ni'cãrõacã yũ'u nũmosãnumia, yũ'u põ'rã ye pe'ere da'rabosasĩrĩsa'a.

³¹ —¿No'ocã'rõ yũ'u wapayecã ɯati? ni sãrĩtiña'nemocũ niwĩ Labã.

Jacob a'tiro yũ'ticũ niwĩ:

—Ne wapayeticã'ña. Yũ'u mũ'urẽ “A'tiro weeya” nisere “Jau” nicã, mũ'u yarã ovejare co'tebosagũti tja, nicũ niwĩ. ³² A'tiro weegũti. Ni'cãcã nipe'tirã mũ'u yarã ovejare ã'acusiagu wa'agũti. ã'acusia, oveja sereritirã, do'rorãrẽ, tojo nicã wĩ'marã ñirãcãrẽ dũcawaagũti. Nipe'tirã cabra sereritirã, do'rorãrẽ dũcawaacũugũti. Narẽta mũ'u yũ'ure wapayegũsa'a. ³³ Tojo wéeca be'ro mũ'u yũ'u wapata'asere ã'agũ a'tigu, “Queorota weepĩ, ne yajatiapĩ”, nigũsa'a. Yarã oveja, cabra tiropũ do'rorã marĩcã, tojo nicã oveja ñirã marĩcãma, “Ã'rĩ yajagu weepĩ”, nigũsa'a, nicũ niwĩ.

³⁴ Labán cãrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Añurõsa'a. Mũ'u tojo nise tojota wa'ato, nicũ niwĩ.

³⁵ Ti nũmũta Labán pe'e cabra ɯmũa yũ'tũrãrẽ, do'rorãrẽ, tojo nicã cabra numia sereritirãrẽ, do'rorãrẽ, cã'rõ butise cũorãrẽ, nipe'tirã oveja wĩ'marã ñirãrẽ cũ põ'rãrẽ co'tedutigũ o'ócũ niwĩ. ³⁶ Be'ro topũ ní'cũ narẽ

Jacob nirõpũ me'rã téé i'tia nũmũ wa'aropũ narẽ miacũ niwĩ.

Jacob pe'e Labán yarã oveja, cabra du'sa'cãrãrẽ co'tecũ niwĩ. ³⁷ Narẽ co'teri cura a'tiro weecũ niwĩ. Cũ álamõ, almendro, castaño wãmetise ya'sase dũpũrire dũtecũ niwĩ. Dũte, te dũpũrire butise dari pã'rẽcũ niwĩ. ³⁸⁻³⁹ Be'ro te pã'rẽ'que dũpũrire ecarã na aco sĩ'rĩrĩ co'ro tiro diacjũ peocũ niwĩ. Topũta na amorĩ cura na sĩ'rĩrã a'tirã, te dũpũri tiro umũa, numiarẽ ñe'ecãrã niwã. Tojo weerã wĩ'marã bajarã, yũ'turã, do'rorã bajuacãrã niwã. ⁴⁰ Wĩ'marãrẽ mejẽcã cũucũ niwĩ. Æpẽrã pe'ere Labán yarã do'rorã, yũ'turã, ñirã põtẽorõ cũucũ niwĩ. A'tiro wee cũ yarã pãjãrã wa'acã weecũ niwĩ. Narẽ Labán yarã me'rã morẽticũ niwĩ. ⁴¹ Apeyema tja Jacob a'tiro weecũ niwĩ. Oveja numia tutuarã amorã, Jacob sõ'oní'que dũpũrire na sĩ'rĩrĩ co'ro tiropũ cũucũ niwĩ. Te dũpũri põtẽorõpũ a'merĩ ñe'eato nígũ, tojo weecũ niwĩ. ⁴² Tutuatirã mejãrã a'ticã pe'ema, te dũpũrire cũuticũ niwĩ. Tojo weerã na mejãrã Labán yarã tojacãrã niwã. Tutuarã pe'e Jacob yarã nicãrã niwã. ⁴³ A'tiro wee siape'e me'rã Jacob pãjãrã waro ecarã cũocũ niwĩ. Pãjãrã waro oveja, cabra, cameyoa, burroa cũocũ niwĩ. Cãrẽ da'raco'terã numia, umũa quẽ'rãrẽ cũocũ niwĩ.

31

Jacob Labãrẽ du'ti'que ni'i

¹ Jacob Labán põ'rã cãrẽ ucjase quetire tu'ocũ niwĩ. “Jacob marĩ pacũ ye ní'quere ã'mape'o, te

me'rã cũ pe'e peje cʉogʉ tojami,” nicãrã niwã.
² Apeye quẽ'rã Jacob Labán todʉporopʉ cũrẽ añurõ wee'caronojõ weeticã tʉ'oña'cʉ niwĩ.

³ Tere ĩ'agũ, Õ'acũ Jacore nicʉ niwĩ: “Mʉ'u pacʉsʉmʉa ya di'tapʉ tojaaya. Mʉ'u acawererã tĩropʉ wa'aya. Yʉ'u mʉ'urẽ co'tegati,” nicʉ niwĩ Õ'acũ.

⁴ Cũ tojo nicã tʉ'ogʉ, Jacob cũ nʉmosãnumia Raquere, Leare cũ nirõ cãpũpʉ cũ oveja, cabra co'teropʉ pijidutio'ocʉ niwĩ. ⁵ Narẽ nicʉ niwĩ:

—Yʉ'u ĩ'acãta, musã pacʉ yʉ'ure todʉporopʉ cũ wee'caronojõ weetimi. Tojo weemicã, Õ'acũ, yʉ'u pacʉ ẽjõpeogʉ pe'e yʉ'ure añurõ co'temi. ⁶ Musã masĩsa'a, yʉ'u musã pacʉre nipe'tiro yʉ'u tutuaro põtẽorõ añurõ warota da'rabosawʉ. ⁷ Yʉ'u tojo weemicã, cũ yʉ'ure nisoomujãwĩ. Na'irõ yʉ'u da'rase wapare queoro wapayetimujãwĩ. Tojo weemicã, Õ'acũ pe'e yʉ'ure ña'arõ weedutitigʉ, cũrẽ cã'mota'ami. ⁸ Tojo weegʉ Labán cũ “Oveja, cabra do'rorã mʉ'u yarã nirãsama” nicã, oveja, cabra numia do'rorãta põ'rãtiwã. Tojo nicã, cũ “Oveja, cabra yʉ'turã mʉ'u yarã nirãsama” nicã, tojo bajurãta põ'rãtiwã. ⁹ Tojo weegʉ Õ'acũ cũ yarã ecarã pe'ere ẽ'ma, yʉ'ure o'owĩ.

¹⁰ »Ni'cã nʉmʉ na wa'icurã amorĩ cura a'tiro quẽ'ecãti. Cabra ʉmʉa numiarẽ ñe'emujãwã. Na ʉmʉa yʉ'turã, do'rorã, sereritirã niwã.

¹¹ Quẽ'erõpʉ Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegʉ weronojõ upʉsãjãnʉ'cã* yʉ'u

* 31:11 31.11 ĩ'aña Gn 16.7 docapʉ oja'quere.

wãmerẽ pisuwĩ. Yũ'u pe'e cãrẽ yũ'tiwũ: "A'tota ni'i", niwã. ¹² Tojo nicã tũ'ogu, cãrẽ wereco'tegu weronojõ nigũ yũ'ure niwĩ: "Añurõ ï'aña. Nipe'tirã ecarã mũua numiarẽ ñe'erã, yũ'turã, do'rorã, sereritirã nima. Yũ'u Labán mũ'urẽ wee'quere ï'ape'ocã'pu. ¹³ Yũ'u Õ'acũ, mũ'urẽ Betepũ bajua'cu ni'i. Topũ mũ'u ãtãgãrẽ miinu'cõ, u'se wa're, yũ'ure 'Tojo weeguti', ni ucũwã. Ni'cãrõacã a'tore wijayá. Mũ'u bajuáca di'tapũ dajaya", niwĩ, ni werecu niwĩ Jacob.

¹⁴ Tojo nicã tũ'orã, Raquel, Lea cãrẽ yũ'ticãrã niwã:

—Ësã, ãsã pacũ tiroma be'ropure apeyenojõ ñe'eatje ne moosa'a. ¹⁵ Tojo weronojõ o'ogu, ãsãrẽ aperocjãrãrẽ weronojõ tojo ï'acõ'acã'mi. Ësãpũreta mũ'urẽ nũmotidutigũ duasãjãwĩ. Nipe'tise ãsãrẽ dua'que wapare cõ'astepe'ocã'mi. ¹⁶ Diacjũta ni'i. Ësã pacũre Õ'acũ cũ cuosere ã'ma'que ãsã ye, ãsã põ'rã ye ni'i. Õ'acũ mũ'urẽ ní'caronojõta weeya, nicãrã niwã.

Jacob Padan-arãpu ní'cu wija'que queti ni'i

¹⁷⁻¹⁸ Jacob cũ pacũ Isaa nirĩ di'ta Canaápu dajatojaacu niwĩ. Tojo weegu cũ põ'rãrẽ, cũ nũmosãnumiarẽ cameyoa bu'ipũ miipeocu niwĩ. Nipe'tise cũ cuo'quere miacu niwĩ. Nipe'tirã ecarã cũ da'ra'que wapa Padan-arãpu cũ boca'quere miacu niwĩ.

¹⁹ Labán aperopũ cũ yarã ovejare poari seegu wa'ari cura, Raquel co pacũ ëjõpeose na queose yee'quere cũ ya wi'ipũ nisere yajaco niwõ.

²⁰ Jacob cũ mañecũ Labán arameo masũrẽ

we'rititimigũ, weesoo, du'ticũ niwĩ. ²¹ Nipe'tise cũ cwose me'rã du'tiwã'cãcũ niwĩ. Éufrates wãmetiri maarẽ eja, pẽ'abaque'ocũ niwĩ. Diacjũ yu'rũmajã, Galaad bu'papijaro nirõpũ wa'acũ niwĩ.

Labán Jacore sirutu'que ni'i

²² I'tia nũmũ be'ro Labán Jacob cũ du'ti'quere masĩcũ niwĩ. ²³ Tojo weegũ Labán cũ acawererã me'rã Jacore sirutugũ wa'acũ niwĩ. Siete nũmũĩ be'ro Galaad bu'papijaro nirõpũ emũejacũ niwĩ. ²⁴ Cũ topũ ejati ñamirẽ Ô'acũ Labãrẽ, arameo masũrẽ quẽ'erõpũ bajuacũ niwĩ. Bajua, a'tiro nicũ niwĩ: “Tu'oya, Jacore pũrĩrõ ucũacũpa”, nicũ niwĩ.

²⁵ Labán Jacore Galaad bu'papijaro cũ cãrĩ'caropũ emũejacũ niwĩ. Topũta Labán, cũ acawererã me'rã tojaque'acũ niwĩ. ²⁶ Be'ro Jacore ĩ'a, a'tiro ni sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿De'ro weeati mũ'u? ¿De'ro weegũ yu'ure weesoati? Mũ'u yu'u põ'rã numiarẽ a'mewẽjẽrã ñe'eno'cãrã numiarẽ weronojõ miitiapã. ²⁷ ¿De'ro weegũ yu'ure weretimigũ, weesoo, ĩ'atiro du'tiati? Yu'u queoro masĩgũ pũrĩcã, mũ'urẽ añurõ we'ritiboapã. Bũapũtẽrõ, to'atũ me'rã bosenuũ weetuoboapã. ²⁸ Yu'u põ'rã numiarẽ, yu'u pãrãmerãrẽ ne cã'rõ mi'mitũotiasũ. Mũ'u ne tu'omasĩbutiagũ weronojõ weepã. ²⁹ Yu'u mũsãrẽ ña'arõ weesĩ'rĩgũ weecã'boapã. Mũ'u pacũ ejõpeogũ Ô'acũ pe'e yu'ure ñamipũ ucũami. A'tiro niami: “Tu'oya, Jacore pũrĩrõ ucũacũpa”, niami. ³⁰ Mũ'u, mũ'u pacũ tiropũ upũtu dajasĩ'rĩ'cũ

niyugu, a'titojapã. Tojo nimigũ, ¿de'ro weegu yu'u ĩjõpeorã na queose yee'quere yajati? nicu niwĩ.

³¹ Jacob cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Yu'u uiasu. Apetero weegu mu'u põ'rã numiarẽ tutuaro me'rã numita'abosami, niasu.

³² No'o mu'u ĩjõpeorã queose yee'quere cuogunojõ wẽriato. A'to nirã marĩ acawererã ĩ'orõpu a'maña. Narẽ bocagu, miaña.

Jacob pe'e, “Raquel co pacu ĩjõpeose yee'quere yajapõ”, ni masiticu niwĩ.

³³ Labán Jacob ya wi'i, su'ti casero me'rã wéeca wi'ipu a'magũ, sãjãamu'tãcu niwĩ. Be'ro Lea ya wi'ipu sãjãacu niwĩ. To be'ro na puarã numia narẽ da'raco'terã ye wi'seriacãpu sãjãacu niwĩ. Cũ ĩjõpeose queose yee'quere ne bocaticu niwĩ. Lea ya wi'ipu ní'cu wijati, Raquel ya wi'ipu sãjãacu niwĩ. ³⁴ Co pe'e cũ sãjãti dũporo te queosere míi, cameyo pesarã na dujiro docapu cũuco niwõ. Be'ro te bu'ipu mujãpeja, dujidi'opesaco niwõ. Labán nipe'tiro ti wi'ipure a'mape'ocu nimiwĩ. Ne bocaticu niwĩ. ³⁵ Raquel pe'e pacure nico niwõ:

—Pacu, mu'u tiro yu'u dijaticã uacupa. Yu'u ni'cãcãrẽ be'tigo nisa'a, nico niwõ.

Labán nipe'tiropu cũ ĩjõpeose queose yee'quere a'macu nimiwĩ. Ne bocaticu niwĩ.

³⁶ Cũ bocaticã ĩ'agũ, Jacob ua wa'acu niwĩ. Tojo weegu “Mejõ waro dioapã” ní'gũ, Labãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—¿Ñe'enojõ mu'urẽ ña'arõ weeati? Mu'u yu'ure ña'abutiario wéeca be'ro weronojõ yu'ure sirutubutiapã. ³⁷ Nipe'tise yeacãrẽ añurõ

ĩ'aweepe'obutiacã'a. ¿Mu'u ya wi'i cjase apeyenojõacã bocati? Bocagu, a'to mu'u acawererã ĩ'orõ, tojo nicã yu'u acawererã ĩ'orõ bajurõpu peoya. Na noa pe'e diacjũ ucũti ni, beserãsama. ³⁸ Yu'u mu'u tiropure veinte cũ'marĩ da'rawu. Te cũ'marĩrẽ ne ni'cãti mu'u yarã oveja, cabra sãatĩwã. Ne ni'cãti mu'u yarã ecarã oveja, cabra umuarẽ ba'atiwu. ³⁹ Ne ni'cãti wa'icũrã nucũcjãrã wẽjẽno'cãrãrẽ mu'u tiropu miidajatiwu. Yu'u basu tere wapayewu. Topu umuco, ñami ãpẽrã masã na mu'u yarãrẽ yajacãma, mu'u yu'ure wapaseewu. ⁴⁰ Umucjore yu'u asise poowu. Ñami pe'ere yusubũ'a narãsãwũ. Apeterore ne cãrĩtiwu. ⁴¹ Mu'u ya wi'ipure veinte cũ'marĩ niwũ. Mu'u põ'rã puarã numiarẽ wapata'agu, catorce cũ'marĩ mu'u dutiro doca da'rawu. Mu'u yarã ecarãrẽ co'tegu seis cũ'marĩ da'rawu. Yu'u wapata'asere mu'u na'irõ ducayumujãwũ. ⁴² Yu'u ñecũ Abrahã wiogũ Õ'acũ yu'u me'rã niticãma, yu'u pacu Isaa wiopesase me'rã cũ ëjõpeogũ Õ'acũ yu'u me'rã niticãma, tojowarota mu'u yu'ure o'otõrõbopã. Ne moobutiagu dajabopã. Õ'acũ yu'u pi'etisere ĩ'agũ, yu'u da'ra'quere ĩ'agũ, ñamipu mu'urẽ tutuaro me'rã ucũapĩ.

Jacob, Labán me'rã a'merĩ “A'tiro weerã” na ni apo'que ni'i

⁴³ Tere tu'ogu, Labán Jacore yu'ticu niwĩ:

—Yu'u põ'rã numia, yu'u põ'rãta nima. Yu'u pãrãmerã yu'u pãrãmerãta nima. Oveja quẽ'rã yarã ovejata nima. Nipe'tise a'to mu'u ĩ'ase ye dia'cũ ni'i. Tojo nimicã, ni'cãrõacãrẽ yu'u põ'rã

numiarē, yu'u pārāmerārē ¿de'ro weebosari yu'u? ⁴⁴ Tojo weerā marī puarā a'merī “A'tiro weerā” ni aporā. Tere marī be'ropure “Tojota ni apono'wū” nino'rōsa'a, nicu niwī.

⁴⁵ Tere tu'ogu, Jacob ni'cā ūtāgā mii, ni'cā tuturo weronojō nu'cōcu niwī. ⁴⁶ Be'ro cū acawererārē a'tiro nicu niwī:

—Ūtāperire seeneocūña.

Tojo weerā nipe'tirā ni'cā mesājo seeneocūucārā niwā. Na nipe'tirā ti mesā pu'topu ba'acārā niwā. ⁴⁷ Labán tore cū ye ucūse me'rā a'tiro wāme ō'ocu niwī “Jegar Sahaduta”. Jacob pe'e cū ye me'rā “Galaad”† wāme ō'ocu niwī.

⁴⁸ Tojo weegu Labán nicu niwī:

—A'ti ūtāmesā me'rā marī ni'cācā apo'quere wācūno'rōsa'a. Tojo weero Galaad wāmeticaro niwū. ⁴⁹ Tojo nicā Mizpa wāmeticaro niwū. Labán a'tiro nicu niwī:

—Ō'acū marī a'merī ī'atiri curare marī puarārē ī'anurūato. ⁵⁰ Yu'u pō'rā numiarē mu'u ña'arō weecā o āpērā numiarē mu'u numotinemocā, apī marī a'merī aposere ī'atimicā, Ō'acū basuta marī weesere masīgūsami.

⁵¹ Labán Jacore apeye ninemocu niwī tja:

—A'to ūtāmesā yu'u seeneocūuca mesā, tojo nicā ūtāgā yu'u miinu'cōcaga marī deco nistere ī'aña. ⁵² A'ti mesā, tojo nicā a'tigare ī'arā, marī puarā apo'quere wācūrāsa'a. Yu'u mu'urē ña'arō weesī'rīgū, a'ti mesārē, a'tigare

† 31:47 31.47 Galaad nírō “ūtāmesā” nisī'rīrō wee'e.

yu'rúsome. Tojo nicã mu'u quẽ'rã yu'ure ña'arõ weesĩ'rĩgũ, yu'rúsome. ⁵³ Marĩ mejẽcã weecã, Õ'acũ Abrahã ẽjõpeogu, yu'u ñecũ Nacor ẽjõpeogu marĩ weesere queoro beseato, nicu niwĩ Labán.

Tere tu'ogu, Jacob Õ'acũ cũ pacu Isaa ẽjõpeogu wãme me'rã “Tojota wa'ato”, nicu niwĩ. ⁵⁴ Be'ro ti bu'apu wa'icure wẽjẽ, Õ'acũrẽ ỹjãamorõpeocu niwĩ. Tu'ajanu'cõ, nipe'tirã cũ acawererãrẽ ba'adutigu pijiocu niwĩ. Nipe'tirã ba'acãrã niwã. Ba'atoja, ti bu'apu cãrĩcãrã niwã.

⁵⁵ Ape numu ñamicureacã Labán wã'cã, wa'agutigu, cũ pãrãmerãrẽ, cũ põ'rã numiarẽ mi'mitucocu niwĩ. Be'ro “Musãrẽ añurõ wa'ato”, ni sãrĩbosacu niwĩ. Tu'ajanu'cõ, cũ ya di'tapu majãmitojaacu niwĩ.

32

Jacob cũ ma'mi Esau me'rã a'merĩ bocaeja'que ni'i

¹ Be'ro Jacob apaturi wa'acu niwĩ tja. Topu wa'ari cura Õ'acũrẽ wereco'terã cũrẽ põtẽrĩrã a'ticãrã niwã. ² Narẽ ĩ'agũ, Jacob a'tiro nicu niwĩ: “Na Õ'acũ yarã surara nima.” Tojo weegu tore Mahanaim* wãmeyecu niwĩ.

³ Jacob cũ duporo quetiwereri masãrẽ Seir di'tapu o'ómũ'tãcu niwĩ. To Seir Edom wãmetiropu tojacaro niwã. Cũ ma'mi Esaurẽ quetiweremu'tãdutigu, narẽ o'óyucu niwĩ.

⁴ Narẽ a'te quetire weredutigu o'ócuc niwĩ: “Yu'u

* **32:2** 32.2 Mahanaim níró, “pua curua masã” nisĩ'rĩrõ wee'e.

ma'mi Esaúre a'tiro ni wereapa: ‘Mu'u acabiji Jacob mu'u dutiro doca nigú a'tiro weredutiami: “Yu'u yoacã Labán me'rã niapũ. ⁵ Ni'cãrõacã wecua, burroa, oveja, da'raco'terã umua, numia cuo'o. Mu'u yu'u wiogu yu'ure añurõ wãcũcã uagu, a'te quetire o'õmu'tã'a” mu'urẽ niami', niapa”, nicu niwĩ.

⁶ Cũ quetiweredutigu o'ó'cãrã dajarã, Jacore a'tiro nicãrã niwã:

—Ûsã mu'u ma'mi Esaú tiropũ ejapũ. Ni'cãrõacã mu'urẽ põtẽrĩgũ a'tiami. Cuatrocientos umua me'rã a'tiami, nicãrã niwã.

⁷ Te quetire tu'ogu, Jacob upũtu uicu niwĩ. Pũrõ wãcũque'ticu niwĩ. Tojo weegu cũ me'rã ní'cãrãrẽ pua curua ducawaacu niwĩ. Cũ yarã oveja, wecua, cameyoa quẽ'rãrẽ mejãrõta weecu niwĩ. ⁸ A'tiro wãcũcu niwĩ: “Esaú cũ ni'cã curuacjãrã me'rã a'mewẽjẽgũ sãjãcã, ape curuacjãrã du'tiarãsama.” ⁹ Be'ro Õ'acũrẽ a'tiro ñubue sêrĩcu niwĩ: “Õ'acũ, yu'u ñecũ Abrahã ãjõpeogu, tojo nicã yu'u pacu Isaa ãjõpeogu, mu'u yu'ure ya di'tapũ, yu'u acawererã tiropũ dajadutiapũ. ‘Mu'u acawererã tiropũ dajacã, mu'urẽ añurõ wa'acã weeguti’, niapũ. ¹⁰ Mu'u yu'ure añurõ pajaña'a, queoro weearũ. Yu'u ña'agũ nimicã, tojo weearũ. Yu'u a'ti maa dia Jordãrẽ yu'rutẽrĩpẽ'agũ, yu'u tuacjuacã dia'cũ cuomiwũ. Ni'cãrõacãma pua curua masã cuo'o. ¹¹ Yu'ure pajaña'cureya. Yu'u ma'mi Esaú yu'ure ne mejẽcã weecã weeticã'ña. Cũ yu'ure, numiarẽ, wĩ'marãrẽ wẽjẽbosami ní'gũ, ui'i. ¹² Tojo nimicã, mu'u yu'ure ‘Añurõ mu'urẽ wa'acã weeguti. Mu'u pãrãmerã nituriarã pãjãrã waro nucũpori

pajiri maa cjase weronojō pājārā nirāsama. Ne narē queota basiosome', niwǎ", ni sērīcū niwī.

¹³ Ti ñamirē Jacob toputa cārīcū niwī. Cū cūose, cū mia'quere cū ma'mi Esaúre o'ogutigu besecū niwī. ¹⁴ Doscientos cabra numia, veinte cabra ɯmua, doscientos oveja numia, veinte oveja ɯmua, ¹⁵ treinta cameyoa numia ne pō'rāti'cārārē na pō'rā wī'marā me'rāta, cuarenta wecua, diez wecua ɯmuarē, veinte burroa numiarē, diez burroa ɯmuarē besecū niwī. ¹⁶ Be'ro cūrē da'raço'terārē wiacū niwī, Narē wiagu, mejēcā dia'cū wa'icūrārē, nanucū curaricjārārē wiacū niwī. Narē a'tiro nicū niwī:

—Musā yu'u dɯporo wa'ayuya. Na wa'icūrārē te curarinucū yoacurero ducawaa miaña, nicū niwī.

¹⁷ Ne waro cū o'ómū'tāgūrē a'tiro weeduticū niwī:

—Yu'u ma'mi Esaúre pōtērīgū, cū sērītiña'cā, “¿Noa mū'u wiogu niti, no'opū wa'ati, ā'rā wa'icūrā mū'u miarā, noa yarā niti?” nicā, ¹⁸ a'tiro yu'tiya: “Yu'u wiogu Jacob, mū'urē o'ó'cārā nima. Jacob, mū'u dutise doca nigú mū'urē o'oámi. Cū ũsā be'ro sirutusami,” niña.

¹⁹ Cū o'ómū'tā'cū be'rocjū, tojo nicā nipe'tirā cū be'rocjārā quē'rārē mejārōta wereduticū niwī. ²⁰ Apeye quē'rārē a'tiro niduticū niwī: “‘Jacob mū'u dutise doca nigú ũsā be'ro a'tisami', niapa”, nicū niwī.

Jacob a'tiro wācūcū niwī: “Yu'u dɯporo apeyenojō o'omū'tāse me'rā cū uase pe'ticā weeguti. Be'ro yu'u basu cūrē ĩ'acā, apetero weegu yu'ure añurō pōtērīgūsami”, ni wācūcū

niwĩ. ²¹ Tojo wãcũ'cu niyugu, cã o' oatjere cã ðuporo miayuduticũ niwĩ. Cũ pe'e topũta ti ñamirẽ tojánícũ niwĩ.

Jacob Õ'acũrẽ wereco'tegũ me'rã na a'merĩ ñadi'ocũupe'que ni'i

²² Tojo weegu ti ñamirẽta ñamipũ Jacob cãrĩatji ðuporo wã'cãnu'cã, cã nũmosãnumia pũarãrẽ, narẽ da' raco'terã numiarẽ, cã põ'rã umũa oncere ti maa Jaboc wãmetiri maa ñ'cũatiropũ ñumupẽ'aduticũ niwĩ. ²³ Cũ nipe'tise cõose quẽ'rãrẽ pẽ'rõcũ niwĩ. ²⁴ Cũ ni'cũta tojanũ'cãrĩ cura, ni'cũ umũ bajua, cã me'rã a'merĩ ñadi'ocũupecãrã niwã. Téé bo'remũjãticãpũ tojo weedu'ucãrã niwã. ²⁵ Cũ Jacob me'rã põtẽoti, Jacob usó õ'a a'mesũ'arore paaweecũ niwĩ. Tojo weero to a'mesũ'aro wetia wa'acaro niwũ. ²⁶ Be'ro umũ cã me'rã a'mequẽ'cũ Jacore nicũ niwĩ:

—Yũ'ure du'uya. Bo'rearopũ wee'e, nicũ niwĩ.

Jacob cãrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ, yũ'ure “Añurõ wa'ato” niticãma, ne du'usome.

²⁷ —To pũrĩcãrẽ ¿mũ'ũ de'ro wãmetiti? nicũ niwĩ.

—Yũ'ũ Jacob wãmeti'i, ni yũ'ticũ niwĩ. ²⁸ Tere tũ'ogũ, cã me'rã a'mequẽ'cũ a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ Jacob wãmetisome majã. Õ'acũ me'rã, masã me'rã a'mequẽgũ, wapata'apũ. Tojo weegu ni'cãrõacãrẽ majã Israe wãmetigũsa'a, nicũ niwĩ.

²⁹ —Mũ'ũ quẽ'rã yũ'ure wereya. ¿De'ro wãmetiti mũ'ũ? ni sãrĩtiña'cũ niwĩ Jacob.

—Yu'u wāmerē sērītiña'ticā'ña, ni yu'ticu niwī.

Be'ro topuata Jacore “Mu'urē añurō wa'ato”, nicu niwī. ³⁰ Jacob a'tiro nicu niwī: “Yu'u basuta Ō'acūrē bajuyoropu ī'apu. Tojo nimigū, cati'i yujupu.” Tojo weegu to na a'merī ñadi'ocūupe'carore Jacob Peniel† wāme ō'ocu niwī.

³¹ Jacob cū Penierpore yu'rūari curare mujīpū mujātigupu weecu niwī. Cūrē usó a'mesu'aropu paano'ca be'ro niyucā, cū opa cu'siro sijacu niwī.

³² Tojo weerā a'tocatero quē'rārē Israe pārāmerā nituriarā no'o nigú wa'icu usó ō'a a'mesu'ari wadare ba'atisama. Jacore topu páaca be'ro niyucā, tojo weesama.

33

Jacob Esaú me'rā na a'merī apo'que ni'i

¹ Esaú cuatrocientos amua me'rā a'ticā ī'agū, Jacob a'tiro weecu niwī. Lea, Raquel, puarā narē da'raco'terā numia me'rā nanucū na pō'rārē ducawaacu niwī. ² Narē da'raco'terā numiarē na pō'rā me'rā na dūporo nu'cōcu niwī. Be'ro Leare co pō'rā me'rā nu'cōcu niwī. Nitūoropu Raquere co macū José me'rā nu'cōcu niwī. ³ Be'ro Jacob na dūporoacā u'mūtāwā'cācu niwī. Esaúre pōtērīgū wa'agu, sietetiri cū diapoare nucūcāpu paamu'rīque'acu niwī. Téé cū tiropu ejagu, tojo weedu'ucu niwī. ⁴ Esaú pe'e cūrē pōtērīgū, omawā'cāti, paabu'a, mi'micu

† **32:30** 32.30 Hebreo ye me'rā Peniel nírō, “Ō'acū ya diapoa” nisī'rírō wee'e. Apeterore Penuel ojano'caro niwū.

niwĩ. Na puarãputa a'merĩ uticãrã niwã.
⁵ Tu'ajanũ'cõ, Esaú na numiarẽ, wĩ'marãrẽ ĩ'a,
 a'tiro ni sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ã'rã waro noanojõ niti? ni sãrĩtiña'cu niwĩ.

—Na, yu'u põ'rã Ô'acũ yu'ure, mu'u dutise
 doca nigũrẽ o'o'cãrã nima, nicu niwĩ Jacob.

⁶ Tojo nicã tu'orã, cãrẽ da'raco'terã nu-
 mia na põ'rã me'rã, Esaú tiroacãpu wa'a,
 cãrẽ wiopesase me'rã añudutirã, nucũcãpu
 paamu'rĩque'acãrã niwã. ⁷ Be'ro Lea cũ
 tiroacãpu a'ti, co quẽ'rã co põ'rã me'rã mejãrõta
 weeco niwõ. Yapatigopua Raquel co macũ José
 me'rã, mejãrõta weeco niwõ.

⁸ Esaú Jacore sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿De'ro weegusari mu'u, wa'icurã sõ'onícãrã
 yu'ure põtẽrĩwã'cã'cãrã pãjãrã me'rã?

Jacob cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Mu'u yu'ure añurõ wãcũcã uagu, tojo
 weeasu.

⁹ —Niwe'e, nijã. Yu'u quẽ'rã pãjãrã cuopu.
 Na mu'u yarã me'rãta tojayá, nicu niwĩ Esaú.

¹⁰ Jacob cũ ma'mirẽ ninemocu niwĩ:

—Yu'ure añurõ wãcũgũ, yu'u o'osere ñe'eña.
 Yu'u mu'urẽ ĩ'agũ, Ô'acũrẽ ĩ'agũ weronojõ ĩ'a'a.
 Mu'u yu'ure añurõ põtẽrĩ ñe'etojapu. ¹¹ Yu'u
 mu'urẽ miiti o'osere ñe'eña. Ô'acũ yu'ure
 peje apeyenojõ cuocã weeami. Ne apeyenojõ
 du'sawe'e.

Jacob cũ pejetiri tojo nicã tu'ogu, Esaú “Jau”,
 nicu niwĩ. ¹² Be'ro Esaú nicu niwĩ:

—Te'a. Yu'u mu'u duporo u'mutãgũti, nicu
 niwĩ.

¹³ Jacob pe'e cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Ma'mi, yu'u ma'igũ, mu'u masĩsa'a. Wĩ'marã marĩ weronojõ tutuatima. Oveja, wecua, na põ'rãrẽ yu'u wãcũsa'a. Na ni'cã numuta ñujũyu'rurã, wẽrĩpe'tia wa'abosama.

¹⁴ Mu'u pe'e mu'u dutise doca nigú duporo u'mutãwã'cãña. Mu'u tojo weecã, añurõsa'a. Yu'u pe'e wa'icurã, yu'u duporo wa'arã na sijaro ejatuario sajatiro wa'aguti. Tojo nicã wĩ'marã na sijaro ejatuario wa'aguti. Téé Seipũ a'merĩ ã'arã, nicu niwĩ Jacob.

¹⁵ Esaú, “Jaũ, tojota weerã. Yu'u me'rã a'ti'cãrã umuarẽ mu'urẽ ba'paticã, pejetirã cũugũti”, nicu niwĩ.

Jacob pe'e cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—Añurõsa'a. Cũuticã'ña. Mu'urẽ caribosĩ'rĩtisa'a, nicu niwĩ.

¹⁶ Na tojo ni ucũca numurẽta Esaú Seipũ dajatojaacu niwĩ. ¹⁷ Jacob pe'e Sucot wãmetiropũ wa'acu niwĩ. Topũ cũ niatji wi'ire weecu niwĩ. Tojo nicã wa'icurã ye wi'seriacãrẽ paapeocu niwĩ. Tojo weegu tore Sucot wãmeyecu niwĩ.

¹⁸ Jacob cũ Padan-arãpũ ní'cu, cũ dajatojat-icã, ne mejecã wa'aticaro niwũ. Canaãpure añurõ dajacu niwĩ. Topũre Siquem wãmetiri macã põtëorõ tojaque'acu niwĩ. ¹⁹ Cien kujiri niyeru kujiri me'rã ni'cã di'ta duucu niwĩ. Ti di'tare Hamor põ'rã duacãrã niwã. Cũ Siquem wãmetigu pacu nicu niwĩ. Topũ Jacob cũ ya wi'i, su'ti caseri me'rã sêeopeocu niwĩ.

²⁰ Tu'ajanũ'cõ, Õ'acũrẽ ëjõpeogu wa'icurãrẽ

ũjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã see-
neocũucũ niwĩ. Tore El-Elohe-Israe* wãme õ'ocũ
niwĩ.

34

*Dina ye bu'iri co acawererã Siquẽcjãrã Ʃmũarẽ
wẽjẽ'que ni'i*

¹ Lea macõ Dina Jacore põ'rãtibosa'co, tocjãrã
nu'miarẽ ĩ'agõ wa'aco niwõ. ² Tojo weeri cura,
Siquem, Hamor heveo masũ macũ core ĩ'agũ, tu-
tuaro me'rã ñe'e, ña'arõ weecũ niwĩ. Cũ Hamor
tocjãrãrẽ dutigu nicũ niwĩ. ³ Tojo ña'arõ wee'cũ
nimigũ, core Ʃagu, cũrẽ tu'sacã weesĩ'rĩcũ niwĩ.
⁴ Tojo weegu, cũ pacũ Hamor me'rã a'tiro ucũcũ
niwĩ:

—Pacũ, yu'ure a'tigore numisẽrĩbosagu
wa'aya, nicũ niwĩ.

⁵ Jacob pe'e cũ macõrẽ ña'arõ wee'quere
masĩtojacũ nimiwĩ. Cũ põ'rã pe'e cãpũpũ na
yarã ecarãrẽ co'terã weecãrã niwã. Tojo weegu
téé na dajacãpũ ne mejẽcã nima'aticũ niwĩ.
⁶ Tojo weeri curare Hamor Siquem pacũ Jacob
me'rã ucũgũ wa'acũ niwĩ.

⁷ Jacob põ'rã na cãpũpũ ní'cãrã dajarã, te
quetire tu'orã, uayũ'rũa, a'tiro nicãrã niwã:
“Siquem Israe põ'rãrẽ ña'abutiario bopoyoro
weepĩ, co me'rã wũacãjĩgũ. Tenojõrẽ ne
weeno'ña marĩ'i”, nicãrã niwã.

⁸ Tojo nimicã, Hamor pe'e na me'rã ucũ, a'tiro
nicũ niwĩ:

* **33:20** 33.20 El-Elohe-Israe nĩrõ “Õ'acũ, Israe curuacjãrã
ẽjõpeogũ, Õ'acũta nimi” nisĩ'rĩrõ wee'e.

—Yu'u macũ Siquem musã acabijore tu'sayu'ruami. Core cūrē numisoya. ⁹ Musã ũsã acawererã weronojõ tojarãsa'a. Ũsã musã pō'rã numiarē numoti, musã pe'e quē'rã ũsã pō'rã numiarē numotirãsa'a. ¹⁰ Ũsã me'rã a'topu tojayá. A'ti di'ta nipe'tiro musã ya di'ta tojarosa'a. Di'tare duutjãrã, duase tucũrĩ pãaña, nicu niwĩ.

¹¹ Siquem pe'e quē'rã cũ basu Dina pacu Jacore, co ma'misumuarẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Musã yu'ure core o'ocã uasa'a. Musã no'o sērĩsere o'oguti. ¹² No'ocã'rõ musã sērĩrõ põtëorõ sērĩcã, o'oguti. Mejõ yu'ure core numisoya majã, nicu niwĩ.

¹³ Cũ Siquem tojo nimicã, na acabijo Dinarẽ ña'arõ wee'que wapa Jacob pō'rã cūrē, cũ pacu Hamorẽ nisoose me'rã yu'ticãrã niwã. ¹⁴ A'tiro nicãrã niwã:

—Ũsã acabijore õ'rëcju yapa casero yejecõ'ano'tigure numisomasĩtisa'a. Ũsã tojo weerã bopoyoro weerã weebosa'a. ¹⁵ Tojo weeno'cãrã dia'cūrē ũsã numisorãti. Musã quē'rã ũsã weronojõ niña. Nipe'tirã umua musã wa'teropu nirãrẽ na õ'rëcju yapa caserore yejecõ'aña. ¹⁶ Tojo wéeca be'ro pũricãrẽ musã, ũsã pō'rã numiarē numotirãsa'a. Ũsã quē'rã musã pō'rã numiarē numotirãsa'a. Marĩ ni'cãrõ me'rã nirãsa'a. Ni'cã macãcjãrãta nirãsa'a. ¹⁷ Musã ũsã tojo nisere yu'titicãma, ũsã a'tore wija, ũsã acabijore miarãsa'a, nicãrã niwã.

¹⁸ Tere tu'orã, Hamor, cũ macũ Siquem “Jacu, añurõsa'a”, nicãrã niwã. ¹⁹ Tojo weegu ne yoogoro marĩrõ Siquem cũ ya õ'rëcju yapa

caserore yejecō'ano'cu niwī. Jacob macōrē tu'sayu'ruatjīagũ, tojo weecu niwī. Cũ Siquērēta cũ ni'cũ pō'rārē āpērā yu'ruoro cūrē wiopesase me'rā ĩ'acārā niwā. ²⁰ Tojo weerā Siquem cũ pacu Hamor me'rā macā sājārī sope pu'topu wa'acārā niwā. Topu na apeyenojōrē duase tiropu masārē a'tiro werecārā niwā:

²¹ —Sōjā masā marī me'rā maata ní'cārā weronojō nisetiama. Na a'topu nirāsama. A'topu apeyenojōrē duase wi'seri weerāsama. Di'ta pajiro nicā'a. Marī na pō'rā numiarē nūmotirāsa'a. Na pe'e quē'rā marī pō'rā numiarē nūmotirāsama. ²² Na marī me'rā nirāti, nírā, a'tiro weecā ũama. Na weesetironojōta marī pō'rā ũmuarē na ō'rēcju yapa caserore yejecō'acā ũama. ²³ Nipe'tise na cūose, nipe'tirā na yarā ecarā marī ye nirōsa'a. Marī “Tojota weerāti” nicā, na marī me'rā tojarāsama.

²⁴ Nipe'tirā ũmua ti macā sope pu'to nerērā Hamor, cũ macũ Siquem me'rā na tojo niserē “Añurōsa'a, tojota weerāti”, nicārā niwā. Tojo weerā nipe'tirā ũmua na ō'rēcju yapa caserore yejecō'ano'cārā niwā. ²⁵ I'tia nūmu be'ro na yejecō'ano'cārā pūrīno'rī cura Jacob pō'rā puarā Simeó, Leví macāpu wa'acārā niwā. Na ye di'pjīrī me'rā na ne wācūtiri cura nipe'tirā ũmuarē wējēpe'ocā'cārā niwā. ²⁶ Hamor, cũ macũ Siquem quē'rārē di'pjī me'rāta wējēcārā niwā. Be'ro Dinarē Siquem ya wi'ipu ní'core miwijaacārā niwā. ²⁷ Be'ro āpērā Jacob pō'rā sirutu, ejanemocārā niwā. Na wējēno'cārā cūñarō wa'teropu yu'rua, ti macāpu apeyenojōrē yajape'ocā'cārā niwā. Na

acabijore ña'arõ wee'que wapa a'merã, tojo weecãrã niwã. ²⁸ Oveja, wecua, burroa, nipe'tise ti macãpũ ní'quere, cãpũpũ ní'quere yajacãrã niwã. ²⁹ Wi'seri po'pearũ na cwo'quere yajape'ocã'cãrã niwã. Wĩ'marãrẽ, tojo nicã numiarẽ ñe'e, miacãrã niwã.

³⁰ Tere ĩ'agũ, Jacob Simeó, Levíre a'tiro nicũ niwĩ:

—Musã yu'ure ña'abutiario weepetíyeapã. Ni'cãrõacãma a'topũ nirã masã cananeo masã, ferezeo masã yu'ure ne ĩ'asĩ'rĩtirãsama. Na yu'u me'rã a'mewějërãtirã nerěrãsama. Yu'u pejetirãcã masã cwo'o. Marĩrẽ wějẽpe'ocã'rãsama.

³¹ Na pe'e cãrẽ yu'ticãrã niwã:

—To pũrĩcãrẽ ĩcũ ũsã acabijore umuarẽ a'metãrãwapata'ari masõrẽ weronojõ cwobopari? nicãrã niwã.

35

Õ'acũ Jacore Betepũ “Añurõ wa'ato” ní'que ni'i

¹ Õ'acũ Jacore a'tiro nicũ niwĩ: “Wã'cãnu'cãña. Betepũ wa'a, topũ tojaque'aya. Topũ ni'cãrõ yu'ure ĩjõpeogũ wa'icũrãrẽ ũjũamorõpeorore da'reapa. Mu'u ma'mi Esaúre uiwã'cãcaterore yu'u topũ mu'urẽ bajua'caropũ wa'aya.” ² Tere tu'ogũ, cũ acawererãrẽ, nipe'tirã cũ me'rã nirãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Nipe'tise musã ãpěrãnojõ ĩjõpeorã queose yee'quere cõ'acã'ña. Tojo nicã u'acoe, su'ti ducayuya. ³ Te'a, Betepũ wa'arã. Topũ Õ'acũrẽ ĩjõpeogũ, ni'cãrõ cãrẽ wa'icũrãrẽ

ũjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã see-neocũugũti. Cũta yu'ure bujawetiri curare weet-amuwĩ. No'o wa'aro yu'ure ba'patiwã'cãwĩ, nicu niwĩ.

⁴ Na ãpẽrãnojõ ãjõpeorã queose yee'que na cuo'quere, tojo nicã na o'meperi yosasere Jacore o'ocãrã niwã. Jacob tere ñe'e, ni'cãgũ yucũgu encina wãmeticjujo docapũ tere yaacu niwĩ. Tigũjo Siquem pu'topũ tojacaro niwũ. ⁵ Na topũ ní'cãrã wijawã'cãrĩ cura Õ'acũ to pu'topũ nise macãrĩcjãrãrẽ upũtũ uicã weecu niwĩ. Tojo weerã Jacob põ'rãrẽ sirututicãrã niwã.

⁶ Jacob, cũ me'rã wa'a'cãrã, nipe'tirã Luz wãmetiri macãpũ etacãrã niwã. Ti macãta tja Betel wãmeticaro niwũ. Canaá di'tapũ tojacaro niwũ. ⁷ Topũ ni'cãrõ Õ'acũrẽ ãjõpeorã wa'icũrãrẽ ãjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã seeneocũucu niwĩ. Tore Jacob cũ ma'mirẽ du'ticaterore Õ'acũ cũrẽ bajuacu niwĩ. Tojo weegu tore El-betel wãme õ'ocu niwĩ. ⁸ Topũta Rebecare co'te'co Débora wẽrĩco niwõ. Betel pu'toacã core ni'cãgũ yucũgu encina wãmeticjujo docapũ yaacãrã niwã. Jacob tore “encina ñujarigu” pisucu niwĩ.

⁹ Jacob cũ Padan-arãpũ ní'cu dajatojaticã, topũta Õ'acũ apaturi bajua, “Mu'urẽ añurõ weeguti”, nicu niwĩ.

¹⁰ “Mu'ũ Jacob wãmeti'i.

Tojo wãmetisome majã.

Ni'cãcã me'rã mu'ũ wãme Israe[☆] nirõsa'a”, nicu niwĩ tja.

☆ **35:10** 35.10 Gn 32.28

Cũ wãmerẽ ducayúca be'ro, ¹¹ a'tiro nicu niwĩ:
 “Yũ'ũ Õ'acũ tutuayũ'rugũ ni'i.

Mũ'ũ pãjãrã põ'rãti, pãjãrã pãrãmerãtigusa'a.

Mũ'ũ me'rã pãjãrã masãputirãsama.

Peje macãrĩ wa'arosa'a.

Mũ'ũ pãrãmerã wa'tero nirã wiorã waro
 sãjãrãsama.

¹² Abrahã, Isaare yũ'ũ o'o'que di'tare mũ'ũ
 quẽ'rãrẽ o'oguti.

Mũ'ũ be'rore, mũ'ũ pãrãmerã nituriarãrẽ
 o'oguti”, nicu niwĩ Õ'acũ.

¹³ Õ'acũ topũ Jacob me'rã ucũtoja, wa'a
 wa'acũ niwĩ. ¹⁴ Be'ro cũrẽ Õ'acũ ucũ'caropũ
 ni'cãgã ıtãgãrẽ miwã'cõnũ'cõcũ niwĩ. Õ'acũrẽ
 ẽjõpeosere ĩ'ogũ, tigare olivo ı'sere, tojo nicã
 ı'seducaco vinorẽ piopeocũ niwĩ. ¹⁵ Tore Betel
 wãme õ'ocũ niwĩ.

Raquel co wẽrĩ'que ni'i

¹⁶ Be'ro Betepũ ní'cãrã aperopũ wa'acãrã
 niwã. Na Efrata wãmetiropũ etatjo dũ'sacaro
 niwũ yujupũ. Topũ Raquel wĩ'magũrẽ ñe'eco
 niwõ. Ne maata wĩ'magũrẽ ñe'emasĩtico niwõ.

¹⁷ Co ıpũtũ pũrĩse pi'etiri curare, põ'rãtirãrẽ
 co'teri masõ a'tiro nico niwõ: “Uiticã'ña.
 Wĩ'magũ bajuatojami. Ƴmũ nimi tja”, nico
 niwõ. ¹⁸ Co tojo nirĩ cura, Raquel wẽrĩgõpũ nico
 niwõ. Co ejeripõ'rã du'uatĩ dũporoacã co macũrẽ
 Benoni pisuco niwõ. Cũ pacũ Jacob pe'e cũrẽ
 Benjamĩ wãme õ'ocũ niwĩ.

¹⁹ Tojo wee Raquel wẽrĩa wa'aco niwõ.
 Core Efrata wa'ari ma'apũ yaacãrã niwã.
 Ni'cãrõacãma to Belẽ wãmeti'i majã. ²⁰ Jacob

core yaa'caro bu'ipure ni'cã ãtãtuturo nu'cõcu niwĩ. Téé a'tocateropu ti tuturore ã'arã, "A'to Raquere yaapã", ni ã'sama.

²¹ Be'ro Jacob yu'rua, Eder wãmetiro oveja co'terã na co'tedujiri wi'i yu'rurõpu tojaque'acu niwĩ. ²² Na topu añurõ apoque'a nisetiri cura Rubén cã pacu numo weronojõ nigõ Bilha me'rã wuacãjĩ, co me'rã nicu niwĩ. Tere masĩgũ, cã pacu urupũ waro uacu niwĩ.

Jacob põ'rã ye cjase ni'i

Jacob põ'rã doce nicãrã niwã. ²³ Cũ Lea me'rã a'ticurã põ'rãticu niwĩ: Rubén masã ma'mi nicu niwĩ. Be'ro Simeó, Leví, Judá, Isacar, Zabulõ nicãrã niwã. ²⁴ Cũ Raquel me'rã a'ticurã põ'rãticu niwĩ: José, Benjamí nicãrã niwã. ²⁵ Bilha Raquere da'raco'tego ní'co me'rã a'ticurã põ'rãticu niwĩ: Dan, Neftalí nicãrã niwã. ²⁶ Zilpa, Leare da'raco'tego ní'co me'rã a'ticurã põ'rãticu niwĩ: Gad, Aser nicãrã niwã. ã'rã Jacob Padan-arãpu nicã bajuacãrã niwã.

Isaa cã wẽrĩ'que ni'i

²⁷ Jacob cã pacu Isaare Mamre wãmetiropu ã'agũ wa'acu niwĩ. Ti macãrẽ ãpẽrã Arba o Hebrõ pisuma. Topu toduporopu Abrahã, Isaa niseticãrã niwã. ²⁸ Isaa ciento ochenta cã'marĩ cuogũ, wẽrĩcu niwĩ. ²⁹ Cũ ñecũsumarẽ sirutugũ, cã quẽ'rã bucu waro wa'a, wẽrĩa wa'acu niwĩ. Cũ wẽrĩcã ã'a, cã põ'rã Esaú, Jacob cãrẽ yaacãrã niwã.

36

Esau pō'rā, cū pārāmerā nituriarā ye queti ni'i

¹ A'ticūrā Esau pō'rā, cū pārāmerā nituriarā nicārā niwā. Cūrēta tja Edom pisucārā niwā. ² Esau Canaá di'tacjārā numiarē nūmoticū niwī. Ni'cō Ada, Elón hitita masū macō nico niwō. Apego Aholibama Aná macō, Zibeón heveo masū pārāmeo nico niwō. ³ Apego Basemat Ismae macō, Nebaiot acabijo nico niwō. ⁴ Ada me'rā cū pō'rāti'cū Elifaz wāmeticū niwī. Basemat macū Reuel wāmeticū niwī. ⁵ Aholibama me'rā cū pō'rāti'cārā Jeús, Jaalam, Coré nicārā niwā. A'rā cū Canaá di'tapū nicā bajuacārā niwā.

⁶ Esau cū nūmosānumia me'rā, cū pō'rā ũmua, numia nipe'tirā cū me'rā nirārē piji, aperopū macārī wa'acū niwī. Cū acabiji Jacob tiropū ní'cū yoaropū wa'acū niwī. Nipe'tirā cū yarā wa'icūrārē, tojo nicā nipe'tise cū Canaá di'tapū boca'quere miape'ocū niwī. ⁷ Na cū acabiji Jacob me'rā apeyenojō cūoyū'rūmajā wa'acārā niwā. Tojo weerā na ni'cārō me'rā nita basioticaro niwū. Tojo nicā wa'icūrā na cūrā pājārārē ba'ase ejatuaticaro niwū. ⁸ Tojo weegū Esau, apetero Edom na nigú, Seir opa bu'papijaro nirōpū macārī wa'acū niwī.

⁹ Esau pārāmerā nituriarā edomita masā Seir opa bu'papijaro nirōpū nisetiārā niwā. ¹⁰ Esau pō'rā ũmua a'tiro wāmetiārā niwā: Ada, Esau nūmo Elifare pō'rático niwō. Esau nūmo apego Basemat Reuere pō'rático niwō. ¹¹ Elifaz pō'rā ũmua a'tiro wāmetiārā niwā: Temán, Omar,

Zefo, Gatam, Cenaz nicārā niwā. ¹² Ā'rā, Esaú nūmo Ada pārāmerā nicārā niwā.

Elifaz apego cū nūmo nitigo me'rā pō'rāticu niwī tja. Co Timna wāmetico niwō. Co me'rā Amalec wāmetigure pō'rāticu niwī. ¹³ Reuel pō'rā a'ticūrā nicārā niwā: Nahat, Zera, Sama, Miza nicārā niwā. Na, apego Esaú nūmo Basemat pārāmerā nicārā niwā. ¹⁴ Apego Aholibama Esaú nūmo nico niwō tja. Co me'rā a'ticūrā pō'rāticu niwī: Jeús, Jaalam, Coré nicārā niwā. Co Ana macō, Zibeón pārāmeo nico niwō.

¹⁵ A'ticūrā Esaú pārāmerā nituriarā wiorā nicārā niwā: Elifaz, Esaú macū masā ma'mi pō'rā Temán, Omar, Zefo, Cenaz, ¹⁶ Coré, Gatam, Amalec nicārā niwā. Na Elifaz pō'rā Edom di'tapure wiorā nicārā niwā. Na nipe'tirā Ada pārāmerā nituriarā nicārā niwā. ¹⁷ Esaú pārāmerā Reuel pō'rā Edom di'tapure a'ticūrā wiorā nicārā niwā: Nahat, Zera, Sama, Miza nicārā niwā. Na Basemat Esaú nūmo pārāmerā nicārā niwā. ¹⁸ Esaú nūmo Aholibama pō'rā a'ticūrā wiorā nicārā niwā: Jeús, Jaalam, Coré nicārā niwā. Aholibama Aná macō nico niwō. ¹⁹ Na nipe'tirā Esaú, Edom na nigú, pārāmerā nicārā niwā. Na te curaricjārā wiorā nicārā niwā.

²⁰ Seir pō'rā, horeo masū na nigú pō'rā a'ticūrā nicārā niwā: Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ²¹ Disón, Ezer, Disán nicārā niwā. Na horeo masā wiorā nicārā niwā. Edom di'tapure Seir pārāmerā nituriarā nicārā niwā. ²² Lotán pō'rā a'ticūrā nicārā niwā: Hori, Hemam nicārā niwā. Timna Lotán acabijo nico niwō. ²³ Sobal pō'rā a'ticūrā

nicārā niwā: Alván, Manahat, Ebal, Sefo, Onam
 nicārā niwā. ²⁴ Zibeón pō'rā a'ticūrā nicārā
 niwā: Aja, Aná nicārā niwā. Anáta yucu
 marīrōpūre nígũ, aco asibususe o'maburose
 perire bocacu niwī. Cũ pacu Zibeón yarā bur-
 roare cũ co'tecaterore tere bocacu niwī. ²⁵ Aná
 ni'cũ macũ Disón wāmetigūre macūtīcu niwī.
 Tojo nicā ni'cō numio Aholibamarē macōtīcu
 niwī. ²⁶ Disón pō'rā a'ticūrā nicārā niwā:
 Hemdán, Esbán, Itrán, Querán nicārā niwā.
²⁷ Ezer pō'rā a'ticūrā nicārā niwā: Bilhán, Za-
 aván, Acán nicārā niwā. ²⁸ Disán pō'rā a'ticūrā
 nicārā niwā: Uz, Arán nicārā niwā.

²⁹ Horeo masā wiorā a'ticūrā nicārā niwā:
 Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ³⁰ Disón, Ezer, Disán
 nicārā niwā. Na horeo masā wiorā nicārā niwā.
 Na Seir di'tapūre na ye curarinucũ wiorā nicārā
 niwā.

³¹ Israe curuacjārā wiogu dutigu waro cūoatji
 dūporore Edom di'tapūre wiorā dutirā a'tiro
 wāmetirā nicārā niwā: ³² Bela, Beor macũ
 Edom di'ta wiogu dutigu nicu niwī. Cũ ya
 macā Dināba wāmetīcaro niwā. ³³ Bela wērīca
 be'rore cũ dūcayuro Jobab, Zera macũ dutīcu
 niwī. Cũ Bosra wāmetīri macācjũ nicu niwī.
³⁴ Jobab cũ wērīca be'rore cũ dūcayuro Husam
 wāmetīgu dutīcu niwī. Cũ Temán wāmetīrocjũ
 nicu niwī. ³⁵ Husam cũ wērīca be'rore cũ
 dūcayuro Hadad, Bedad macũ dutīcu niwī. Cũ
 madianita masārē Moab cja cāpūpū a'mewējē
 wapata'acu niwī. Cũ ya macā Avit wāmetīcaro
 niwā. ³⁶ Hadad cũ wērīca be'rore cũ dūcayuro
 Samla, Masreca macācjũ dutīcu niwī. ³⁷ Samla
 cũ wērīca be'rore cũ dūcayuro Saúl dutīcu niwī.

Cũ Rehobot wãmetiri macãcjũ nicu niwĩ. Ti macã dia sumutopu nicaro niwũ. ³⁸ Saúl wẽrĩca be'rore cũ ducayuro Baal-hanán, Acbor macũ, duticu niwĩ. ³⁹ Baal-hanán wẽrĩca be'rore cũ ducayuro Hadad, Pau wãmetiri macãcjũ duticu niwĩ. Hadad nũmo Mehetabel wãmetico niwõ. Co Matred macõ, Mezaab pãrãmeo nico niwõ.

⁴⁰ Esaú põ'rã wiorã te curarinucũ su'ori niseti'cãrã a'ticurã nicãrã niwã. Ni'cũ põ'rã masã ma'mi me'rã nu'cãcaro niwũ. Na niseti'caropu, tojo nicã na ye curari wãmerẽ werenõ'rõsa'a. Timna, Alva, Jetet, ⁴¹ Aholibama, Ela, Pinón, ⁴² Cenaz, Temán, Mibzar, ⁴³ Magdiel, Iram nicãrã niwã. Esaú, apeterore Edom pisuno'gũ nicu niwĩ. Na edomita masã wiorã nicãrã niwã. Na, na nirõpũre, na yarã masãrẽ su'ori duticãrã niwã.

Ã'rĩ Esaú, Edom masã ñecũ nicu niwĩ.

37

José quẽ'e'que ni'i

¹ Jacob pe'e Canaá di'tapu tojacã'cu niwĩ. Ti di'taputa cũ pacu yoaticã nínicu niwĩ.

² A'te Jacob ni'cũ põ'rã niseti'que queti ni'i.

José diecisiete cũ'marĩ cuogu, cũ ma'misumua me'rã oveja co'tegu weecu niwĩ. Na cũ pacu nũmosãnumia pe'su da're'cãrã numia Bilha, Zilpa põ'rã nicãrã niwã. José na da'raropu cũ ma'misumua ña'arõ weeseticã ñ'agũ, na pacupũre “Ña'arõ weeama”, ni weredajamujãcu niwĩ.

³ Jacob José pe'ere ãpẽrã cũ põ'rã nemorõ ma'iyu'rũnu'cãcu niwĩ. Cũ bũcu waro nirĩ

cura bajua'cu niyucã, tojo weecu niwĩ. Cũrẽ ma'iyu'rugu, ni'cãrõ su'tiro cũ sãñatjo añurõ waro weecu niwĩ. ⁴ Cũ ma'misumua cũ pe'ere “Marĩ nemorõ ma'iyu'rũnu'cãmi” nĩrã, cũrẽ ĩ'asĩ'rĩti, uacãrã niwã. Cũrẽ ne cã'rõ añudutiticãrã niwã.

⁵ Ni'cã ñami José quẽ'ecu niwĩ. Tere cũ ma'misumuarẽ werecu niwĩ. Tere tu'orã, totã nemorõ cũ me'rã uacãrã niwã. ⁶ A'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u quẽ'e'quere musãrẽ weregatigu wee'e. Tere tu'oya. ⁷ Marĩ nipe'tirãputa cãpũpu niasu. Topure trigore opa dotori du'terã weeasu. Ni'cã ño ya doto cjã ño wã'cãnu'cã, diacjũ ejanu'cã wa'asu. Musã ye ñorĩ pe'e ya ño sumuto sutuanu'cãpu. Ya ñorẽ ějõpeoro weronojõ paamu'rĩque'apu, nicu niwĩ.

⁸ Tere tu'orã, cũ ma'misumua nicãrã niwã:

—¿To pũrĩcãrẽ mu'u ũsã wiogu nigũsari? ¿Mu'u ũsãrẽ dutipegusari?

Cũ quẽ'e'quere werecã, “Tojo wa'apu” nicã tu'orã, nemorõ ua, cũ me'rã a'pepũrĩcãrã niwã.

⁹ Be'ro apaturi José quẽ'enemocu niwĩ. Te quẽ'rãrẽ cũ ma'misumuarẽ werecu niwĩ:

—Tu'oya tja. Yu'u apaturi quẽ'e'asu. A'tocaterore mujĩpũ umucocjũ, ñamicjũ, once ñocõa yu'ure ějõpeorã paamu'rĩque'ama.

¹⁰ Cũ pacure, cũ ma'misumuarẽ cũ quẽ'e'quere werecu niwĩ. Tere tu'ogu, cũ pacu pũrĩrõ me'rã cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeti a'te mu'u quẽ'e'que? ¿To pũrĩcãrẽ, yu'u, mu'u paco, mu'u ma'misumua mu'urẽ ějõpeorã paamu'rĩque'arãsari? nicu niwĩ.

11 Cũ ma'misumua cūrē uoyu'ruacārã niwã. Cũ pacu pe'e tere pūrõ wãcũnũgũcu niwĩ.

Joseré cũ ma'misumua dua'que ni'i

12 Ni'cã nũmu José ma'misumua Siquem wãmetiropu wa'acārã niwã. Na pacu Jacob yarã ovejare tá ecarã wa'arã weecārã niwã. 13 Be'ro Jacob cũ macũ Joseré nicu niwĩ:

—Mu'u masĩsa'a. Mu'u ma'misumua Siquẽpu ovejare tá ecaco'terã weesama. Narẽ ñ'agũ wa'aya.

—Jau, wa'aguti, ni yu'ticu niwĩ.

14 Cũ tojo nicã tu'ogu, Jacob nicu niwĩ:

—Añu'u. ¿Mu'u ma'misumua, tojo nicã oveja, ¿de'ronojõ nisetiti? Narẽ ñ'agũ wa'aya. Ñ'atoja, yu'are quetiweregu tojatia, nicu niwĩ. Jacob Joseré o'ógu, Hebrõ wãmetiro ti pa'tiro nirõ me'rã o'ócu niwĩ.

José Siquẽpu etagu, 15 cãpũpu wisia wa'acu niwĩ. Tojo weegu ni'cũ masũ cūrē bocaaja, sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ñe'enojõrẽ a'macusiagu weeti?

16 José cūrē yu'ticu niwĩ:

—Yu'u ma'misumuarẽ a'macusiagu wee'e. ¿No'opu na yarã ovejare co'terã weesari? ¿Mu'u masĩweti?

17 —Wa'atojama. A'to ní'cārã “Dotán tiropu wa'arã” nicã tu'oasu, ni yu'ticu niwĩ cūrẽ.

Tojo weegu José cũ ma'misumuarẽ a'mawã'cã, Dotán sumutopu bocaejacu niwĩ. 18 Na pe'e cūrẽ yoaroputa a'ticã ñ'acārã niwã. Na tiropu ejase duporo, “Marĩ cūrẽ wějẽrã”, ni apoyucārã niwã.

19 —Ī'aña. Sī'i quē'ese bucu a'timimiba, nicārā niwā.

20 —Te'a, cūrē wējērā. Wējētoja, copepu cūrē tuuquesārā. “No'o ni'cū yai nūcūcjū ba'agu ba'apī cūrē”, nīrā marī pacure. Tojo weero cū quē'e'que ¿de'ro wa'aro wa'arosa'a? nicārā niwā.

21 Rubén na tojo nisere tu'ogu, cū acabijire yu'rūosī'rīgū, narē nicu niwī:

—Wējētīcārā. 22 A'ti pe aco marīrī pepu tuuquesaña. Ne cūrē mejēcā weeticā'ña. Rubén cū acabijire yu'rūo, cū pacupure wiasī'rīgū, tojo nicu niwī.

23 José cū ma'misumua tiropu etacā, na cūrē ñe'ea, cū sãñarō su'tiro cū pacu o'o'carore tuweecārā niwā. 24 Tuwee, topu nirī pe aco marīrī pepu tuuquesacārā niwā.

25 Tu'ajanu'cō, ba'arātīrā ejanujācārā niwā. Na tojo weeri cura ismaelita masā* duari masā pājārā a'ticā ī'acārā niwā. Na Galaad wāmetiro me'rā, Egiptopu miarā, na yarā wa'icūrā cameyoa bu'ipu, u'mūtise pejere, tojo nicā wa'rese bālsamo wāmetisere, mirra wāmetisere miacārā niwā.

26 Narē ī'agū, Judá cū ma'misumuarē, cū acabijirārē nicu niwī:

—Marī cūrē wējē, āpērārē ya'yiorā, ñe'enojō añuse bocabosari? 27 Cūrē wējērōnojō o'orā, sōjā duari masā pe'ere duarā. Cū quē'rā marī acabijita nimi.

* 37:25 37.25 Ismaelita masā madianita masā nicārā niwā.

Judá cǔ tojo nisere tǔ'orǎ, “Jau, tojota weerǎ”, nicǎrǎ niwǎ.

²⁸ Tojo weerǎ ismaelita masǎ apeyenojǔ duari masǎ na tiropǔ yǔ'rǔacǎ, José ma'misǔmǔa ti pepǔ sǎña'cure miiwǐrǔ, narǔ duacǎrǎ niwǎ. Cǔrǔ veinte niyeru kujiri wapayecǎrǎ niwǎ. Tojo weerǎ Joseré Egiptopǔ miacǎrǎ niwǎ.

²⁹ Rubén na duari cura marǐ'cǔ niyugǔ, na tiropǔ daja, ti pepǔ Joseré marǐcǎ ĩ'agǔ, cǔ bujawetisere ĩ'ogǔ, cǔ yaro su'tiroke tǔ'rǔcǔ niwǐ. ³⁰ Be'ro cǔ acabijirǎ tiropǔ wa'a, narǔ nicǔ niwǐ:

—Marǐ acabiji marǐamiba majǎ. ¿Ni'cǎrǔacǎrǔ yǔ'u de'ro weegǔsari? nicǔ niwǐ.

³¹ Be'ro ni'cǔ cabra wǐ'magǔrǔ wǔjǔcǎrǎ niwǎ. Wǔjǔtoja, José yaro su'tiro na tuwee'carore mii, cǔ ye dí me'rǎ tore tuuwa'recǎrǎ niwǎ.

³² Tu'ajanǔcǔ, to su'tiroke na pacǔpǔre mia, ĩ'ocǎrǎ niwǎ.

—ǔsǎ a'to su'tiroke bocapǔ. ĩ'aña. Apetero weero mǔ'u macǔ yaro nǐrǔ nibosa'a, nicǎrǎ niwǎ.

³³ Jacob ti su'tiroke ĩ'amasǐgǔ, a'tiro nicǔ niwǐ:

—ǔ. Yǔ'u macǔ yarota ni'i. Ni'cǔ yai nǔcǔcǔjǔ yǔ'u macǔrǔ ñe'e, cǔ'rǐ wǔjǔeste, ba'apǐ, nicǔ niwǐ.

³⁴ Tojo weegǔ Jacob cǔ bujawetisere ĩ'ogǔ, cǔ su'tiroke tǔ'rǔ, na weewǔaronojǔpǔma su'ti wǎquǐsenojǔrǔ sǎñacǔ niwǐ. Cǔ macǔ wǔrǐ'quere yoacǎ uti, dǔjasewǎ'acǔ niwǐ.

³⁵ Nipe'tirǎ cǔ pǔ'rǎ ǔmǔa, numia cǔrǔ “Tocǎ'rǔta bujaweti, utiya”, nicǎrǎ nimiwǎ. Cǔ pe'e na “Wǎcǔtutuaya”, nimicǎ, ne ǔaticǔ

niwĩ. Siape me'rã nemorõ utinemosãjãcũ niwĩ.
A'tiro nicũ niwĩ:

—Téé wěrĩgũpũ bajawetidu'uguti, nicũ niwĩ.
Tojo weegu Jacob cũ macũ José bajuticã ĩ'agũ,
utinu'cũcã'cũ niwĩ.

³⁶ Ismaelita masã Egiptopũre etarã, Joseré
Potifar wãmetigure duaturiacãrã niwã. Cũ Egiptocjãrã wioгу faraõrẽ da'ratamugũ nicũ niwĩ.
Tojo nicã faraõrẽ co'terã surara wioгу nicũ niwĩ.

38

Judá, Tamar wãmetigo ye queti ni'i

¹ Joseré na duáca be'ro Judá cũ ma'misũmũa,
cũ acabijirãrẽ cõ'awijacũ niwĩ. Cõ'awija, Adulam
wãmetiri macãpũ wa'acũ niwĩ. Topũ ti macãcjũ
Hira wãmetigu ya wi'ipũ cãjĩcũ niwĩ. ²⁻³ Topũ
ni'cõ numiorẽ Canaá di'tacjũ Súa wãmetigu
macõrẽ ĩ'acũ niwĩ. Core namoticũ niwĩ. Co
me'rã níca be'ro co nijĩpaco ni, ni'cũ wĩ'magũ
põ'rãtico niwõ. Cũrẽ Er wãme õ'oco niwõ.

⁴ Be'ro apaturi nijĩpaco wa'a, apĩ wĩ'magũrẽ
põ'rãtico niwõ. Cũrẽ Onán wãme õ'ocũ niwõ.

⁵ Na be'rore apĩ põ'rãtinemoco niwõ tja. Cũrẽ
Sela wãme õ'oco niwõ. Cũ Quezib wãmetiropũ
bajuacũ niwĩ.

⁶ Be'ropũ Judá cũ macũ masã ma'mi Er Tamar
wãmetigore numiada'recũ niwĩ. ⁷ Er cũ ña'arõ
weesetisere Õ'acũ ne tũ'saticũ niwĩ. Tojo weegu
cũ catiri mũcore ĩ'macã'cũ niwĩ.

⁸ Cũ wěrĩca be'ro Judá cũ macũ Onárẽ a'tiro
nicũ niwĩ:

—Macũ, marĩrẽ dutisere queoro wéegu, mu'u ma'mi nũmo ní'core nũorẽña. Tojo weegu mu'u ma'mi mijĩrẽ põ'rãtibosaturiağusa'a.✧

⁹ Onán pe'e “Co me'rã yu'u põ'rãticã, yu'u põ'rã nitibosama” ni, masĩcu niwĩ. Tojo weegu nipe'tisetiri co me'rã nimigũ, nijĩpacoyoticu niwĩ. Tere tojo weegu, cũ ma'mi põ'rã nituriarã wa'acã ասատիցս, tojo weecu niwĩ. ¹⁰ Õ'acũ Onán cũ tojo weesere ĩ'agũ, tere tu'saticu niwĩ. Tojo weegu cũ quẽ'rãrẽ wẽrĩcã weecu niwĩ.

¹¹ Tojo wa'aca be'ro Judá cũ macũ nũmo ní'core nicu niwĩ:

—Mu'u pacu ya wi'ipũ wapewio tojánĩña. Yu'u macũ Sela cũ bucu nicãpu cũrẽ marãputiapa, nicu niwĩ. Tojo weego, Tamar co pacu ya wi'ipũ dajaco niwõ. Core tojo nimigũ, Judá a'tiro wãcũcu niwĩ: “Apetero weegu Sela quẽ'rã cũ ma'misumua weronojõ wẽrĩbosami”, nicu niwĩ.

¹² Yoáca be'ro Judá nũmo Súa macõ wẽrĩa wa'aco niwõ. Cũ dujari pe'tica be'ro Judá Timnat wãmetiri macãpu wa'acu niwĩ. Ti macãputa cũ yarã oveja poarire seecãrã niwã. Cũ me'rãcjũ Hira Adulãcjũ cũrẽ ba'paticu niwĩ.

¹³ Tamar, co mañecũ “Timnat macãpu cũ yarã oveja poarire seegu wa'apu” nicã tu'ogo, a'tiro weeco niwõ. ¹⁴ Co wapewio sãñarĩ su'tiروه tuweeco niwõ. Tuwee, na ĩ'amasĩticã'to níğõ, ni'cã casero me'rã co diapoare mo'aco niwõ. Tu'ajanũ'cõ, Enaim macã sãjãrĩ sope pu'to dujico niwõ. Ti macã Timnat wa'ari ma'a tiropũ nicaro

✧ 38:8 38.8 Rt 4.5; Mr 12.19-22

niwũ. Tamar, “Sela bũcũpũ niapũ” nisere tu'ogo, tojo weeco niwõ. Sela bũcũpũ nimicã, Judá core Selare numiada'reticũ niwĩ.

¹⁵ Judá core ĩ'agũ, “Umũarẽ a'metãrãwapata'ari masõ nisamo”, ni wãcũcũ niwĩ. Co diapoare mo'a, ĩ'ata basiotico niwõ.

¹⁶ Cũ macũ nũmo ní'co nisamo, ni masĩtigũ, ma'apũ ní'cũ co tiro ojanũ'cã, core a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'u, mũ'u me'rã nisĩ'rĩsa'a, nicũ niwĩ.

Co pe'e “¿Ñe'enojõ yũ'ure wapayegũsari?” nico niwõ.

¹⁷—Yũ'u ecarã cũorãrẽ ni'cũ cabracãrẽ mũ'urẽ o'oguti, nicũ niwĩ.

—Añu'u to pũrĩcãrẽ. Mũ'u cãrẽ o'oati dũporo apeyenojõ cũuña yujupũ, nico niwõ.

¹⁸—¿Ñe'enojõrẽ yũ'u cũucã uati? ni sãrĩtiña'cũ niwĩ.

—Mũ'u wãmerẽ ñacũurõrẽ ti da bũsari da me'rã, tojo nicã mũ'u tuacjũ mũ'u cũocjũre cũuña, nico niwõ.

Judá core tere o'otoja, co me'rã nicũ niwĩ. Tojo wee co nijĩpaco tojaco niwõ. ¹⁹ Cũ me'rã níca be'ro topũ ní'co Tamar wa'aco niwõ. Wa'a, co diapoã omáca caserore tuweeco niwõ. Tu'ajanũ'cõ, co wapewio su'tiro co tuwee'carore sãñaco niwõ tja.

²⁰ Be'ro Judá cã ní'caronojõ cã me'rãcũ Adulãcũ me'rã cabracãrẽ o'ócũ niwĩ. Cũ co me'rã topũ cũu'quere wiatõrõdutigũ, tojo weecu niwĩ. Cũ me'rãcũ pe'e core ne bocaticũ niwĩ.

²¹ Tojo weegu tocjãrã masãrẽ sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—Mũsã ĩ'acã sõ'oníco Enaícjõ, mũsã ĩjõpeori wi'icjõ umũarẽ a'metãrãwapata'ari masõ,

¿no'opu nisari? Na pe'e “A'toma ne ni'cõ conojõ marĩmo a'ti macãma”, nicãrã niwã.

²² Tere tu'ogu, Judá tiropu cũ majãmitojaacu niwĩ. Cũrẽ nicu niwĩ:

—Ne bocatiasu. Tocjãrã marĩcã “Conojõ a'toma ne marĩmo”, niama, nicu niwĩ.

²³ Judá cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—Tocjãrã marĩrẽ bujiticã'to, nĩrã, yu'u cũu'que me'rãta tojacã'to. Yu'u cabracãrẽ o'omiapu, o'ogu pe'e; mu'u bocatiapã, nicu niwĩ Judá.

²⁴ I'tiarã mujĩpũ be'ro ãpẽrã Judãre a'tiro quetiwererã etacãrã niwã:

—Mu'u macũ numo ãpẽrã umuarẽ a'metãrã, nijĩpacoyoja wa'aco niama, nicãrã niwã.

Judá tere tu'ogu, “Core miiwĩrõ, ãjũacõ'acã'rã wa'aya”, ni caricũcu niwĩ.

²⁵ Core miiwĩrõrĩ curare co pe'e cũ wapaye cũu'quere o'o, co mañecũrẽ a'tiro queti o'oco niwõ: “A'te noa cũu'que nĩrõ nisasa'a. A'te wioguta yu'ure nijĩpacoyowĩ. Ĩ'arẽ mu'u. ¿Noa yaro a'to wãme ñacũurõ, a'ti da me'rã, tojo nicã a'tigu tuacju niti?”

²⁶ Judá cũ yere ĩ'amasĩgũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Co pe'e yu'u yu'rũoro añurõ weepõ. Yu'u pe'e, yu'u macũ Sela me'rã numiada'retigu, ña'arõ weepã, nicu niwĩ. Tojo weegu Judá core ne apaturi a'metãrãnemoticu niwĩ majã.

²⁷ Tamar co wĩ'magũ wu'ari numu ejacã, puarã su'rũa'cãrã bajuacãrã niwã. ²⁸ Na bajuari curare ni'cũ omocã siowĩrõcu niwĩ. Tojo weego põ'rãtirãrẽ co'teri masõ ni'cã da sõ'arĩ da me'rã, omocãpu du'teõ'oco niwõ. A'tiro nico niwõ:

“Ā'rĩ bajuamũ'tāmi”, nico niwō. ²⁹ Co tojo nirĩ curata cū omocārē wejequesōrōcũ niwĩ. Cū tojo weecāta, cū acabiji pe'e bajuamũ'tācũ niwĩ. Tojo weego pō'rātirārē co'tego cūrē a'tiro nico niwō: “¿De'ro weegũ mũ'ũ ma'mi pe'ere bajuamũ'tācā weetiati?” Tojo weerā cūrē Fares wāmeyecārā niwā. ³⁰ Be'ro apĩ omocāpũ sō'arĩ da dũ'teō'o'cũ pe'e bajuacũ niwĩ. Cūrē Zara* wāme ō'ocārā niwā.

39

José ye queti, tojo nicā Potifar nũmo ye queti ni'i

¹ José Egiptopũ miano'cũ niwĩ. Cūrē topũ miāca be'ro cūrē mia'cārā ismaelita masā Potifar wāmetigũre duaturiacārā niwā. Cū Egiptocjũ wiogũ faraōrē da'ratamugũ, tojo nicā cūrē co'terā surara wiogũ nicũ niwĩ.

² Ō'acũ José me'rā ni, cūrē weetamucũ niwĩ. Tojo weegũ cū wiogũ Potifar, Egiptocjũ ya wi'ipũ nirĩ cura nipe'tise cūrē añurō dia'cũ wa'acaro niwũ. ³ Potifata Ō'acũ Joseré weetamusere, tojo nicā cūrē añurō wa'asere ĩ'acũ niwĩ. ⁴ Tojo weegũ Joseré añurō wācũcũ niwĩ. Tojo wācũgũ cūrē, cū ya wi'i wiogũ, cūrē weetamuacjũ warore sōrōcũ niwĩ. Nipe'tise cū yere sũ'ori ĩ'anũrũdutigu sōrōcũ niwĩ. ⁵ Cūrē wiogũ sōrōca nũmũ me'rāta Ō'acũ Potifare añurō wa'acā weenu'cũcũ niwĩ. Cū ya wi'i cjase cū cũosere, tojo nicā cū cāpũpũ cũosere “Añurō wa'ato”,

* **38:30** 38.30 Apeterore Zarare Zérah ojano'caro niwũ. Jos 7.1

nicu niwĩ Õ'acũ. ⁶ José tere co'tegu niyucã, Potifar ne cã'rõ wãcũque'titicu niwĩ. Ba'aritero ejacã dia'cũrẽ ba'agu wa'amujãcu niwĩ.

José tutuagu, añurõ bajugu nicu niwĩ. ⁷ Be'ro cũ wiogu Potifar nũmo cũrẽ pũrõ ï'aco niwõ. Joseré tũ'sago, ni'cã nũmu cũrẽ, “Yũ'u me'rã nígũ a'tia”, nico niwõ.

⁸ José co tojo nisere tũ'satigu, core a'tiro nicu niwĩ:

—Ï'aña. Yũ'u wiogu mu'u marãpu, nipe'tise masã cõsere yũ'ure ï'anurũdutigu cũuami. Yũ'u a'topu nirĩ curare cũ ne apeyenojõ wãcũque'titimi. ⁹ A'ti wi'ipure ne apĩ yũ'u nemorõ nígũ marĩmi. Yũ'u wiogu yũ'ure, yũ'u sãrĩsere o'oticã weetimi. No'o nipe'tisere o'omi. Mu'u pũrĩcãrẽ basiowe'e. Mu'u yũ'u wiogu nũmo ni'i. Tojo weegu yũ'u to cã'rõjo ña'arõ weemasĩtisa'a. Õ'acũrẽ yũ'rũnũ'cãmasĩtisa'a, nicu niwĩ.

¹⁰ Co cũrẽ nipe'tise nũmurĩ “Ba'pati, yũ'u me'rã nígũ a'tia”, nimicã, ne wa'aticu niwĩ.

¹¹ Ni'cã nũmu José cũ wiogu ya wi'ipu cũ da'rasenojõrẽ weegu wa'acu niwĩ. Titare ãpẽrã ti wi'ipu da'raco'terã topu marĩcãrã niwã.

¹² Potifar nũmo cũ yaro su'tiro bu'icjãrõrẽ tũawee, “Yũ'u me'rã nígũ a'tia”, nico niwõ.

José pe'e su'tiro bu'icjãrõ moogũ ti wi'ipu ní'cu omawijaacu niwĩ. Co pe'e cũ yaro su'tiro me'rã tojanũ'cãco niwõ. ¹³ Cũ bu'icjãrõrẽ topu cõ'a omawijaacã ï'agõ, ¹⁴ to da'raco'terãrẽ pijio, a'tiro nico niwõ:

—Í'aña. Yũ'u marãpũ hebreo masũ cũ miiti'cũ marĩrẽ ña'arõ bujicã'mi. Cũ yũ'u me'rã nisĩ'rĩgũ, a'ti wi'ipũre sãjãticũ niami. Yũ'u pe'e upũtu caricũapũ. ¹⁵ Yũ'u tutuaro põtẽorõ caricũcã tũ'ogũ, cũ yaro su'tiro bu'icjãrõrẽ cõ'a, omawijaami, nico niwõ.

¹⁶ Co marãpũ wi'ipũ dajari cura to su'tirore cũoco niwõ. ¹⁷ Cũrẽ mejãrõta wereco niwõ tja:

—Hebreo masũ mũ'u da'raco'tegũ miiti'cũ, ya tucũpũ sãjãa, yũ'ure ña'arõ weesĩ'rĩgũ weeami. ¹⁸ Yũ'u tutuaro põtẽorõ caricũcã, cũ yaro su'tiro bu'icjãrõ a'to doquecũ, omawijaa wa'ami.

¹⁹ Potifar cũ nũmo “Mũ'urẽ da'raco'tegũ tojo weeami”, nicã tũ'ogũ, uayũ'rũacũ niwĩ.

²⁰ Tojo weegũ Joseré ñe'eduti, bu'iri da'leri wi'ipũ sõrõduticũ niwĩ. Ti wi'ipũta bu'iriwi'ia wiogũ faraõrẽ yũ'rũnũ'cã'cãrã dujicãrã niwã.

²¹ Tojo weemicã, Õ'acũ pe'e cũ ma'isere ĩ'ogũ, José me'rã ninu'cũcũ niwĩ. Cũrẽ weetamugũ, topũ bu'iri wi'i wiogũre añurõ wãcũcã weecũ niwĩ. ²² Tojo weegũ José topũ nipe'tirã bu'iri cũorãrẽ ĩ'anũrũ, narẽ co'tegũ tojacũ niwĩ. Tojo nicã, nipe'tise ti wi'ipũ weesere sũ'ori duticũ niwĩ.

²³ Õ'acũ José me'rã nĩgũ, nipe'tise añurõ dia'cũ wa'acã weecũ niwĩ. Tojo weegũ surara topũ co'terã wiogũ cũ Joseré cũu'quere wãcũque'titicũ niwĩ.

40

José pũarã quẽ'e'quere were'que ni'i

¹ Tojo wa'áca be'ro Egiptocjã wiogũre u'sedũcaco vino tĩaco'terã wiogũ, tojo nicã apĩ pã

weerã wiogu na faraõrẽ tu'saticã weecãrã niwã.
² Faraõ narẽ, u'seducacore tãaco'terã wiogu, tojo nicã pã weerã wiogu me'rã uayu'ruacu niwĩ.
³ Tojo weegu cãrẽ co'terã surara wiogu ya wi'ipu narẽ bu'iri da'redutigu o'ócũ niwĩ. Toputa José quẽ'rã bu'iri da'reno'cu dujicu niwĩ. ⁴ Ti wi'ipu co'terã wiogu Joseré “Ã'rãrẽ co'teya”, nicũ niwĩ. Na topure yoacã bu'iri dujicãrã niwã.

⁵ Ni'cã ñami u'seducacore tãaco'tegu, pãrẽ weeco'tegu nanucũ mejẽcã bajuse quẽ'ecãrã niwã. Na puaro quẽ'e'quenucũ mejẽcã dia'cũ nisĩ'rĩrõ weecaro niwũ. ⁶ Bo'reacã José narẽ ã'awã'cãgũ ejagu, na bujawetirãrẽ bocaajacu niwĩ. ⁷ Narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã ni'cãcãrẽ tocã'rõ bujawetirã waro niti?

⁸ Na yu'ticãrã niwã:

—Ûsã puarã mejẽcã bajuse quẽ'e'asu. A'topure ne ni'cũputa ãsã quẽ'e'quere “Tojo nisĩ'rĩrõ weepã” nigũnojõrẽ bocatisa'a, nicãrã niwã.

Na tojo nicã tu'ogu, José a'tiro nicũ niwĩ:

—Õ'acũ ni'cũta a'tenõjõrẽ weremasĩsami. Yu'ure wereya musã quẽ'e'quere, nicũ niwĩ.

⁹ Tojo weegu u'seducacore tãaco'tegu cã quẽ'e'quere Joseré a'tiro werecu niwĩ:

—Quẽ'erõpore ni'cã da u'sedare yu'u diacjũ pe'e ã'asu. ¹⁰ Ti da i'tia dupu cuõapu. Te dupuri pĩ'rĩ o'oritia wa'apu. Te tõ'orĩ u'se bucũamajãmujãpu. ¹¹ Topure faraõ sĩ'rĩrĩ pare cuõasu. Û'se tõ'orĩrẽ míí, ti papu bipesãsu. Tu'ajanu'cõ, ti pare faraõpore o'oasu, nicũ niwĩ.

¹² José cãrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'u quē'e'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Te i'tia dũpũ, i'tia nũmũ nisĩ'rĩrõ wee'e. ¹³ I'tia nũmũ be'ro faraõ mũ'urē besegũsami. Besetoja, mũ'urē acobojo, mũ'u da'ra'quere da'radutigũsami tja. Todũporo mũ'u wee'caronojõta faraõrē u'sedũcacore tĩaco'tegũsa'a. ¹⁴ Mũ'urē a'tiro wa'acã, yũ'ure wãcũapa. Yũ'u a'to bu'iri da'reri wi'ipũ nigũrē miĩwĩrõdutigũ, faraõrē ucũbosaya. Sajatiro yũ'ure wãcũcureapa. ¹⁵ Yũ'ure hebreo masã ya di'tapũ tutuaro me'rã ñe'e, miitiwã. Ña'arõ weetimigã, mejõ waro bu'iri da'reri wi'ipũ dujisa'a, nicũ niwĩ José.

¹⁶ Pã weeri masã wiogũ José cũ queoro wereme'rĩcã ĩ'agũ, cũ quē'rã a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'ua, quē'erõpũre i'tia bati pã butisere tuupeoasũ. ¹⁷ Bu'ipũ pesamũ'tãrĩ bati faraõ yere peje pã mejēcã bajuse i'pitisenojõ posetiapũ. Tojo nimicã, mirĩcũa pe'e yũ'u dũpoa bu'iacã pesari bati pe'ere ba'arã dijatiama.

¹⁸ Tere tũ'ogũ, José cũrē nicũ niwĩ:

—Mũ'u quē'e'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Te i'tia bati i'tia nũmũ ni'i. ¹⁹ I'tia nũmũ be'ro faraõ mũ'urē ni'cãgũ yucũgũpũ du'teyoodutigũsami. Mũ'u wérĩca be'ro mirĩcũa mũ'u ye di'ire ba'arãsama, nicũ niwĩ.

²⁰ I'tia nũmũ be'ro José a'tere wérĩca be'ro faraõ cũ bajuáca nũmũ bosenuũmũjo weecũ niwĩ. Nipe'tirã cũrē da'ratamurã me'rã tojo weecũ niwĩ. Nipe'tirã cũ pijio'cãrã ĩ'orõ wa'tero faraõ bu'iri da'reri wi'ipũ nirã u'sedũcaco vino tĩaco'terã wiogũre, pã weerã wiogũre

pijiwĩrõdutiçũ niwĩ. ²¹ U'sedũcaco vino tĩaco'te'cũma mejãrõta cũrẽ da'rase cũucũ niwĩ. Cũ todũporo wee'caronojõta faraõrẽ u'sedũcaco vino tĩagũ sãjãacũ niwĩ tja. ²² Pã weerã wiogũ pe'ema yucũgũpũ du'teyoodutiçũ niwĩ. José cũrẽ ní'caronojõta wa'acaro niwũ. ²³ Tojo wa'amicã, u'sedũcaco vino tĩaco'tegũ Joseré ne wãcũtiçũ niwĩ.

41

José faraõrẽ cũ quẽ'e'quere were'que ni'i

¹ José na pũarã quẽ'e'quere wérẽca be'ro pũa cũ'ma yũ'rũcaro niwũ. Ni'cã nũmũ faraõ a'tiro quẽ'ecũ niwĩ: Dia Nilo wãmetiri maa sumutopũ nu'cũcũ niwĩ. ² Cũ tojo weeri cura ti maapũre siete wecũa añurã, di'itirã wijapa'acãrã niwã. Ti maa sumutopũ aco tiropũ táre ba'anũ'cũcãrã niwã. ³ Be'ro ti maapũta tja ãpẽrã siete wecũa ña'arã mejãrã, di'i marĩrã wijapa'acãrã niwã. ãpẽrã u'mutãwija'cãrã tiro nu'cãejacãrã niwã. ⁴ ã'rã wecũa ña'arã mejãrã, di'i marĩrã ãpẽrã añurã siete wecũa pacarã di'itirã pe'ere ba'ape'ocãrã niwã. Tere quẽ'egũta, faraõ wã'cãcũ niwĩ.

⁵ Be'ro cãrĩa wa'acũ niwĩ tja. Apeye quẽ'enemocũ niwĩ. Cũ ã'acã, siete trigo põ'rãrĩ añubutiase peritise ni'cã ñopũreta pĩ'rĩwijacaro niwũ. ⁶ Be'ro tja siete ña'ase trigo põ'rãrĩ mejã, ñai bopoa'que mejã pĩ'rĩbajuacaro niwũ. Wĩ'rõ mujĩpũ mujãtiro cjase upũtu asibusu wẽetuuwã'cãtise me'rã tojo wa'acaro niwũ. ⁷ A'te siete ña'ase bopoa'que põ'rãrĩ

mejã apeye siete añuse trigo peritise pō'rãrĩrẽ ba'ape'ocã'caro niwũ. Tojo wa'acã, faraõ wã'cã, “Quẽ'ese niapã”, nicu niwĩ.

⁸ Ape nãmu ñamiña'cũrõ wãcũque'tiyũ'rũacu niwĩ. Tojo weegu nipe'tirã nívocari masãrẽ, tũ'omasĩrĩ masã Egiptopũ nirãrẽ pijio, cũ quẽ'e'quere werecu niwĩ. Ne ni'cũ pe'eta “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e” ni, weremasĩticãrã niwã.

⁹ Na weremasĩticã ĩ'agũ, faraõrẽ ʘ'sedũcaco vino tĩfaco'tegu a'tiro nicu niwĩ:

—Ni'cãrõacãpũta yũ'ũ queoro weeti'quere wãcũsa'a majã. ¹⁰ Wiogu, ti nũmũpũ mũ'ũ pã weeri masã wiogu me'rã, tojo nicã yũ'ũ me'rã uácaterore, ʘsã pũarãpũreta surara wiogu ya wi'ipũ ʘsãrẽ bu'iri da'regu sõrõwũ. ¹¹ Ni'cã ñami pã weeri masã wiogu quẽ'ecu niwĩ. Yũ'ũ quẽ'rã mejẽcã bajuse quẽ'ewũ. ʘsã quẽ'e'quenũcũ mejẽcã dia'cũ nisĩ'rĩrõ weecaro niwã. ¹² Titare ni'cũ hebreo masũ ma'mũacã ʘsã me'rã niwĩ. Cũ mũ'urẽ co'terã surara wiogũre da'raco'tegu niwĩ. ʘsã quẽ'e'quere cãrẽ werewũ. Cũ pe'e ʘsãrẽ “Tojo nisĩ'rĩrõ weepã”, ni werewĩ. ¹³ Te cũ ní'caronojõta queoro wa'awũ. Yũ'ũ apaturi yũ'ũ da'rãse cũo'quere da'rawũ tja. Apĩ dũ'teyoo wẽjẽno'wĩ, nicu niwĩ.

¹⁴ Tere tũ'ogu, faraõ “Joseré pijigu wa'aya”, nicu niwĩ. Tojo weerã maata cãrẽ bu'iri da'reri wi'ipũ ní'care pijiwijaacãrã niwã. José pe'e ʘseca poarire wũjawee, su'tirote dũcayu, faraõ tiropũ wa'acu niwĩ.

¹⁵ Topũ ejacã, faraõ cãrẽ nicu niwĩ:

—Yũ'u quẽ'e'quere ne ni'cũnojõ “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e” ni, weremasĩgũrẽ bocatiasũ. Mũ'urẽ “Cũ pe'e quẽ'esere weremasĩapũ” nisere tũ'o'o.

16 José faraõrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—A'tere yũ'u mejẽta weremasĩsa'a. Wiogũ, a'tere Õ'acũ pe'e mũ'urẽ añurõ wa'adutigũ, mũ'u quẽ'e'quere “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e” ni weregũsami, nicũ niwĩ.

17 Faraõ Joseré “A'tiro quẽ'easũ”, nicũ niwĩ:

—Dia Nilo sumutopũ nu'cũasũ. 18 Ti maapũre siete wecũa añurã pacarã, di'itirã wijapa'ama. Na ti maa sumutopũ tá nirõpũ ba'anu'cũama. 19 Na be'ro tja siete wecũa ña'arã mejãrã, di'i marĩrã wijapa'ama. Ne ni'cãti tojo bajurã wecũa a'to Egiptopũre ï'atigũ nicãti. 20 ã'rã wecũa ña'arã mejãrã, di'i marĩrã siete añurã, pacarã di'itirã pe'ere ba'acã'ma. 21 Na ba'a'cãrã nimirã, “Na ba'apã”, nita basiotiama. Mejãrõta ña'arã mejãrã, di'i marĩrã nicã'ma. Tere quẽ'egũ, yũ'u wã'cãpũ. 22 Be'ro apaturi apeye quẽ'enemoapũ tja. Siete trigo põ'rãrĩ añubutiase peritise ni'cã ñopũreta pĩ'rĩwijatiapũ. 23 Te be'ro tja siete põ'rãrĩ trigo ña'ase, te peri marĩse põ'rãrĩ ñai bopoa'que mejã pĩ'rĩwijatiapũ. Wĩ'rõ mujĩpũ mũjãtiro cjase upũtũ asibusu wẽetuuwã'cãtise me'rã tojo wa'apũ. 24 A'te siete põ'rãrĩ ña'ase mejã, apeye añuse trigo peritise põ'rãrĩ pe'ere ba'ape'ocã'pũ. Yũ'u a'tere nĩbocari masãrẽ weremiapũ. Ne ni'cũnojõ pe'eta “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e” ni weremasĩtiama, nicũ niwĩ faraõ.

25 Tere tũ'ogũ, José faraõrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Wiogu, puaroputa mu'u quē'e'que ni'cārōnojō nisī'rīrō wee'e. Ō'acū cū weeatjere mu'urē wereyugu weepī. ²⁶ A'tiro ni'i: Siete wecua añurā siete cū'marī ni'i. Siete trigo pō'rārī añuse pō'rārī quē'rā siete cū'marī ni'i. Te puaroputa ni'cārōnojō quē'ese niapā. ²⁷ Siete wecua ña'arā, di'i marīrā mejārā, na añurā be'ro bajua'cārā quē'rā siete cū'marīta ni'i. Tojo nicā, siete trigo pō'rārī ña'ase bopoa'que mejā quē'rā, mejārōta ni'i. Siete cū'marī ba'ase marīrōsa'a. ²⁸ Yu'u mu'urē ní'caronjōta ni'i. Wiogu, Ō'acū cū weeatjere mu'urē wereyugu weepī. ²⁹ Siete cū'marī nipe'tiro Egiptopure ba'ase niyu'ruarosa'a. ³⁰ Be'ro siete cū'marīta tja ne ba'ase marīrōsa'a. Tojo weero te cū'marī peje ba'ase nimi'que acobocono'rōsa'a. Nipe'tiro Egiptopure ba'ase pe'tibutiarosa'a. ³¹ Ba'ase marībutiarosa'a. Tojo weerā “Siete cū'marī Egiptopure ba'ase peje nimiwū” ni, ne ni'cūnojōputa wācūsōme. ³² Wiogu, mu'u a'tere puatiputa mejārōta quē'eapā. Ō'acū “A'tere tojo weegūti”, nitojapī. Tojo weegu cū ní'caronjōta a'tere maata weegusami.

³³ »Tojo weegu, wiogu, a'tiro weecā añubosa'a. Ni'cū masū tu'omasīse cuogu “A'tiro weeroua'a” nigūnojōrē a'maña. Cū a'ti di'ta Egiptopure su'ori ĩ'anurūgūsami. ³⁴ Wiogu, mu'urē a'tiroua'a. Āpērā wiorā mu'u doca nirārē sōrōrōua'a. Na nipe'tiro Egipto di'tapu wa'ato. Wa'a, trigo perire ni'cāmocuse pi'seri seeneocūu, ni'cā pi'ire be'ropu na ba'atjere nūrōdutirā o'oato. Te siete cū'marī ba'ase peje

nirĩ curare tojo seeneoato. ³⁵ Te ba'ase peje nise cũ'marĩrẽ mụ'u wiogụ dutiro me'rã na neoato. Te perire neo, macãrĩ na ba'ase nũrõse wi'seripụ na be'ropụ ba'atjere nũrõato. Nũrõ, surara tere ì'anũrũato. ³⁶ Na tojo weecã, siete cũ'marĩ ba'ase marĩatje cũ'marĩrẽ na nũrõ'que nirõsa'a. A'ti di'ta Egiptopũre ba'ase pe'tisome. Tojo weerã masã ne ụjụaboa wẽrĩsome, nicụ niwĩ José faraõrẽ.

Faraõ Joseré cũ docacjũ wiogụ sõrõ'que ni'i

³⁷ Tere tu'orã, faraõ, tojo nicã cũrẽ da'ratamurã “Cũ ‘tojo weeya’ nise añu ni'i”, nicãrã niwã. ³⁸ Tojo weegụ faraõ a'tiro nicụ niwĩ:

—¿Marĩ apĩ ã'rĩ weronojõ nigũrẽ bocarãsariba tja? Cũ Õ'acũ wãcũsere cõomi, nicụ niwĩ.

³⁹ Be'ro Joseré faraõ nicụ niwĩ:

—Mụ'u weronojõ apĩ añurõ tu'omasĩgũ, masĩse cõogụ marĩmi. Õ'acũ mụ'urẽ a'te masĩsere o'oapĩ. ⁴⁰ Ya wi'ire dutigusa'a. Nipe'tirã yarã masã mụ'u dutisere yu'tirãsama. Yu'u ni'cũta mụ'u nemorõ nigũsa'a. Wiogụ waro nitjĩagũ, tojo nigũsa'a. ⁴¹ Yu'u mụ'urẽ nipe'tiro Egipto wiogụ sõrõgũti.

⁴² Tojo nĩgũta, faraõ cũ omopica tuusãarĩ be'tore tuwee, Joseré sãacụ niwĩ. Ti be'to cũ wiogụ wãme cõori be'to nicaro niwũ. Be'ro ãpẽrãrẽ cũrẽ añuse su'ti, lino wãmetise me'rã wee'que su'tire sãaduticụ niwĩ. Tojo nicã, ni'cã da uru me'rã wéeca da, bũsari dare cũrẽ buocụ niwĩ. ⁴³ Tu'ajanũ'cõ, tũrũpju cabayua me'rã wejepju cũ yawu be'ro sirutupjare sãjãduticụ

niwĩ. Tiwũ dũporo surara masãrẽ “Ejaque'aya”, ni caricũdutiçũ niwĩ. Tojo wee Joseré wiogu sõrõçũ niwĩ. Cũ nipe'tiro Egipto di'tapũre dutigu sãjãçũ niwĩ.

⁴⁴ Be'ro faraõ Joseré niçũ niwĩ:

—Yu'u faraõ, wiogu waro ni'i. Tojo nimicã, masã mu'u dutiro marĩcã, ne apeyenojõacã weemasĩtisama, niçũ niwĩ.

⁴⁵ Faraõ Joseré cũ wãmerẽ dũcayuçũ niwĩ. Egiptocjãrã wãme õ'ogũ, Zafnat-panea wãmeyecũ niwĩ. Cũ Joseré Asenat wãmetigore numiada'recũ niwĩ. Co, Potifera wãmetigu pa'i, On wãmetiri macãcjũ macõ nico niwõ. Tojo wee José Egipto wiogu sãjãçũ niwĩ. ⁴⁶ José faraõ me'rã da'ranu'cãgũ, treinta cũ'marĩ çuocu niwĩ.

Be'ro José faraõ ĩ'orõpu wija, nipe'tiro Egipto di'tapũre ĩ'acusianu'cãcũ niwĩ. ⁴⁷ Te siete cũ'marĩrẽ Egipto di'tapũre, to cjase otese añubutiaro pĩ'rĩ dũcaticaro niwũ. ⁴⁸ Tojo weegu José nipe'tiropũ trigore seeneocu niwĩ. Cũ cãpũpu seeneo'quere nipe'tise pacase macãrĩpu nũrõcũuçũ niwĩ. ⁴⁹ Ba'ase peje waro niyu'rũmajãcaro niwũ. Tojo weegu tere nucũpori pajiri maa cjase weronjõ seemesãcũuçũ niwĩ. “Ticuse ni'i”, ni queota basioticarõ niwũ. Tojo weegu ba'paqueonemoticu niwĩ.

⁵⁰ Siete cũ'marĩ ujuaboase wa'ati dũporore José cũ nũmo Asenat me'rã puarã põ'rãticũ niwĩ. ⁵¹ Masã ma'mirẽ Manasés wãme õ'ocu niwĩ. “Õ'acũ yu'ure nipe'tise yu'u pi'etisere acobojõcã weemi. Tojo nicã nipe'tirã yu'u

acawererārē acobojocã weemi” nígũ, tojo wãme õ'ocũ niwĩ. ⁵² Be'rocjūrē Efraĩ wãme õ'ocũ niwĩ. “Õ'acũ Egipto yu'u pi'eti'caropũ pō'rãticã weeamĩ” nígũ, tojo wãme õ'ocũ niwĩ.

⁵³ Titare Egiptopũre te siete cũ'marĩ peje ba'ase nimi'que pe'tia wa'acaro niwũ. ⁵⁴ José ní'caronojõta siete cũ'marĩ ba'ase marĩatje cũ'marĩ nu'cãrõtiro weecaro niwũ. Nipe'tise di'tapũre ba'ase marĩcaro niwũ. Egipto di'ta pe'ema ba'ase nicaro niwũ. ⁵⁵ Be'ro Egiptocjãrã quē'rãrē ba'ase pe'tia wa'acaro niwũ. Tojo weerã faraõ tiropũ ba'ase sērĩrã wa'acãrã niwã. Tojo weegũ faraõ nipe'tirã Egipto di'tacjãrãrē a'tiro nicũ niwĩ: “José tiro wa'aya. Cũ mūsãrē dutironojõta weeya.”

⁵⁶ Nipe'tiro Egiptopũ ujuaboase se'sa wa'acã, José cũ trigo narõcũu'que wi'serire pãoduti, tere duacũ niwĩ. Siape'e me'rã nemorõ ba'ase marĩcaro niwũ. ⁵⁷ Nipe'tiropũ ba'ase ne marĩcaro niwũ. Tojo weerã nipe'tise di'tacjãrã Egiptopũ José tiro ba'ase duurã a'ticãrã niwã.

42

José ma'misũmũa na Egiptopũ ba'ase duurã wa'a'que ni'i

¹ Jacob, Egiptopũ “Trigo niaporo” nisere tu'ocũ niwĩ. Tojo weegũ cũ pō'rãrē nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã mūsã a'merĩ ã'acũñabajaque'ati? ² Æpērã yu'ũre “Egiptopũre trigo niaporo”, ni wereama. Marĩ ujuaboa, wērĩrĩ nĩrã, topũ marĩ ba'atje trigore duurã wa'aya.

³ Tojo weerã José ma'misumua diez Egiptopure trigo duurã wa'acãrã niwã. ⁴ José acabiji waro Benjamí pe'ema Jacob cūrē mejēcã wa'ari nígũ, o'óticu niwĩ. ⁵ Āpērã Canaá di'tacjãrã quẽ'rã na me'rã ba'ase duurã wa'acãrã niwã. Nipe'tiro Canaá di'tapure ba'ase marĩcaro niwã.

⁶ José Egipto di'tapure dutigu nicu niwĩ. Cũta nipe'tirocjãrã masãrẽ topu etarãrẽ trigo duagu nicu niwĩ. Cũ ma'misumua cũ tiropu etarã, añudutirã ejanu'cã, nucũcãpu paamu'rĩque'acãrã niwã. ⁷ José cũ ma'misumuarẽ maata ĩ'amasĩcã'cu niwĩ. Masĩmigũ, ĩ'amasĩtigu weronojõ weecu niwĩ. Tojo weegu narẽ pũrĩrõ sērĩtiña'cu niwĩ:

—¿Mũsã no'ocjãrãpu a'tiati?

—Ësã Canaá di'tapu a'tiapu. Trigo duurã a'tiapu, nicãrã niwã.

⁸ José cũ ma'misumuarẽ ĩ'amasĩcu niwĩ. Na pe'e cūrē ĩ'amasĩticãrã niwã. ⁹ Be'ro duporopu cũ narẽ quẽ'e'quere wãcũbocagu, a'tiro nicu niwĩ:

—Mũsã ĩ'adu'tiri masã nisa'a. A'ti di'tare diape'e sãjãata añuti nĩrã, ĩ'arã a'tiapã.

¹⁰ —Niwe'e. Ësã mu'u dutise doca nĩrã trigo dia'cūrē duurã a'tiapu. ¹¹ Ësã nipe'tirãputa ni'cũ põ'rã, diacjũ weeri masã ni'i. ĩ'adu'tiri masã mejẽta ni'i.

¹² José narẽ nicu niwĩ:

—Niwe'e. Mũsã a'ti di'tare no'o pe'e sãjãata basiosari nĩrã, ĩ'adu'tirã a'tiapã, nicu niwĩ.

¹³ Na pe'e yu'ticãrã niwã tja:

—Ësã mu'u dutise doca nĩrã ni'cũ põ'rãta doce ni'i. Ësã Canaá di'tacjãrã ni'i. Ësã acabiji ni'cũta

ũsã pacu me'rã tojami. Apĩ pe'e duporopu wẽrĩa wa'acũ niwĩ, ni yu'ticãrã niwã.

¹⁴ Tojo nisere tu'ogu, José narẽ ninemocu niwĩ tja:

—Yu'u ní'caronojõta musã a'ti di'tare ã'adu'tiri masã ni'i. ¹⁵ Musãrẽ faraõ wãme me'rã a'tiro weeguti. Musã acabiji nituogu a'topure a'titicãma, musã a'tore wijasome. ¹⁶ No'o ni'cũ musã wa'teropu nigũ cãrẽ miigũ wa'ato. ãpẽrã pe'e a'to bu'iri da'reri wi'ipu tojarãsama. Tojo weese me'rã “Diacjũta ucũapã”, ni masĩno'rõsa'a. Miititicãma, diacjũta faraõ wãme me'rã “ã'adu'tiri masãta niapã”, nino'rõsa'a, nicu niwĩ.

¹⁷ José narẽ bu'iri da'reri wi'ipu i'tia numu narẽ cũucu niwĩ. ¹⁸ I'tia numu be'ro José narẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u Õ'acũrẽ wiopesase me'rã ã'a'a. Musã a'tiro wéerã, catirãsa'a. ¹⁹ Musã diacjũta “Mejẽcã weetiri masã ni'i” nĩrã, ni'cũrẽ a'topu cũũña. Musã ãpẽrãpua dajatojaaya. Musã põ'rã, numosãnumia ujuaboaticã'to nĩrã, narẽ trigore miaña. ²⁰ Musã, “Ûsã mejẽcã weeri masã niwe'e” nĩrã, musã acabiji nituogupure miitiapa. Tojo weerã, musã yu'rũwetirãsa'a, nicu niwĩ.

—Jau, tojota weerãti, nicãrã niwã. ²¹ Be'ro na basu a'merĩ ucũcãrã niwã:

—Diacjũta ni'i. Marĩ acabijire ña'abutiario wee'que wapa marĩrẽ tojo wa'a'a. Cũ “Yu'ure pa-jaña'cureya; tojo weeticã'ña” nimicã, tu'otiwu. Cũ ña'abutiario yu'rũmicã, tojo ã'acã'wũ. Te

bu'iri marĩ ni'cārōacārē pi'etirā wee'e, nicārā niwā.

²² Rubén narē nicu niwĩ:

—Yu'u pūrīcā marĩ acabijire “Ña'arō weeticā'ña”, nimiwā. Musā pe'e yu'ure tu'otiwu. Ni'cārōacārē majā cū wērī'que wapa marĩ wapaseeno'rāsa'a, nicu niwĩ.

²³ Na, “José marĩ ucūsere tu'osami”, ni masīticārā niwā. José pe'ere na ucūsere apĩ pe'e “A'tiro nisī'rīrā weeama”, ni wereturiacu niwĩ.

²⁴ José na tiropu ní'cu apesepu wa'a, uticu niwĩ. Be'ro wācūtutua, na tiropu ejagu, ucūcu niwĩ. Nipe'tirā ĩ'orōpu Simeórē mejēcā pijioduti, du'teduticu niwĩ.

²⁵ Be'ro cūrē da'raco'terārē na ye ajuripu trigore poseyeduticu niwĩ. Na wapaye'que niyeru quē'rārē te ajuri po'peapu cūuduticu niwĩ. Tojo nicā, ba'ase na ma'apu ba'atojaatjere o'oduticu niwĩ. José duti'caronojōta weecārā niwā. ²⁶ Be'ro na yarā burroa bu'ipu, te trigore miipeo, tore wijawā'cācārā niwā.

²⁷ Be'ro na cārīatjopu etarā, ni'cū cū yagu burrore trigo ecagutigu, cū ya ajurore pāacu niwĩ. Ti ajurore pāa, trigo bu'ipu nipe'tise niyeru cū wapaye'quere sãñacā ĩ'acu niwĩ. ²⁸ Tere ĩ'agū, cū ma'misumua, cū acabijirārē nicu niwĩ:

—Ī'arā a'tia. A'ti ajuropu ye niyeru nipe'ticā'a. Cū tojo nicā tu'orā, nipe'tirā ucuape'tia wa'acārā niwā. Uirā, narāsārāta, a'merĩ ucūcārā niwā:

—¿Marĩrē Ō'acū de'ronojō weebutiamiapari? nicārā niwā.

29 Na Canaá di'tapɯ na pacɯ Jacob tiropɯ dajarã, nipe'tise narẽ Egítopɯ wa'a'quere werecãrã niwã. 30 A'tiro nicãrã niwã:

—Ti di'ta wioɣɯ dutigɯ pũricã ũsãrẽ tutuabutiari ucũami. ũsãrẽ, “Musã a'ti di'tare ï'adu'tirã a'tirã weepã”, niami. 31 ũsã pe'e cũrẽ “ũsã diacjũ weeri masã ni'i; ï'adu'tiri masã mejëta ni'i. 32 Ni'cũ põ'rã doce waro ni'i. Ni'cũ wẽria wa'acɯ niwĩ. Nituoɣɯpɯa Canaápɯ ũsã pacɯ me'rã tojami”, niapɯ.

33 »Tere tɯ'ogɯ, ti di'ta dutigɯ ũsãrẽ niami: “To pũricãrẽ diacjũta nimitito níɣã, a'tore ni'cũ tojato. ãpẽrãpɯa cã'rõ trigo musã ye wi'sericjãrã ba'aro ejatuaro miaña. 34 Apaturi a'tirã, musã acabiji nituoɣure miitia. Musã tojo weecã, yu'u 'Diacjũta añurã nima', nigũsa'a. Musã tojo weecã, apĩ a'to toja'cure wiagusa'a. Be'ro musã a'ti di'tapɯre ne cã'mota'aro marĩrõ sjarãsa'a”, niami, nicãrã niwã na pacure.

35 Na ye trigo ajurire po'ocũurã, José ma'misumɯa na wapaye'que niyeru sãñape'ticã ï'acãrã niwã. Te niyerure ï'arã, ucɯayɯ'rɯa wa'acãrã niwã. Na pacɯ Jacob quẽ'rã ucɯacɯ niwĩ. 36 Tere ï'agũ, Jacob cũ põ'rãrẽ nicɯ niwĩ:

—Musã yu'ure põ'rã marĩ'cɯ weronojõ tojacã wee'e. José marĩ me'rã marĩmi. Simeó quẽ'rã marĩmi. Ni'cãrõacãrẽ “Benjamĩrẽ miarãti”, ni'i tja. Musã tojo weese yu'ure ña'arõ wa'a'a, nicɯ niwĩ.

37 Tere tɯ'ogɯ, Rubén cũ pacure nicɯ niwĩ:

—Benjamĩrẽ yu'u su'ori miagũti. Mia, mu'u tiropɯ miidaja, wiaguti. Yu'u wiaticãma, yu'u põ'rã puarãrẽ wẽjëapa, nicɯ niwĩ.

³⁸ Jacob cūrē yu'ticu niwī:

—Yu'u macũ musã me'rã ne wa'asome. José musã acabiji wērīatojacu niwī. Ā'rī ni'cūta yu'ure du'sami majã. Cūrē ma'apu mejēcã ña'arõ wa'acã, yu'u bucu mijī bujawetise me'rã wērīgũsa'a. Tojo wa'acã, musã bu'iritirãsa'a, nicu niwī Jacob.

43

Benjamírē Egiptopu mia'que ni'i

¹ Canaá na nirī di'tapu ujuaboase nemorõ wa'acaro niwũ. ² Na Egiptopu trigore duurã eja'que pe'ticã ĩ'agũ, Jacob cũ põ'rãrē nicu niwī:

—Apaturi trigo marī ba'atjere cã'rõ du-unemorã wa'aya tja.

³ Cūrē Judá yu'ticu niwī:

—Sõ'onícu Egipto dutigu ũsãrē tu'ota basiorota niwī: “Musã acabiji nituogupure miititicã, musãrē ñe'enemosome majã”, niwī.

⁴ Tojo weerã mu'u ũsã me'rã Benjamírē wa'aduticã, trigore duurã wa'arãsa'a. ⁵ Mu'u cūrē o'óticãma, wa'asome. Sõ'onícu wiogu ũsãrē queoro niwī: “Musã acabiji nituogupure miititicã, musãrē ñe'enemosome”, niwī.

⁶ Tere tu'ogu, Jacob nicu niwī:

—Musã yu'ure ¿de'ro weerã tocã'rõ ña'arõ weeati? ¿De'ro weerã cūrē “Ūsã acabiji nituogupure niami”, ni wereri?

⁷ Na cūrē yu'ticãrã niwã:

—Ūsãrē, ũsã ye cjasere añurõ sērītiña'nurũwī. Marī ni'cũ põ'rã nise cjasere añurõ sērītiña'wī: “¿Musã pacu catiati yujupu? ¿Apĩ musã acabiji

marĩati?” ni sērĩtiña'wĩ. Ɖsã cũ sērĩtiña'se dia'cũrẽ yu'tiwu. ¿Ɖsã de'ro weerã ũsã acabijire miitidutigusami, ni masĩbosau?

⁸ Be'ro Judá cũ pacu Jacore nicu niwĩ:

—Mu'u macũ Benjamírẽ o'óya. Yu'u cũrẽ ĩ'anurũgũti. Mu'u “Jau” nicã, maata wa'abaque'orãti. Tojo weerã marĩ, ũsã põ'rã ujuaboa wěrĩsome. ⁹ Yu'u basu cũrẽ co'teguti. Cũ mu'u macũrẽ mejẽcã wa'acãma, a'topu cũ dajaticã, yu'ure “Mu'u bu'iriti'i” niapa. Téé yu'u catiro põtëorõ tojo bu'iritigusa'a. ¹⁰ Ɖsã a'topure tocã'rõ yoogotirã, puati Egiptopure wa'amajã, majãmitojatiboapã, nicu niwĩ Judá.

¹¹ Cũ tojo níca be'ro na pacu Jacob narẽ yu'ticu niwĩ:

—Musã nírõnojõta ne mejẽcã weeta basioti-rocoro. Tojo weerã a'tiro weeya. Musã ye ajuripu apeyenojõ cũrẽ o'oatjere miisãaña. A'ti di'tapu añuse nisenojõrẽ cã'rõ miaña. Wa'rese bálsamo wãmetise, nucũcjãrã mumia yere, u'mutise, ba'ase morësenojõrẽ miaña. Tojo nicã mirrare, nueces, almendras miaña. ¹² Niyeru quẽ'rãrẽ puati musã toduporopu mia'caro nemorõ miaña. Musã basuta cũrẽ musã ye ajuripu boca'quere wiaya. Apetero weegu wisigu weepĩ. ¹³ ã'rĩ musã acabiji me'rã maata Egipto dutigu tiropu wa'aya. ¹⁴ Õ'acũ tutuayurũnu'cãgũ musãrẽ weetamuito. Cũ musãrẽ pajaña'cã weeato. Cũ tojo weecã, musã ma'mi Simeórẽ du'uwĩrõgũsami. Tojo nicã, ã'rĩ Benjamí quẽ'rãrẽ musã me'rã dajacã weegusami. Yu'u pe'e põ'rã marĩgũ weronjõ tojagu, tojo tojacũti, nicu niwĩ Jacob.

¹⁵ Tojo weerã Jacob pō'rã na o'ootjere poseye, niyerure na toduporo mia'que puati nemorō, na acabiji Benjamí me'rã, sojaro Egiptopu wa'acãrã niwã. Topu etarã, José tiropu wa'acãrã niwã.

¹⁶ Na etacã, Benjamí na me'rã nicã ĩ'agũ, cũ ya wi'i co'tegũ wiogure nicũ niwĩ:

—Ã'rãrẽ ya wi'ipu miaña. Wecure wějẽ, ba'ase do'ayuya. Dajaritero nicã yu'u me'rã ba'arãsama, nicũ niwĩ José.

¹⁷ Ti wi'i dutigu José duti'caronojõta weecu niwĩ. Cũ basuta narẽ pijiwã'cãcu niwĩ. ¹⁸ Na pe'e José ya wi'ipu cũ miacã, ucuaayu'rucãrã niwã. A'merĩ a'tiro ucũcãrã niwã:

—Marĩrẽ tojo weeta'sagu weemi. Sõ'oní'que niyeru marĩ ye ajuripu sãña'que wapa nitu'sa'a. Marĩrẽ topu marĩ yarã wa'icurã me'rã ñe'e, da'raco'teri masã sōrō, dutipegutigu weesami, nicãrã niwã.

¹⁹ Tojo weerã na wi'i sope pu'topu ejarã, a'tiro weecãrã niwã. Ti wi'i co'tegũ wiogu tiroacãpu wa'a, ucũcãrã niwã. ²⁰ A'tiro nicãrã niwã:

—Wiogu, sõ'onícaterore ũsã a'toputa trigo duurã ejawu. ²¹ Titare ũsã dajatojaarã cãrĩrãtirã, ũsã yarã ecarãrẽ ba'ase ecarãtirã, ũsã ye ajurire pãawũ. Te ajuripu ũsã niyeru wapaye'que sãñape'ticã'wũ. Te niyerure wiarãtirã, miitiapu.

²² Tojo nicã, apeye ũsã duuatje niyerure mi-itinemoapu. Niyeru ũsã ye ajuripu sãña'quema noa sãarō sãapã, masĩtisa'a, nicãrã niwã.

²³ Ti wi'i co'tegũ yu'ticu niwĩ:

—Wãcũtutuaya. Uiticã'ña. Õ'acũ musã, tojo nicã musã pacu ejõpeogu musã ye ajuripu sãaboapĩ. Musã yu'ure wapaye'quema yu'u

ñe'ewã, nicu niwĩ. Be'ro Simeórẽ na tiropu miejacu niwĩ. ²⁴ Na nipe'tirãpũreta José ya wi'ipu pijisãjãacu niwĩ. Topu du'pocãrĩrẽ coedutigu, acore o'ocu niwĩ. Na yarã wa'icurã quẽ'rãrẽ ecabosacu niwĩ. ²⁵ Ti wi'ipu nĩrã, Joseré na o'otjere apoyucãrã niwã. “Dajaritero nicã José a'topu a'tigusami” nĩrã, tojo weecãrã niwã. “José ya wi'ipu ba'arãsa'a” nisere tu'otojacãrã niwã.

²⁶ José wi'ipu ejacã, na mia'quere cũrẽ o'ocãrã niwã. Tu'ajanũ'cõ, cũrẽ ãjõpeorã, paamu'rĩque'acãrã niwã. ²⁷ José narẽ nicu niwĩ:

—¿Añuti musã? ¿Musã pacu bucũ quẽ'rã añuati? ¿Cũ catiati yujupu?

²⁸ —Ûsã pacu mu'urẽ da'raco'tegu weronojõ nigũ duti marĩami. Catiami yujupu, ni yu'ticãrã niwã. Be'ro apaturi cũrẽ ãjõpeose ã'orã, paamu'rĩque'acãrã niwã.

²⁹ Topu narẽ majãmiĩ'amigũ, Benjamírẽ ã'acu niwĩ. Na ni'cõ põ'rãta nicãrã niwã. Tojo weegu a'tiro nicu niwĩ:

—¿Ã'rĩta niti musã acabiji nituogupu musã were'cu? Be'ro Benjamírẽ: “Õ'acũ mu'urẽ añurõ weeato”, nicu niwĩ.

³⁰ José cũ acabijire ã'a e'catiyu'ruagu, utisĩ'rĩcu niwĩ. Tojo wee põtẽoti, sojaro me'rã cũ ya tucũpu sãjãa, uputu uticu niwĩ. ³¹ Be'ro wãcũtutua, cũ utidu'uca be'ro diapoare coe, cũ ya tucũpu ní'cu wijaa, “Ba'ase etiya majã”, nicu niwĩ.

³² Cũ tojo nicã, ba'ase etirã Joseré cũ ya mesapu ba'ase peocãrã niwã. Cũ ma'misumuarẽ, cũ acabijire ape mesapu

ba'ase peocārã niwã. Egiptocjãrã José me'rã ba'ami'cãrã pe'ere ape mesapu ba'ase peocārã niwã. Egiptocjãrã hebreo masã me'rã ba'adutino'ña marĩcãrã niwã. ³³ José cũ ma'misumuarẽ dujuditicu niwĩ. Masã ma'mirẽ dujimu'tãduticu niwĩ. Téé nituogupure yapaticu niwĩ. Cũ tojo weecã ì'a ucuarã, a'merĩ ì'apõtëocãrã niwã. ³⁴ José cũ ya mesapu nisere narẽ ecaduticu niwĩ. Benjamíma ãpërã nemorõ ba'ase õrësãpeoduticu niwĩ. José cũ ma'misumua me'rã ni'cãrõ me'rã sĩ'rĩ, ba'a, uputu ecaticãrã niwã.

44

José sĩ'rĩrĩ pa ye queti ni'i

¹ Na ba'aca be'ro José cũ ya wi'i cjase dutigure nicu niwĩ:

—Ãrã ye ajuripu trigore na miarõ põtëorõ poseyeya. Tojo nicã, na ye ajurinucã na niyeru wapaye'quere sãaña. ² Tojo wéeca be'ro, na acabiji nituogu ya ajuropu yu'u sĩ'rĩrĩ pa, plata me'rã wéeca pare, niyeru cũ trigo wapaye'que me'rã sãaña, nicu niwĩ. Ti wi'i dutigu José cũ ní'caronojõta weecu niwĩ.

³ Ape numu bo'remujãtiri cura José narẽ, “Musã yarã burroa me'rã wa'arãsa'a majã”, nicu niwĩ. ⁴ Na ti macã pu'to nirĩ curata José cũ ya wi'i wiogure a'tiro nicu niwĩ:

—Sõ'onícãrã umuarẽ sirutugu wa'aya. Narẽ emugũ, a'tiro niña: “Yu'u wiogu musãrẽ añurõ weemi. ¿De'ro weerã cũ tojo wéeca be'ro nimicã, musã pe'e ña'arõ weeati? ⁵ ¿De'ro weerã

cũ sî'rîrî pa, plata me'rã wéeca pare yajati? Yu'u wioꝝu ti pa me'rã sî'rîꝝũ niami. Tojo nicã, ti pa me'rã apeyenojõ quẽ'esere 'Tojo nisî'rîrõ wee'e' nigũ niami. Musã ña'abutiario weecãrã niaru," niña narẽ, nicu niwĩ José.

⁶ Narẽ emæjagu, cũ niduti'caronojõta nicu niwĩ. ⁷ Na cûrẽ yu'ticãrã niwã:

—¿De'ro weegu ãsãrẽ tojo ucũti? Æsã a'tenojõ pacama ne weemasíwe'e. ⁸ Æsã sõ'onícatero niyeru ãsã ye ajuripu bocácatero marícãrẽ, tere wiarã a'tiwu. Ni'cãrõacãma plata, uru me'rã wee'quema mu'u wioꝝu ya wi'i cjasere yajamasítisa'a. ⁹ No'o ti pare cũ ya ajuropu cuogunojõ wẽrĩato. Æsã ãpẽrã pe'e cûrẽ da'raco'terã tojarãsa'a.

¹⁰ Tere tu'ogu, wi'i wioꝝu nicu niwĩ:

—Añurõsa'a. Musã ní'caronojõta wa'arosa'a. Mejõ ti pare cuogu se'saro da'raco'tegu to-jagúsami. Æpẽrãpua bu'iri moorãsama.

¹¹ Nanucũ sojaro me'rã na ye ajurire dijanu'cã, te ajurire pãacãrã niwã. ¹² Tojo weegu wi'i dutigu na ye ajuripure a'macu niwĩ. Masã ma'mi ya ajurore a'manu'cã, téé nituogu ya ajuropu yapaticu niwĩ. Ti pare Benjamí ya ajuropu bocacu niwĩ. ¹³ Na, na bujawetisere ï'orã, na ye su'tire wejetũ'récãrã niwã. Be'ro na ye ajurire burroa bu'ipu miipeo, macãpu majãmitojaacãrã niwã.

¹⁴ Judá cũ ma'misumua, cũ acabijirã me'rã ejari curare José cũ ya wi'iputa nicu niwĩ yujupu. Cûrẽ pajaña'to nírã, paamu'rrique'acãrã niwã.

¹⁵ José narẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro weemiati musã? Musã yu'ure, “Masĩse cuogunojõ, masã ya'yioropu weesere nĩbocase me'rã masĩgũ nibosami”, ¿ni wãcũtiati? nicu niwĩ.

¹⁶ Judá cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Wiogu, ãsã de'ro nímasĩtisa'a. ¿De'ro wee ãsã bu'iri marĩsere ĩ'omasĩbosari? Õ'acũ ãsã ña'arõ wee'que wapare, ãsãrẽ bu'iri da'regutigu weetũ'sami. Ni'cãrõacã majã ti pa cuo'cu me'rã mu'urẽ da'raco'terã ni'i, nicu niwĩ.

¹⁷ José pe'e narẽ nicu niwĩ:

—Niwe'e. Yu'u tojo weemasĩtisa'a. Cũ ti pare cuogu dia'cũ tojagúsami. Āpẽrãpua wãcũque'tiro marĩrõ musã pacu tiropu tojaaya.

Judá Benjamírẽ ucũbosa'que ni'i

¹⁸ Tere tu'ogu, Judá José tiroacãpu wa'a, ucũcu niwĩ:

—Wiogu, yu'u ĩ'acã, mu'u faraõ weronojõ ni'i. Tojo nimigũ, yu'u me'rã uacupa. Cã'rõ ãpẽrã tu'otiropu mu'u me'rã ucũsĩ'rĩsa'a. ¹⁹ Mu'u ãsãrẽ sãrĩtiña'wũ: “¿Musã pacu niti? ¿Acabijirã cuoti?” niwũ. ²⁰ “Ësã cuo'o, cũ bucu nimi”, ni yu'tiwu. “Ni'cũ ma'mu nituogupũ acabijiti'i. Cũ ãsã pacu bucu waro nicã bajua'cu nimi. Ni'cõ põ'rã cũ ni'cũta du'sami. Apĩ wẽrĩa wa'acu niwĩ. Tojo weegu cãrẽ ma'iyu'ruami”, niwũ. ²¹ Mu'u cãrẽ ĩ'asĩ'rĩgũ, ãsãrẽ miitidutiwu. ²² “Cũ, cũ pacure du'utimi”, niwũ. “Cũ du'ucãma, cũ pacu wẽrĩa wa'abosami”, niwũ. ²³ Mu'u pe'e ãsãrẽ “Cãrẽ miititicãma, musãrẽ ne ñe'enemosome majã”, niwũ.

24 »Be'ro ũsã, ũsã pacu tiropu dajarã, mu'u ní'quere werepe'ocã'wã. 25 Be'ropu ũsã pacu ũsãrẽ niwĩ: “Apaturi trigo marĩ ba'atjere cã'rõ duunemorã wa'aya tja”, niwĩ. 26 Ũsã cãrẽ a'tiro werewu: “Benjamírẽ miaticãma, ũsãrẽ ‘Ne ñe'esome’, niami”, niwã. 27 Yu'u pacu, mu'urẽ da'raco'tegu weronojõ nigú a'tiro yu'tiwĩ: “Musã masĩsa'a. Yu'u numo yu'ure puarã umuarẽ põ'rãtibosawõ. 28 Ni'cũ yu'u me'rã ní'cu ba-judutia wa'awĩ. ‘Apetero weegu ni'cũ yai nucũcjũ ba'agu, ba'asapĩ, nícãti. Ne cãrẽ apaturi ì'anemotisa'a. 29 ã'rĩ du'sagure mia, mejẽcã wa'acã, yu'u bucũ mijĩ bujawetise me'rã wẽrĩgũsa'a. Tojo wa'acã, musã bu'iritirãsa'a”, niwĩ.

30 »Yu'u pacu cũ basu ma'irõnojõta Benjamírẽ ma'iyu'ruami. Tojo weegu cũ marĩrõ ũsã dajacã, 31 cãrẽ ì'atigu, wẽrĩa wa'abosami. Tojo weerã ũsã pacu bucure dujasewã'a, wẽrĩcã weebosa'a. 32 Yu'u, yu'u pacure “Benjamírẽ su'ori wa'aguti. Cãrẽ miidajatigu, yu'u catiro põtẽorõ bu'iritigusa'a”, niwã. 33 Tojo weegu yu'u pe'e cãrẽ ducayuro, mu'urẽ da'raco'tegu tojaguti. Cũ pe'ema ãpẽrã cũ ma'misumua me'rã cũ pacu tiropu o'ótõrõña. 34 Cũ wa'aticã, yu'u, yu'u pacu tiropu tojaamasĩtisa'a. Yu'u pacure ña'abutiario bujawetise tu'oña'cã ì'asĩ'rĩtisa'a, nicu niwĩ Judá.

45

José cã ma'misumuarẽ, “Musã acabiji ni'i” ní'que ni'i

¹ José utisĩ'rĩgũ, ne põtēoticu niwĩ. Tojo weegu topu nirã cūrē da'raco'terārē caricũcu niwĩ:

—Nipe'tirã wijaape'tia wa'aya, nicu niwĩ. Be'ro José cũ ma'misumuarē “Yu'u musã acabiji ni'i” ni, werebajurēcã, ne ni'cũ cūrē da'raco'terã tojaticãrã niwã. ² Be'ro José uputu uticu niwĩ. Egiptocjãrã cũ wijaaduti'cãrã tu'ose'sacãrã niwã. Te queti téé wioгу faraõ ya wi'ipu se'sa wa'acaro niwũ.

³ José cũ ma'misumuarē nicu niwĩ:

—Yu'u José ni'i. ¿Yu'u pacu catiati yujupu?

Na pe'e ucayuru'rua'cãrã nitjãrã, ne yu'timasĩticãrã niwã.

⁴ Be'ro José narē nicu niwĩ:

—Musã yu'u tirocure a'tia. Na cũ tiroacã ejacã, narē nicu niwĩ:

—Yu'u José ni'i. Musã yu'ure Egiptopu dua'cu ni'i. ⁵ A'tere tu'orã, bujaweticã'ña. Musã basu a'merĩ tuubuatĩcã'ña. Õ'acũ musã duporo yu'ure o'óyuwĩ. Masãrē yu'ruogutigũ, tojo weewĩ. ⁶ A'ti di'ta Egiptopure ujuboase puã cũ'ma wa'atoja'a. Ni'cãmocuse cũ'marĩ du'sa'a yujupu. Te cũ'marĩ otemicã, ne pĩ'rĩsome, ne ducatisome. ⁷ Õ'acũ musã duporo yu'ure o'óyumũ'tãwĩ. Musã pãrãmerã nituriato nígũ, tojo nicã cũ tutuase me'rã musãrē yu'ruwetiatu nígũ, tojo weewĩ. ⁸ Tojo weegu Õ'acũta a'topure yu'ure o'ówĩ. Musã mejeta yu'ure o'ówũ. Õ'acũ yu'ure faraõrē werecasari masũ sõrõwĩ. Tojo nicã nipe'tise cũ ya wi'i cjasere dutigu, nipe'tiro Egiptopure dutigu sõrõwĩ. ⁹ Maata

tojaaya marĩ pacu tiropu. Cũrẽ a'tere wererã wa'aya: “Mu'u macũ José mu'urẽ a'tiro nidutiami: ‘Õ'acũ yu'ure nipe'tiro Egipto wiogu sõrõwĩ. Maata yu'ure ï'agũ a'tia. Yoogoticã'ña. ¹⁰ Mu'u a'topu Gosén wãmetiropu tojagusa'a. Yu'u tiroacã nigũsa'a. Nipe'tise mu'u cuose, nipe'tirã mu'u põ'rã me'rã, mu'u pãrãmerã me'rã, mu'u yarã wa'icurã me'rã a'tia. ¹¹ A'topu mu'urẽ, mu'u põ'rãrẽ, nipe'tirã mu'u me'rã nirãrẽ ba'ase o'oguti. Ne apeyenojõ du'sasome. Ujuaboase cũ'marĩ ni'cãmocuse cũ'marĩ du'sa'a yujupu. Tojo a'titirã pũricã, mu'u, mu'u põ'rã, mu'u pãrãmerã, apeyenojõ moorã tojarãsa'a, ni wereya yu'u pacure. ¹² Apeyema tja yu'u acabiji Benjamí, tojo nicã musã basuta ‘Diacũ José tojo niami’, ni weremasĩ'i. ¹³ Marĩ pacure ‘Cũ nipe'tiro Egiptopure dutigu niami’, tojo nicã nipe'tise musã ï'a'quere cũrẽ wereya. Maatacure yu'u pacure miirã wa'aya”, nicu niwĩ.

¹⁴ Cũ tojo nitoja, cũ acabiji Benjamírẽ paabu'aguta, uticu niwĩ. Benjamí quẽ'rã cũ ma'mi Joseré paabu'a, uticu niwĩ. ¹⁵ Be'ro nipe'tirãrẽ paabu'a, mi'mi, uticu niwĩ. A'tiro wéeca be'roputa cũ ma'misumua cũ me'rã ucũcãrã niwã.

¹⁶ Tojo wee faraõ ya wi'ipure “José ma'misumua etapãrã” nise se'sa wa'acaro niwã. Te quetire tu'orã, faraõ, cũrẽ dutitamurã e'catiyu'ruacãrã niwã. ¹⁷ Tojo weegu faraõ Joseré a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u ma'misumuarẽ na yarã wa'icurã bu'ipu trigore miipeo, Canaápu dajatojaadutiya.

18 Tojaa, mu'u pacure, mu'u acawererarē mi-irā wa'ato. A'to Egiptopu di'ta añusere narē o'oguti. Tojo nicā a'ti di'ta cjase otese ducare ba'arāsama. 19 Narē a'tiro weedutiya. A'to cjase tūrūsepawure miadutiya. Tepawu me'rā na numosānumiarē, na pō'rārē, musā pacure miitirāsama. 20 Egipto cjase añubutiase na ye nirōsa'a. Tojo weerā na topu miitidu'a'quere wācūque'titicā'to, ni wereduticu niwī faraō Joseré.

21 Tojo weerā Jacob pō'rā a'tiro weecārā niwā. Faraō cū o'oduti'caronojōta José tūrūsepawure o'ocu niwī. Tojo nicā, na ma'apu ba'atjere o'ocu niwī. 22 Nanucū ma'ma su'ti o'ocu niwī. Benjamí cū acabiji waro pe'ema trescientos kujiri niyeru plata me'rā wee'que kujirire o'ocu niwī. Cū pe'ema ni'cāmocuse su'ti o'ocu niwī. 23 Cū pacure diez burro umua bu'ipu Egipto cjase añusere miipeo, o'ócu niwī. Āpērā burra numia ticurāta tja trigo, pā, cū pacu Egiptopu a'tigu, ma'apu ba'atjere miipeo, o'ócu niwī. 24 José cū ma'misumuarē we'ritigu, a'tiro nicu niwī:

—Musā, no'o ma'apu wa'arā, a'metu'tiwā'cāticā'ña, nicu niwī narē.

25 Tojo weerā na Egiptopu ní'cārā wa'a, na pacu Jacob nirī di'ta Canaápu dajacārā niwā. 26 Topu daja, na pacure “José catiami. Cū nipe'tiro Egiptopure dutiami”, ni werecārā niwā. Tere tu'ogu, tu'oucuwa wa'acu niwī. Na were-sere ējōpeoticu niwī. 27 Nipe'tise José cū ní'quere werecāputa, cūrē miitidutigu o'ó'que tūrūsepawure i'agūputa ējōpeocu niwī. Tojo

weegu tere ï'agũ, wăcũtutuacu niwĩ. ²⁸ A'tiro nicu niwĩ:

—Yũ'u ï'acã, diacjũta nitu'sa'a. To pũrĩcărẽ yũ'u macũ José catisami yujupũ. Yũ'u wěrĩse duporo cũrẽ ï'awe'ogu wa'aguti, nicu niwĩ Jacob.

46

Jacob Egiptopũ cũ macãrĩ wa'a'que ni'i

¹ Tojo weegu Jacob cũ cwose nipe'tise me'rã wa'acu niwĩ. Wa'a, Beerseba wămetiri macăpũ etacu niwĩ. Topũ etagu, cũ pacu Isaa êjõpeo'cu Ô'acũrẽ wa'icũrărẽ wějẽ ũjũamorõpeocu niwĩ.

² Topũ cũ cãrĩca ñamirẽ Ô'acũ Jacore pisucu niwĩ:

—¡Jacob! nicu niwĩ.

Cũ pe'e cũrẽ yũ'ticu niwĩ:

—A'tota ni'i.

³ Ô'acũ cũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yũ'u Ô'acũ, mũ'u pacu êjõpeo'cu ni'i. Mũ'u Egiptopũre wa'agu, ne uiticã'ña. Topũre yũ'u mũ'u pãrãmerã nituriarărẽ pãjãrã masăputicã weegusa'a. ⁴ Mũ'u me'rãta Egiptopũre

ba'patiwã'cãgũsa'a. Topũ mũ'u pãrãmerã nituriarărẽ a'ti di'tapũ miitigusa'a tja. Apeye quẽ'rărẽ mũ'u wěrĩrĩ cura José mũ'u me'rãta nigũsami, nicu niwĩ Ô'acũ.

⁵ Be'ro cũ Beerseba pũ ní'cu wijawã'căcu niwĩ. Jacob põ'rã na pacũre, na põ'rărẽ, na numosãnumiarẽ a'tiro weecãrã niwã. Faraõ cũ a'tidutigũ cũ o'ó'quepawũ tũrũsepawũpũ narẽ miisăcãrã niwã. ⁶ Na Egiptopũ wa'arã, na yarã wecuã, oveja, nipe'tise na Canaã di'tapũ

cuo'quere miape'ocã'cãrã niwã. ⁷ Tojo nicã cũ põ'rã, cũ põ'rã numia, pãrãmerã umua, numia nipe'tirã cũ me'rã wa'acãrã niwã.

⁸ Jacob põ'rã, tojo nicã cũ pãrãmerã Egiptopu macãrĩ wa'a'cãrã a'tiro wãmeticãrã niwã:

Masã ma'mi Rubén nicu niwĩ. ⁹ Cũ põ'rã Hanoc, Falú, Hezrón, Carmi nicãrã niwã.

¹⁰ Be'rore Simeó põ'rã a'ticũrã nicãrã niwã:

Jemuel, Jamín, Ohad, Jaquín, Zohar nicãrã niwã. Tojo nicã Saúl, cananeocjõ macũ nicu niwĩ.

¹¹ Be'rore Leví põ'rã Gersón, Coat, Merari nicãrã niwã.

¹² Be'rore Judá põ'rã Er, Onán, Sela, Fares, Zara nicãrã niwã. Er, Onán na pũricã Canaá di'tapu wẽria wa'acãrã niwã. Fares põ'rã Hezrón, Hamul nicãrã niwã.

¹³ Be'rore Isacar põ'rã Tola, Fúa, Job, Simrón nicãrã niwã.

¹⁴ Be'rore Zabulõ põ'rã Sered, Elón, Jahleel nicãrã niwã.

¹⁵ ã'rã Jacob Lea me'rã põ'rãti'cãrã nicãrã niwã. Na Padan-aram wãmetiropu nĩrã põ'rãticãrã niwã. Tojo nicã Dinarẽ põ'rãticu niwĩ. Nipe'tirã Jacob põ'rã, cũ pãrãmerã nituriarã Lea me'rã põ'rãti'cãrã treinta y tres umua, numia nicãrã niwã.

¹⁶ Be'rore Gad põ'rã Zifión, Haguí, Ezbón, Suni, Eri, Arodí, Areli nicãrã niwã.

¹⁷ Be'rore Aser põ'rã Imna, Isúa, Isúi, Bería nicãrã niwã. Na acabijo Sera nico niwõ. Beriá põ'rã Heber, Malquiel nicãrã niwã.

- 18 Ā'rārē Jacob Zilpa me'rā pō'rāticu niwī. Pō'rāti, pārāmerāticu niwī. Co Zilpa Labán macō Leare da'raco'tedutigū o'ono'co nico niwō. Co me'rā Jacob dieciseis pō'rāti, pārāmerāticu niwī.
- 19 Jacob Raquel me'rā José, Benjamírē pō'rāticu niwī.
- 20 José Asenat me'rā Manasés, Efraírē pō'rāticu niwī. Na p̄arā Egiptop̄u bajuacārā niwā. Co Asenat pa'i Potifera, On wāmetiri macācjū macō nico niwō.
- 21 Benjamí pō'rā Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamán, Ehi, Ros, Mupim, Hupim, Ard nicārā niwā.
- 22 Ā'rā Jacob, Raquel pārāmerā nituriarā catorce nicārā niwā.
- 23 Be'rore Dan macū Husim ni'cūta nicu niwī.
- 24 Neftalí pō'rā Jahzeel, Guni, Jezer, Silem nicārā niwā.
- 25 Ā'rārē Jacob Bilha me'rā pō'rāticu niwī. Co Labán macō Raquere da'raco'tedutigū o'ono'co nico niwō. Nipe'tirā cū pō'rā, pārāmerā siete nicārā niwā.
- 26 Tojo weerā Egiptop̄ure wa'arā, Jacob pō'rā, cū pārāmerā waro sesenta y seis nicārā niwā. Na pō'rā n̄mosānumiarē ba'paqueono'ña marīrā ticurā nicārā niwā. 27 José p̄arā pō'rāticu niwī. Na Egiptop̄u bajuacārā niwā. Tojo weerā Egiptop̄ure setenta Jacob acawererā nicārā niwā.✧
- 28 Jacob cū macū Judáre José tirop̄u o'ómu'tācu niwī. Cūrē o'ógu, Joseré “Yū'ure Gosēp̄u pōtērīgū a'tiato”, ni queti o'ócu niwī. Tojo

✧ 46:27 46.27 Ex 1.5

weerã na Gosén etacã, ²⁹ José cū yawu tūrūpjure apoduti, topu cū pacure pōtērīgũ wa'acu niwĩ. Cūrē bocaēja, paabu'a, yoacã uticu niwĩ.

³⁰ Jacob cū macũ Joseré a'tiro nicu niwĩ:

—Yũ'u basuta mu'urē ĩ'a'a. Mu'u cati'i yu-juru. Tojo weegu yu'u ni'cārōacãma añurō wērĩmasĩ'i, nicu niwĩ.

³¹ Be'ro José cū ma'misumuarē, cū pacu acawererārē a'tiro nicu niwĩ:

—Yũ'u faraõ tiropu wa'aguti. “Yũ'u ma'misumua, yu'u pacu acawererã, Canaá di'tapu ní'cārã yu'u me'rã macãrĩ a'tirã etatojama”, ni quetiweregu wa'aguti. ³² “Na ovejare, wecuare co'terã nima. Na yarã oveja, wecu, nipe'tise na cūosenojōrē miitipe'ocãrã niama,” nigũti. ³³ Tojo weegu faraõ musãrē pijio, sērĩtiña'cã, “¿Musã ñe'enojōrē da'rati?” nicã, a'tiro yu'tiapa. ³⁴ “Ûsã wĩ'marã nírãputa oveja co'tesere da'ranu'cãwũ. Ûsã ñecũsumua da'ra'caronojōta tere da'radecoti'i,” niña. Egiptocjãrã oveja co'tesere tu'satisama. Musã tojo yu'ticã, musãrē Gosén di'tapu cūugũsami, nicu niwĩ José.

47

¹ Be'ro José faraõ tiropu queti miacu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—Yũ'u pacu, yu'u ma'misumua Canaápu ní'cārã etatojama. Na Gosén di'tapu na yarã oveja, wecu, na cūose nipe'tise me'rã niama.

² Faraõ tiropure ni'cãmocurã cū ma'misumuarē bese, miacu niwĩ. Narē ĩ'amasĩato nígũ, tojo weecu niwĩ. ³ Na topu

etacã, faraõ cû ma'misumuarẽ sêrĩtiña'cu niwĩ.
A'tiro nicu niwĩ:

—¿Musã ñe'enojõrẽ da'rati?

Na cûrẽ yu'ticãrã niwã:

—Ësã mu'u dutise doca nirã ovejare co'teri masã ni'i. Ësã, ùsã ñecûsumua da'raseti'quereta da'ra'a. ⁴ Canaá di'tapure ujuaboase niyu'ruapu. Ësã yarã oveja na ba'ase tá ne marĩapu. Te ye bu'iri a'to Egiptopu macãrĩ a'tirã weepu. Tojo weerã mu'urẽ a'tere sêrĩ'i. Ësãrẽ Gosépũ di'ta o'oya. Ësã topu nirãti, nicãrã niwã.

⁵ Tere tu'ogu, faraõ Joseré nicu niwĩ:

—Mu'u ma'misumua, mu'u pacu mu'u tiropu macãrĩ a'tiapã. ⁶ Mu'u a'ti di'ta Egiptore dutigu ni'i. Tojo weegu Gosén añurĩ di'tare narẽ o'oya. Na ti di'tapu niato. No'o mu'u ma'misumua na wecua co'teme'rĩrã nicã, narẽ te co'tesere sôrõña. Yarã wecua quẽ'rãrẽ co'teato, nicu niwĩ.

⁷ Be'ro José cû pacu Jacore faraõ tiropu miacu niwĩ. Tojo weegu Jacob faraõrẽ wiopesase me'rã añuduticu niwĩ. ⁸ Faraõ cûrẽ sêrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Dicuse cû'marĩ cuoti mu'u?

⁹ —Ciento treinta cû'marĩ cuo'o. Yu'u no'o nirõ wa'amujã, sijabaque'atise cû'marĩrẽ pi'etise me'rã nisetiwu. Tojo weemigã, yu'u ñecûsumua na cati'que cû'marĩrẽ emuejatisa'a yujupu, nicu niwĩ Jacob.

¹⁰ Tu'ajanu'cõ, Jacob faraõrẽ “Õ'acũ mu'urẽ añurõ weeato” ni, we'riti wa'a wa'acu niwĩ.

¹¹ José narẽ Egipto cjase di'ta añusere o'ocu niwĩ. Faraõ duti'caronojõta weecu niwĩ. Tojo weerã cû pacu, cû ma'misumua Ramsés wãmetiropu di'ta o'o, cûucu niwĩ. ¹² José cû

pacure, cū ma'misumuarē, cū acabijire, nipe'tirā cū acawererārē ba'asere o'onu'cūcā'cū niwī. Nipe'tirā na pō'rā ba'atjo ejatuaro o'ocū niwī.

José ba'ase marīse cū'marīrē duti'que ni'i

¹³ Egiptopure, tojo nicā Canaápure ne ba'ase marīcaro niwū. Ūjūaboase siape'e me'rā nemorō wa'acaro niwū. Tojo weerā masā wērīse pu'to nicārā niwā. ¹⁴ Tere ĩ'agū, José a'tiro weecu niwī. Nipe'tirā Egiptocjārā, Canaácjārā trigo wapare na wapaye'quere ñe'e, faraō ya wi'ipū nurōcū niwī. ¹⁵ Be'ro nipe'tirā Egiptocjārā, tojo nicā Canaá di'tacjārā niyeru pe'ticā ĩ'arā, José tiropū wa'a, a'tiro nicārā niwā:

—Ūsā ba'ase duurā, niyeru pe'tique'a wa'apū. Ūsārē ba'ase o'oya. Mu'u o'oticā, mū'u ĩ'orōta wērīrāsa'a, nicārā niwā.

¹⁶ Na tojo nicā, José narē yū'ticū niwī:

—Musā niyeru moorā, musā yarā wa'icūrārē miitia. Na me'rā musārē trigore dūcayugusa'a.

¹⁷ Tojo weerā Egiptocjārā na yarā cabayua, oveja, wecua, no'o na wa'icūrā cūorānojōrē trigo dūcayurātirā miacārā niwā. A'tiro wéerā ti cū'marē na wa'icūrā me'rā ba'ase dūcayurā, ba'ase cūocārā niwā. ¹⁸ Ape cū'ma José tiropū a'ticārā niwā tja. A'tiro nicārā niwā:

—Wiogu, mū'urē diacjūta wererāti. Ūsā niyeru moo'o majā. Tojo weerā ūsā yarā wa'icūrā, ūsā cūo'cārā musā yarā nima. Ūsā tojaque'a wa'asa'a majā. Tojo weerā ūsā upū, ūsā ye di'ta dia'cū mū'urē wiamasī'i. ¹⁹ Mejō waro mū'u ĩ'orōpū wērībosa'a. Mu'u ūsārē, ūsā ye di'tare duuya. Te wapare trigore dūcayuya.

Tojo weerã ùsã, tojo nicã ùsã ye di'ta me'rã faraõ dutise doca nirãsa'a. Mejõ ùsãrẽ otese capere o'oya. Te di'tare da'ra, ote ba'arãsa'a. Tojo weerã ùsã catirãsa'a. Tojo nicã, ùsã ye di'ta apeyenojõ otese marĩĩ di'ta nisome.

²⁰ A'tiro wee José nipe'tise di'tare duu, wioḡu faraõpũre wiacu niwĩ. Egiptocjãrã ɯjũaboayurã, nipe'tise na ye di'tare duacãrã niwã. Tojo weero na di'ta dua'que faraõ ye di'ta tojacaro niwũ. ²¹ Te me'rã nipe'tirã Egiptocjãrã faraõrẽ da'raco'teri masã tojacãrã niwã. ²² Pa'ia ye di'ta dia'cũrẽ José duuticu niwĩ. Narẽ faraõ queoro na ba'aro ejatuario o'ocu niwĩ. Tojo weerã te di'tare duaticãrã niwã.

²³ Be'ro José masãrẽ nicu niwĩ:

—Ni'cãrõacã me'rã mʊsã, tojo nicã mʊsã ye di'ta faraõ ye toja'a. Yu'u cũ ye niatjere duubosapu. Mʊsã oteatje cape a'te ni'i. Te me'rã mʊsã nimi'que di'tare oterã wa'aya. ²⁴ Mʊsã ote ducatisere ni'cãmocuse mesãrĩ seeneocũu, faraõrẽ ni'cã mesã cjase trigore o'oya. Apeye ba'paritise mesãrĩ cjase, mʊsã oteatje cape, mʊsã põ'rã me'rã ba'atje, nipe'tirã mʊsã me'rã nirã na ba'atje nirõsa'a, nicu niwĩ.

²⁵ Tere tu'orã, na cũrẽ yu'ticãrã niwã:

—Mu'u ùsãrẽ yu'ruweticã weepu. Mu'u ùsãrẽ añubutiaro wee'e. Tojo weerã ùsã faraõrẽ da'raco'teri masã tojarãsa'a, nicãrã niwã.

²⁶ José a'tiro dutise cūucu niwĩ. Te dutise a'tiro nicaro niwũ: “Mʊsã ote'que dũca ni'cãmocuse mesãrĩ mʊsã see'que ni'cã mesã faraõ ye nirõsa'a”, nicaro niwũ. A'te dutise cūu'que

nidecotisa'a yujupɛ. Pa'ia ye di'ta pūrĩcã faraõ ye di'ta mejęta nicaro niwũ.

Jacob cũ macũ Joseré “A'tiro weeya” ni weretuo'que ni'i

²⁷ Be'ro Israe curuacjãrã Egipto di'tapɛ macãrĩ nisetiçãrã niwã. Gosén wãmetiropɛ di'ta ñe'e, tojacãrã niwã. Topɛre pãjãrã waro masãputiçãrã niwã. ²⁸ Jacob to Gosẽpɛre diecisi-ete cũ'marĩ nicɛ niwĩ. Nipe'tise cũ catise cũ'marĩ ciento cuarenta y siete cũ'marĩ nicaro niwũ. ²⁹ Be'ro Jacob wẽrĩgũtigɛ, cũ macũ Joseré pijidutigɛ o'ócɛ niwĩ. Cũ tiro etacã ĩ'agũ, cũrẽ nicɛ niwĩ:

—Macũ, diacjũta yu'ure ma'ígũ, a'tiro weeya. Mu'u ya omocãrẽ ya usó docapɛ cũũña. Diacjũ, mu'u pajaña'se me'rã yu'u “A'tiro weeya” nisere “Jau, tojota weeguti”, niña. Yu'ure a'to Egiptopɛre yaaticã'ña. ³⁰ Yu'u wẽrĩca be'ro yu'u ñecũsumua masãperi nirõpɛ yu'ure yaagu wa'aya. Topɛ na tiropɛ soogu wa'agusa'a.

—Pacɛ, mu'u nĩrõnojõta weeguti, nicɛ niwĩ José.

³¹ —“Õ'acũ wãme me'rã diacjũta tojo weeguti” niña, ninemocɛ niwĩ cũ maçũrẽ.

Tere tu'ogu, José nicɛ niwĩ:

—Jau, Õ'acũ wãme me'rã tojota weeguti.

Cũ tojo níca be'ro Jacob Õ'acũrẽ ëjõpeogu, cũ cũñarõ yapapɛ ejaque'acɛ niwĩ.

48

Jacob Efraĩ, Manasére Õ'acũrẽ sërĩbosa'que ni'i

1 Cã'rõ yu'rúca be'ro José macãpu nigũrẽ “Mũ'u pacu dutitigu weeamĩ”, nicãrã niwã. Tere tu'ogu, Gosẽpu nigũrẽ ï'agũ wa'acu niwĩ. Cũ põ'rã puarãrẽ Manasés, Efraĩrẽ miacu niwĩ. ² Jacob cũ macũ “Etapu” nise quetire tu'ogu, wãcũtutua, cũ cũñarõpu ní'cu wã'cãnujãcu niwĩ. ³ Jacob cũ macũrẽ nicu niwĩ:

—Õ'acũ tutuayu'rũnu'cãgũ Canaá di'ta Luz wãmetiri macãpu bajua, yu'ure “Añurõ wa'ato”, ni ucũwĩ. ⁴ A'tiro niwĩ: “Mũ'urẽ pãjãrã põ'rãticã weeguti. Mũ'u pãrãmerã nituriarã peje curaricjãrã nirãsama. Tojo nicã, a'ti di'tare narẽ o'oguti. Na ye di'ta ninu'cũrõsa'a”, niwĩ Õ'acũ yu'ure, nicu niwĩ Joseré. ⁵ Be'ro Jacob a'tiro ninemocu niwĩ: “Mũ'u põ'rã Efraĩ, Manasés a'ti di'ta Egiptopu bajuacãrã niwã. Yu'u mũ'u tiro macãrĩ a'tiatji dũporo bajuatojacãrã niwã. Yu'u põ'rã weronojõ nirãsama. Na quẽ'rã Rubén, Simeó nĩrõnojõta yarã nirãsama. ⁶ Na be'ro bajuasiruturã mũ'u põ'rã nirãsama. Na Efraĩ, Manasés acabi-jirã niyurã, na di'ta ñe'eatje na ma'misãmua me'rãta ñe'esiruturãsama. ⁷ Yu'u Padan-arãpu ní'cu dajanũ'cãrĩ cura Canaá di'tapu mũ'u paco Raquel wẽrĩa wa'awõ. Æsã Efrata wãmetiro etati dũporoacã tojo wa'awõ. Tojo weegu ma'a Efrata sumutopu core yaawu. Ni'cãrõacãma to Belẽ wãmeti'i majã”, nicu niwĩ.

⁸ Be'ro Jacob José põ'rãrẽ ï'aboca, sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ã'rã waro noanojõ niti?

⁹ José cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Yu'u pō'rā nima. Ā'rārē Ō'acū yu'u a'to Egiptopu nicā o'owī, nicu niwī.

Tere tu'ogu, cū pacu cūrē nicu niwī:

—Narē yu'u tiroacāpu miitia. Ō'acūrē narē sērībosagutigu wee'e, nicu niwī.

¹⁰ Jacob bācu waro nicu niwī. Tojo weegu añurō caperi ī'aejaticu niwī. José cū pō'rārē cū pacu tiroacāpu miiejacā, narē pōtērī, mi'mi, paabu'acu niwī. ¹¹ Be'ro Joseré nicu niwī:

—Mu'urē apaturi ī'agūsa'a, nitiasu. Tojo nimicā, Ō'acū yu'ure mu'u pō'rā quē'rārē ī'adutigu cūuapī.

¹² José cū pō'rārē cū pacu usópu duji'cārārē miinu'cō, paamu'rīque'acu niwī. ¹³ Be'ro na puarārē na omocārīpu ñe'e, Jacob tiro weje ejanu'cōcu niwī. Efraírē cūpe pe'e, Manasére diacjū pe'e nu'cōcu nimiwī. ¹⁴ Cū tojo weemicā, Jacob cū ye omocārīrē sīoo, mii ducayuquejocā'cu niwī. Tojo weegu Efraí ya dūpoa bu'ipu diacjūcamocārē ñapeocu niwī. Cū pe'e dū'sagupu nicu nimiwī. Cūpecamocā pe'ere Manasés ya dūpoa bu'ipu ñapeocu niwī. Cū pe'e masā ma'mi nicu nimiwī.

¹⁵ Narē “Añurō wa'ato” ni, Ō'acūrē a'tiro ni sērībosacu niwī:

“Ō'acū, yu'u ñecū Abrahā, yu'u pacu Isaa mu'u dutisere yu'ticārā niwā.

Ō'acū, yu'u bajuáca numu me'rā yu'ure co'tenu'cā, a'tiro nicāpu quē'rārē co'tenu'cūcā'a.

¹⁶ Mu'urē wereco'tegu yu'ure ña'arō wa'abo'quere yu'rūweticā wee'cu ā'rārē añurō wa'acā weeato.

Mu'u ā'rā yu'u pārāmerārē be'ropure na me'rā
yu'u wāmerē, yu'u ñecũ Abrahā wāmerē,
yu'u pacu Isaa wāmerē wācūcā weeya.

Ësārē acobojotīcā'to.

Na pājārā pō'rāti masāputiatio.

A'ti di'tapure pājārā waro niyu'rūoquejocā'to”,
ni sērībosacu niwī.

¹⁷ José cū pacure Efraī ya dupoapure di-
acjūcamocā me'rā ñapeocā ī'agũ, tu'saticu niwī.
Tojo weegu Manasés ya dupoa pe'ere di-
acjūcamocārē ñapeodutigū, cū pacu ya omocārē
miicū nimiwī. ¹⁸ A'tiro nicū niwī:

—Pacu, tojo niwe'e. Ā'rī pe'e masā ma'mi
nimi. Tojo weegu diacjūcamocārē cū dupoapure
ñapeoya.

¹⁹ Cū pacu pe'e, “Macũ, tere masī'i. Masā
ma'mi quē'rā pājārā pārāmerātīgusami. Be'ro
ni'cā di'ta pajiri di'tajo sājārāsama. Tojo nimicā,
cū acabiji pe'e cū yu'rūoro niyu'rūnū'cāgūsami.
Cū pārāmerā nituriarā pūrīcā pājārā waro
masāputirāsama. Masāputi, peje curaricjārā
nirāsama”, nicū niwī Jacob.

²⁰ Ti nūmūrēta Jacob narē Ō'acūrē añurō
weedutigū, a'tiro sērībosacu niwī:

—Israe curuacjārā musā puarā ye wāme
me'rā āpērārē añurō wa'adutirā, Ō'acūrē a'tiro
nirāsama: “Ō'acũ Efraīrē, Manasére añurō
wee'caronojōta musā quē'rārē 'Añurō weeato',
nirāsama”, nicū niwī.

A'tiro wéégū, Jacob Efraīrē, Manasés yu'rūoro
cū bu'ipū tojacā weecu niwī.

²¹ Cū Ō'acūrē sērībosáca be'ro Joseré nicū
niwī:

—Yu'u wērīgūtigu weesa'a. Ō'acū musã me'rã ninu'cūgūsami. Musãrē, musã ñecūsũma ní'que di'tapũ macãrĩ dajanũ'cãcã weegusami. ²² Mu'urē, ãpērã mu'u ma'misũma yu'rũoro o'oyu'rũnu'cã'a. Mu'urē Siquem, yu'u amorreo masã me'rã a'mewējē wapata'aca di'tare mu'urē o'oguti, nicũ niwĩ Jacob.

49

Jacob cũ pō'rārē weretuo'que ni'i

¹ Jacob nipe'tirã cũ pō'rārē pijio, a'tiro nicũ niwĩ: “Yu'u tirocureacã a'tia. Musãrē be'ropũ wa'atjere wereguti wee'e:

²”Nipe'tirã yu'u pō'rã tu'orã a'tia.

Musã pacũ ucũsere tu'oya.

³ Mu'u, Rubén, yu'u pō'rãtimũ'tã'cu ni'i.

Yu'u tutuase mu'u me'rã du'pocãtiwũ.

Mu'u acabijirã yu'rũoro añurõ wãcũno'cu ni'i.

Tojo nicã, ãpērã yu'rũoro tutuase cuoyu'rũnu'cãgũ ni'i.

⁴ Tojo nimigũ, nipe'tirã mu'u acabijirã bu'ipũ nisome majã.

Maa cã'mota'a'cã, aco mu'mu o'mayu'rũburoro weronjõ ni'i.

Yu'ure da'raco'tego me'rã a'metãrãcu niwũ.

Yu'u cãrĩpesarore ña'abutiario weecu niwũ.

Bopoyoro weecu niwũ.

⁵ Simeó, Leví, musã ni'cõ pō'rã niyurã, ni'cãrõnojõ ña'arõ weeseti'i.

Musã wãmo me'rã cumucapijarã ni'i.

⁶ Musã nerē, a'merĩ ucũrĩ curare musã me'rã ne nisĩ'rĩtisa'a.

Musã uayu'rũrã, pãjãrã masãrē wējẽwũ.

No'o ɯaro weema'arã, wecua ye du'pocãrĩ
ɯ'tacũuse wadarire dutesurewɯ.

⁷ Mɯsã uayɯ'rɯ'que wapa ña'arõ wa'arosa'a.

Te bu'iri mɯsã pãrãmerã Israe di'tapɯre ape
curuacjãrã wa'teropɯ mɯsãrẽ wa'astecã
weeguti.

Mɯsã ye curari me'rã nisome majã.

⁸ Judá, mɯ'ɯma mɯ'ɯ ma'misɯmɯa, mɯ'ɯ acabi-
jirã mɯ'ɯrẽ añurõ ucũ, ẽjõpeorãsama.

Mɯ'ɯrẽ ã'atu'tirãrẽ docaque'acã weegusa'a.

Mɯ'ɯ ma'misɯmɯa, mɯ'ɯ acabijirã mɯ'ɯrẽ
ẽjõpeorã paamu'rĩque'arãsama.

⁹ Judá, mɯ'ɯ yɯ'ɯ macũ, mɯ'ɯ ni'cũ yai uamɯ
macũ weronojõ ni'i.

Wa'icure ñe'eba'a'cu pajigɯ yaijo weronojõ
paamu'rĩque'a, ejaque'amɯjã'a.

Ne ni'cũ mɯ'ɯrẽ caribomasĩtisami.

Mɯ'ɯ ã'oduagɯ tutuayɯ'rɯagɯ ni'i.

¹⁰ Judá, mɯ'ɯ dutisere ne ni'cũ mɯ'ɯrẽ
ẽ'masome.

Téé nipe'tirocjãrãrẽ dutiacɯ a'ticãpɯ
ninu'cũgũsa'a.

Mɯ'ɯrẽ nipe'tise macãrĩcjãrã yɯ'tirãsama.

¹¹ Judá cũ yagɯ burrore ɯ'sedapɯ
du'tenu'cõgũsami.

Cũ macũ quẽ'rã añurĩ dapɯre du'tenu'cõgũsami.

Tojo weegɯ cũ ye su'tire vino ɯ'sedɯcaco me'rã
coewéegɯ weronojõ weegusami.

Te dari peje pĩ'rĩ dɯcaticã ã'arã, tojo weerãsama.

¹² Judá caperi ɯ'sedɯcaco nemorõ ñise ni'i.

Cũ upicari õpẽco nemorõ buti'i.

Cũ pãrãmerã nituriarã na otese, na ecarã nipe'tise añurõ wa'arosa'a, nígũ, tojo nicu niwĩ.

13 Zabulõ, mụ'ụ dia pajiri maa sumutopụ nigũsa'a.

Topere pacase yucụsupawụ pa'aejase petari nirõsa'a.

Téé Sidõ macãpụ mụ'ụ ye nituorosa'a.

14 Isacar, mụ'ụ burro tutuagu pua ajuro o'mase ajuri wa'teropụ soocũñagũ weronojõ ni'i.

15 Mụ'ụ ya di'ta añurõ ejerisãjã soori di'ta nicã ì'agũ, añurõ tụ'sase me'rã ãpẽrãrẽ da'raco'te nigũsa'a.

Tojo nicã, ti di'ta añurĩ di'ta nicã ì'agũ, tojo weegusa'a.

16 Dan, mụ'ụ pũrĩcã mụ'ụ yarã masãrẽ dutigusa'a.

Ni'cã curua Israe curuacjãrãrẽ dutigusa'a.

17 Dan, mụ'ụ ni'cũ ãña ma'a sumutopụ cũñagũ weronojõ mụ'urẽ ì'atu'tirãrẽ uicã weegusa'a.

Cabayu bu'ipụ pesagure burãdijadutigu, cũ du'podiapụ cũ'rĩgũ weronojõ weegusa'a.

18 Õ'acũ, yu'ure wiosere yu'ruoya, nicu niwĩ Jacob.

Be'ro cũ põ'rãrẽ nicu niwĩ tja:

19 Gad, yajari masã mụ'ụ tiropụ sãjãárãsama.

Be'ro mụ'ụ pe'e narẽ wẽjẽ sirutugusa'a.

20 Aser, peje waro ba'ase cugusami.

Tojo weegu wiorã ba'asenojõrẽ ãpẽrãrẽ ecagusami.

21 Neftalí, ni'cõ ñama añurã põ'rãti, ne cã'mota'aro marĩrõ sijago weronojõ nimi.

22 José, ni'cã da u'seda aco wijari pe tiropu
pĩ'rĩ, peje ducati, te dũpuri añurõ pĩ'rĩ, te
tu'ruripũ páápejaro weronojõ nimi.

23 Cũrẽ ĩ'atu'tirã buemujã, caribonu'cũcã'ma.

24 Jacob wiogu Õ'acũ tutuayũ'rũgu weetamuse
me'rã José pe'e omocãrĩ tutuagu niyugu,
cũ bæecatjêrẽ añurõ tuatu, cõonu'cũgũ
weronojõ nimi.

Õ'acũta ovejare co'tegu weronojõ Israe curu-
acjãrãrẽ co'teato.

25 Mu'ũ pacũ Jacob ëjõpeogu Õ'acũ mu'urẽ
weetamuato.

Õ'acũ tutuayũ'rũnu'cãgũ, nipe'tise mu'urẽ
añurõ wa'acã weeato.

Nipe'tise añuse u'muse cjase me'rã mu'urẽ
añurõ wa'acã weeato.

Tojo nicã nipe'tise aco ũ'cũarõpu nise me'rã tojo
weeato.

Mu'ũ pãrãmerã nituriarã pãjãrã masãputicã
weeato.

Tojo nicã, mu'ũ ecarã quẽ'rã mejãrõta pãjãrã
masãputiato.

26 Yu'ũ ñecũsumua yu'ure sãrĩbosa'que nemorõ
mu'urẽ añurõ sãrĩbosa'a.

Te mu'urẽ sãrĩbosase añuyũ'rũnu'cã'a.

Téé ũrũpagũ pe'ticãpu mu'urẽ sãrĩbosa'que
nitũorosa'a.

Mu'ũ, mu'ũ ma'misumua wa'terore Õ'acũ be-
seno'cu ni'i.

Nipe'tise a'te 'Añurõ wa'ato' ni sãrĩbosa'que
mu'ũpũre ninu'cũcã'rõsa'a.

27 Benjamí ni'cũ yai uagu weronojõ nimi.

Ñamiña'cũrõrẽ wa'icure ñe'eba'a'cu weronojõ
nimi.

Ñamica'a pe'ere cǔ ba'adu'a'que di'ire ãpērārē
ducawaagu weronojō nimi”, nicu niwĩ
Jacob.

²⁸ Náta nima doce curaricjārā Jacob pō'rārē
nituriarā. Tere Jacob cǔ pō'rārē nanucārē añurō
wa'ato nígu, Ō'acārē sērībosacu niwĩ.

Jacob cǔ wērī'que ni'i

²⁹ Ni'cā nūmu Jacob cǔ pō'rārē “Yu'u wērīca
be'ro a'tiro weepa” ni, dutise cūcu niwĩ. “Yu'u
wērīatjo cārō du'sa'a. Yu'u wērīca be'ro yu'u
ñecūsumuarē yáaca tutiputa sīosōrōcūuapa. Ti
tuti Efrō hitita masū ya di'tapu nisa'a. ³⁰ Canaá
di'tapu ti tuti Macpela wāmetiropu nisa'a. To
Mamre wāmetiro diacjūpu tojasa'a. Abrahā ti
tutire, ti di'ta me'rāta Efrōrē duucā'cu niwĩ. Tojo
weero ti tuti nipe'tirā Abrahā acawererā nituri-
arārē yaatji tuti nicaro niwũ. ³¹ Topu Abrahārē,
cǔ nūmo Sarare yaarā sīosōrōcūuocārā niwā.
Tojo nicā toputa Isaare, cǔ nūmo Rebecare
yaacārā niwā. Yu'u quē'rā yu'u nūmo Leare
toputa yaawu. ³² Ti di'ta, ti tuti hitita masārē
duuno'caro niwũ”, nicu niwĩ.

³³ Jacob cǔ pō'rārē a'tere wérēca be'ro apaturi
ejapeja, wērīa wa'acu niwĩ.

50

¹ Cǔ pacu wērīcā ĩ'agũ, José cǔ pacu ya upure
paamu'rīpeja, utiguta, mi'micu niwĩ. ² Be'ro
acoyeri masā cǔ me'rā da'rarārē cǔ pacu Jacob
ya upure boaticā'to nígu, u'se, tojo nicā boat-
isecore wa'reduticu niwĩ. Na cǔ duti'caronojōta
weecārā niwā. ³ Te tojo weese cuarenta nūmũĩ

cjase nicaro niwã. Egiptocjārã masã setenta numurĩ cã wērĩ'quere bujaweticārã niwã.

⁴ Ticuse numurĩ yu'rúca be'ro José faraõ ya wi'ipũ nirã me'rã ucũcu niwĩ. Narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Musã, yu'ure añurõ ejõpeorã, faraõrẽ a'tiro werebosarã wa'aya: ⁵ “Joseré cũ pacũ cũ wērĩatji duporo Canaá di'tapũ cũ masãpe cũ basu apóca tutipũre yaadutiapũ. ‘Õ'acũ wãme me'rã tojota weeguti’, nidutiapũ. Tojo weegũ José mu'urẽ cũ pacũre ‘Yaagũ wa'ato’, nidutiami. ‘Yaatoja, majãmitojatiguti’, niami”, niña, ni wereo'ocũ niwĩ José.

⁶ Faraõ cũrẽ queti o'ócũ niwĩ:

—Mu'ũ pacũre yaagũ wa'aya. Cũ weeduti'caronojõta weeya, nicũ niwĩ.

⁷ Be'ro José cũ pacũre yaagũ wa'acũ niwĩ. Nipe'tirã wiorã faraõrẽ da'ratamurĩ masã Egiptocjārã Joseré ba'patiwã'cãcãrã niwã. ⁸ Tojo nicã, cũ mijĩ acawererã waro, José acawererã, cũ ma'misumua wa'acãrã niwã. Gosẽpuma na põ'rã wĩ'marã, tojo nicã na ecarã se'saro tojacãrã niwã. ⁹ Æpẽrã quẽ'rã surara cabayua wejese co'ri me'rã, tojo nicã Æpẽrã cabayua me'rã Joseré ba'patiwã'cãcãrã niwã. Tojo weerã masã pãjãrã waro nicãrã niwã.

¹⁰ Na Goren-ha-atad wãmetiro na trigo su'aweeropũ etarã, wērĩ'cũ mijĩrẽ wãcũ, uputu caricũ, uticãrã niwã. To Jordã wãmetiri maa pu'to tojacaro niwã. Ni'cã semana José cũ pacũ mijĩrẽ wãcũ, bujaweticũ niwĩ. ¹¹ Ti di'tapũ nirã cananeo masã na tojo weesere ĩ'arã, a'tiro

nicārā niwā: “Egiptocjārā masā wērī'cārārē yaarā, pajiro bujawetise me'rā tojo weesama.” Tojo weerā na tojo wee'carore Abel-mizraim pisucārā niwā. Dia Jordā mujīpū mujātiro pe'e tojasa'a.

¹² Jacob pō'rā nipe'tise na pacu duti'caronojōta weecārā niwā. ¹³ Tojo weerā cū mijīrē Canaápu yaarā wa'arā miacārā niwā. Mia, Macpela wāmetiro nirī tutipū yaacārā niwā. Ti tutire Abrahā Efrō hitita masūrē dúuca tuti nicaro niwā. Ti tutire Abrahā nipe'tirā yu'u acawererārē yaatji tuti nirōsa'a nígū, duucu niwī. Ti di'ta Mamre wāmetiro diacjū pe'e tojasa'a. ¹⁴ José cū pacure yáaca be'ro, cū ma'misumua, nipe'tirā cūrē ba'pati'cārā me'rā Egiptopu majāmitojaacu niwī.

José cū catitūose numūrī cjase ni'i

¹⁵ Na pacu Jacob wērīca be'ro José ma'misumua a'tiro wācūcārā niwā: “Apetero weegu José marī me'rā uasami. Marīrē ī'asī'rītibosami. Marī cūrē ña'arō wee'quere marīrē a'mebosami”, ni wācūcārā niwā. ¹⁶ Tojo weerā José ma'misumua āpērā me'rā “Marī pacu wērīatji dūporo a'tiro niwī”, ni queti o'ócārā niwā Josepure. ¹⁷ “Mu'u ma'misumuarē pajaña'cureapa. Na mu'urē ña'arō wee'quere acobojoya,” niwī marī pacu. “Tojo weegu mu'u ūsārē pajaña'a, acobojoya. Ūsā quē'rā mu'u pacu ējōpeo'cure ējōpeorā ni'i”, ni queti o'ócārā niwā.

Na tojo nicā tu'ogu, José uputu uticu niwī.

¹⁸ Cū utīca be'ro José ma'misumua cū tiropu

ejacārã niwã. Cũrẽ ï'arã, paamu'rĩque'a, a'tiro nicārã niwã:

—Ësã a'to ni'i. Mu'urẽ da'rawã'ñaco'terã sãjã'a.

¹⁹ José pe'e narẽ yu'ticu niwĩ:

—Ne uiticã'ña. Yu'u Õ'acũ mejẽta ni'i. ²⁰ Musã yu'ure ña'arõ weesĩ'rĩcãrã nimiwũ. Õ'acũ pe'e te ña'ase wa'abo'quere añurõ wa'acã weecu niwĩ. Tojo weegu pãjãrã masãrẽ ɯjuaboabo'cãrãrẽ yu'rũweticã weecu niwĩ. ²¹ Tojo weerã musã uiticã'ña. Yu'u musãrẽ, musã põ'rãrẽ ba'ase o'oguti.

José narẽ ma'ise me'rã ucũcu niwĩ. Tojo weerã ne mejẽcã wãcũnemoticãrã niwã majã.

José cũ wẽrĩ'que ni'i

²² José nipe'tirã cũ pacu acawererã pãjãrã me'rã Egiptopure niseticu niwĩ. Cũ ciento diez cũ'marĩ caticu niwĩ. ²³ Tojo weegu Efraĩ põ'rã cũ pãrãmerã nituriarãpure ï'acu niwĩ. Tojo nicã, Manasés macũ Maquir põ'rã bajuacã, cũ põ'rã weronojõ tojacãrã niwã.

²⁴ Be'ro José cũ ma'misumuarẽ nicu niwĩ:

—Yu'u wẽrĩatjo cã'rõ du'sa'a. Õ'acũ musãrẽ weetamugũ a'tigusami. Cũ Abrahãrẽ, Isaare, Jacore “Canaá di'tare o'oguti” ní'caronojõta weegusami. A'ti di'tapɯ ní'cãrãrẽ topɯ miagũsami. ²⁵ Diacjũta Õ'acũ musãrẽ weetamugũ a'tigusami. Tojo wa'acã, ye õ'arĩ mejãrẽ musã miaña. “Õ'acũ wãme me'rã tojota weerãti”, niña, nicu niwĩ.

—Jau, Õ'acũ wãme me'rã mu'u ní'caronojõ weerãti, nicãrã niwã.

²⁶ José ciento diez cũ'marĩ cuogu, Egiptopũ
wẽĩcũ niwĩ. Cũ ya upũre boatiseco me'rã wa're,
masãacaropũ misãacãã niwã.

Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

clxxxv

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Sep 2022 from source
files dated 9 Oct 2020

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086